

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*; C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te *s Gravenhage*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te *Arnhem*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; DS. F. C. FLEISCHER, Voorzitter van de A. N. V. „Het Groene Kruis” te *Utrecht*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Mev. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Oud-Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te *s Gravenhage*; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: GROENBURGWAL 26, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 3237

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzoekt.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur: Verslag Algem. Vergadering.

Hoofdartikel: Het vijf en veertigste jaar.

Berichten: Het middel van Eilers. Lezing over kwakzalverij

Mededeelingen van verschillenden aard: Het gevaarlijke van D. D. D. — Van de ontijdige en onbekwaame geneesmiddelen.

Rechtszaken: Eilers voor den Hoogen Raad. — Abdijsiroop. — Orie gevallen van onbevoegde uitoefening. — „Professor Hendrikse.”

Correspondentie.

Naamlijst der leden.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Algemeene Vergadering op 13 December 1924, 's namiddags te 3 uur, in Hotel Americain, Amsterdam.

De voorzitter heet de aanwezigen welkom; de secretaris brengt het jaarverslag uit als volgt:

Aangezien de tegenwoordige titularis, de functie van secretaris-penningmeester eerst op het einde van 1923 van den heer Binnendijk overnam, kan van hem niet verwacht worden een gedetailleerd verslag over 1923. Volstaan worde met de mededeeling dat het aantal leden door bedanken en overlijden achteruitging en niet toenam door het toetreden van vele nieuwe leden. Daardoor overtroffen de uitgaven de inkomsten en moesten einde 1923 reeds maatregelen genomen worden om de uitgaven in het komende jaar te verminderen.

In 1923 werden 30 kwakzalversmiddelen onderzocht en werden weer talrijke adviezen gegeven over het gebruik van geadverteerde genees(?)middelen.

Met genoegen werd weer gebruik gemaakt van de publicaties van het Instituut van Pharmacotherapeutisch Onderzoek terwijl er, ook bij het onderzoek van kwakzalversmiddelen, een vruchtbare samenwerking bestond tusschen onderzoekers van het Instituut en van onze vereeniging.

Daarna wordt de rekening en verantwoording over 1923, zooals die is gepubliceerd in het Maandblad van December 1924, behandeld, waarbij de secretaris-penningmeester er op wijst, dat versterking van inkomsten zeer noodig is.

De heer v. Riel wil de leden opwekken tot het geven van extra bijdragen — dit zal geschieden in het Januari-nummer van 1925.

De Commissie tot het nazien der rekening en verantwoording over het jaar 1923 stelt voor den penningmeester te dechargeeren. Voor de rekening 1924 wordt dezelfde Commissie benoemd.

De voorzitter brengt dank aan Dr. Romijn, die geen herbenoeming als bestuurslid wenscht, voor alles wat hij voor de Vereeniging deed.

In de vacatures ontstaan door periodieke aftreding worden herbenoemd de h.h. Mr. W. P. R. Bouman en E. J. Abrahams en in de vacature Romijn de Heer C. G. Baert, Inspecteur van de Volksgezondheid te Den Haag.

Inzake het adverteeren van kwakzalversmiddelen in de wagens van de Gemeente-tram te Amsterdam en de daarover gevoerde discussies in de vergadering van de Gezondheidscommissie en in den Gemeenteraad wordt besloten een adres aan B. en W. te richten, waarin adhaesie wordt betuigd met de afkeuring uitgesproken door de Gezondheidscommissie en waarin het Bestuur zich bereid verklaart, om, indien autoriteiten niet kunnen zeggen wat een kwakzalversmiddel is, daaromtrent B. en W. van advies te dienen.

Ter sprake kwam nog een geval van het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst, dat voor de patiënt slechte gevolgen had; hierop zal de politie of Justitie worden gewezen.

Nadat een der aanwezigen het dagelijksch bestuur had bedankt voor de leiding in het laatste jaar, sluit de voorzitter de vergadering.

De Secretaris-Penningmeester,
N. KEULEMANS.

Het vijf en veertigste jaar.

Bij de intrede van den nieuwen jaargang kunnen wij er op wijzen, dat in Juni van dit jaar het 60-jarig jubileum herdacht kan worden van de invoering van de *Wet*, regelende de uitoefening der artseneijbereidkunst. In die wet, en daarin alléén, zijn de bepalingen te vinden, die gelegenheid geven om het afleveren van kwakzalversmiddelen *eenigszins* te beperken.

Reden tot jubelen bestaat er echter niet. Wanneer wij zien, dat reeds 15 jaren na het in werking treden van de wet, onze Vereeniging werd opgericht uit noodzakelijkheid, om, waar van bevoegde zijde zoo weinig ter beteugeling van het

kwaad kon worden gedaan, waarschuwend op te treden en wij denken, dat de wettelijke regeling sinds dien bijna geen verandering heeft ondergaan, dan begrijpt men de reden.

Wel is waar is een veranderde wetgeving in het vooruitzicht gesteld maar, door de ervaring geleed, zijn wij ten dien opzichte pessimistisch gestemd.

Er is dan ook geen sprake van, dat onze Vereeniging haar werkzaamheid *mag* verminderen.

Maar *kan* zij zulks doen?

Wij herinneren aan de goede tijden toen, bij het verschijnen van 't een of ander, in ons oog, gevaarlijk kwakzalversmiddel, terstond werd ingegrepen, door het ronzen van duizenden Maandbladen en strooibiljetten, zoodat het publiek overal en spoedig gewaarschuwd werd.

En thans? Dag in, dag uit komen er nieuwe, somwijlen zeer gevaarlijke kwakzalversmiddelen aan de markt . . . en helaas zijn wij genoodzaakt ons in het *krachtadig* optreden te beperken. De *wil* tot ingrijpen bestaat zeker maar de *macht* daartoe ontbreekt. Allerlei oorzaken werken daartoe mee. Sedert de oprichting onzer Vereeniging zijn de drukkosten van maandbladen en circulaires aanmerkelijk gestegen, de kosten van verzending zijn verhoogd en daarentegen zijn de ontvangsten aan contributies belangrijk gedaald, een gewoon verschijnsel in den tegenwoordigen tijd.

Wij doen een ernstig beroep op onze leden om in dezen toestand verbetering te brengen.

Het kan en het moet. Bij stijging van de inkomsten kan weer meer kracht worden ontwikkeld en zal dit ook geschieden. Het zou het Bestuur hoogst aangenaam zijn, wanneer de leden genegen zouden zijn, behalve hun contributie, een extra-bijdrage aan de kas te schenken*) maar ook zonder dat, slechts met opoffering van eenige moeite, kan het beoogde doel worden bereikt.

Wij mogen aannemen, dat de leden onzer Vereeniging met haar streven accoord gaan, dat zij ten volle beseffen hoe noodzakelijk de eenmaal begonnen strijd moet worden volstreden. Welnu laten zij een poging doen bij vrienden

*) De mededeeling van die extra-bijdrage zal de Secretaris penningmeester gaarne vóór 1 Februari a.s. verwachten.

en bekenden om ook bij hen dat besef wakker te schudden.

Wanneer zij er in slagen om elk één persoon te overtuigen, dat het plicht is toe te treden tot het lidmaatschap van een Vereeniging, die zich ten doel stelt aan een *groot maatschappelijk kwaad*, zooveel mogelijk, een einde te maken, dan kan deze weer met de kracht van vroeger optreden en velen beschermen, die door gewetenlooze kwakzalvers van gezondheid en geld worden beroofd.

BERICHTEN.

Het middel van Eilers. In het jaarverslag van de tuberculose-inspectie lezen wij:

Er werd „een uitgebreid onderzoek ingesteld naar de resultaten van de behandelingsmethode van den heer Eilers. Van eenigen duidelijken invloed van de door hem verstrekte middelen op het tuberculose-proces was echter niets te merken”.

Lezing over Kwakzalverij. Voor de Prot. en R. K. Wijkverpleging te Raalte, heeft Dr. VAN THIENEN uit Zwolle een met aandacht gevolgde lezing over kwakzalverij gehouden. Plaatsgebrek noodzaakt ons het bij de vermelding van het enkele feit te laten, onder betuiging van onzen dank aan den spreker voor de hulp aan onze zaak verleend.

Mededeelingen van verschillenden aard.

Het gevaarlijke van D. D. D.

Brachten wij, in ons vorig no., een „Herhaalde Waarschuwing” tegen dit middel, nu de reclame daarvoor maar steeds wordt voortgezet, kan het vermoedelijk zijn nut hebben, hier nog eens een ingezonden mededeeling over te nemen, geplaatst in ons blad van Februari 1917.

„In het maandblad van Dec. 1916 werd weer opnieuw gewaarschuwd tegen het bekende kwakzalversmiddel *D. D. D.*, waarvoor den laatsten tijd weer druk reclame gemaakt wordt.

Dat dit middel lang niet altijd onschadelijk werkt kan uit het volgende blijken:

Voor eenigen tijd vervoegde zich iemand bij mij om gekeurd te worden voor een levensverzekering. De candidaat had een uitgebreide huidziekte en bovendien veel eiwit in de urine. Bij nadere ondervraging bleek dat hij zich „behandelde” met *D. D. D.* Ik raadde bedoelden persoon aan de aanwending van dit middel te staken en gelukkig was na een week het eiwit uit de urine verdwenen.

Het komt mij waarschijnlijk voor dat bij voortgezet gebruik van het beruchte middel de nieren blijvend schade geleden zouden hebben. Bij toeval werd dit hier voorkomen.

Amsterdam. I. VAN DAAL. Arts.”

Van de ontijdige en onbekwaame geneesmiddelen, enz.

In een „Verhandeling der Hollandsche Maatschappye der Weetenschappen” uit het jaar 1778 vond ik de hieronder volgende beschouwing over de kwakzalverij in de achttiende eeuw. Dit hoofdstuk maakt deel uit van een verhandeling over de ziekten, „dwelken uit de Natuurlyke Gesteldheid van het Vaderland voortvloeijen”.

„Tot het misbruik der spijzen en dranken behooren insgelijks de ontydige en onbekwaame geneesmiddelen. Dit heeft zoowel in andere als in deze landen plaats, en het ontbreekt in die

zoo weinig aan onkundige voorwerpen, Landlopers en Kwakzalvers, als in deeze. Maar eene voornaame Rede, die dit ten opzichte van de natuurlijke gesteldheid van ons Vaderland aandringt, zijn de vele Practizijns op de dorpen en in mindere steden, welke, zonder genoegzaam onderwijs, zoo in de bespiegelende als in de beoefenende Geneeskunde, en dus zonder behoorlijke kennis van den aart der ziekten, of onderscheidene achtgevinge op de byzondere gesteldheid van lucht, land en lichaamen der menschen, te veel moeten mistasten in het geschikt aanwenden der vereischte Geneesmiddelen. Want zoo klaagt men uit Noord Holland: „Dat veelen deezer Konstoeffenaaren veel invloed op het volk verkrijgende, door gemeenzaamen ommevang, al te zeer aanleiding tot aderlaten geeven; welke men zegt, dat aldaar byna nooit te pas komen, enz.”

1. Het getal der dorpen is ongelyk meer dan dat der steden.

2. Veele dorpen zyn te ver van de steden verwyderd, om zich van kundige Dorctoren te voorzien.

3. Weinigen kunnen de kosten betalen van een Doctor bij zich te ontbieden. Waarbij komt

4. Het vooroordeel van veelen deezer menschen, welke vertrouwen in deeze hunne Practizijns stellen, met welken zij jaren hebben omgegaan van welken zij zich verbeelden, dat dezelve hunnen natuuren beter, dan de steedsche Doctoren kennen, 't geen van sommigen ook naar waarheid kan gezegd worden. Gelukkig zyn dan die landlieden, welke op hoog gezag van Doctoren voorzien worden, gelykerwijs in de Majorie van 's-Bosch geschiedt, op last van den Raad van Staaten, en in de doorgaande ziekten te Maurik, en in het Ampt van Maas en Waal, op het bevel van de Staaten des quartiers van Ny-mogen in 1770 en 1771 plaats hadde.

De gevolgen van een min geschikte Geneeswijze zyn:

a. Eene kwaalijk gepaste voorbehoeding.

b. Min bekwaamen aanleg in het behandelen der ziekten, welke niet zelden met aaderlaten of purgeermiddelen begonnen, en met zweetmiddelen voortgezet wordt; tegen den regel *Cocta movenda, non cruda* van Hippocrates (Aphor. Sect. I) (Men moet rijpe stoffen, en geenszins raauwe uitdryven) of door braakmiddelen wordt beproeft. Waar uit:

c. Min overeenkoomend Bestuur in het beloop klimmen en afnemen der Ziekte, in het tydig en geschikt bewerken, uitdryven, bepalen, of ontbinden der zieke stof; waaruit verandering van den aart der ziekte; vermeerdering of verzwaring derzelve; belemmerde rypwording en afscheiding, op de dagen van scheiding (*ad dies criticos*) door de natuur zelve gesteld en aangewezen; verplaatsingen der ziektestof uitstorting op min bekwaame plaatsen, langduurig sukkelen, en uit een zoodanige verkeerde geneeswijze, de dood zelve, niet zelden de gevolgen zyn. Waarby men eindelijk

d. Niet dient te vergeeten, het zoo menigvuldig als dikwerf ontydig gebruik van den zoo heilzaam Cortex Peruvianus of zoogenaamden kina.

e. Behooren hier by de onmaatige quantiteit, of te veel op eenmaal gegeeven geneesmiddelen, of van een te hevige vermogen.

Er zyn geneesmiddelen, die in meerder quantiteit gegeeven, de gezondheid en het leeven ver-

nietigen, en somtyds den dood aanbrengen. Daartoe kunnen gebracht worden scherpe braakmiddelen (*Emetica drastica*) hevige purgeermiddelen. Opiata (Middelen uit Opium bereid) *Mercuralia* (Kwikmiddelen) enz. waarvan de droevige ondervinding te dikwijls de waarheid bevestigd heeft: ik heb zulks meer dan eens moeten zien, en sommigen ter naauwernood kunnen redden. P.

RECHTSZAKEN.

Eilers voor den Hoogen Raad.

De Hooge Raad heeft vernietigd een vonnis van de rechtbank te Zutphen, waarbij J. H. Eilers is veroordeeld tot 2 maanden gevangenisstraf wegens het buiten noodzaak uitoefenen van de geneeskunst. De zaak werd verwezen naar het Hof te Arnhem.

Abdijsiroop.

De Rechtbank te Rotterdam heeft in zake den verkoop van abdijsiroop door een niet-apotheker opnieuw ontslag van rechtsvervolging uitgesproken (zie Maandblad November 1924, pag. 3, 2de kolom) waartegen door het O. M. cassatie is aangeteekend.

De overwegingen in het vonnis der Rechtbank nemen wij in het volgend No. op.

Rechtbank te Rotterdam.

In de zaak tegen F. H., 50 jaar, appelante van een vonnis van den kantonrechter, waarbij zij wegens onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde bij 2e herhaling was veroordeeld tot 1 maand hechtenis, (zie ons no. van October 1924) heeft het O. M., waargenomen door mr. E. D. H. Schutter, geëischt 2 maanden gevangenisstraf.

Onbevoegde uitoefening.

Door den Kantonrechter te Rotterdam werd G. W. v. Z. los werkmán, aldaar, ter zake van niet toegelaten zijnde tot de uitoefening van het beroep van geneeskundige buiten noodzaak dat beroep te hebben uitgeoefend, veroordeeld tot eene geldboete van f 25 subs. 10 dagen hechtenis.

Alweer een.

J. C. P. van V. een koopman te Beverwijk, was ten laste gelegd zonder te zijn toegelaten tot de uitoefening der geneeskunst zonder noodzaak geneeskundigen bijstand te hebben verleend.

Bekl. had personen die bij hem om raad kwamen, na hun te hebben onderzocht, den raad gegeven kruiden te gebruiken.

Het O.M. *rehuireerde* twee maal f 300 of twee maal 30 dagen. De kantonrechter veroordeelde bekl. tot twee maal f 100 of twee maal 10 dagen.

„Professor Hendrikse”.

Naar het Huis van Bewaring te Middelburg is overgebracht de 30-jarige koopman Th. S., die zich te Zierikzee uitgaf voor „professor Hendrikse uit Utrecht” en die fleschjes met een soort vocht te koop aanbood voor ruim f 30.—, welk vocht later waardeloos bleek te zijn.

CORRESPONDENTIE.

J. R. te U. Dank voor de toezending. De zaak is in onderzoek.

Opmerker te R. Wij melden u de ontvangst van uwe brieven en als antwoord verwijzen wij naar de „correspondentie”, voorkomende in het Maandblad van September 1924. Eerst wanneer gij uw naam aan ons bekend maakt (gij kunt op onze stilzwijgendheid rekenen) kan er van een vruchtbare samenwerking sprake zijn. Veel van wat in uw laatsten brief voorkomt is ons bekend en gaarne zouden wij enkele zaken, die minder goed in het Maandblad kunnen worden behandeld, schriftelijk afdoen, maar hoe kan dat? Uw adres is ons niet bekend en tevens weten wij niet met wien we te doen hebben. Wij moeten bij onze bestrijding *zeer voorzichtig* te werk gaan. Tot ons leedwezen zien wij ons genoodzaakt van verder anoniem geschrijf geen nota te nemen.

C. L. W. S. te R. Met genoegen ontvingen wij het artikel, dat, daar het 31 Dec. j.l. in ons bezit kwam, eerst in het volgend no. kan worden opgenomen.

NAAMLIJST

VAN DE LEDEN DER
Vereeniging tegen de Kwakzalverij

OP 1 JANUARI 1925.

Totaal 741 leden.

DAGELIJKS BESTUUR:

Mr. P. W. de Koning, Advocaat te Amsterdam, Voorzitter.
N. Keulemans, Apotheker te Amsterdam.

Secretaris-Penningmeester.

Mr. A. Lind, Advocaat te A'dam.

ALGEMEEN BESTUUR:

Mr. W. P. R. Bouman, Officier van Justitie te Rotterdam.

Mr. A. A. Cnopus, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem.

Mr. A. van der Elst, Ambtenaar O. M. te Leiden.

Ds. F. C. Fleischer, Voorzitter v. h. Groene en Witte Kruis te Utrecht.

E. J. Abrahams, Arts te A'dam.

C. Nannes Gorter, Journalist te Alkmaar.

Mej. J. C. Rensing te Delden.

J. van Riel, Gepens. Dir. Mil. Apotheker, s Gravenhage.

C. G. Baert, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Gravenh.

H. van Gelder, te Amsterdam, Redacteur.

NEDERLAND.

E R E L I D :

G. B. Schmidt, Apotheker te Amsterdam.

GEWONE LEDEN:

Aalsmeer.

E. A. J. Bon, arts.
W. Snethlage, arts.

Alkmaar.

Dr. J. M. van Dam.
Dr. J. Degenaar arts.

C. Nannes Gorter, journalist.
B. Schouten, Apotheker.

Amerstfoort.

Gezondheidscommissie.
Amsterdam.

Amsterdamsche Ver. tot Bestrijding van Tuberculose.

Mr. J. H. de Bas.
Dr. B. H. de Beer.

J. J. M. van Bergen, arts.
W. Binnendijk, arts.

J. Blaauboer Jzn., apotheker.
P. H. Bon, apotheker.

Mej. C. Bonnet.
Dr. C. F. Bosch.

Dr. W. G. Bouman, arts.
N. M. Bouvy & Zoon, apothekers.

P. E. Brans.
Dr. C. J. Brenkman, arts.

Mevr. v. d. Broek-Swart.
Dr. H. Brongersma.

Prof. Dr. J. de Bruin.
Prof. Dr. H. Burger.

Dr. P. W. C. M. Busch, arts.
S. J. W. van Buuren.

Dr. J. van Campen, arts.
L. C. W. Cox, apotheker.

Mej. F. Con, apoth.
H. L. Coopman, arts.

A. Cijfer, arts.
Dr. I. van Daal, arts.

B. van Dam.
Depart. Amsterdam van de Ned.

Maatsch. tot bev. d. Pharmacie.
C. L. Deijll, arts.

J. W. Dito, arts.
S. Engers, arts.

J. C. Filedt Kok, apotheker.
S. S. Galleé, apotheker.

H. van Gelder, gep. dirig. apotheker.
J. B. Gersons, apotheker.

P. H. G. v. Gilse, Arts.
Mevr. J. de Haan-v. Maarseveen

arts.
F. de Haas, apotheker.

H. D. de Haas, arts.
Dr. P. F. v. Hamel Roos.

G. J. H. Hempenius, apotheker.
W. Holzhaus, arts.

A. de Hoop.
E. van der Hoop, arts.

J. H. van der Hoop, arts.
Dr. A. Huender, apotheker.

Mej. C. Hugenholtz, apoth.

Dr. C. Hymans.
V. van Itallie, apotheker.

M. de Jong.
Mevr. J. A. Jouwersma-Fey.

W. R. van de Kastele, arts.
Dr. B. A. van Ketel, apotheker.

M. C. Klaassen.
J. Kok.

Mr. P. W. de Koning, advocaat
A. Krust.

P. J. Kruysse, apotheker.
Charles Kuypers.

T. Lammers.
C. J. v. Ledden Hulsebosch, apoth.

H. T. Liem, apoth.
Mr. A. Lind, advocaat.

W. v. d. Linden, apotheker.
J. A. Loomans, apoth.

Dr. M. Marsman, arts.
B. van Marwijk Kooij.

H. Meijer, Arts.
E. Mogendorff, arts.

P. Muntendam, arts.
J. Musaph, tandarts.

Ned. Maats. t. bev. d. Geneesk.
Ned. Maats. t. bev. d. Pharmacie.

G. A. Nering Bögel.
P. G. C. v. Oort.

A. Otto, arts.
H. Pekelharing, apoth.

H. G. Pitsch, tandarts.
C. M. Pleyte d'Ailly.

W. Polak, arts.
L. P. G. Postema, arts.

B. Premela, arts.
M. V. Redert, apotheker.

Mej. J. C. Rübsaam, apotheker.
H. van 't Sant, apotheker.

G. Schipper, apotheker.
G. B. Schmidt, apotheker.

Dr. S. Simons, arts.
Mevr. J. Stärcke—Polenaar, arts.

H. Stoffers.
S. Stork, apotheker.

Dr. G. J. Stracke, leeraar H.B.S.
W. S. Stüven, veearts.

W. N. Swets, arts.
A. N. Swijghuisen Reigersberg,

arts
J. van Teugbergen, arts.

G. O. A. de Thouars, apotheker.
J. Th. Tinkelenberg, apotheker.

Jhr. H. Trip Jr.
P. Verhagen, arts.

Dr. P. C. Vlaanderen, arts.
Volkert Swier.

Jonas de Vries.
Dr. A. Welcker, arts.

Mr. R. van de Werk.
Ed. Wiener, arts.

J. Wiatjes, tandarts.
J. Wolff.

Dr. H. Woltring, arts.
Dr. S. A. Wyseubeek, arts.

M. Wijberg.
Wijnhoff & van Gulpen, scheik.

Andijk.
Dr. J. A. L. Heenk, arts.

Apeldoorn.
Dr. W. Driendijk

Gezondheidscommissie.
Dr. E. Halbertsma, gep. Insp.

Gen. Dienst.
Mevr. A. G. Kerkhoven-Wijthoff

P. Persijn, apotheker.
Appingedam.

Gezondheidscommissie.
Groene Kruis.

Arnhem.
Dr. G. W. Bakker.

Dr. W. H. Bloemendaal, Insp.
v. d. Volksgezondh.

Mr. A. Cnopus.
Mej. M. M. Couvée.

Mr. F. O. v. d. Dussen, rechter i.
d. arr.-rechtbank.

Dr. G. Fabius, arts.
Gezondheidscommissie.

Th. Hillen, apotheker.
Mej. G. Jongbloed, gemeente-

apoth
Afd. Arnhem Mij. v. Geneesk.

Dr. J. P. v. d. Marel, apoth.
J. S. Meihuizen, apotheker.

Dr. P. W. Meihuizen, arts.
E. Mentheu, apotheker.

M. Pasmooij.
W. Renssen, Arts.

Dr. M. J. Schulte, apotheker.
Assen.

Dr. E. H. la Chapelle, arts.
Mr. A. Hilbingh ten Oever.

Mr. W. P. C. Knuttel, Ambt.
O. M.

Avenhorn.
J. L. v. Bodegom, Arts.

Witte Kruis.
Avereest.

Groene Kruis.
Baarn.

Dr. P. V. Astro, arts.
Gezondheidscommissie.

Rud. Heijbroek, arts.
Mej. M. C. Julius, apotheker.

Dr. F. J. A. Muysken, arts.
Dr. A. J. Thomas, arts.

Bakkum.
Afd. N. Holl. Ned. Mij. ter Bev.

der Pharmacie.
Z. E. Godschalk.

Mej. M. A. v. d. Vegte, apoth.
Barendrecht.

Gezondheids-Commissie.
Dr. J. van der Meulen, arts.

Barsinghorn.
Witte Kruis.

Beilen.
Groene Kruis.

Beningbroek.
Dr. G. A. Koeze, Arts.

Bergambacht.
Dr. Bouman, Arts.

Bergen.
Dr. J. A. Blok.

Bergum (Fr.)
Berkhout.

Witte Kruis.
Berlikum.

Dr. J. Kwast.
Beverwijk.

A. Donker, apotheker.
Mej. Anna C. A. Sepp, apotheker.

Bilthoven.
J. Baart de la Faille, arts.

Dr. C. C. L. de Fouw, Insp.
Volksgez.

Emile Heussen.
Blaricum.

F. Catz, arts.
Bloemendaal.

Mevr. wed. A. Kalf.
H. Lemstra van Beusekom, arts.

Mr. J. D. v. d. Piaats.
Bodegraven.

Gezondheidscommissie.
Groene Kruis.

Bolsward.
H. Beekhuis, arts.

Borculo.
Groene Kruis

G. P. Scheij, arts.
Bor-er (Dr.)

Gezondheidscommissie.
Borne

Groene Kruis.
Bovenkarspel.

Ds. D. A. Brinkerink, predikant.
W. B. C. H. Canoy, arts.

D. Oskam, arts.
Boxmeer

Gezondheidscommissie.
Bozum.

J. H. Regenbogen, arts.
Brakel.

J. J. Warnsinck, arts.
Breda.

Groene Kruis.
R. Smagge.

A. v. d. Velde, Insp. Volksgez.
T. Wetselaar, apotheker.

Bruckelen.
Dr. M. H. J. Adels

Brielle
Gezondheidscommissie.

Afd. Voorne en Putten v. d. N.
Mij. t. b. d. Geneesk.

Buiksloot.
S. van Kempen, arts.

Buitenpost.
Gezondheidscommissie.

Burg (Texel.)
D. Boswijk, arts.

Witte Kruis.
Bussum.

Mr. J. P. C. van der Burgh.
A. J. Honoré Metz, apotheker.

Dr. D. W. de Jong, arts.
Castricum.

Witte Kruis.
Colijnsplaat.

J. J. Wolters, arts.
Culemborg.

Groene Kruis.
Cuyck.

J. van den Broek arts.
Dedemsvaart.

Th. Ruijs, arts.

Delden.

H. C. M. Bloemen, arts

Dr. J. W. A. Gewin, arts.

Groene Kruis.

Mej. J. C. Rensing.

Delt.

Z. v. d. Belt, arts.

Groene Kruis

Dr. A. Verhoeff, arts.

M. J. Wilmiink, tandarts.

Denekamp.

A. J. Hondelink, arts.

Deventer.
Gezondheidscommissie.

P. Volders, apotheker.
Diemen.

W. Balfourt, arts.
Dieren.

J. van Eijk, apotheker.
Leesgezelschap Elk wat wils.

Diever.
A. Léon van Eldik, arts.

Dinteloord (N.H.).
J. M. van den Hoek, arts.

Dinxperlo.
Groene Kruis.

Dirksland.
Groene Kruis.

Doesburg.
Dr. J. Brand, arts

Doorn (U).
M. J. van Dam, arts.

Dordrecht.
J. J. Benjamins, arts.

Mr. P. Blussé v. Oud-Alblas, adv.
P. W. Brandt.

S. M. Hugo van Gijn.
Jan Hordijk Jzn.

A. J. Leuret, fabrikant.
Afd. Dordrecht Mij. v. Geneesk.

Mr. A. A. Moll, advocaat en proc.
Z.-H. Ver het Groene Kruis.

Driebergen.
L. H. T. Breedvelt, Off. v. Gez.

K. M.
Dubbeldam.

Groene Kruis.
Echt.

A. J. A. B. Stijns, arts.
Edam.

J. van der Molen, arts.
Witte Kruis.

Ede.
Dr. C. A. W. Weyer.

Eefde.
Dr. J. v. d. Hoeven, arts.

Eelde.
Dr. A. Hesselink.

Eindhoven.
G. v. d. Berg.

Gezondheidscommissie.
Elburg.

Groene Kruis.
Elslo (Fr.)

Groene Kruis (afd. Makkinga.)
Enkhuizen.

Gezondheidscommissie.
Enschede.

G. Baurichter, apotheker.
Abr. Ebeling.

H. Sijtsema, apotheker.
Ezinge (Gr.)

J. A. Schleurholtz, arts.
Garmerwolde (Gr.)

J. H. v. Heijningen Nanninga, arts.
Geesteren.

Dr. P. E. Bos.
Giessendam.

Groene Kruis.
Ginneken.

Mr. F. Couvée.
Gezondheidscommissie.

J. Roozeboom, Mil. Apoth.
Goedereede.

Groene Kruis.
Goes.

C. v. Baak, dierenarts.
J. J. Ochtman.

H. Snoek, arts.
Gorinchem.

Afd. G. v. d. N. Mij. t. b. d.
Geneeskunst.

Gezondheidscommissie.
Gorredijk.

G. Zwart, apotheker.
Gouda.

Gezondheidscommissie.
J. Haddérus Oostingh, tandarts.

Depart. Gouda Ned. Mij. t. b. d.
Pharmacie.

Dr. A. Montagne, arts.
Gouderak.

Dr. F. Beekenkamp, arts.
Grave.

Het Groene Kruis.
's-Graveland.

Jhr. J. W. Six, technoloog.
Groesbeek.

P. J. Henneman, arts.
Groningen.

Dr. L. v. d. Berg, apotheker.
Dr. M. Bolt.

Dr. L. Bouman.
Groene Kruis

J. Jansen, Offic. v. Gez.

Depart. Groningen, Ned. Mij.

t. b. d. Pharmacie.

L. H. Leopold.

Groote Lindt.

J. Versteegt

Grijskerk.

Groene Kruis.

Gulpen

H. L. D. Hupperetz, apotheker.

Groene Kruis.

Den Haag.

Prof. Mr. P. J. H. Aalberse,

minister v. Arbeid.

A. van Andel

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, Voorzitter; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam; C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Voorzitter van de A. N. V. „Het Groene Kruis” te Utrecht; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Oud-Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's Gravenhage; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDLAD / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: GROENBURGWAL 26, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.
Berichten: Kwakzalvers-reclame in tramwagens. — Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek. — Verhandeling over kwakzalverij. — Een nieuwjaars-rijm. — Waarschuwing van den drogistenbond.
Mededeelingen van verschillende aard: Een wet uit de oudheid. — Optreden van een homoeopathisch geneesheer. — Kukirol. — Samson's Oliebalsem. — Koline.
Rechtszaken: Abdijsiroop. — Eilers. — Een natuur-geneeskundige. — Middel tegen bedwateren. — Lindenberg.
Correspondentie.

M. M. G. Stibbe, Arts Den Haag.
Dr. Th. J. van Stockum, Arts „ „
Joh. Ph. Tuyt, Arts „ „
J. R. v. d. Vliet, Mondarts „ „
H. R. Vorst, Arts „ „
Dr. H. van Wely, Arts „ „
Prof. Dr. D. H. Wester, Apotheker „ „
Dr. M. M. Wolff, Arts „ „
A. v. d. Zijl, Uroloog „ „
Gezondheids-Commissie, Oisterwijk.
Ned. Maatschij. t. bevordering der Tandheelkunde.

Reclame is volgens spr., ook voor „erkende geneesmiddelen” uit den booze.
Aan schifting bestaat z.i. niet eens behoefte; de overheid behoort te weten hoeveel kwaad het kwakzalversbedrijf brouwt. Zij doet, meent spr., beter het standpunt van voorgewende neutraliteit te laten varen. Eenige kieskeurigheid, zelfs ten opzichte van wat in de zakenwereld oirbaar wordt geacht, misstaat haar niet. (Telegraaf.)

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuwe leden traden toe:

Dr. L. Arisz, Arts	Den Haag.
Mej. J. C. Asman, Arts	Scheveningen.
Prof. G. I. W. Koolemans Beijnen,	Den Haag.
G. C. Bolten, Arts	„ „
J. W. Oldenburg den Broeder, Arts	„ „
B. J. Bijnen, Arts	„ „
Dr. H. Couvée, Arts	„ „
I. Hankes Drielsma, Arts	„ „
N. Faber, Arts	„ „
Dr. D. H. van der Goot, Chirurg	„ „
J. Hadders, Arts	„ „
H. Heringa, Arts	„ „
Dr. C. L. de Jongh, Arts	„ „
Dr. R. P. v. d. Kastele, Arts	Scheveningen.
Dr. W. Kouwenhoven, Arts	Den Haag.
J. A. G. Krijger, Arts	„ „
Dr. J. H. Kuyser, Arts	„ „
A. H. Nooy van der Kolff, Arts	Scheveningen.
H. D. van Stipriaan Luiscius, Arts	Den Haag.
Dr. C. de Leeuw, Arts	Voorburg.
Dr. C. M. Mol, Arts	Scheveningen.
Dr. M. M. de Monchy, Arts	Den Haag.
L. N. Nathans, Arts	„ „
J. F. Oortgijsen, Arts	Voorburg.
L. D. Ornstein, Arts	Den Haag.
Dr. J. L. A. Peutz, Arts	„ „
Dr. M. E. Polano, Huidarts	„ „
J. A. Putto, Arts	„ „
R. G. Pijl, Huidarts	„ „
Mej. C. M. v. d. Pijl, Arts	„ „
G. W. Reddingius, Arts	Rijswijk.
Dr. K. H. Rombouts, Arts	Den Haag.
A. H. Schirm, Apotheker	„ „
H. P. Schoonenbeek, Arts	„ „
K. v. d. Slooten, Arts	„ „
L. M. C. G. Steger, Arts	„ „

De nieuwe leden in Den Haag werden daartoe aangezoekt door één lid van onze Vereeniging. Openlijk onze hulde voor dien arbeid!

Zijn er geen leden in andere plaatsen die dit voorbeeld willen volgen en onzen en ook hunnen arbeid willen steunen door het aanbrengen van nieuwe leden?

Eenige leden gaven gevolg aan het verzoek in het hoofdartikel van Jan. '25 om een extra-bijdrage — zouden niet meerdere leden ons met de contributie een extra-bijdrage kunnen gireeren Postgiro No. 32237?

De Secretaris-Penningmeester,
N. KEULEMANS.

BERICHTEN.

Kwakzalvers-reclame in tramwagens. Voor eenigen tijd maakten we melding van de scherpe protesten die in de vergadering van de vereeniging tegen de kwakzalverij waren opgegaan tegen de reclame voor kwakzalversmiddelen in de tramwagens.

Deze zaak kwam in de vergadering van de gezondheidscommissie te Amsterdam opnieuw ter sprake.

De voorzitter, Prof. Dr. E. C. VAN LEERSUM, noemde het een gevaar, dat dergelijke annonces den menschen doen besluiten met de aanbevolen geneesmiddelen allerlei kwalen te cureeren.

Zelfs ernstige kwalen toonen vaak in den aanvang betrekkelijk onbeduidende verschijnselen. Men tracht wel eens de houding van het gemeentebestuur in deze zaak goed te praten met de opvatting, dat het gemeentebestuur „neutraal” is. Hoewel het niet vaststaat, dat alle kwakzalversmiddelen schadelijke uitwerking hebben, ze zijn toch schadelijk omdat de menschen weerhouden worden tijdig medische hulp in te roepen.

Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek. No. 8 van de „Mededeelingen” zijn dezer dagen verschenen. Zij bevatten weer de resultaten van het onderzoek van talrijke kwakzalversmiddelen, waarop wij in onze volgende nummers terugkomen.

Kwakzalverij. In het Januari-no. van *Het Groene en het Witte Kruis* komt het eerste gedeelte voor van een zeer levenswaardig artikel over *kwakzalverij*, van de hand van Mej. CATO M. VAN DER PIJL, Arts.

Wij moeten, wegens gebrek aan ruimte, volstaan met op deze verhandeling de aandacht te vestigen.

Een niet gemakkelijk te vervullen wensch. In een Nieuwjaars-rijm in de *Groene Amsterdamer* wenscht CHARIVARIUS o.a.:

Een blad,
„Dat niet van de kwakzalverij-reclame leeft,
„En ook geen ander vuil in zijn kolommen heeft.”

Waarschuwing vanwege den Drogistenbond. Het Hoofdbestuur van den Nederl. Drogistenbond brengt het volgende ter kennis:

„Het blijkt, dat wederom door een firma getracht wordt, het bekende middel „Dr. Rolands' Drank tegen vallende ziekten” in drogistzaken te plaatsen. Het Hoofdbestuur brengt in herinnering de circulaire van 1913, waarin geadviseerd wordt dien drank niet meer te verkoopen.

Eveneens meent het Hoofdbestuur, dat artikelen als „Apiol, pillen van Dr. de Brissac” en dergelijke artikelen niet meer verkocht of in voorraad gehouden moeten worden.

Het is ons bestuur bekend, dat het toezicht op den verkoop van die artikelen streng ten uitvoer zal gelegd worden en vervolgingen zullen plaats hebben, waar die artikelen verkocht worden.

In geen geval mag gerekend worden op eenigen steun van ons bestuur bij het plaats hebben van bekeuringen inzake den verkoop van de genoemde artikelen, evenmin bij bekeuringen voor aflevering van Veronal, Herba of Oleum Sabinæ en dergelijke artikelen.

Binnenkort zal een lijst verschijnen van artikelen, die door drogisten niet meer verkocht mogen worden, wil men zich niet blootstellen aan vervolgingen".

Bovenstaande waarschuwing komt voor in „de Drogist” van 11 December. Vooral de laatste zin (zegt het *Pharmaceutisch Weekblad*, waaraan wij dit bericht ontleenen) is kenmerkend voor de verhoudingen op Pharmaceutisch gebied in ons vaderland. De regering vaardigt een wet en Koninklijke besluiten uit om den verkoop van geneesmiddelen te regelen; aan die regeling stoort geen mensch zich, maar nu zal de vereeniging van volgens de wet absoluut onbevoegden den volke kond doen, wat in de toekomst mag en wat niet mag. We zijn nieuwsgierig hoe van die zijde gegeven bevelen wel zullen worden opgevolgd.

Mededeelingen van verschillenden aard.

Een „wet tegen het uitoefenen van geneeskunde en artsenijbereidkunde door onbevoegden” uit de oudheid.

Dat er niets nieuws onder de zon zou zijn, is wel wat te veel gezegd, doch dat veel van hetgeen ons heden als het allernieuwste voorkomt, in werkelijkheid reeds vele eeuwen geleden bestond, dat kan ons het volgende weer eens leeren.

Bij mijn oud-javaansche studieën trof mij een passage in een oud-javaansch wetboek, die voor de lezers van dit maandblad niet van belang, doch misschien wel interessant kan zijn. En daar ik, hoewel zelf volslagen leek op het gebied der medische en pharmaceutische wetenschappen, toch grooten eerbied koester voor het vak van mijn grijzen vader, schrijf ik die passage hier af naar de vertaling van wijlen Prof. J. C. G. JONKER, aan welke vertaling weinig veranderd behoef te worden.

„Indien iemand geneesmiddelen toedient, zonder „verstand daarvan te hebben, zonder de juiste „tooverspreuken te kennen, zonder den aard der „ziekten te weten, en dan toch toezegging voor „eene belooning van den zieke aanneemt, dan wordt hij met een dief gelijk gesteld, want hij „loog; behandelt hij een dier en het wordt niet „beter, doch sterft, dan wordt hij met 4800 be- „boet; behandelt hij een mensch en wordt deze „niet beter, maar sterft integendeel, dan wordt „hij met 10000 beboet; behandelt hij een brah- „maan, en herstelt deze niet, maar sterft, dan „wordt hij door den vorst met 20000 beboet; „indien de behandelde sterft, dan mag hij, die de „geneesmiddelen gegeven heeft, door den vorst „gedood worden; zoo is vastgesteld in het wet- „boek.”

Ter verduidelijking nog het volgende.

Met de enorme getallen der boeten worden naar alle waarschijnlijkheid kleine muntwaarden bedoeld, in den trant der tegenwoordige balische koperen „kepeng's”. De juiste muntwaarde wordt echter nergens in het wetboek opgegeven. Het wetboek zelf gaat voor een groot gedeelte terug op oud-indische wetboeken en zoo verliest zijn oorsprong zich in de grijze oudheid. Wat intuschen het geheel niet minder merkwaardig maakt.

Dat het toedienen van geneesmiddelen gepaard ging aan het opzeggen van tooverspreuken en

dat de kracht meer geacht werd te liggen in de laatsten dan in de eersten, is iets wat ons niet mag verwonderen en dat in de hedendaagsche javaansche maatschappij nog onveranderd te vinden is. Merkwaardig is echter dat de zorg van den Wetgever zich over beiden uitstreckte. Trouwens, het bereiden der geneesmiddelen en het kennen der tooverspreuken was het monopolie van een en dezelfde klasse van heilige personen, welke wellicht overeenkwamen met de tegenwoordige „doekoen's”.

Ten slotte een vraag: welke Wetgever zou het tegenwoordig op zijn geweten durven nemen voor het niet-herstellen der behandelde zieken boeten te eischen of erger nog, de doodstraf voor den geneesheer?

Dr. W. F. STUTTERHEIM.

Weltevreden, 1-12-'24.

Eigenaardig optreden van een homoeopatisch geneesheer.

Bij de behandeling van deze zaak, die wij tot ons leedwezen genoodzaakt zijn te bespreken, stellen wij voorop, dat wij de homoeopathie — als zoodanig — buiten beschouwing laten. Het is een geheel *persoonlijke* quaestie.

Van verschillende zijden gewerd ons een driel tal geschriften gezonden aan apothekers en andere afnemers van homoeopatische geneesmiddelen en wel:

1e. Een circulaire van den bekenden bereider van die middelen Dr. WILLMAR SCHWABE, die een *Central-Officin* gevestigd heeft te *Zaandam* en waaraan wij het volgende ontleenen:

„Het is ons een genoeg U te kunnen mededeelen, dat de heer W. ROLVINK, Arts te Arnhem, besloten heeft ons de bereiding en het in de handel brengen van eenige zijner beproefde voorschriften op te dragen. Zijn langjarige praktijk als Nederlandsch gediplomeerd Homoeopathisch arts kan voor ons een waarborg zijn voor de deugdelijkheid zijner preparaten, welke door ons met de vereischte nauwkeurigheid en toewijding en in overleg met Dr. ROLVINK's wenschen bereid zijn.

Wij willen daarom „*Dokter Willem Rolvink's speciale geneesmiddelen*” gaarne in Uw aandacht aanbevelen”.

2e. Een brochure van 4 bladzijden, bestemd voor de koopers van een of ander middel, beginnende aldus:

„L. S.

Behalve het middel zoeven door U gekocht heeft dokter WILLEM ROLVINK nog eenige andere speciale geneesmiddelen in den handel gebracht.

Het is niet de meening van hem dat de geneesmiddelen naar speciale recepten gemaakt, in den handel verkrijgbaar, den geneesheer onmisbaar zullen maken, O neen! Maar er zijn zoo onnoemelijk velen die reeds jaren behebt zijn met allerlei kwalen en klachten waarvoor vergeefs raad werd gezocht, die zonder twijfel door **deze** speciale geneesmiddelen van dokter WILLEM ROLVINK geholpen zullen worden, dat het in den handel brengen daarvan zeer zeker gerechtvaardigd is.

De samenstelling van deze geneesmiddelen is het resultaat van vele jaren lange ervaring. Deze speciale geneesmiddelen hebben bovendien het zeer groote voordeel geheel onschadelijk te zijn.

Van de veel voorkomende ziekten die in aanmerking komen om langs dezen weg behandeld te kunnen worden noemen we”

en dan volgt een opgaaft van de ziekten met belofte van genezing, als:

Kinkhoest, habitueele hoofdpijn, hoest-bronchitis, jicht, rheumatiek, scrophulose of klierachtigheid, steenpuisten, maagkwalen, galsteen-

lijden, nierstenen en niergruis, zenuwachtigheid, slapeloosheid, griep-influenza, bloedarmoede, zwak, te, slechte eetlust en verkalking der bloedvaten.

3e. Een kaart, geteekend *dokter WILLEM ROLVINK*, waarin deze aan de verkoopers van zijne speciale geneesmiddelen verzoekt hem op de hoogte te brengen van het voorkomen van sommige met name genoemde, ziekten, die in verband staan met weer- en plaatsgesteldheid, ten einde in de plaatselijke bladen van de gemeenten of streek, waar een of meer der genoemde ziekten heerschen, voor advertenties te kunnen zorgen.

Bij de toezending van die papieren werd ons verzoekt ons oordeel over het optreden van bedoelden geneesheer te willen mededeelen. Nu, ronduit gezegd, is dit oordeel *alles behalve gunstig*. De ethische zijde van het vraagstuk onbesproken latende (welker bespreking op den weg ligt der medische vakbladen) beschouwen wij de zaak uit het oogpunt van het *algemeen belang* en herhalen wij, wat wij zoo dikwijls gezegd hebben: een goed geneesheer behandelt geen *ziekten* maar *zieken*. Voor een juiste beoordeeling van de kwaal en het daarvoor doelmatige geneesmiddel is een *persoonlijk onderzoek* van den lijder een eerste vereischte. Wie dit niet doet en aan den patiënt overlaat zelf te beslissen aan welke kwaal hij lijdende is en het daarvoor benodigde geneesmiddel te zoeken, handelt o.i. onverantwoordelijk.

Wat weet de zieke van de *oorzaken* van hoofdpijn, van zenuwachtigheid van maagkwalen, wat van de diagnose van galsteenlijden en verkalking der bloedvaten?

Dat een gewoon kwakzalver, wien het onverschillig is wat den zieke mankeert, als hij maar verdient, zich van dit alles niets aantrekt is te begrijpen.... maar een geneesheer?

Kukirol.

„*Gebruik uw verstand en Kukirol!*” Zoo begint een van de niet onaardige reclames, die de meeste onzer lezers thans wel zullen kennen.

Zooals te doen gebruikelijk is, wordt het gebruik van andere middelen tegen *eksteroogen*, als gevaarlijk, afgekeurd en worden, in tegenstelling, de Kukirol-praeparaten aldus aangekondigd:

„Thans doet men het eenvoudiger en bovendien *gevaarloos* door de in millioenen gevallen succesvol gebleken *Kukirol-eksteroogenpleister*. Deze werkt vlug, zeker, pijnloos en veroorzaakt niet de minste bezwaren.

Ook *eeltknobbels*, *harde huid* en *wratten* worden er door verwijderd.

Door het gepatenteerde *Kukirol-voetbad* van Dr. CAMPE te gebruiken, heeft U ook 's winters warme, droge voeten en het overdadige transpireren houdt op.

H.H. Doktoren bevelen het aan.”

Niettegenstaande die Dokter's aanbevelingen wenschten wij toch, gevolg gevende aan den hierboven afgedrukten raad, „ons verstand te gebruiken” ten opzichte van Kukirol en te trachten meer te weten te komen omtrent de middelen, die in „millioenen gevallen succesvol” bleken te zijn.

Daarvoor was een onderzoek van de aanbevolen stoffen noodzakelijk en uit dat onderzoek, verricht door den heer N. KEULEMANS, bleek het volgende:

De *Kukirol-eksteroogenpleister* is een *gummi-pleister* met veel *salicylzuur* en wel ongeveer 25 gram op 1/5 vierk. meter.

Het *Kukirol-voetbad* bestaat uit 75% water-vrije *soda*, eenige procenten *dextrine* en de rest water, zoodat het in werking overeenkomt met eenigszins verweerde *gewone soda*.

De Kukirol-fabriek, zich in de advertentie noemende „Grootste fabriek ter wereld in praeparaten ter verzorging der voeten” gebruikt derhalve *heel gewone, bekende middelen*, die reeds jarenlang met meer of minder succes worden aangewend. Zoowel in voorschriften van geneesheeren als in verschillende z.g. specialité's en kwakzalversmiddelen tegen eksterogen neemt salicylzuur een eerste plaats in. Toch moeten wij erop wijzen, dat zelfs het uitwendig gebruik van dit geneesmiddel niet voor iedereen zonder gevaar is; er zijn personen, die het niet kunnen verdragen.

Dit wat de Kukirol-eksterogenpleister betreft; wat het voetbad aangaat behoeven wij niets te zeggen. Menigeen, die een voetbad neemt, zal wel een handjevol soda in het water doen en kan dus de hulp van de „fabriek” best missen, al schrijft deze ook: „Kukirol-Voetbad is een op wetenschappelijke basis samengesteld praeparat.”

Al was 't alleen om dezen laatste zin (maar de lezer ziet dat er meer is) zou Kukirol een plaatsje in ons blad verdienen.

Wij eindigen zooals wij begonnen zijn (doch met een kleine variatie):

Gebruik uw verstand en geen Kukirol!

SAMSON'S OLIEBALSEM. (Liniment Samson.)

Sloans Liniment, waarvan tegenwoordig weer een uitgebreide reclame wordt gemaakt en waartegen wij reeds herhaalde malen hebben gewaarschuwd, heeft een Belgischen concurrent gekregen.

Eenige weken geleden zagen wij op de muren van Amsterdam groote aanplakbiljetten op angstwekkende wijze dienende tot aanbeveling van *Samson's oliealbsem*.

Toen wij een paar dagen later ons ter plaatse begaven teinde de biljetten over te schrijven waren zij verdwenen, zoodat wij onzen lezers dit prachtstuk van reclame moeten onthouden.

Toch kunnen wij, na aankoop van het middel, wel het een en ander daarover mededeelen. In een doos verpakt, bevond zich een achtkante flesch met een sterk riekende vloeistof. De flesch en omhulsel bevatten, in het Fransch en Nederlandsch, een opgaaft van de talrijke kwalen, waartegen de oliealbsem moest helpen en de gebruiksaanwijzing terwijl op het omhulsel tevens de samenstelling (doch alleen in 't Fransch) was vermeld. Een boekje, in beide talen, was gewijd aan de „Beschrijving en behandeling der ziekten”.

Als bereider van den balsem stond op de doos de naam: LABORAT. DEPOORTER, *Isegheem*, met brutaalweg de verklaring „Te koop in alle goede apotheken.”

Nu, aan dit laatste zal nog wel wat haperen wanneer wij op het middeltje iets nader ingaan.

„Lijdt gij aan Rheumatiek, Zenuwpijn, Sciatica, Lumbago, Pleuritis, Stijven Hals, Verstuijing, Kneuzingen, Krampen, Zwellingen, Spierverrekking, Verlamming, Jicht, Aderspat, Insektenbeten, Jeukte, Vervrozen Vingeren of Voeten?

Gij zult U genezen door het regelmatig en zorgvuldig gebruik van *Samson's Oliealbsem*.

Hij stilt de hevigste pijnen en neemt oogenblikkelijk alle jeukte weg.”

Aldus licht ons het boekje in en wij staan verwonderd over de oogenblikkelijke werkzaamheid van dit middel ten opzichte van zoo geheel verschillende kwalen.

Zou 't mogelijk zijn? De formule van de samenstelling gaf ons niet veel aanhoud; zij luidde aldus: „*Ess. terebenth, Salicyl Methyl, B. Tranq,*

H. Ricin, Safran, Chlorotone, B. Opodeld, B. Fiorav, Chlorof, Aceton, Ether, Sulj.”

Een nader onderzoek (door den heer N. KEULEMANS verricht) werd derhalve noodig geacht. Deze vond inderdaad verscheidene van de genoemde stoffen als: *Aether, Chloroform, Aceton, Terpentijn, vette Olie* en *Methyl-Salicylaat*, en verder een *alkaloïde*, een *vluchtige olie* en een *kleurstof*.

Daarentegen werd *geen zeep* aangetroffen, zoodat de aanwezigheid van *B. Opodeld*, niet kon worden geconstateerd, waardoor het vermoeden van een mindere juistheid der opgegeven formule werd opgewekt.

Maar hoe het zij, juist of onjuist, het mengsel van de verschillende *zeer sterk werkende* middelen aan te bevelen als panacee tegen alle hierboven genoemde kwalen schijnt ons zeer bedenkelijk. Wij noemen slechts pleuritis, kneuzingen, verlamming, aderspat en zwellingen om te doen zien, dat, men, bij aanwending op eigen gezag van *Samson's Oliealbsem* kans heeft het *grootste gevaar* te loopen.

De schrijver eindigt zijn boekje met den raad: „De flesch steeds van alle vuur verwijderd te houden”, wij zouden willen adviseeren: Houdt de flesch voortdurend uit uw huis verwijderd!

Koline.

De naam van H. VAN AKEN, „Apotheker-Specialist” te *Selzaete*, (Belgie) is reeds herhaalde malen in ons blad genoemd. Wij herinneren aan de *Balsempillen* en de *Purgeer en Bloedzuiverende pillen* (April 1917), de *Poeders tegen kies- en hoofdpijn* (Juli 1920), de *Koortspoeders* (Maart 1923) en de *Vrouwepoeders* (November 1923).

Thans komt hij weer met wat nieuws, waarvan hij z.g. het „Algemeen Depot” heeft terwijl het „Hoofddepot” voor Holland is gevestigd bij SCHULTE EN TRIEME te *Middelburg*. Dit nieuwe middel wordt in een circulaire (in het Fransch en Nederlandsch) aldus aangekondigd:

„*Koline Neuro-toniek* (Gedeponeerd) Gouden „Medaille in de Wereldtentoonstelling van Brussel „1910. Het eenigst doeltreffend geneesmiddel „tegen Neurasthenie, Zenuwzwakte, Zenuwziekte, „Bloedarmoede en hunne *droevige* en *pijnlijke* „gevolgen.”

Het is kras: Het *eenigst* doeltreffend geneesmiddel:

Wilt ge er meer van weten, lees dan nog het volgende uit de circulaire:

„Wat wordt men gewaar als men aan zenuwziekte lijdt: Altijd vermoeid, zelfs 's morgens bij het opstaan, droefgeestig, ontmoedigd, zonder wilskracht, algemeene afgematheid, verlies of zwakte van het geheugen, ruischingen of geruchten in de ooren, zenuwachtige kartkloppingen en bevangenheid, draaïngen, hoofdpijn, maagkrampen, verstopping, moeilijk ophouden van het water, onmacht, vroegtijdige uitputting, lendenpijn, steken in de zijde, neuralgies, onrustige en afmattende slaap vol droomen, afkeer van den arbeid, prikkelbaarheid, gele aangezichtskleur, randen om de oogen, zenuwachtige hoest, gevoel van eenen bol in de keel, moeilijke en vertraagde maandstonden, Indien de ziekte sleept, verschijnen heviger ziekten, als verlamming der blaas, der beenen, vallende ziekte, beroerte, St. Vitusdans.

De genezing van al deze kwalen kan enkel bekomen worden door het gebruik van KOLINE, welke reeds wonderen heeft gedaan en alle dagen bedankingen en gelukwenschen verwerft.

KOLINE is met den besten uitslag toegepast geweest bij herstellenden van Pleuris, Influenza, Typhus, Koortsen, bij ouderdomszwakten, moeilijk herstellende jonge moeders.”

Nu, als alles waar is, inderdaad een wondermiddel maar dan toch een wonder, dat *niets nieuws* en *geen bijzonders* brengt.

Het onderzoek n.l., ingesteld door de heeren N. KEULEMANS en H. T. LIEM, heeft aangetoond, dat het wonder bevatte: een *kinahoudende wijn*, *broomkalium 3%* en een weinig *valeriaan*.

Zooals gezegd, niets nieuws. Jarenlang bekende geneesmiddelen, die werkelijk somwijlen bij zwakte en zenuwachtigheid goede diensten hebben bewezen maar waarvan geen enkele geneesheer zal beweren, dat zij datgene zullen verrichten, wat VAN AKEN zijn lezers tracht te doen gelooven. Dat zal iedereen wel inzien, nu hij de samenstelling van „*het eenigst doeltreffend geneesmiddel*” kent.

Werkelijk, onze zieken hebben de hulp van den Belgischen „Apotheker-Specialist” ook ditmaal weer niet nodig, evenmin als die van de Middelburgsche Hoofddepothouders.

RECHTSZAKEN.

Abdijsiroop.

In aansluiting aan onze mededeeling in ons vorig no., dat door de Rechtbank te Rotterdam inzake den verkoop van abdijsiroop door een niet-apotheker ontslag van rechtsvervolging is uitgesproken, laten wij, tot juist begrip onzer lezers, de overwegingen in het vonnis der Rechtbank hier volgen:

„De Rechtbank,

Overwegende, wat de strafbaarheid van het bewezen verklaarde betreft:

dat art. 30 der wet van 1 Juni 1865 S. 61 den Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid op draagt, de Geneesmiddelen aan te wijzen, welke behalve door apothekers en sommige geneeskundigen, niet mogen worden verkocht beneden de door hem aan te wijzen hoeveelheid.

Overwegende, dat de Minister ter uitvoering van die Wetsbepaling bij beschikking van 1 Februari 1906 later gewijzigd, heeft vastgesteld, de daarbij behorende lijst C, „Van Geneesmiddelen, die, behalve door de apothekers en „door de geneeskundigen, die tot het afleveren „van geneesmiddelen bevoegd, niet mogen worden „verkocht — onverschillig tot welk doel — beneden de hoeveelheid in die lijst voor elk dier „middelen bepaald; met dien verstande dat dit „verbod ook betrekking heeft op als geneesmiddelen verkochte mengsels, oplossingen, af-treksels en andere bereidingen, met behulp „van een of meer der op de lijst genoemde mid-delen beneden de daarin opgegeven hoeveelheid „bereid, of wanneer een of meer dezer middelen „beneden die hoeveelheden ontstaan zijn” in welke lijst salicylzuur voorkomt met 100 gram.

Overwegende, dat de tweede zinsnede van bovenaangehaald opschrift kennelijk ten doel heeft, den pas af te snijden aan de opmerking die al dan niet terecht zoude kunnen worden gemaakt, dat ingeval van verkoop van een mengsel enz. waarin zich een der op de lijst voorkomende middelen bevindt, niet dat middel maar het *mengsel* verkocht wordt;

Overwegende, dat uit dat opschrift tevens blijkt daar „*verkoop onverschillig tot welk doel*”

en „verkoop als geneesmiddel” tegen over elkaar worden gesteld dat verkoop van een een der opgenoemde middelen bevattend mengsel alleen als verboden is aangewezen, indien die verkoop is geschied „als geneesmiddel” ;

dat dit uit gemelde tegenstelling voortvloeiend gevolg alleen zoude kunnen worden ontkend, indien vaststond dat de woorden „als geneesmiddelen verkochte” in de tweede zinsnede overbodig waren, hetgeen niet zonder meer mag worden aangenomen.

Overwegende, dat integendeel door de aanwezigheid dier woorden in het opschrift van lijst C. een goede reden bestaat ;

Overwegende toch, dat dit opschrift volgens Ministerieele beschikking van 15 Juli 1872 luidde : „Lijst van Geneesmiddelen, die noch afzonderlijk, noch vermengd met elkander of met andere zelfstandigheden mogen worden verkocht in ge„ringer hoeveelheden, dan op die lijst bij elk dier „middelen is vermeld”

zoodat toen elke verkoop dier middelen beneden de genoemde hoeveelheden vermengd of onvermengd, en ongeacht het doel, verboden was ;

Overwegende, dat daarop de tegenwoordig geldende lijst met het hiervoor vermelde opschrift is vastgesteld, toen bij de gestadige ontwikkeling der scheikundige wetenschap allengs meer en meer der op die lijst voorkomende middelen in vermengden staat werden aangewend tot ander dan een geneeskundig doel ;

Overwegende dat uit het bovenstaande blijkt, dat verkoop van mengsels enz. slechts verboden is, indien deze als geneesmiddel worden verkocht zoodat nu de dagvaarding dit element, van het strafbaar feit niet inhoudt beklagde moet worden ontslagen van rechtsvervolging ;

Overwegende dat de Officier van Justitie nog wel heeft betoogd, dat de Minister niet bevoegd was, het verbod van verkoop te beperken tot verkoop „als geneesmiddel, doch dat, indien dit juist ware, daaruit zoude volgen, dat de geheele ministerieele beschikking ten opzichte van mengsels enz. onverbindend zoude zijn en ook dan de beklagde van rechtsvervolging zou moeten worden ontslagen.

Gezien artt. 216, 246, 247, 256, 257 van het Wetboek van Strafvordering; Rechtdoende : Vernietigt het vonnis, waarvan beroep !

Verklaart beklagde schuldig aan hetgeen hem bij dagvaarding is te laste gelegd, zooals dat hiervoor als bewezen is aangenomen.

Verklaart dit feit niet strafbaar.

Ontslaat hem van alle rechtsvervolging te dier zake.”

Gerechtshof te Arnhem. (Eilers.)

Voor het hof heeft terecht gestaan H. J. E., beschuldigd van buiten noodzaak uitoefenen van geneeskunde, waartoe hij ongevoegd is.

Beklaagde had op 22 Oct. in een door hem gehuurde kamer Mej. J. W. K. in behandeling genomen en haar medicijnen voorgeschreven. Hij bracht daarvoor f 2.50 in rekening.

Het kantongerecht te Terborg veroordeelde bekl. tot 2 maanden hechtenis, de Rechtbank te Zutphen wijzigde dit vonnis in f 100 boete en de Hooge Raad verwees de zaak naar het Arnhemsche Gerechtshof.

Verschillende getuigen legden verklaringen af

De advocaat-generaal wees erop, dat bekl. ook door zijn verleden niet dat vertrouwen heb-

ben mag, dat een medicus geniet. De bekl. mag zich misschien inbeelden, werkzaam te zijn ten bate van de menschheid, maar het onderzoek van bevoegde zijde naar zijn geneeswijze van t.b.c. heeft niets ten voordeele van deze methode opgeleverd, zoodat het vermoeden voor de hand ligt, dat bekl. zijn werk doet uitsluitend ten bate van zijn eigen beurs. Spr. achtte het niet uitgesloten dat het ziektegeval van mej. K. door bekl. verknoeid is.

Waar bekl. een ernstig gevaar is voor de maatschappij, achtte spr. een strenge straf noodzakelijk en requireerde hij twee maanden hechtenis.

Bekl., zijn eigen verdediging voerend, verklaarde, dat hij vroeger zelf ook tuberculeus is geweest en zich wist te redden door een petroleumextract dat hij toen uitvond. In 1905 heeft dr. Tresling bekl. aangeraden dit middel in de wereld te brengen. Hij genas eenige personen van t.b.c. en wendde zich toen tot de regering om zijn uitvinding openbaar te maken ; het gevolg was dat hij vervolgd werd wegens onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. Bekl. verklaarde in zijn 20-jarige praktijk alleen patiënten te hebben opgenomen, die door medici zijn opgegeven en daarom achtte hij zich niet schuldig aan het buiten noodzaak uitoefenen der geneeskunde. Uitspraak 5 Febr.

Rechtbank te Middelburg.

Voor de rechtbank te Middelburg is in hooger beroep behandeld de zaak tegen J. B., natuurgeneeskundige te Rotterdam, die bij vonnis van den kantonrechter te Middelburg dd. 3 December was veroordeeld tot 2 maanden hechtenis, wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. Het betrof hier het geval te Vlissingen, waarbij bekl. een vrouw, die open kankerwonden had, geadviseerd had daarop het lijk van een pas geboren hond te leggen. De ambtenaar van het O.M. had een dag geeischt.

Het O.M. vroeg thans bevestiging van het vonnis.

De verdediger, mr. Kamphuisen, pleitte vrijpraak, subs. boete of een voorwaardelijke hechtenis. De rechtbank overwoog bij de uitspraak o a., dat bekl. geenszins verplicht was helpend op te treden, daar te Vlissingen voldoende officieele medische hulp aanwezig is. Zij vernietigde het vonnis van den kantonrechter, maar op nieuw rechtdoende verklaarde zij bekl. schuldig aan het hem ten laste gelegde en veroordeelde hem tot één maand hechtenis.

Kantongerecht te Rotterdam.

Voor het kantongerecht heeft terecht gestaan G. T., wonende te Z., terzake van in de maand September 1924, niet toegelaten zijnde tot de uitoefening van het beroep van geneeskundige buiten noodzaak dat beroep te hebben uitgeoefend, door terwijl hij geregeld iedere week meer malen te Rotterdam spreekuur hield, geneeskundigen raad althans geneeskundigen bijstand als bedrijf te hebben verleend, door tegen betaling van f 2.50 aan een persoon ten behoeve van diens kind, hetwelk leed aan bedwateren, na dat kind in de oogen gekeken te hebben, in een fleschje een vloeistof te hebben verstrekt, welke vloeistof volgens T's opvatting en bedoeling als genezing biedende medicijn voor voornoemde ziekelijke afwijking zou kunnen dienen.

Gehoord werden als getuigen het kind en diens ouders.

Het O.M., waargenomen door mr. B. H. Rouffaer, eischte eene geldboete van f 150, subs. 30 dagen hechtenis.

De gemachtigde van beklagde, mr. A. J. M. Schuurmans deed opmerken dat de door beklagde verstrekte drank absoluut onschadelijk is voor de inwendige deelen van het menselijk lichaam, het is een z.g. standaard medicijn artikel, van welke zoovelen verkrijgbaar zijn in drogist- en apothekerswinkels. Beklaagde werd ruim 10 jaren geleden voor een dergelijk feit in hooger beroep door de Rott. Rechtbank vrijgesproken, diens advocaat had toen ter tijde aan beklagde geschreven, dat hij door deze uitspraak gerust verder met zijn handelingen kon doorgaan, welk schrijven pl. overlegt. Pleiter verzoekt dan ook indien de kantonrechter geen termen aanwezig mocht achten om beklagde ook nu weder vrij te spreken, dezen dan te veroordeelen zonder toepassing van eenige straf.

Kantongerecht te Goes.

Voor het kantongerecht te Goes is tegen J. L. te Amsterdam, die tijdelijk te Goes vertoefde, een boete van f 200 of 30 dagen hechtenis gevorderd wegens het voor doofheid behandelen van een vrouw, die ongeneeslijk is volgens de doktoren. Er werden voorts tegen hem nog twee maal 50 dagen geeischt wegens het doen plaatsen van advertenties in strijd met art. 3 der wet op de uitoefening van de geneeskunde.

Bekl. beriep er zich op dokter te zijn en legde een verklaring over, afgegeven door een Amerikaanse universiteit te Washington, die echter blijkens onderzoek vanwege het O.M. niet bestaat.

De kantonrechter heeft hem veroordeeld wegens onbevoegd uitoefenen der geneeskunde tot f 200 boete, subs. 30 dagen hechtenis. Nog werd hij veroordeeld tot eenmaal f 50 boete, subs. 30 dagen hechtenis wegens het doen plaatsen van een advertentie, waarin hij zich dr. J. L. noemde. De ambtenaar van het O.M. had tweemaal f 50 boete of 50 dagen gevorderd, maar van het tweede feit werd beklagde vrijgesproken.

Twee zaken werden wegens ziekte der getuigen aangehouden tot 9 Februari.

L. heeft tegen het vonnis appel aangeteekend.

CORRESPONDENTIE.

A. J. v. H. te 's-G. Zeker, die mijnheer REURIK heeft er, geholpen door enkele couranten, slag van reclame te maken voor het Wohlmutth-apparaat. Hoe bevoegde deskundigen over deze geneesmethode oordeelen, lang niet zoo gunstig als de heer R. den Hagenaars tracht te doen gelooven, is duidelijk, gemaakt in ons Maandblad van September 1924. Voor belangstellenden zijn, zoolang de voorraad strekt, exemplaren van dit blad gratis verkrijgbaar bij den Secretaris-Penningmeester onzer Vereeniging, den heer N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82 te Amsterdam.

D. K. te A. Kotalko bevat, volgens het onderzoek van den heer N. KEULEMANS, teerachtige producten en bestaat grotendeels uit gele vaseline. Pilocarpine en cantharidine werden niet aangetroffen, evenmin als een verzeepbaar vet, zoodat de aanwezigheid van het beroemde berenvet, dat volgens de circulaire het hoofdbestanddeel moest zijn, is buitengesloten. In het, vanwege de American Medical Association uitgegeven werk *Nostrums and Quackery* wordt Kotalko als kwakzalverij gesignaleerd.

Mr. W. te M. Dank voor Uwe mededeeling ; wij houden ons verder aanbevolen. Terugzending van het Maandblad is niet noodig

Dr. G. J. te V. De kruiden zijn in onderzoek.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*; C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te *s Gravenhage*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te *Arnhem*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Voorzitter van de A. N. V. „Het Groene Kruis” te *Utrecht*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Mej. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Oud-Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te *s Gravenhage*; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: GROENBURGWAL 26, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Bepalingen omtrent het met openlijke aanprijzing in het verkeer brengen van middelen tegen ziekte.

Berichten: Beoordeeling van bovengenoemde wet — Akker's schandelijke reclame.

Mededeelingen van verschillenden aard: Rijks-instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek. — Haarlem Balsem. — Nostroline.

Uit de Pers: Ontvettingsmiddelen.

Rechtszaken: Hooge Raad: Abdijsiroop. — Gerechtshof te Arnhem: Eilers gekenschetst. Kruidendokter v. d. Poorten. — Dr. ? Lindenberg. — Staphorster boertje.

Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuwe leden zijn toegetreden:

A. C. Höweler, Arts, Gouda.

Afd. Zutphen, Ned. Mij. t. bev. der Geneeskunst.

Geneesk. Gesticht voor krankzinnigen te Vught.

Bepalingen omtrent het met openlijke aanprijzing in het verkeer brengen van middelen tegen ziekte.

Er breekt een lichtstraal door. Reeds van het ontstaan onzer Vereeniging af, hebben wij er op aangedrongen: Beperk of — liever nog — verbied de leugenachtige reclame en er is veel gewonnen in den strijd tegen de kwakzalverij met geneesmiddelen.

En ziet, eerder dan wij verwacht hebben, verschijnt het wetsontwerp, waarvan wij hierboven den titel opgaven.

Het ontwerp, bestaande uit 24 artikelen, zouden wij zoo gaarne in zijn geheel hier overnemen maar gemis aan plaatsruimte noodzaakt ons, ons tot de hoofdzaken te bepalen.

Art. 1 geeft een verklaring van wat deze wet verstaat onder „middel”, „in het verkeer brengen” en „openlijk aanprijzen.”

Art. 2 en 3 luiden aldus:

Artikel 2.

1. Het is verboden enig middel met openlijke aanprijzing in het verkeer te brengen:

a. voordat omtrent dat middel eene mededeeling overeenkomstig artikel 3 aan Onzen Minister is gedaan en de termijn van zes maanden, bedoeld in het eerste lid van artikel 9, of, zoo het tweede lid van artikel 9 toepassing vindt de nader

door Onzen Minister gestelde termijn is verstrekken, zonder dat Onze Minister eene beslissing heeft genomen krachtens art. 9, eerste lid;

b. indien Onze Minister krachtens artikel 9 heeft verboden dat middel met openlijke aanprijzing in het verkeer te brengen;

c. indien het geschiedt in strijd met de voorwaarden, die Onze Minister krachtens artikel 9 of artikel 10 heeft gesteld.

2. Ter aanduiding dat in het verkeer brengen van een middel met openlijke aanprijzing niet ongeoorloofd is, mag bij die aanprijzing niet anders gevoegd worden dan: „niet verboden in-gevolge de wet.”

Artikel 3.

1. Een mededeeling, als bedoeld in artikel 2, moet nauwkeurige opgave inhouden van:

a. den naam en den aard van het artikel;

b. de plaats, waar en de inrichting, waarin het middel zal worden vervaardigd, bereid en verpakt;

c. de samenstelling en de hoeveelheden der samenstellende stoffen;

d. de wijze van vervaardiging, bereiden en verpakken;

e. den aard en den vorm der verpakking;

f. het doel, waarvoor het middel dienstig wordt geacht;

g. de gebuikaanwijzing, welke zal worden bijgevoegd of afzonderlijk gegeven;

h. de wijze, waarop het middel in het verkeer zal worden gebracht en gehouden;

i. de wijze, waarop het bestaan van het middel en de verkrijgbaarheid zullen worden bekend gemaakt;

j. woonplaats en ambt, beroep of bedrijf van hem, die de mededeeling doet.

2. Zij, die in het buitenland woonachtig zijn, moeten woonplaats kiezen binnen het Rijk in Europa en deze woonplaats vermelden in de in artikel 2 bedoelde mededeeling.

3. Onze Minister kan voor met name te noemen middelen vrijstelling verlenen van het doen der opgaven, vermeld onder c, d, e, f en g van het eerste lid van dit artikel.

Art. 4, 5, 6, 7 en 8 bevatten bepalingen omtrent een in te stellen onderzoek, het bedrag van de kosten van onderzoek, de wijze waarop de

onderzoekers zich de noodige bescheiden voor het onderzoek kunnen verschaffen en de verplichtingen (o.a. geheimhouding) van de onderzoekers.

Artikel 9.

1. Onze Minister kan binnen zes maanden, nadat het bewijs van ontvangst, bedoeld in artikel 5, is afgegeven, bepalen, dat een middel niet dan met inachtneming van bepaalde voorwaarden met openlijke aanprijzing in het verkeer mag worden gebracht, of, indien daardoor niet aan de gerezen bezwaren kan worden tegemoet gekomen, verbieden, dat een middel met openlijke aanprijzing in het verkeer wordt gebracht, als hij van oordeel is:

dat het onderzoek door gebrek aan medewerking van den belanghebbende niet volledig heeft kunnen plaats hebben;

dat het middel geacht moet worden de daaraan toegeschreven werking ter genezing, leniging of voorkoming van ziekte, kwaal of gebrek onder geen omstandigheden te zullen hebben;

dat het middel vergiften bevat of andere gevaarlijke stoffen in zoodanige hoeveelheid, dat aan het gebruik gevaren verbonden zijn;

dat het middel dienstig kan zijn tot bereiking van misdadige oogmerken;

dat aan het gebruik van het middel op de aangegeven wijze gevaren verbonden zijn;

dat de naam misleidend is of om andere redenen niet behoort te worden gedoogd;

dat de bij te voegen of afzonderlijk te verspreiden schrifturen of andere te bezigen reclame-middelen misleidend zijn.

2. Onze Minister kan den termijn van zes maanden, gesteld in het eerste lid, eenmaal met ten hoogste zes maanden verlengen. Deze verlenging is slechts geldig, zoo daarvan aan den belanghebbende voor het verstrijken van den termijn kennis is gegeven.

3. Alvorens voorwaarden te stellen of te verbieden, dat enig middel met openlijke aanprijzing in het verkeer wordt gebracht, doet Onze Minister aan den belanghebbende mededeeling van de gerezen bezwaren.

4. Den belanghebbende staat gedurende dertig werkdagen of zooveel langer, als door Onzen Minister zal worden bepaald, de gelegenheid

open, om de gerezen bezwaren te wederleggen of daaraan tegemoet te komen.

5. De gestelde voorwaarden of het verbod worden met redenen omkleed ter kennis van den belanghebbende gebracht: Onze Minister kan, voor zoover betreft de middelen bedoeld in artikel 23 een dag bepalen waarop het verbod of de voorwaarden van kracht worden.

(Deze laatste zin duidt op een overgangsbepaling ten aanzien van middelen, die bij het in werking treden dezer wet reeds met openlijke aanprijzing in het verkeer zijn gebracht.)

De andere artikelen betreffen, in hoofdzaak, wijze van uitvoering, straffen, het opsporen der overtredingen en overgangsbepalingen.

Wij wenschen ons niet in critiek op het ontwerp te begeven, wij zijn reeds dankbaar voor hetgeen bereikt kan worden; slechts zij de opmerking hier geplaatst dat de woorden in art. 9 all. 3.: „dat het middel geacht moet worden „de daaraan toegeschreven werking ter genezing, „leniging of voorkoming van ziekte, kwaal of „gebrek **onder geen omstandigheden** te zullen hebben” ons *zeer gevaarlijk* voorkomen.

De kwakzalvers, die wij in hun doen en laten vrijwel bestudeerd hebben, zullen er wel raad mee weten.

Aan de Memorie van Toelichting ontleenen wij, aan de *N. Rott. Ct.* het volgende:

De laatste tientallen van jaren heeft men zich meer en meer toegelegd op het bereiden van geneesmiddelen in het groot. Hoewel dit op zich zelf ongetwijfeld als geoorloofd moet worden beschouwd, is het toch een bron van veel gevaar. Immers, wil de massale bereiding loonend zijn, dan moeten de middelen zoo ruim mogelijk onder het publiek verspreid worden. Derhalve wordt gegrepen naar de reclame. Op de meest pakkende wijze worden geneesmiddelen bij het ondeskundig publiek aangeprezen, uitsluitend uit winstbejag, om een zoo groot mogelijk aantal koopers te lokken. Lang niet alles, dat wordt aangeprezen, is geneesmiddel; vele stoffen zijn waardeloos; andere zijn schadelijk of kunnen schade doen, wanneer zij onoordeelkundig worden gebruikt. Treffend wordt dit aangetoond door de onderzoekingen van het Rijksinstituut voor Pharmaco-Therapeutisch onderzoek betreffende tal van middelen, die onder de meest pakkende reclame aan het publiek worden opgedrongen als heilzaam tegen een groote verscheidenheid van ziekten en kwalen. Het bleek, dat in de meeste gevallen de reclame misleidend was. 1)

Het publiceeren der resultaten van de onderzoekingen van het genoemde instituut, waardoor het publiek het goede zou kunnen schiften van het slechte kan geen afdoende bestrijding geven. Niet alle middelen komen in handen van het instituut; repressie komt veelal te laat; vaak zal de reclame op het publiek reeds beslag gelegd hebben; bovendien is onderzoek en publicatie door het instituut kostbaar. Wettelijke voorziening is noodig en, naar de minister meent, mogelijk zonder dat gerechtvaardigde belangen geschaad worden.

1) Men zou zeggen, dat in de verschenen 44 jaargangen van ons Maandblad, te dien opzichte, niets was verricht.

Het aangeboden ontwerp beoogt een preventief toezicht op de middelen, die met openlijke aanprijzing in het verkeer worden gebracht.

Voordat het publiek aan het gevaar daarvan wordt blootgesteld, moet de Regeering gelegenheid hebben het middel te onderzoeken, om naar gelang van den uitslag van dat onderzoek, het met openlijke aanprijzing in het verkeer brengen van het middel al of niet te verbieden. Daarentegen zal volgens het ontwerp het preventief toezicht zich niet uitstrekken over middelen, die, zonder aanprijzing in het verkeer worden gebracht, omdat die middelen niet worden opgedrongen en het gebruik daarvan alleen van hun deugdelijkheid afhankelijk zal zijn.

Het preventief toezicht wordt volgens het ontwerp aldus verkregen: niemand mag enig middel met openlijke aanprijzing in het verkeer brengen zonder vooraf aan den minister van Arbeid, Handel en Nijverheid de noodige inlichtingen omtrent dat middel en de te maken reclame te hebben gegeven. Daar geheimhouding aan de met het onderzoek belaste personen is opgelegd, behoeft vrees voor het bekend worden van fabrieksgeheimen niet te bestaan.

De minister laat een onderzoek naar het middel instellen. De belanghebbende wordt in de gelegenheid gesteld, om zijn bezwaren tegen eventueel verbod in te brengen; daardoor wordt eenzijdige voorlichting van den minister voorkomen. Nadat zekere termijn — gewoonlijk zes maanden — verstreken is, mag het middel met openlijke aanprijzing in het verkeer worden gebracht, indien de minister niet een verbod heeft gegeven, en onder gehoudenheid, de voorwaarden, die de minister eventueel gesteld heeft, in acht te nemen. Overeenkomstig den opzet van dit ontwerp wordt niet verboden het middel zonder openlijke aanprijzing in het verkeer te brengen; het effect van een verbod zal echter — waar de reclame verboden is — practisch wel zijn, dat een ondeugdelijk middel niet aan den man gebracht wordt. Straf-bepalingen moeten de naleving van deze voorschriften verzekeren.

Aan de toelichting bij de artikelen is nog het volgende ontleend:

Art. 1. Voor „openlijke aanprijzing” zijn twee criteria gesteld. De strekking van het schriftuur moet kennelijk zijn den indruk te wekken, dat het middel dienstig kan zijn tot genezing enz. Aangezien dit ook van wetenschappelijke verhandelingen gezegd kan worden, moet er een tweede criterium naast gesteld worden: de kennelijke bedoeling, tot koopen op te wekken.

Art. 4. Bijna steeds zal het in het verkeer brengen, geld verdienen ten doel hebben. Het is dan geenszins onbillijk dat van de belanghebbenden een retributie wordt gevraagd voor de verrichte werkzaamheden.

Art. 6. In het pharmaco-therapeutisch instituut bezit ons land reeds het orgaan, dat de onderzoekingen kan verrichten. Nieuwe, kostbare instellingen behoeven dus niet in het leven te worden geroepen. Bij doeltreffende toepassing van art. 4 zullen de vermeerdere werkzaamheden, die voor dit instituut uit de voorgestelde regeling moeten voortvloeien, niet de Rijksuitgaven verzwaren, maar gekweten worden uit de vergoeding, die moet worden opgebracht door hen, die de uitgaven noodig maken.

BERICHTEN.

Wet op de aanprijzing van middelen tegen ziekte. Onder dezen naam kan de voorgestelde wet worden aangehaald met vermelding van het jaar en het nummer van het Staatsblad, waarin zij is geplaatst.

Ware het al zoover!

Intusschen is het te begrijpen, dat vóór- en tegenstanders, elk van hun standpunt, het ontwerp met gejuich of met afkeuring tegemoet treden. Onder de eersten noemen wij, met groote waardeering, een belangrijk artikel in het *Pharmaceutisch Weekblad* van 21 Februari, van de hand van den Hoofdredacteur PROF. P. VAN DER WIELEN, waaromtrent wij, tot ons leedwezen, ons moeten bepalen, tot verwijzing naar het oorspronkelijke. Men beschuldige ons intusschen niet van ijdelheid maar beschouwen het als een uiting van te begrijpen voldoening, wanneer wij het slot van het artikel hier laten volgen:

„Bij lezen en herlezen van het ontwerp en de daarbij behorende toelichting zijn er hier en daar wel enkele opmerkingen te maken, maar als geheel hebben we, zooals in den aanhef van deze beschouwing werd gezegd, met een goed stuk werk te doen, waardoor aan vele misstanden op het gebied der Volksgezondheid en der Volksveiligheid een einde zal worden gemaakt. Een woord van waardeering voor de samenstellers is hier zeker op zijn plaats, maar moet vergezeld gaan van een woord van hulde aan de Vereeniging tegen de Kwakzalverij, die in dit ontwerp een kroon mag zien op haar meer dan veertigjarigen strijd tegen het bedrog met geneesmiddelen.”

Akker's schandelijke reclame. Ter aanbeveling van zijn niets beteekenend kwakzalversmiddel, *Abdijsiroop*, plaatste AKKER in de laatste dagen een „Mededeeling” in de Couranten, die aldus begon:

„10 Febr. Griep te Tokio; 20 Febr. Griep te Londen, en misschien zullen we eerstdaags lezen: 1 Maart Griep te Amsterdam.”

Aldus lazen wij in *De Telegraaf*.

In de *N. Rott. Courant* stond begrijpelijkerwijze „1 Maart Griep te Rotterdam”. Andere bladen hebben wij er maar niet op nagezien.

Is 't niet walgelijk?

Mededeelingen van verschillenden aard.

Rijks-instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek. 1)

In de „Mededeelingen” No. 8 van het Instituut zijn de onderzoekingen van een groot getal *cosmetische middelen* gepubliceerd, waarvan wij de resultaten hier laten volgen:

Beierdorfs depilatorium is een gearomatiseerd mengsel van technisch bariumsulfide, zinkoxyde en zetmeel.

Victo-crème is vermoedelijk een mengsel van calciumsulfide, calciumcarbonaat, zetmeel, benzoëzuur en water, gearomatiseerd met geraniumolie.

Dr. A. May's antiseptisch scheerpoeder bestaat uit gearomatiseerd bariumsulfide, zinkoxyde en zetmeel.

1) Tot ons leedwezen moeten wij, wegens plaatsgebrek, van onze tot nu gevolgde handelwijze afwijken om de „Mededeelingen” van het Instituut onverkort over te nemen; wij moeten ons, in hoofdzaak, tot de conclusiën bepalen.

Dulmin, fabrikant Dr. M. ALBERSHEIM, is een gearomatiseerd mengsel van calciumsulfide, zinkoxyde, calciumcarbonaat, bariumsulfaat en aluminiumsilicaat.

Poudre dépilatoire van L. BECKER, Utrecht. Een gearomatiseerd mengsel van technisch bariumsulfide, zinkoxyde en rijstzetmeel.

Haarkleurel van Dr. Morieux, fabrikant C. F. SCHNEIDER, „Sanitas”, den Haag. Zwart. Een waterige oplossing van pyrogallol, waarin verder werden aangetoond: bismuth, koper, ijzer, zwavelzuur en chloor.

Seeger's Haarfarbe, van deze, waarvan een aantal in den handel zijn, is voorloopig onderzocht No. 3b = Braun. Zij bleek te bestaan uit een waterige oplossing van manganoacetaat en pyrogallol.

L'Oréal: Van de vele haarkleurmiddelen onder dezen naam werd een tweetal onderzocht.

L'Oréal No. 2 (Châtain foncé) *Fleschje No. 1* is een ammoniakale waterige oplossing van ongeveer 4,5 % zilvernitraat.

Fleschje No. 2 bevat een oplossing van ± 3% pyrogallol in water.

Fleschje No. 3 is een gearomatiseerde waterige oplossing van natriumsulfide.

L'Oréal Rapid (noir) is een vrij mineraal zuur bevattende waterige oplossing van koperchloride, pyrogallol en tannine, met een gehalte aan koper van 0,49 %.

Royal Windsor is een met lavendel- en kaneelolie gearomatiseerde oplossing van loodacetaat in glycerinehoudend water, waarin zwavel verdeeld is. Volgens de uitkomsten der loodbepaling is ongeveer 3% loodacetaat aanwezig.

Spirisept. (Middel tegen zomersproeten). In den handel gebracht door: A. J. CLAESSEN te Amsterdam, volgens recept van „Dr. H. Remmler”, bevat behalve vetmassa basisch bismuthnitraat en kwik-ammoniumchloride van elk ongeveer 1 %.

(Wordt vervolgd).

Haarlem Balsem.

Geen olie maar balsem. Uit Haarlem komt weer wat nieuws.

De Oprechte Haarlemmerolie wordt onophoudelijk concurrentie aangedaan en wel door de verschillende fabrikanten die allen het *oprechte* product leveren. Maar dat het mogelijk zou zijn, dat een middel dat, zooals velen gelooven, alles en nog wat geneest nog een ander middel naast zich zou noodig hebben, dat hadden wij niet gedacht.

En toch is het zoo. De *N. V. Oprechte Haarlemmer Olie fabriek v. h. G. De Koning Tilly* stelt zich voor als „eenige fabrikanten” van de *Haarlem Balsem* en beschrijft in de gebruiksaanwijzing o.m. de volgende eigenschappen van dit nieuwe middel:

De zalf „een samenstelling van Zwavel- Kalk- Kamfer-Perubalsem en Oprechte Haarlemmer Olie” is een onontbeerlijk huismiddel geworden en werkt, na jarenlange ondervinding, pijnstillend, opdrogend, desinfecteerend, granuleerend o.a. bij de volgende kwalen: bij acute en chronische zenuw- en reumatische pijnen, brandwonden, gevatte koude, bronchitis, pijnen op de borst, spataderen, gezwellen, doorgelopen voeten, haaruitval en roos, oude, etter afscheidende wonden, bloedzweren, hoofdpijn, verstuite enkel, spit in den rug, pijnen in de hartstreek. . . .

en nog meer. Maar het is voldoende, zouden wij zeggen, om hoog tegen het middel op te zien. En het aan te bevelen? Zoover zijn wij nog niet.

Het onderzoek van den balsem, verricht door den heer N. KEULEMANS, heeft aangetoond, dat de samenstelling vrij juist is aangegeven: Er werden aangetroffen: *Kamfer, terpentijnolie, kalk* (als krijt) *zwavel, perubalsem* en een *vette olie*, (zeer waarschijnlijk geen lijnolie), een mengsel, dat er nog *veel belangrijker* uitziet dan de *oprechte* olie en dat nog vermoedelijk meer wonderen zal uitoefenen.

De eerlijkheid gebiedt ons te vermelden, dat in de gebruiksaanwijzing gewaarschuwd wordt tegen de aanwending bij *oogwonden* en bij alle *nierziekten* terwijl de zalf nergens voor *inwendig gebruik* wordt aanbevolen. In dit opzicht staat de balsem *boven* de olie maar in andere opzichten is hij even gevaarlijk, zoo niet gevaarlijker.

Het is weer dezelfde quaestie, waarop wij telkens, bij de bespreking van bijna alle kwakzalversmiddelen, de aandacht moeten vestigen.

Wie bij ernstige ziekten of ongevallen, zooals etter-afscheidende wonden, bloedzweren, bronchitis, chronische zenuwpijnen (wij noemen er maar enkele van de velen) op raad van de „eenige fabrikanten” zijn hulp bij den Balsem zoekt, loopt *ernstig gevaar* zijn toestand in hevigen mate te *verergeren*, daar hij den juisten tijd voor het aanwenden van een doelmatige geneeswijze laat voorbijgaan.

Derhalve: *Wacht u voor Haarlem Balsem!*

„Nostroline.

„Van groote waarde voor de Neus-Hygiëne. Onmiddellijk verlichting. Een uitstekend middel tegen Neus-Catarrh, Influenza, Verkoudheid in het hoofd, Hooikoorts, Keelpijn, Verstopping en ontsteking in de neus.

Eenvoudig! Veilig! Zeker!

„Nostroline” is onschadelijk en geschikt voor elke leeftijd.

„Nostroline” geeft direct verlichting in het hoofd.

„Nostroline” houdt het loopen der neus tegen.

„Nostroline” desinfecteert neus en keel.

„Nostroline” verzacht, heelt en geneest.

„Nostroline” voorkomt neus- en keelaandoeningen.

„Nostroline” beschermt tegen besmettelijke ziekten.

„Nostroline” verzekert de neus-hygiëne.

Weigert alle namaak. Eischt *Nostroline*.”

Aldus kondigt zich, in de gebruiksaanwijzing, het nieuwe middel aan, dat tegenwoordig bijna dagelijks met veel ophef in de dagbladen wordt geadverteerd.

Het was dus wel de moeite waard om er een onderzoek naar in te stellen in hoeverre op die beloften kon worden vertrouwd. De heer N. KEULEMANS nam dit onderzoek op zich en vond dat *Nostroline* bestond uit *witte vaseline, phenol*, (carbolzuur) *boorzuur, menthol* of *pepermuntolie* en een geringe hoeveelheid *geraniumolie*.

„Eenvoudig!” is het mengsel gewis maar „*veilig!*” en „*zeker!*”?

Wij zouden deze verklaring van den fabrikant: *Matthew's Laboratories Ltd. Bristol*, niet gaarne onderschrijven en zijn van meening, dat de verklaring o.a. „voorkomt neus- en keelaandoeningen” een *gevaarlijke* is en dat in het algemeen

op de waarde van het mengsel als „uitstekend middel” nogal vrij veel valt af te dingen.

Men zij voorzichtig met een zoo sterk werkende stof als phenol!

UIT DE PERS.

Ontvettingsmiddelen.

Het *Maandblad tegen de Vervalschingen* bevat, onder de rubriek „Vraagbord”, het volgend antwoord: — „Hoewel de beoordeeling van dergelijke middelen meer tot het gebied v/d. Ver. tegen de Kwakzalverij behoort, willen wij, bij uitzondering, U mededeelen, dat ons onderzoek van het gezonden monster de aanwezigheid van 17½ % in zuren onoplosbare minerale materie aantoonde, en alleen op dien grond reeds af te keuren is, tenzij men in het bezit is van een struisvogel-maag. Doch al zouden de overige bestanddeelen ook nog zoo werkzaam te achten zijn (zooals van *Fucus vesiculosus* beweerd wordt) dan beschouwen wij *iedere* ontvettingskuur, zelfs met de meest daartoe dienstige stoffen, uit den booze zonder *medische* behandeling en advies. Ernstige storingen in de verschillende organen en functiën kunnen plaats vinden, indien niet een — dikwijls voor iedere patiënt verschillende — therapeutische behandeling en dieet gevolgd wordt.

Een wettelijk verbod van den verkoop van dergelijke geneesmiddelen, zonder goedkeuring van officieele deskundige zijde, is zeer noodzakelijk in het publiek belang.”

RECHTSZAKEN.

Hooge Raad.

Onlangs werd behandeld het beroep van den Officier van justitie te Rotterdam tegen een vonnis van de rechtbank aldaar, waarbij A. B. van hem ten laste gelegde overtreding van de wet op de artsijbereidkunst (het verkoopen van flesschen abdijsiroop) is ontslagen van rechtsvervolging.

Het middel werd bestreden door jhr. mr. E. C. U. van Doorn, welke een beslissing in deze zaak van het grootste belang achtte voor de drogisten.

De conclusie van het O. M. werd bepaald op 9 Maart.

Gerechtshof te Arnhem.

H. J. Eilers gekenschetst.

Het gerechtshof te Arnhem deed 6 Febr. uitspraak in de zaak tegen H. J. Eilers te Leiden, die in eersten aanleg door den kantonrechter te Zutphen tot twee maanden hechtenis was veroordeeld wegens het aldaar onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. De zaak was na appel en cassatie door den Hoogen Raad naar dit Hof verwezen.

Het gerechtshof heeft thans het vonnis, waarvan appel vernietigd.

Beklaagde werd opnieuw veroordeeld tot twee maanden hechtenis.

Wij zijn in de gelegenheid, ter kenschetsing van het optreden van EILERS, uit het requisitoir van den Advocaat-Generaal bij het hof, Mr. A. A. CNOPIUS, een en ander (het geheel zou te uitvoerig worden) mede te deelen.

De Advocaat-Generaal zeide o.a.: „Toen ik ± 20 jaren geleden mijn laatste requisitoir tegen dezen beklagde nam, had Eilers zich nog niet zoo heel lang als menschenredder opgeworpen. Ik heb toen de stelling verkondigd, dat ik een oogenblik aan wilde nemen, dat iemand zonder medisch onderlegd te zijn, als genezer zou kunnen optreden, maar dat dan dwingend noodzakelijk moest zijn, dat zoo iemand, door zijn persoon en zijn leven tot nog toe, vertrouwen kon wekken.

Dat ik destijds daarom het voorleven van Eilers had nagegaan en mij uit de inlichtingen gebleken was, dat zijn verleden niet het minste vertrouwen kon geven; dat hij iemand was geweest van 12 ambachten en 13 ongelukken, waarvan ik mij thans nog meende te kunnen herinneren, dat hij een gefailleerde boter- en kaasboer was geweest. Daarnaast had ik destijds de stelling opgeworpen, dat ik mij voor kon stellen, dat iemand bij de hardnekkige bewering, dat hij feitelijk de eenige man was, die tuberculose kon genezen, niet dadelijk ter kwader trouw behoefde te zijn maar dat hij uit een waanidee, een idee fixe, werkelijk overtuigd was, dat hij goed deed en kon doen maar dat dan, als de geheele medische wetenschap tegenover hem stond, dit een geval was van met molentjes loopen, waarover dan aanleiding kon bestaan voor psychologisch onderzoek. Thans nu wij 20 jaar verder zijn en Eilers steeds op dezelfde arrogante en brutale manier is doorgeslagen, denk ik geen oogenblik meer aan mogelijke goede trouw maar alleen aan vullen van eigen beurs door exploitatie van de domheid en goedgelovigheid van het publiek.

Eilers werpt zich bij zijne verdediging gewoonlijk en ook dit maal weder op het in art. 436 Swb. voorkomend element „buiten noodzaak”. Die verdediging kan men op 2 wijzen weerleggen. Men kan „buiten noodzaak” in algemeenen zin beschouwen, n.l. voor oogen houden, dat Eilers beweert, dat hij eigenlijk de eenige man op de wereld is die tuberculose kan genezen en dat hij daarom verplicht is elken patiënt in behandeling te nemen. Maar afgezien daarvan, dat de medische wetenschap volstrekt niet beweert, dat tuberculose ongeneeslijk is, is door het onderzoek der tuberculose-inspectie, duidelijk geworden, dat de methode Eilers geen positieve resultaten heeft opgeleverd. Eilers heeft door dit onderzoek nu eindelijk zijn zin gekregen, want hij heeft altijd gezanikt over een onderzoek zijner geneeswijze door medici maar hij zal, na dezen uitslag, natuurlijk zeggen, dat dat onderzoek niet heeft gedeugd.

Daarnaast kan men zich beter de vraag stellen, of de in casu behandelde patiënt valt onder behandeling uit noodzaak, in de richting van het onlangs gewezen, m.i. lichtvaardig en onverstandig vonnis der Rechtbank alhier, waarbij feitelijk te verstaan is gegeven, dat een kwakzalver straffeloos zou mogen behandelen den patiënt, die door de geheele medische wetenschap ongeneeslijk was verklaard. Ter zijde latende de al of niet juistheid dezer stelling, kan in dit geval geconstateerd worden, dat Eilers hier weder een persoon behandeld heeft, die zelf haar dokter op eigenzinnige wijze heeft opgezegd en zich aan Eilers geheel heeft toevertrouwd; dat zijn voor dezen de ware klanten, n.l. de eigenwijze, eventueel ingebeelde zieken, voor wie de voorschriften van den geneesheer te moeilijk zijn om na te leven of die zich geheel op eigen gezag en inzicht eensklaps tot den kwakzalver wenden. Behandelt deze een dergelijken patiënt, dan kan nimmer aan noodzaak gedacht worden.

Hoe gevaarlijk de tusschenkomst van Eilers kon zijn blijkt weer uit de mededeeling van den getuige geneesheer, die omtrent een anderen patiënt vertelt, dat bij operatief ingrijpen gebleken was dat deze patiënt tuberkels in de buik had en dat deze na genezing van de wonden der operatie, zich tot Eilers had gewend, die nu verder het geval behandelde en zonder twijfel deze patiënt in minder dan geen tijd grondig zou verknoeid hebben.”

Op 26 Februari stond E. opnieuw voor hetzelfde Hof terecht en hoorde toen bij monde van den Advocaat-Generaal, o.m. de volgende woorden hem toegevoegd:

„De beklagde Eilers tart het O.M. om hem te bewijzen, dat hij buiten noodzaak zou hebben gehandeld. Deze uitnodiging kan ik het best beantwoorden door ter zijner stichting hem de overwegingen dienaangaande voor te houden uit het arrest der zaak, die hier een paar weken geleden is behandeld. Het Hof overweegt, dat beklagde's verweer uitsluitend betreft het buiten noodzaak handelen, omdat hij alleen de kunst zou verstaan om tuberculose-lijdens te genezen en de bevoegde geneeskundigen daartoe niet bij machte

zouden zijn, doch dat hij daarbij de uitdrukking „buiten noodzaak” van art. 436 Swb. onjuist opvat, zijnde de beteekenis daarvan, dat die noodzaak alleen kan worden aangenomen, als op een gegeven oogenblik, waarop medische hulp dringend noodig is, geen wettelijk bevoegde geneeskundige beschikbaar is; terwijl bovendien het Hof zich allerminst kan vereenigen met zijne stelling, dat bevoegde deskundigen tuberculose-lijdens in den regel niet zouden kunnen genezen.

Met deze uitlegging kan Eilers het dus wel stellen, hoewel hij natuurlijk het er weer niet mee eens zal zijn, daar het hem niet in zijn kraam te pas komt en daardoor feitelijk de doodsteek aan zijn geheele gereesmethode wordt toegebracht. Immers het Hof gelooft er blijkbaar niets van dat hij alleen tuberculose-lijdens zou kunnen genezen en daar hij zich alleen op die ziektegenezing werpt, is het van belang naar voren te brengen, dat de lijdens aan die ziekte slechts in zeer enkele gevallen direct medisch ingrijpen vereischen, zoodat hij bijna nooit kans krijgt om in noodzaak assistentie te verleen.

De vorige maal heeft hij verteld, dat een zekere dr. Tresling uit Zwolle eigenlijk de aanleiding was geweest voor zijn carrière, daar deze hem had aangespoord, om — wanneer hij tuberculose kon genezen — zich als genezer te vestigen. Dit heeft Eilers mij 20 jaar geleden niet verteld; anders had ik toen al het onderzoek ingesteld, dat ik nu heb verricht, en waaruit gebleken is, dat deze dr. Tresling, werkelijk heeft bestaan en geneesheer is geweest in Den Haag, Zwolle, Diever, Zuid Laren en Vlagtwedde. Deze herhaalde wisseling en vermindering van standplaats geeft mij geen grooten dunk omtrent de capaciteiten en het medisch succes van den autoriteit, op wien Eilers zich thans beroept.

De 2 patiënten ter zake van wier behandeling Eilers thans terecht staat, leveren ook al weer geen materiaal voor zijn stellingen. Geen van beiden is eerst door een dokter behandeld, de eene dacht zelf dat ze tuberculose had, is dadelijk naar Eilers gegaan en door dezen van tuberculose genezen. De andere, een jongen uit een gezin, waaruit reeds 2 personen, zooals vermoed werd, door tuberculose gestorven waren, welke personen wel door dokters behandeld waren, heeft, toen hij ziek werd, zich niet tot de geneeskundige faculteit gewend, maar is ook dadelijk met Eilers begonnen en is nu een 14 dagen geleden gestorven.”

De eisch was 2 maal 1 maand hechtenis.

Een kruidendokter.

Voor het kantongerecht te 's-Gravenhage had zich 3 Maart te verantwoorden de „kruidendokter” J. F. v. d. Poorten uit de Nobelstraat, wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

Op verschillende tijdstippen van dit jaar heeft beklagde menschen in behandeling genomen en hun kruiden en pillen voorgeschreven. Voor dezelfde feiten had hij reeds een veroordeeling ondergaan.

Beklaagde ontkende zich aan het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde te hebben schuldig gemaakt. Hij zeide slechts advies te hebben gegeven voor den aankoop van kruiden.

De kantonrechter: Maar u behandelde de menschen!

Beklaagde: Absoluut niet.

Kantonrechter: Maar u heeft hen in ieder geval toch bekeken.

Beklaagde: Bekijken is toch geen onderzoek.

Allereerst wordt nu als getuige gehoord de inspecteur der recherche de heer H. P. Drenth, die vertelde, hoe druk beklagde het had. De recherche volgde den laatsten tijd zijn verrichtingen mede in verband met de cocaïne en morphine-zaak. Gemiddeld komen er 30 à 40 personen per dag bij hem als patiënt. Den laatsten tijd heeft beklagde zijn patiënten verboden, iets aan de politie mee te deelen over hun bezoeken bij hem.

Vervolgens werden enkele door bekl. behandelde patiënten als getuigen gehoord, die allen verklaarden bij die behandeling baat te hebben gevonden.

De ambtenaar van het O.M., mr. Rijkens, hield hierna zijn requisitoir.

In drie gevallen is z.i. hier art. 436 van het Wetboek van Strafrecht overtreden. Hier gold het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde buiten noodzaak. De bewijzen achtte spreker geleverd, dank zij de activiteit van den inspecteur der recherche, den heer Drenth, wien spr. hiervoor hulde bracht. Bekl. is bovendien recidivist. Een strenge straf achtte het O.M. daarom noodig. Spr. eischte drie hechtenisstraffen van een maand ieder.

Bekl. verdedigde zich zelf. Hij zeide in het bezit van 2000 verklaringen van genezen patiënten te zijn, door de wetenschap opgegeven. Hij had, zoo meende hij, dus niet genezen zonder noodzaak. De officieele wetenschap kon z.i. niets meer doen en daarom kwam men bij hem. Den zwaren eisch vond beklagde bedroevend.

Spr. zag er concurrentie-nijd der medici in, die hem onschadelijk willen maken. Zijn vaste voornemen is toch weer te beginnen, al is de straf nog zoo zwaar. Dit beschouwt spr. als zijn plicht. Andere doctoren betitelen hem als collega. Niet dat hij daar trots op is, heelemaal niet. „Dokter” vond hij geen eertitel, wel „wonderdokter”, zooals men hem noemt.

De kantonrechter, dadelijk uitspraak doende, oordeelde het ernstig, dat beklagde heeft gezegd, toch te zullen doorgaan. Tegen ongecontroleerde uitoefening der geneeskunde moet z.i. worden opgetreden. Daarom werd bekl. volgens den eisch veroordeeld tot drie keer een maand hechtenis.

Beklaagde zeide in hooger beroep te zullen gaan. (Telegraaf).

Dr. Lindenberg.

Voor het kantongerecht te Goes is tegen den zich noemenden dr. J. L., voorheen te Amsterdam, thans te Goes, wegens onbevoegd en buiten noodzaak uitoefenen van de geneeskunde, een geldboete van f 100.—, subs. 90 dagen hechtenis geëischt. Wegens het plaatsen van een advertentie in het Noord-Bevelandsche Advertentieblad, waarin hij zich voor dokter uitgeeft, werd f 50.— boete geëischt.

Voor denzelfden kantonrechter heeft hij andermaal terecht gestaan; wederom wegens het onbevoegd behandelen van enkele personen. Eisch: f 200.— boete, subs. 60 dagen hechtenis.

Het „Staphorster boertje” geverbaliseerd.

De politie te Deventer heeft proces-verbaal opgemaakt tegen H. S. uit Staphorst, het z.g. „Staphorster Boertje”, wegens onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. S. hield den laatsten tijd geregeld zitting in een hotel aldaar.

CORRESPONDENTIE.

Dr. C. M. v. d. P. te 's-G. Zeker zou het een goed middel zijn, direct naast de advertentie in de bladen onze waarschuwing te plaatsen. Maar wie zal dat betalen?

Bovendien zou er iets onbillijks in zijn tegenover die bladen (er zijn nog wel ruim 30) die het opnemen van kwakzalvers-advertenties weigeren. Juist zij zouden de voordeelen van onze advertentie missen.

v. R. te D. Uit het u gezonden Maandblad zal het u duidelijk zijn geworden, dat het zaak is voorzichtig te zijn met de firma Dr. GEBHARD & Co. De firma is tegenwoordig in Den Haag gevestigd.

Wordt Lid van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*; C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's *Gravenhage*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te *Arnhem*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Voorzitter van de A. N. V. „Het Groene Kruis” te *Utrecht*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Mej. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Oud-Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's *Gravenhage*; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: GROENBURGWAL 26, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237
Geplaatste bijdragen en onderzoeken van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzoekt.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur: Adres aan de Tweede Kamer.

Hoofdartikel: Wet op de aanprijzing van middelen tegen ziekte.

Mededeelingen van verschillenden aard: Uit de Verslagen en Mededeelingen betreffende Volksgezondheid (Onbevoegde uitoefening der geneeskunde.) — Antipon. — Helon-tabletten.

Ingezonden: De reclame voor Togat.

Uit de Pers: De geschiedenis van een kwakzalversmiddel.

Rechtszaken: Hooge Raad. — Eilers. — Lindenberg. Correspondentie.

Wet op de aanprijzing van middelen tegen ziekte.

Brachten wij in ons vorig no. den voornaamsten inhoud van het ingediende wetsontwerp, met het voornemen dit nog aan een nadere beschouwing te onderwerpen, wij meenen dat hetzelfde doel kan bereikt worden door overneming van een uittreksel uit een tweetal dagbladartikelen, waarin ons gevoelen zoo goed als geheel wordt weergegeven. Wij zouden slechts in herhalingen moeten treden.

Behalve een artikel in het *Pharmaceutisch Weekblad* (waarop wij reeds in ons vorig no. wezen) heeft PROF. P. v. D. WIELEN, in de *N. Rott. Ct.* van 4 Maart j.l. — ofschoon naar aanleiding van een ander onderwerp — ook over bovengenoemde wet o.m. het volgende gezegd:

„Verschillende groepen van personen zullen door dit ontwerp schade lijden. In de eerste plaats zij, die hun beroep ervan maken, om op oneerlijke wijze bepaalde geneesmiddelenmengsel zonder opgave van samenstelling en met een onjuiste opgave van de te verwachten werking te verkoopen. Dat zijn dus de fabrikanten van kwakzalversmiddelen en van slechte spécialités. Dan de groot- en kleinhandelaren in dergelijke middelen en ten slotte de couranten, die hierdoor een bepaald soort advertenties zullen verliezen. De vraag is nu, of de voordeelen wel tegen deze nadeelen zullen opwegen.

Hierover kan moeilijk verschil van meening zijn, want wat beoogt het ontwerp? Niet dat de handel in geneesmiddelen zal worden onderdrukt, niet dat paal en perk gesteld zal worden aan het vinden van nieuwe combinaties, maar dat men in het vervolg niet meer willekeurige mengsels van bekende geneesmiddelen mag aanbevelen tegen kwalen, waarvan niemand beter dan de fabrikant weet, dat ze er niet tegen helpen. Het zal niet meer geoorloofd zijn, aan een of anderen arts, om een drankje met wat azijnzure aluminium als specifiek geneesmiddel tegen toring aan te bevelen; wel mag hij, evenals ieder ander, aan een dergelijke oplossing een naam geven, den naam als fabrieksmerk deponeren en op deze wijze voor zich zelf het uitsluitend gebruik van dien naam verzekeren, maar hij

moet opgeven, waaruit zijn fabriekaat bestaat en als het dan bij contrôle blijkt, dat zijn opgave juist is, dan staat hem niets in den weg, om aan zijn preparaat de medische eigenschappen toe te schrijven, die het werkelijk bezit. Zoo zal een apotheker, die een maagpoeder met wat bismuthnitraat, wat magnesia en krijt in den handel brengt, aan een dergelijk mengsel geen andere deugden mogen toeschrijven, dan met redelijkheid van een mengsel van gelijke samenstelling verwacht mag worden. Een stroopje met wat kancellwater, keukenstroop en een spoortje salicylzuur mag zonder bezwaar ook in de toekomst als een praeparaat van een niet bestaande abdi in den handel gebracht worden. Waar een mengsel van kaneelwater met keukenstroop werkelijk den hoestprikkel tegengaat mag men zonder bezwaar mededeelen, dat het een bruikbaar hoestdrankje is, maar door de bekendheid met de samenstelling zal ook de eenvoudigste in den lande het niet meer als een panacee tegen ernstige borstkwalen bij ernstige zieken laten gebruiken of als een geneesmiddel dat tegen influenza voorbehoedt; de fabrikant zal niet meer met leugenachtige advertenties verwachtingen mogen opwekken bij asthma- en teringlijders, die het inroepen van goede medische hulp in den weg staan.

Het wetsontwerp is als een ernstige poging te beschouwen, om aan het opzettelijk bedrog met geneesmiddelen een einde te maken; het publiek tegen de gevaarlijke suggestie van de kwakzalversadvertentie te beschermen, maar het beperkt noch regelt den reëlen handel in geneesmiddelen. — De strijd tegen het bedrog met geneesmiddelen is sedert jaar en dag in geheel de beschaafde wereld gevoerd en in alle landen om ons heen heeft men voor dit doel wetten in het leven geroepen, meest na uitvoerig onderzoek van voor dit doel aangewezen staatscommissies.

Nu is de thans aanhangige wet bedoeld tegen de binnenlandsche en buitenlandsche menschen zonder geweten, die door het geld, dat ze op onrechtmatige manier verwierven, soms een positie in de maatschappij hebben

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Adres inzake het nieuwe wetsontwerp.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal (en aan ieder der leden afzonderlijk) is het volgende adres gezonden:

Het bestuur van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij te Amsterdam enz., geeft met verschuldigden eerbied te kennen:

dat de verkoop van waardelooze, dikwijls nadeelige middelen tegen ziekten *uit winstbejag* — zoogenaamde kwakzalversmiddelen — met den dag toeneemt, zooals duidelijk blijkt uit het onderzoek, dat bovengenoemde vereeniging sedert ruim veertig jaren naar die middelen instelt,

dat die verkoop de volksgezondheid en volkswelvaart in hooge mate bedreigt,

dat door bovengenoemde vereeniging, in het door haar sedert 1881 uitgegeven maandblad, herhaaldelijk is betoogd, dat aan gemeld kwaad voor een groot deel een einde zou kunnen worden gemaakt, wanneer aan de leugenachtige reclame, waarmede de aanbeveling van kwakzalversmiddelen gepaard gaat, paal en perk werd gesteld,

dat daarom het bestuur het aangekondigd wetsontwerp bevattende „Bepalingen omtrent „het met openlijke aanprijzing in het verkeer „brengen van middelen tegen ziekte” met groote ingenomenheid heeft begroet, daaraan zijn volle adhaesie betuigt en de hoop uitspreekt, dat Uwe Vergadering Hare goedkeuring aan het voorgesteld ontwerp moge verleen.

(Volgen de onderteekeningen.)

Als nieuwe leden zijn toegetreden de H.H.:

Dr. J. W. Lely, arts *Den Haag*.

Dr. Sluyterman, arts *Haarlem*.

we en te veroveren; ze zijn tien maal erger dan de meest verachtelijke oorlogswinstmaker, want in nog hoogere mate dan deze maken ze misbruik van abnormale toestanden, waarin men vreest, dat door ziekte het leven van nabestaanden bedreigd wordt, waarin men gelooft aan opzettelijke leugens der kwakzalvers en waardoor dikwijls tijdige hulp, die redding zou hebben kunnen brengen, niet wordt ingeroepen. Nu mag men, wanneer men de wet wil aanvalen, wel weer zeggen, dat met deze wet dokters- en apothekersbelangen zijn gebaat, maar dan vergeet men, dat niemand beter dan de dokters en de apothekers in staat zouden zijn, om op deze wijze schatten te verdienen”.

„Bij de bestrijding van het ontwerp zal men bij gebrek aan goede argumenten aankomen met een beroep op onze hooggeroemde Nederlandsche vrijheid, om naar eigen inzicht over beurs, leven en ziel te beschikken. Deze vrijheid tast het ontwerp niet aan, maar wel de vrijheid van hen, die langs den weg der kwakzalverij door bedrog over de beurs, het leven en de ziel van anderen de beschikking trachten te krijgen. Men heeft in de kringen der bestrijders hoop, dat, waar de kwakzalversmiddelenfabrikant tot de beste adverteerders behoort, het ontwerp geen gunstige pers zal hebben, dat de Koningin der Aarde haar machtigen arm beschermend over hen zal uitstrekken. Van een zeker soort pers kan ik me dat voorstellen, maar, waar telkens, wanneer deze zaak ter sprake werd gebracht, men tot antwoord kreeg, dat niet kon worden nagegaan, wat goed of slecht, wat waarheid of leugen was, daar zullen zij, die zoo hebben gesproken, moeilijk anders kunnen doen, dan thans met groote dankbaarheid de hulp aanvaarden, die het ontwerp hun verzekert en hen ontlast van het nemen van een beslissing tusschen goed en kwaad.

In onderdeelen is er natuurlijk wel wat op het ontwerp aan te merken, maar wanneer het geheel onveranderd, zooals het is ingediend, binnen korten tijd in het Staatsblad verschijnt, dan is Nederland een wet rijker geworden, die den reëlen handel in geneesmiddelen geen blad in den weg legt, die aan het ergste en meest ergerlijke bedrog met geneesmiddelen een einde zal maken en die door den eenvoud van haar techniek en haar rationeelen opzet de beste is van alle mij bekende wetgevingen op dit gebied.”

Het tweede dagbladartikel, waarop wij het oog hebben, brengt ons *De Telegraaf* van 17 Maart onder den titel het *Anti-bedrogwetje*. Wij nemen de vrijheid ook daaruit een en ander over te nemen.

Na gewezen te hebben op den tegenstand, dien het ontwerp reeds van de zijde van vele „belanghebbenden” ondervindt zegt het blad:

„Dit wetsontwerp moet uitsluitend bekeken worden als wat het is. En het is niet slechts een wetje, dat de openlijke aanprijzing van geneesmiddelen wil regelen; het wil ook de middelen aan den zelfkant der toelaatbare artsenijbereiding onder contrôle stellen; en toezicht stellen op hun bereiding. De naam, waaronder deze wet kan worden aangehaald: „aanprij-

zingswet”, is dus niet ruim genoeg; behalve de bedriegelijke aanprijzing, wil deze wet ook het bedrog zelf wraken; 't is een anti-bedrogwetje.

Het voorgestelde anti-bedrogwetje maakt het winstmaken ten koste en van de volksgezondheid, en van de portemonnaies onzer zieken, heel veel omslachtiger en moeilijker; maar het belemmert geenszins, zooals men schreeuwt — goede spécialités of reële patentgeneesmiddelen te bereiden, te importeerden; en middels reclame ook te... lanceeren. De fabrikantenwereld is in opschudding gebracht, over dat verschrikkelijke wetje, dat in Holland dreigt en de Friedrich Bayer-fabrieken zonden een week lang een hunner „big men” naar Den Haag, om te verkennen. Mijnhardt doet, of hij wel sluiten kan, enz.; men praat er zelfs van, dat een eenvoudige Califig-advertentie niet meer doorgegeven zou mogen worden...

Dat alles ligt niet in de wet. Dat alles zou alleen uit deze wet gehaald kunnen worden, wanneer chikaneuze steile dogmatici zich van de uitvoering meester maakten; haar maatschappelijk gingen verknoeien. En de mogelijkheid daartoe „is” uit te schakelen, door den inlasch van een paar niet moeilijk te redigeren amendementen. 1)

Wij, voor ons, zien in de alles-vangende elastische formuleering van de wet, op deze gronden, nog geen bezwaar. Tot nog toe was het pharmaco-therapeutisch instituut eigenlijk alleen een officieel verlengstuk van het gilde vrije onderzoekers, dat zich in het veertigjarig bestaan van de Vereeniging tot bestrijding van de kwakzalverij, dienstbaar maakte aan haar sociale missie. Het hing iet of wat los in de lucht; het moest de traditie, die de vereeniging en haar onderzoekers gekweekt hadden, min of meer overnemen. Maar nu wordt het bestuursorgaan; men krijgt een maatschappelijke taak; zal men daar niet bij den dag van zelf maatschappelijker en minder steilethisch in artsenijbereidkundige beginselen „moeten” worden?

Zooals wij seze wet zien, die door 24 artikelen, die van para-rubber zijn, tot een groot vangnet is gemaakt — waarmee men al het verwerpelijke kan wegvissen, dreigt den ernstigen fabrikant, ook van allerlei combinaties geneesmiddelen, geen gevaar.

Hij wordt eenvoudig gedwongen, tot kleur-bekennen van de samenstelling van zijn middel; tot uniforme bereiding, die onder contrôle komt; en tot... truth in advertising!

Alle fabrikanten en importeurs van spécialités worden tot truth in advertising aangehouden; het publiek wordt in zijn portemonnaie en tegen geneesmiddel-bedrog beschermd; en de uitvoering van deze wet zal het Rijk... geen cent kosten; want de fabrikanten zullen naar den aard hunner bereidingen, en dus ook den aard der contrôle, het werk van het instituut zelf moeten bekostigen — in den vorm van een cijns in abonnement. Wat is voor den goeden staatsburger aantrekkelijker?”

1) Deze amendementen betreffen het instellen van een „raad van beroep” en een „censuur-bureau”, verbonden aan het pharmaco-therapeutisch instituut ten opzichte van de advertenties.

Mededeelingen van verschillenden aard

Uit de Verslagen en Mededeelingen betreffende de Volksgezondheid.

Onbevoegde uitoefening der geneeskunde.

Aan het verslag van den Hoofdinspecteur van de Volksgezondheid DR. J. TH. TERBURGH Jr., opgenomen in de „Verslagen” van December 1924, ontleenen wij het volgende: (*)

„Men hoort wel eens de klacht, dat in Nederland door de Justitie en door het Staatstoezicht op de Volksgezondheid zoo weinig gelet wordt op het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst. Deze klacht wordt door de feiten weersproken. Herhaaldelijk worden processen-verbaal tegen overtreders opgemaakt, welke in de meerderheid voeren tot het opleggen van straffen, meestentijds boeten, doch ook wel gevangenisstraf.

Zoo vind ik, de provincies Noord-Holland en Utrecht, waarover geen gegevens ontvangen werden, buiten beschouwing latende, 39 vonnissen vermeld, waarbij geldstraffen of hechtenis werden opgelegd tegenover 5 vonnissen, waarbij de beklagden werden vrijgesproken.

De meeste veroordeelende vonnissen hadden betrekking op het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst, doch ook de verloskunst en de tandheelkunde waren velden ter onbevoegde bewerking. De opgelegde boeten waren in enkele gevallen zeer laag n.l. f 1.— — f 5.—, doch er werden ook boeten opgelegd van f 100.— — f 300.—. Zoo werden van één overtreder 5 boeten te zamen f 455.— bedragende gevorderd. Een ander moest voor drie overtredingen f 1075.— neertellen en nog een ander voor eveneens drie overtredingen f 800.—. Aan een op dit gebied zeer bekend persoon werd eerst een boete van f 40.— opgelegd, doch daarna werden tegen hem 3 straffen uitgesproken van 8 maal 3 dagen, 1 maand en 2 maanden hechtenis.

Men moge het totaal aantal veroordeelingen niet groot vinden, zoo dient niet uit het oog te worden verloren, dat zij ook een preventieve werking hebben en menigmaal personen zullen beletten op dit gebied de wet te schenden.

Erkend moet echter worden dat het getal der vonnissen in geen verhouding staat tot het aantal gevallen, waarbij de geneeskunst of aanverwante kunsten onbevoegde beoefenaars vinden. In het verborgen woekert dit kwaad voort, doch het is het publiek, dat dezen ongewenschten toestand zelf in het leven heeft geroepen en doet bestendigen. Zoolang in dit opzicht geen medewerking van het publiek wordt ondervonden zal men zich moeten beperken tot het vervolgen van die gevallen, welke in het openbaar geschieden of openlijk worden aangekondigd.

Men kan in deze ook preventief optreden, hetgeen geschiedde toen enkele personen den volke verkondigd hadden, dat zij in het openbaar de geneeskuude, zij het ook als experiment, wilden uitoefenen. Met behulp van de politie werd hieraan paal en perk gesteld, zoodat in het verslagjaar geen vertooningen werden gegeven, die aan het optreden van een SEQUAH deden denken.

Met een enkel woord wil ik hier nog melding maken van een onderzoek door mij ingesteld naar de waarde der verklaringen door getuigen ge-

geven bij processen, die ten doel hadden het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde aan te toonen. De beklaagden hebben hier en daar getracht door het laten oproepen van getuigen den rechter het bewijs te leveren, dat de ingestelde behandeling doel had getroffen en wel bij zieken, die door geneeskundigen waren opgegeven. Ik heb in zulk een proces de getuigen opgezocht en over hen inlichtingen gevraagd bij de behandelende geneeskundigen. Het resultaat daarvan kan uiteraard hier niet in details worden weergegeven. Doch in algemeenen zin kan ik wel mededeelen, dat van een opgeven der patiënten door de behandelende geneeskundigen geen sprake was geweest, doch de patiënten zich vrijwillig aan die behandeling hadden onttrokken, ten einde den onbevoegde te raadplegen. De op de terechtzitting medegedeelde genezing na die behandeling kon al evenmin door mij toegegeven worden. Een patiënt bevond zich in een toestand die zoover van genezing af was dat men verbaasd staat over het geringe waarnemingsvermogen van patiënt en omgeving. Indien ik ooit getwijfeld had aan het gevaar dat kon uitgaan van het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde, dan zou dit onderzoek mij zeker bekeerd hebben.

Ten opzichte van het in het openbaar optreden van hypnotiseurs werd na lange overweging het in te nemen standpunt vastgesteld. Zoover de openbare séances van zulke personen bestemd zijn om genezingen tot stand te brengen vallen zij onder de bepalingen van de wet. Behalve aan gediplomeerde geneeskundigen is het uitoefenen der geneeskunst als bedrijf verboden. Het was dus zeer eenvoudig aan bedoelde uitwassen een einde te maken, waarvoor de bevoegde autoriteiten alle medewerking verleenden.

Niet zoo gemakkelijk was echter de vraag te beantwoorden of het hypnotiseeren van personen gedurende een openbare séance een gevaar voor de volksgezondheid beteekent en zoo ja of daartegen geageerd kan worden. Zooals echter moge blijken uit de uiteenzetting van dit vraagstuk gegeven in de Verslagen en Mededeelingen betreffende de Volksgezondheid van 1923 blz. 295, werden beide vragen bevestigend beantwoord. Het gevolg hiervan was, dat de Minister van Binnenlandsche Zaken en Landbouw onder dagteekening van 23 Mei 1923, No. 5324, Afd. B. B. een uittreksel heeft toegezonden van het door den Gezondheidsraad uitgebracht rapport aan alle burgemeesters en dezen heeft uitgenoodigd zich rekenschap te willen geven van wat er met betrekking tot deze aangelegenheid in de gemeenten gebeurt.

Dat advies heeft zijn uitwerking niet gemist. Uit een door de inspecteurs ingesteld onderzoek is gebleken dat een overgroot deel van de burgemeesters het gevaar inziet, dat van bedoelde séances kan uitgaan, zoowel voor degenen, welke aan de hypnose of suggestie onderworpen worden, als voor hen, die niet direct deelnemende aan de handelingen, daarbij tegenwoordig zijn. Deze burgemeesters hadden in verband daarmee het voornemen opgevat het houden van zulke hypnotische séances ter plaatse te verbieden. De overige burgemeesters wenschten ook in deze richting mede te werken, doch wilden zich niet verbinden om principieel alle séances tegen te gaan. Zij zouden ieder voorkomend geval op zich zelf beschouwen en bij twijfel het advies van den

betrokken inspecteur inroepen. Met deze welwillende houding kon al evenzeer genoegen worden genomen, omdat daarmee het doel bereikt werd n.l. het voorkomen van hypnotische séances, die gevaar voor de gezondheid van het individu of van de geheele bevolking kunnen opleveren.

Zoo werd in verschillende gemeenten wel toestemming verleend tot het houden van voordrachten over hypnose, suggestie enz., doch het houden van experimenten op menschen verboden. Onnoodig te zeggen, dat het publiek daarmee niet tevreden was en op deze wijze iedere aangevangen campagne spoedig dood liep.

Het doet zeer zeker aangenaam aan, dat wij het gezag in handen weten van personen, die op objectieve wijze zulke vraagstukken beoordeelen en genegen zijn het advies van een deskundig lichaam als de Gezondheidsraad op te volgen, ook al zouden hunne persoonlijke inzichten daarmee niet in overeenstemming zijn."

Antipon.

Allerlei advertenties, geïllustreerd, vestigen de aandacht van het Nederlandsch publiek op een Engelsch praeparaat tegen *vetzucht*, door *The „Antipon” Company* te Londen in den handel gebracht. Dit moet nu het middel bij uitnemendheid zijn, tegen een ziekte, die aldus, angstverwekkend, wordt beschreven :

„*Corpulentie* is een van de meest gevaarlijke van alle kwalen en indien zij wordt verwaarloosd, leidt ze veelvuldig tot ernsige hartaandoeningen, waterzucht, nier- en verschillende andere kwalen, de eene even ernstig al de andere. Degeen, die aan zwaarlijvigheid lijdt, is een gemakkelijk slachtoffer van buik-aandoeningen, long-ontsteking, asthma, suikerziekte en bronchitis.

De eerste symptomen doen zich gewoonlijk kennen door slaphed van het lichaam, hartkloppingen, te vlugge en korte ademhaling, hardlijvigheid, hoofdpijnen en veelvuldig nier- en blaaskwalen en als gevolg rheumatisme."

„De lezer zal dus zien, dat corpulentie het geheele organisme van streek brengt en ziekten veroorzaakt, die dikwijls abusievelijk aan andere oorzaken worden toegeschreven.

Behalve al deze ernstige gevolgen, zal het den te corpulenten persoon onmogelijk zijn deel te nemen aan gewone sociale genoegens, terwijl elke ook maar eenigszins inspannende sport onmogelijk kan worden beoefend. Inderdaad wordt het leven een last.

Antipon heeft hierin verandering gebracht voor vele duizenden. Het kan zonder gevaar gebruikt worden, is aangenaam om in te nemen, heeft een zeker resultaat; het heeft zich juist daarom eene benijdenswaardige bekendheid verworven en geniet bovendien den grootsten verkoop ter wereld van elk geneesmiddel tegen overmatige dikte."

Bijna overbodig te zeggen, dat alle andere middelen, vroeger aanbevolen tegen *vetzucht*, niet in den gunst van de Engelsche firma kunnen deelen; men leze intusschen het prospectus :

„Antipon vervangt absoluut af de verzwakende en dikwijls gevaarlijke processen, behandelingswijzen en medicijnen, die tot op heden hebben dienst gedaan als geneesmiddel tegen corpulentie. Het voorziet de medici en het publiek van een krachtig en geheel onschadelijk middel, dat tot nu toe nog niet binnen hun bereik was.

Antipon is eene behandeling op zichzelf en door zichzelf. Hierin wijkt het geheel af van zoogenaamde genezingen van den ouden tijd, die zelfs geheel niet in staat waren om eene tijdelijke gewichtsvermindering tot stand te brengen zonder de hulp van purgeermiddelen, turksche baden, enz., zonder nog gewag te maken van dieetsvoorschriften, waarbij iemand bijkans tot uithongering gedoemd werd."

Wie 't niet direct gelooven wil tracht men, op de gebruikelijke wijze, te overtuigen door, attesten uit Londen, Leicester enz., met initialen onderteekend, die wel zeker op de lezers van de Nederlandsche brochure indruk zullen maken.

Die indruk was inmiddels op ons niet groot genoeg om niet te trachten iets meer van *Antipon* te weten te komen en daarom werd door de heeren KEULEMANS en LIEM een onderzoek naar de samenstelling verricht.

En wat bleek?

Dat het „krachtige middel" uit niets anders bestond dan uit een, met een anilinekleurstof, gekleurde waterige oplossing van $\pm 8,3$ proc. *citroenzuur* met een geringe hoeveelheid *frambozen-essence*.

(Een andere flesch had een percentage van 8% *citroenzuur* terwijl *poeders*, die ook verkrijgbaar worden gesteld, bestonden uit *citroenzuur* en de kleurstof.)

Dus: Antipon = *citroenzuur*. Wanneer men u, lezer, zou zeggen gebruik eenige malen per dag een paar citroenen en weg is de corpulentie met al haar gevolgen, zoudt ge 't dan gelooven?

Zoudt gij voor waar aannemen dat Antipon „de medici en het publiek voorziet van een krachtig en geheel onschadelijk middel, dat tot nu toe „nog niet binnen hun bereik was"?

Ge weet nu wel beter. Maar, zult ge zeggen, 't middel is toch onschadelijk!

Dat is nog de vraag. *Direct* zal het langdurig gebruik van *citroenzuur* door vele personen niet evengoed worden verdragen maar *indirect* is dikwijls gevaar te wachten.

De oorzaken van corpulentie zijn verscheidene en eerst als de oorzaak door een bevoegd deskundige is vastgesteld, kan naar het middel ter genezing worden gegrepen.

Wie maar in 't wilde, op gezag van een Engelsche Company, aan 't slikken gaat, loopt groote kans van een koude kermis thuis te komen.

Helon-tabletten.

„Onovertroffen werking bij neuralgie (zenuwpijn), migraine, jicht, verschillende vormen van verkoudheid, overmatig gebruik van alcohol en tabak. Onmiddellijke pijnstillende werking ingevolge de goedgekozen samenstelling."

Op deze wijze worden deze tabletten aanbevolen en, wij moeten zeggen, de „goedgekozen samenstelling" zal bij menig een het vermoeden opwekken, dat er van de samenstellende stoffen, in sommige opzichten, wel geneeskracht te verwachten is.

Of ze daarom zoo aanbevelingswaardig zijn als de advertentie zou doen denken zullen wij eens nader nagaan.

De fabrikant, MAX. ELB. A. G. te Dresden (Hoofddepôt voor Nederland: Dr. H. Nanning's Pharm. Chem. fabriek den Haag), geeft als samenstelling van zijn product op: *Phenacetin*, *acetylsalicylzuur*, (aspirine), *dimethyl-aminopyrazolon*

(pyramidon) en *coffeincitraat* en inderdaad werden door den heer N. KEULEMANS aangetoond: Phenacetine, acetylosalicylzuur en een weinig coffeine en citroenzuur, benevens zetmeel. Pyramidon werd *niet* aangetroffen daarentegen wel *antipyrine*.

Dit verschil in opgegeven en werkelijke samenstelling geeft ongetwijfeld te denken maar zelfs, indien dit niet bestond, zouden wij toch elkeen afraden de tabletten te gebruiken, wanneer niet te voren, de bevoegde deskundige, de geneesheer, daartoe zijn toestemming had gegeven. Phenacetine en antipyrine o.a., alhoewel gewaardeerde geneesmiddelen, zijn bij lange niet zóó onschuldig, dat ieder op eigen hand mag aan 't slikken gaan; voor het gebruik is een juiste diagnose van de kwaal noodzakelijk en na het gebruik een geregelde contróle. En wie, geen medicus, is daartoe in staat?

Wij kunnen in de *Helon-tabletten* geen bijzondere aanwinst voor de artsenijschat zien. Wil de geneesheer de genoemde middelen aanwenden, hij weet hoe en hoeveel ervan hij moet voorschrijven en kan er bij elken apotheker zeker van zijn, dat hij krijgt wat hij meent te geven.

INGEZONDEN.

Zeer geachte Redactie,

Mag ik Uwe gewaardeerde aandacht eens voor het volgende vragen?

Voor mij ligt een boekje, dat den titel draagt „De Menschheid en Zijn Lijden” I door PROF. DR. W. STORM VAN LEEUWEN, uitgegeven te Amsterdam door Van Holkema en Warendorf. Tot mijn groote verwondering vind ik de geheele achterzijde van den omslag van dit boekje bedrukt met een kleurige en schreeuwende reclame voor „Togal! Met groote letters lees ik achter op het boekje van den Leidschen hoogleraar in de pharmacodynamie „gebruikt Togal tegen reumatiek, hoofd- en zenuwpijn, verkoudheid, slape-loosheid”.

De schreeuwende reclame welke allerwege voor dit middel wordt gemaakt, stempelt het m.i. reeds als een *kwakzalversmiddel*. Het komt mij voor dat men nu voor dit middel de allerbedenklijkste reclame maakt door de aanprijzing af te drukken op den omslag van 't genoemde boekje.

Reeds hoorde ik van enkele menschen dat het „zeker een goed middel was, omdat het op het boekje van den professor vermeld werd!” Mij persoonlijk komt het zeer onjuist voor dat men op den omslag van een boekje van de hand van een hoogleraar in de pharmacodynamie reclame maakt voor een geheimmiddel, dat blijkens die aanprijzing een soort panacee is. „A qui la faute?”

Het kwam mij gewenscht voor deze zonderlinge reclame eens onder Uwe aandacht te brengen. Wellicht kunt U er eens een opmerking over lanceeren in Uw Maandblad van April a.s.

Met de meeste Hoogachting,

D. J.

Inderdaad, het is bar, op welke wijze voortdurend reclame wordt gemaakt voor de Togal-tabletten, die n. b., in een der laatste „Ingezonden Mededeelingen”, worden genoemd: „Het eenigste geneesmiddel, dat volgens de doktoren, de influenza of griep bestrijdt” (1) en waarvan verder

(1) Wij cursiveeren.

wordt gezegd: „De genezing door Togal-Tabletten is gegarandeerd”.

Reeds in de Maandbladen van Maart, November en December 1923 hebben wij betoogd hoe de wijze van aanbeveling aan het publiek zeer gevaarlijke gevolgen kan hebben en werden daarbij gesteund (zie het no. van Nov.) door een mededeeling van het Rijks-instituut voor Pharmacotherapie onderzoek. Desniettegenstaande vond de vervaardiger of de Nederlandsche importeur het goed op onverminderde wijze met de reclame voort te gaan en thans is men gekomen tot de *dankbetuigingen met portret*. Precies als bij de bekende kwakzalversmiddelen Abdijsiroop, Pinkpillen en dergelijke.

Hoe het mogelijk is dat de advertentie ter aanbeveling van het middel (een geheimmiddel is het niet, het is een mengsel van volkomen aan iederen geneesheer bekende stoffen) achter op het aangehaalde boekje een plaats heeft gekregen, is ook ons een raadsel. Red.

UIT DE PERS.

De geschiedenis van een kwakzalversmiddel.

In de laatste jaren is er een geweldige reclame gemaakt voor een Engelsch kwakzalversmiddel Yadil geheeten. Yadil zou een preparaat zijn, gemaakt uit een uitheemsche knoflooksoort. Het werd geweldig geadverteerd in Engeland en Amerika; heele en dubbele pagina's advertenties in de Engelsche dagbladen en tijdschriften zorgden, dat iedere inwoner van Engeland op de hoogte kwam van de wonderlijke eigenschappen van Yadil. Tot plotseling de bom sprong. De „Daily Mail”, het meest gelezen dagblad in Engeland, bevatte twee artikelen over Yadil. Het begon met een van den chemicus Sir William J. Pope. Deze had Yadil onderzocht; het bestond uit een deel formaldehyde, vier deelen glycerine en 95 deelen water. Er was ook een reukje aan en wel had men dit verkregen door 20 gram knoflookolie te voegen bij honderd-duizend liter water.

De prijs van het goedje bedroeg ongeveer f 10.— per liter, de waarde ervan was 20 cents per liter (met de verpakking).

Het tweede artikel, door den bekenden pharmacoloog prof. W. E. Dixon, hield in, dat Yadil hoegenaamd geen van de geneeskrachtige eigenschappen bezat, die in de aanprijzingen werden meegedeeld.

De publicatie van deze twee artikelen had drie gevolgen. Ten eerste verminderde de verkoop van Yadil geweldig. Ten tweede begon de Yadilmaatschappij een proces wegens laster tegen de „Daily Mail”, Sir William Pope en prof. Dixon. Ten derde verzocht de vereeniging van eigenaren van patentgeneesmiddelen, dat de „Daily Mail” zou verboden worden om verdere uiteenzettingen over het geneesmiddel te publiceeren, hetgeen door de autoriteiten werd geweigerd.

Dit alles gebeurde in Augustus 1924. En nu is de Yadil-maatschappij failliet en de „Daily Mail” en de beide schrijvers zijn vrijgesproken met betaling der proceskosten door de Yadil-maatschappij.

Op de vergadering van de aandeelhouders van Yadil merkte een der aanwezigen op, dat de Yadil-zaak door gifgas omgebracht was; om

haar weer op de been te brengen zouden ongeveer 625.000 gulden noodig zijn.

„The Journal of the Am. Med. Ass.”, waaraan dit bericht ontleend is, merkt op, dat de Yadil-zaak niet „gegest” werd, maar dat zij leed aan te veel licht. De kwakzalversplanten kunnen slechts gedijen in de duisternis van geheim en onwetendheid. Zij verdragen niet het witte, sterke licht van het wetenschappelijke onderzoek. (Handelsblad.)

RECHTSZAKEN.

Hooge Raad.

In de zitting van 24 Maart werd behandeld het cassatieberoep van J. B., die door de rechtbank te Middelburg, wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst is veroordeeld tot 1 maand hechtenis. (Zie Mbl. van Februari.)

De raadsman van beklagde droeg enkele cassatiemiddelen voor.

De conclusie van het O. M. werd bepaald op 6 April.

Eilers.

Het gerechtshof te Arnhem heeft E op nieuw tot 2 maanden hechtenis veroordeeld.

Ambtshalve is vernietigd een vonnis van de rechtbank te Leeuwarden, waarbij H. J. E., wegens onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst, is veroordeeld tot 3 geldboeten van f 50.—. De zaak werd verwezen naar het Hof te Leeuwarden.

Lindenberg.

De rechtbank te Middelburg heeft in hooger beroep uitspraak gedaan in twee zaken tegen J. L., masseur te Goes. Wegens onbevoegd uitoefenen der geneeskunde werd L., overeenkomstig het vonnis van den kantonrechter en den eisch van den officier van justitie, veroordeeld tot f 200.— boete subs. 30 dagen hechtenis.

De tweede zaak betrof het doen plaatsen van advertenties, waarin bekl. zich ten onrechte dokter noemt. Deswege was hij door den kantonrechter veroordeeld tot f 50.— of 30 dagen, en de officier had bevestiging ook van dit vonnis gevraagd. De rechtbank legde bekl. terzake f 15.— boete of 15 dagen op.

CORRESPONDENTIE.

N. N. te U. Over *Remmler's ontvettingsboonen* in het volgend no.

A. G. te A. Wij deelen uwe meening in geen enkel opzicht.

Gaarne geven wij toe, dat het dikwijls moeilijk is de juiste samenstelling van een geheimmiddel te ontcijferen; vooral aftreksels van plantaardige bestanddeelen zijn niet gemakkelijk te onderkennen en somwijlen zijn sommige stoffen in zóó geringe hoeveelheid voorhanden, dat het opsporen ernstige bezwaren oplevert. Een handig kwakzalver weet van die omstandigheden gebruik te maken en geen enkele deskundige zal beweren, dat hij ieder raadsel kan oplossen.

Maar zóó staat de zaak niet. Van geheimen en raadseltjes is, mocht het ontwerp wet worden, geen sprake.

De fabrikant is *verplicht* den onderzoeker volkomen inlichtingen te verstrekken omtrent samenstelling, wijze van bereiding enz. en, in dit geval, vallen de meeste bezwaren weg.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, Voorzitter; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam; C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; Mr. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te Rotterdam. Mr. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; Mr. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Voorzitter van de A. N. V. „Het Groene Kruis” te Utrecht; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Mei. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Oud-Chef v. d. Mil. Pharm. Dienst te 's Gravenhage; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDLAD / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: GROENBURGWAL 26, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237

Geplaatste bijdragen en onderzoeken van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzoekt.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Ontvettingsboonen van Remmler en Advertenties in Vakbladen.

Berichten: Uit de Verslagen en Mededeelingen betreffende de Volksgezondheid. — Kwakzalversadvertenties in de tram. — Een treurige advertentie. — Van de Volksbondcommissie voor hygiëne. — Specialite's in Lithouen. — Idem in Spanje.

Mededeelingen van verschillenden aard: Een Engelsch Wetsontwerp. — Ons adres aan de Tweede Kamer in de Kamper Courant. — Het „Wohlmuth”-apparaat en „Het Leven”. — Kwakzalversadvertenties in Dagbladen.

Ingonden: Prof. Storm v. Leeuwen en de Togal-annonce.

Uit de Pers: West Brabatsche Folklore. — Kwakzalverij in ergsten vorm.

Rechtszaken: Barnhard.

Correspondentie.

melding, zoodat een nader onderzoek noodig was, dat door den heer N. KEULEMANS werd verricht. Wat vermoed werd, bleek juist te zijn; de boonen bevatten de bestanddeelen van een stof, die tegenwoordig dikwijls, door verschillende leveranciers, tegen vetzucht wordt aangeboden, n.l. *Fucus vesiculosus* maar bovendien een laxermiddel, (wat men volgens het prospectus niet verwacht had) n.l. *extract van frangulabust* of misschien van *carcarabust*.

Nu daargelaten in hoeverre de medici waarde hechten aan het gebruik van *fucus vesiculosus* bij vetzucht, schijnt het ons (wij schreven het ook in ons vorig no.) steeds gevaarlijk bij een dergelijke kwaal, zonder geneeskundig advies, zonder degelijke diagnose, aan het slikken te gaan, vooral ook waar een geregeld gebruik van een laxermiddel ook zijn bezwaren heeft. In 't kort dus, waarschuwen wij voor het gebruik op eigen hand van de genoemde boonen, die wij meenen te kunnen rangschikken onder de kwakzalversmiddelen, die wij bestrijden.

Dit is blijkbaar ook de meening van den op pharmaceutisch gebied hoogstaand persoon, die er ons op wees, hoe 't mogelijk was, dat een aanbeveling van het middel, voorzien van het bespottelijke prentje, in het *Pharmaceutisch Weekblad* een plaats had gevonden? Daar ook wij ons die vraag gesteld hadden, hebben wij langs officiële weg inlichtingen ingewonnen bij het Hoofdbestuur van de Ned. Maatschappij ter bevordering der Pharmacie, dat voor de opname van de advertenties in het Weekblad bleek aansprakelijk te zijn.

Genoemd Hoofdbestuur, dat eveneens een onaangename indruk had gekregen van „het prentje” meende echter overigens ons bezwaar niet te kunnen deelen, omdat het van meening is, dat het opnemen van een annonce niet beteekent dat het deze goedkeurt of met den inhoud accoord gaat, doch dat zij „niet verboden” is.

Ook de opvatting dat het hier een kwakzalversmiddel geldt, deelt het Hoofdbestuur niet, omdat uit de prijscourant van Dr. Remmler kan blijken, dat de ontvettingsboonen daarin voorkomen, als „fucovesine-tabletten” (of ontvettingstabletten) bereid dus uit *Fucus Vesiculosus*,

een in de laatste jaren o.a. als *vexulan* enz. aanbevolen plantaardig ontvettingsmiddel. In de aanbeveling wordt ook niets anders gezegd, geen enkele andere kwaal of ziekte wordt genoemd.

Het Hoofdbestuur houde ons ten goede, dat wij de gelegenheid, die de advertentie van de ontvettingsboonen ons biedt, aanvatten om iets nader op deze zaak in te gaan temeer, daar dit niet de eerste maal is, dat de advertenties in het Pharm. Weekblad onze verwondering, zoo niet erger hebben opgewekt.

Vooraf zij gezegd, dat wij overtuigd zijn, dat het Hoofdbestuur, even als wij, de bestrijding der kwakzalverij ernstig ter harte gaat. Maar in dit geval dient het aan advertenties in het Orgaan der Maatschappij o.i. een andere eisch te stellen dan dat het „niet verboden” is. Ons dunkt, dat uit de advertentie in een *pharmaceutisch* blad duidelijk moet blijken dat hierin niets anders wordt gedaan, dat een *gepaste reclame* te maken voor een bekend en van medische zijde erkend geneesmiddel, zonder dat *enige geheimzinnigheid* omtrent samenstelling overblijft en zonder dat de annonce de gelegenheid biedt om, buiten advies van een geneeskundige, den lijders tot gebruik van het geannonceerde middel aan te sporen. Alleen in dit geval mag een annonce een opwekking bevatten aan de apothekers om zich voor den verkoop beschikbaar te stellen.

Terloops zij opgemerkt, dat sommige bladen, die scrupuleus zijn in het opnemen van kwakzalversadvertenties, in de aanwezigheid van een annonce in het Pharm. Weekblad een aanwijzing meenen te zien, dat tegen de oprening geen bezwaar bestaat.

Wat verder de bewering betreft, dat in de boonen geen kwakzalversmiddel is te zien, verwijzen wij naar het eerste gedeelte van dit artikel.

Nog een opmerking, om niet te uitvoerig te worden:

In de advertentie, die wij op het oog hebben, staat „verkrijgbaar bij alle Apothekers”. Het Hoofdbestuur zal zich wel bewust zijn, dat er nog apothekers zijn (weliswaar worden zij *ouderwetsch* henoemd) die er een eer in stellen alle kwakzalversmiddelen buiten hun apotheek te houden.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuwe leden zijn toegetreden:

Mevrouw Dr. Starcke te Leiden.

en de heeren:

B. Hirschfeld te Leiden.

J. H. Verhave, arts, te Amsterdam.

Dr. J. B. Kusters, chirurg te Hilligersberg.

T. Bast, arts te Rotterdam.

J. J. v. Leeuwen, arts te Rotterdam.

G. K. Schoep, arts te Rotterdam.

H. G. Ekker, tandarts te Rotterdam.

H. Loman, apotheker te Schiedam.

Aug. Sneathlage, tandarts te Aalsmeer.

Ontvettingsboonen van Dr. Hugo Remmler en advertenties in vakbladen.

Het zal niet lang meer duren of het geslacht van corpulente personen is uitgestorven, tenminste wanneer men geloof mag hechten aan de beloften, die, in talrijke advertenties, geneezing van die kwaal voorspiegelen.

Wezen wij in ons vorig no. op Antipon als het middel bij uitnemendheid, thans zijn het de bovengenoemde ontvettingsboonen, waaraan wij enkele woorden moeten wijden.

Voorzien van een potsierlijk prentje, wordt er in de reclame vermeld, dat de boonen *het aangewezen middel* zijn ter voorkoming en ter bestrijding van Corpulentie, terwijl het prospectus opgeeft dat zij *geen laxermiddelen* bevatten.

Omtrent de samenstelling geen verdere ver-

BERICHTEN.

Verslagen en Mededeelingen betreffende de Volksgezondheid.

Aan het beknopt Verslag van de werkzaamheden van den Gezondheidsraad in 1924 (April 1925) ontleenen wij het volgende :

De Directeur-Generaal van de Volksgezondheid noodigde den Raad uit eene opgave te doen van de geneesmiddelen, die in aanmerking zouden komen voor aanwijzing als geheimmiddelen in den zin van onderdeel I van post 43 der Tariefwet van 1924 en van de bij dien post behoorende bijzondere bepalingen.

Deze uitnodiging werd in handen gesteld van de commissie voor algemeen pharmaceutische aangelegenheden en was aan het einde des jaars nog in behandeling.

De Commissie voor algemeen pharmaceutische aangelegenheden bracht ingevolge opdracht van Uwe Excellentie advies uit over de vraag in hoeverre volgens de opvattingen, welke door medici worden gehuldigd, de uitvinder van een geneesmiddel gerechtigd is de samenstelling daarvan geheim te houden.

De Voorzitter van den Raad gaf U in overweging geen aandacht te schenken aan een verzoekschrift van een persoon, die bij herhaling was veroordeeld wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunst, waarbij deze recepten aanbood tot genezing van liders aan tuberculose, kanker en blindheid.

Kwakzalversadvertenties in de tram. In de vergadering van de Amsterdamsche Gezondheidscommissie is o.a. het volgende medegedeeld :

In antwoord op een onlangs aan de gemeente gericht verzoek om de reclame voor kwakzalversmiddelen in openbare vervoermiddelen als trams e.a. te willen verbieden, was een schrijven ingekomen, waarin gezegd werd, dat B. en W. zich van dergelijke maatregelen wenschten te onthouden, daar zeer moeilijk uit te maken was, of een bepaald geneesmiddel al of niet tot de kwakzalversmiddelen moet worden gerekend.

Na eenige discussie werd thans besloten een tweede schrijven aan B. en W. te zenden, waarin tegen deze opvatting werd geprotesteerd, daar de gezondheidscommissie zich op het standpunt stelt, dat iedere reclame, die ertoe leidt, dat het publiek zonder medisch advies een bepaald geneesmiddel gebruikt, feitelijk als „kwakzalverij" moet worden gequalificeerd.

Een ongeveer gelijkkluidend antwoord werd door het bestuur onzer Vereeniging ontvangen, naar aanleiding van een schrijven aan het Gemeentebestuur (zie ons Januari-no.), waarin dit zich bereid verklaarde B. en W. te dienen van advies in hoeverre een advertentie als kwakzalversadvertentie is te beschouwen.

Een treurige advertentie. lazen wij dezer dagen :
Arts

heeft nog een à 2 dagen in de week beschikbaar om onbevoegden (natuurgeneeskundigen, medium enz.) te assisteeren.

De Volkenbondcommissie voor hygiëne.

De correspondent van de *N. Rott. Ct.* te Genève seint :

De hygiënische Volkenbondcommissie heeft vandaag haar zitting beëindigd. Vermeldenswaard is

nog, dat de commissie van gevoelen is dat er nationale of zoo mogelijk internationale maatregelen zullen moeten worden getroffen ter bestrijding van de reclame voor goedkoop, als een soort wondermiddel aanbevolen zalfjes, pillen en andere zogenaamde geneesmiddelen, die zoo menigeen van een tijdige deskundige medische behandeling afhouden. Aan een subcommissie werd opgedragen, dit onderwerp nader te behandelen.

Specialités in Lithouen. De eerste lijst van tot den invoer toegelaten spécialites in Lithouen is verschenen en omvat 591 van deze praeparaten. In hoofdzaak zijn het Duitsche artikelen, ook bekende Fransche en Engelsche spécialités. Dat de vrees voor een onredelijke bemoeijiking van het pharmaceutisch grootbedrijf, door wettelijke regeling overdreven is, blijkt wel uit de toelating van Eno's fruit Salt en Mothersills Seasick Remedy, welke *the Chemist and Druggist* onder de uit Engeland toegelaten artikelen noemt.

(Ph. W.)

Prijsbepaling van spécialités in Spanje. Bij Koninklijk besluit is bepaald, dat de prijs in peseta's op duidelijke wijze moet worden vermeld op de etiketten van alle specialites, welke in Spanje worden verkocht en dat onder geen enkele voorwaarde een hooger verkoopprijs mag worden berekend.

(Ph. Weekbl.)

Mededeelingen van verschillenden aard

Het Engelsche wetsontwerp op specialités en geheimmiddelen.

De Deutsche Medizinische Wochenschrift bevat een extract uit „The Lancet" van het nieuwe wetsontwerp, dat, evenals hier te lande, de uitgebreide zwendel op geneesmiddelgebied beperken moet. Tegenwoordig bestaat er ook in Engeland en Ierland een verregaande vrijheid op dit gebied. Het nieuwe ontwerp stipt terecht de groote verbreiding dezer kwakzalversmiddelen (patent, secret, proprietary medicines) aan en wijst op de schade die de Volksgezondheid hierdoor lijdt, den tegenstand van de pers tegen de inkrimping der reclame (Truth in advertising!!!) de verschillende wetsuitleggingen, die in dit opzicht bestaan, enz.

Het nieuwe ontwerp staat de fabricatie van proprietariesmedicines, surgical appliances, slechts toe aan hen, die in een register zijn ingeschreven en wanneer voorts het middel gelijk is aan een gedeponeerd monster of volgens gedeponeerd recept wordt bereid.

Onder medicines verstaat men geneesmiddelen van elken aard, terwijl de proprietaries gepatenteerde middelen zijn, die worden aanbevolen ter verhoeding, geneezing of verzachting van ziekten, gebreken, afwijkingen, of storingen van welken aard ook bij den mensch; Niet ingeschreven middelen mogen in de toekomst dus in Engeland en Wales niet meer verkocht worden.

De Minister v/d. Volksgezondheid, zal de wet moeten uitvoeren en beslissen over ondergeschikte punten zooals het alcoholgehalte van spiritushoudende middelen (Wincarnis) enz.

Uitgesloten van den verkoop of de aanprijzing zullen zijn middelen tegen : Doofheid, Breuken, Carcinoom, Phtisis, Lupus, Epilepsie, Amenorrhoe, Diabetes, Paralyse, Locomotorische Ataxie (Tabes en Nephritis). Een middel kan ten allen tijde uit

de registers (en dus uit den verkoop) geschrapt worden. Gevangenis of/en geldboete bedreigen den overtreders. Het ontwerp onderscheidt enkelvoudige middelen met een naam (Tablets) en geheimmiddelen (gevaarlijke als Acetanilid — en middelen als Abortiva enz.)

De referent vergelijkt daarna de Duitsche en de Engelsche regeling. Hij komt daarbij tot de conclusie, dat het Engelsche ontwerp verscheidene middelen absoluut verbiedt, terwijl alle andere middelen in de registers moeten worden gepubliceerd (die intusschen strikt discreet zijn). In Duitschland is echter geen enkel middel van den verkoop uitgesloten, velen echter mogen niet in het openbaar worden aangeprezen, of zij vallen onder den „Apothekenzwang" en soms zelfs onder „Reseptzwang" hoewel sommigen dezer laatste niet eens stoffen bevatten, die als zoodanig hiertoe in aanmerking zouden komen.

Onder de verboden Engelsche middelen treffen we o.a. aan : Beechams-Pills, Pinkpillen, Warners safe cures, Mother Seigelssyrup en andere ook hier te lande beruchte kwakzalversknoeisels.

H. J. P.

Het adres aan de Tweede Kamer.

In zake het adres, gericht door het Bestuur onzer Vereeniging aan de Tweede Kamer, opgenomen in ons vorig nummer, heeft de *Kamper Courant*, Algemeen Nederlandsch Volksblad, van 10 April (voor welker toezending wij dank betuigen) de volgende opmerking :

„Het bestuur van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij te Amsterdam enz. heeft, zooals te begrijpen is, het wetsontwerp bevattende „Bepalingen omtrent het met openlijke aanprijzing in het verkeer brengen van middelen tegen ziekte", met groote ingenomenheid begroet en, in een adres aan de Tweede Kamer en aan een ieder harer leden, daaraan zijn volle adhaesie betuigt.

Maar waarom houdt nu het bestuur van dergelijke Vereeniging in dergelijk adres in plaats van een betoog met argumenten een speech met groote woorden? Zij stelt dat de verkoop van waardelooze, dikwijls nadeelige middelen tegen ziekten uit *winstbejag* — zogenaamde kwakzalversmiddelen — „met den dag toeneemt" (het zou duidelijk blijken uit het onderzoek, dat bovengenoemde vereeniging sedert ruim veertig jaren naar die middelen instelt) en verzekert dan „dat die verkoop de volksgezondheid en volkswelvaart in hooge mate bedreigt."

Terwijl, ondanks die beweerde toeneming „met den dag" van den verkoop van kwakzalversmiddelen, van een bedreiging „in hooge mate" van volksgezondheid en volkswelvaart noch de geneesheer noch de oecoonoom kennis kunnen dragen. Want de sterftecijfers dalen, de bevolking neemt op voor velen onrustbarende wijze toe en in alle redevoeringen en artikelen over de „veiligstelling" van den gulden en over de malaise der tijden, is stellig niet eenmaal gewezen op het gevaar dat „in hooge mate" nog wel! de volkswelvaart bedreigde van de zijde der kwakzalversmiddelen! Laat toch verstandig blijven redeneeren, ook wie fel „anti" is !"

Men houde ons ten goede, wanneer wij bovenstaande opmerking als zeer naef bestempelen

en achter het „verstandig blijven redeneeren” een vraagteeken plaatsen.

In onze „speech met groote woorden” ligt het „betoog met argumenten” opgesloten.

Waar in het adres erop gewezen wordt, dat de verkoop van kwakzalversmiddelen met den dag toeneemt en dat die verkoop de volksgezondheid en volkswelvaart in hooge mate bedreigt, geschiedt dit naar aanleiding van de door de Vereeniging verrichtte onderzoekingen, waarvan de resultaten telkens in het Maandblad der Vereeniging worden gepubliceerd.

Bij die vermelding wordt voortdurend duidelijk uiteengezet, waarom o.i. de volksgezondheid en -welvaart, door den verkoop van de bedoelde middelen in hooge mate worden bedreigt.

De argumenten zijn er dus in overvloed en bij eenigszins nadenken niet te ontkennen.

Dat desniettegenstaande de sterftecijfers dalen en de „veiligstelling” van de gulden tot de verblijdende verschijnselen behoort, moge een argument zijn maar naar onze bescheiden meening heeft dit meer van een speech.

Hoe zou de toestand zijn, wanneer men leugen en bedrog ongebreideld den vrijen teugel liet?

Het „Wohlmuth”-apparaat en „Het Leven”.

Onder den veelbelovenden titel: *Het „Wohlmuth”-apparaat schenkt nieuwe energie* brengt Het Leven van 11 April j.l. een geïllustreerd redactioneel artikel, dat in velerlei opzichten het vermoeden naar een betaalde reclame opwekt.

Wij kunnen die opwekkende aanbeveling in dit veelgelezen weekblad niet met stilzwijgen voorbijgaan, omdat wij gelooven, dat zij haar invloed op sommige lezers niet zal missen.

De schrijver wijst erop, dat tegenwoordig velen lijden aan vermoeidheid en overspanning, die aan het lichaam zeer veel kracht en energie ontnemen en gaat dan aldus voort:

„Daartegen moet gewaakt! En wel met middelen, die krachtgevend en zenuwstillend den „patiënt” heilzaam beïnvloeden. Om kort te gaan: een dier middelen — en een der beste voorwaar! is „Wohlmuth's” Geneesapparaat; een instrument, dat U met een zwakken galvanischen stroom behandelt.

Ingenieur Wohlmuth is er de uitvinder van. Na diens overlijden is te Furtwangen (Badischer Schwarzwald) een Maatschappij opgericht, welke zich tot een enorm bedrijf heeft ontwikkeld, hetwelk eenige duizenden medewerkers telt en in bijna alle landen filialen en verkoopcentrales gevestigd heeft.

Zoo is de Centrale voor Nederland en Koloniën ondergebracht in het perceel Utrechtsche straat 132 te Amsterdam.

De zwakstroom van het Wohlmuth-toestel, op welks werking we hier terloops even ingaan, wordt opgewekt door een batterij, waarvan de stroom zoo geregeld is, dat deze — door het menschelijk lichaam geleid — in de meeste gevallen niet slechts een verfrisschenden, doch ook en vooral een genezenden invloed uitoefent.”

Wanneer wij ten slotte nog het volgende aanhalen (het geheele artikel rucht te veel ruimte) dan meenen wij de bedoeling van „Het Leven” voldoende te hebben weergegeven.

„Voorop gesteld zij, dat men, terwijl de leek de behandeling van het toestel zonder eenige moeite leert en het apparaat ongevaarlijk

gebruiken kan! 1) van de aanwending van den stroom; welks spanning ongeveer 18 volt bedraagt, absoluut geen, onaangenaamheden” ondervindt; men voelt . . . niets! Geen schok, geen geprik, niets! De milli-ampère-aanwijzer geeft alleen aan, dat er inderdaad stroom is. Het principe zit voor: een zachte stroom teweeg brengen, die langzaam, geleidelijk, levenskracht in een vermoeid organisme voert”.

Tegenover deze beweringen in „Het Leven” geven wij hier het slot van een artikel, voorkomende in ons Maandblad van September j.l., en, na onderzoek van het apparaat, geschreven door twee deskundigen, een electroloog en een zenuwarts.

Na gewezen te hebben, op de talloze kwalen, waarmee, volgens de aanwijzing, de stroom nuttig zou kunnen werken, zeggen de schrijvers: „Galvanische batterijen werden vroeger in de geneeskunde inderdaad veel gebruikt, doch men weet reeds lang dat daarvoor andere elementen beter geschikt zijn en dat een grooter aantal noodig is om stroomsterkten te verkrijgen nuttig bij de behandeling van lichamelijke afwijkingen.

Niet alleen is bij sommige van de opgenoemde aandoeningen alle werking uitgesloten, maar zelfs hier en daar schadelijk, b.v. bij „Fitel-dans”, Rheumatisme (sommige vormen), Ischias in het acute stadium enz.

De speculatie op de lichtgeloovigheid van het publiek bij het in den handel brengen van dit apparaat, vergezeld van zijn aanbevelingsschriften is voor den eenigszins ontwikkelden leek zonder meer duidelijk”.

1) Wij cursiveeren. Red.

Kwakzalvers-advertenties in Dagbladen.

Een medestander zendt ons een 21-tal kwakzalversadvertenties, die hij in Maart j.l. uit de *Nieuwe Rott. Ct.* had uitgeknipt, met verzoek om opgaaf van de Maandbladen waarin tegen die middelen gewaarschuwd is.

Voor 12 van deze, aanbevolen in 18 advertenties, kunnen wij aan dit verzoek voldoen en laten hier het lijstje volgen:

Ablijsiroop:	Maandbl. van Mei 1915
Cantassium behandeling „ „	Maart '22
D. D. D.:	„ „ December '24
Foster's maagpillen:	„ „ Augustus '25
Gebhard en Cie.:	„ „ Januari '24
Gist-Tamine tabl.:	„ „ October '24
Haarlem-Balsem:	„ „ Maart '25
Mijnhard's zenuw-laxeer en hoofdpijn tabl.:	„ „ Augustus '15
Nostroline:	„ „ Maart '25
Purol:	„ „ October '21
Tiz:	„ „ Juli '23
Wijnberg:	„ „ Juli '23

De inzender, die er tevens op wijst, dat andere dagbladen en periodieken, welke prat gaan op hun „fatsoenlijkheid” zich niet ontzien advertenties op te nemen betreffende middelen waarvan het overbekend is, dat het kwakzalversproducten te klasse zijn, vraagt ons: Is daartegen niets te doen door uwe Vereeniging?

Wij antwoorden daarop:

Menigmaal is het door ons geprobeerd maar zonder succes en ons ontbreekt de lust om nogmaals een poging te wagen. Is het niet ontmoedigend wanneer wij zien dat nog kort geleden, in het jubileumnummer van *Het Volk*, van de

64 bladzijden (plus 4 blz. omslag) bijna 4 zijn ingenomen door kwakzalvers-advertenties?

Alleen van het ingediende wetsontwerp is verbetering te wachten; dit verklaart veel wat ons anders, in de oppositie van sommige groote bladen, onbegrijpelijk voorkomt.

INGEZONDEN.

Aan de Redactie van het Maandblad tegen de Kwakzalverij.

AMSTERDAM.

Mijnheer de Redacteur,

Naar aanleiding van een ingezonden stuk, dat voorkwam in Uw blad van April j.l., dat U zoo vriendelijk waart mij toe te zenden, deel ik U beleefd mede, dat de advertentie die zich op de buitenomslag van het, bij de firma van Holkema en Warendorf van mijn hand verschenen boekje bevond, daar geplaatst was geheel buiten mijn medeweten. Toen dit boekje eenmaal verschenen was, kon ik daar verder niet veel meer aan doen, maar deze omstandigheid is de reden geweest dat de verder uitgave van deze serie is gestaakt.

Wanneer de schrijver van het ingezonden stuk, de heer D. J. alzoo vraagt: „à qui la faute”, dan kan ik daarop antwoorden, dat deze fout bij mij zeer zeker niet ligt.

Hoogachtend,

Uw dienstwillige

PROF. DR. W. STORM v. LEEUWEN.

Wij hadden ook niet anders gedacht. Red.

UIT DE PERS.

West Brabantsche Folklore.

Een der streken, die wel het meest veronachtzaamd is op het gebied der Folklore, is Westelijk Noord-Brabant. En toch leeft hier onder het volk nog een schat van legenden en sagen, waarvan het te Roosendaal verschijnend dagblad „De Grondwet” er elken Zaterdag er een of meer als feuilleton geeft.

Maar ook op een ander terrein verdient deze streek de belangstelling der folkloristen en wel op het gebied der geneeskunde.

Behalve de Duitsche kappersbediende — wonderdokter uit Ginneken, die elken Vrijdag dat hij te Bergen-op-Zoom consult houdt, niet zelden tachtig patiënten heeft, a raison van f 4.— per consult en wien de patiënten dan met extra-autobussen van het eiland Tholen worden toegevoerd — woont er in Moerstraten, een buurtschap tuschen Roosendaal en Steenberg, een 84-jarige boerenarbeider, bekend onder den naam van Arjaoneke 'n Artogs, die tot ver in den omtrek een reputatie als wonderdoktr geniet en zijn praktijk uitstrekt over menschen, zoowel als over vee. De geneeswijze van dezen vertegenwoordiger van het taaie West-Brabantsche boeren-ras, die ondanks zijn 84 jaren, nog dagelijksche marschen maakt van 30 K.M. en meer, bestaat in het z.g. „overlezen” (belezen), een methode berustend op suggestie, gepaard gaand aan handoplegging.

Schoon hij wel de bekendste is in deze streek, is de gave van het „overlezen”, die steeds zou overgaan van de ouders op de kinderen, meer mannen en vrouwen eigen. Zij zijn er zeer geheimzinnig mee, luisteren hun formules binneensmonds, en omdat deze hulp aan een mede-

mensch als een daad van boetvaardigheid geldt, mogen zij er niets voor vragen, maar wel mogen zij aannemen, wat men hun geeft.

Bij toeval mocht ik er in slagen, de formule voor het „overlezen” van brandwonden machtig te worden.

Hoe spoediger men bij een brandwond „overleest”, hoe beter.

Op de wond wordt een lap, die goed zuiver is en gedrenkt in petroleum, zodat ze goed nat is, gelegd. De overlezende maakt nu boven de wond drie maal een kruis, drukt dan den rechterduim flink in de wond, die nog steeds bedekt is met den lap, en zegt dan verschillende gebeden, waaraan, wanneer het een mensch betreft, ook de patiënt deelneemt. (*)

Om de verdere genezing te bespoedigen, wordt een zalf aangewend, die vervaardigd wordt als volgt :

In een schijf versch spek, dus niet gezouten of gerookt, worden zooveel korreltjes haver gestoken, als maar mogelijk is. Men klieft vervolgens een schoon stukje hout en klemt het spek daartusschen, waarop het spek wordt aangestoken. Het uitdruppende vet wordt opgevangen in een kom helder water, waarin het stolt. Dit gestolde vet wordt verzameld en gekneet, waarmede dan de zalf gereed is. (Volgens de N. Rott. Ct.)

(*) Wij vonden het raadzamer, om niemand aanstoot te geven, de tekst der gebeden niet over te nemen. Red.

Kwakzalverij in ergsten vorm.

In den laatsten tijd doet dit woord opgang in alle mogelijke Hollandsche dagbladen. Heel veel waars wordt beweerd, maar ook heel veel nonsens wordt gedebiteerd; en het ergste is dat men het kwaad overal daar zoekt, waar het niet zit, althans waar het werkelijk niet de onrustbarende afmetingen aanneemt welke men zich er van voorstelt. En het gevolg is, een zich doodstaren op dat onderdeelje van de kwakzalverij dat men nu met wetten wil gaan bestrijden.

Wat men echter niet wil zien, en dus ongemoeid verder wil laten bestaan, dat wat hier in ons kleine landje werkelijk reusachtige proporties heeft aangenomen, met al haar funeste gevolgen, dat is de kwakzalverij welke wij kennen onder verschillende benamingen, als daar zijn : magnetisme psychische behandeling, spiritisme, enz., enz., uitgeoefend als deze worden niet alleen door onbevoegden maar ook door geheel ondeskundigen. Ik wil het hier niet hebben over de waarde van deze genezingsmethode; maar over de categorie van menschen welke deze trachten toe te passen, en hunne praktijken. Zoo zijn er die zich niet alleen dr. noemen, maar dezen titel zelfs met groote letters op hun naambord plaatsen; op zijn zachtst uitgedrukt, is dit misleidend. Mij is een geval bekend, waar op de deur vermeld staat : dr. X., Psycholoog, terwijl de man noch aan een Nederlandsche universiteit noch aan een der te goeder naam bekend staande buitenlandsche hogescholen gepromoveerd is. En volgens onze wetgeving nog meer; in de meeste dagbladen en andere schrifturen magnetisme, psychische behandeling, spiritisme, enz., enz., is daar niets aan te doen. Is dat niet in-treurig? Maar kan men avond aan avond advertenties lezen waarin deze menschen nog verder gaan, en, behalve hun methode aanprijzend, ook nog hun „preekuren” (sic!) vermelden! Een ander geval! Een man

zich noemende „magnetiseur”, behandelde (?) zijn ernstig zieke vrouw zelf; eerst toen het geval hopeloos was geworden, riep hij geneeskundige hulp in. Zoo zou ik tal van ernstige gevallen kunnen vermelden, en met mij welhaast alle medici hier te lande, vooral de heeren psychiaters.

Deze kwakzalvers te vangen op het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde is met onze wetgeving welhaast onmogelijk; juist het niet-voorschrijven van medicamenten in hun sterkste en gevaarlijkste wapen. Maar zij doen veel erger kwaad dan kruidenboertjes en „verbruikers van patent-middelen”, een kwaad dat niet alleen zetelt in het vergiftigen der zielen, al is dit al ernstig genoeg. Neen, meer is de ellende die zij zoo ontzettend vaak brengen, door het miskennen van ziekteprocessen, waarbij de tenslotte toch ingeroepen werkelijk medische bijstand te laat komt. Zij bewerken dat menig een die genezen had kunnen worden, door hun misdadige onkunde reddeloos verloren gaat. En hiertegen wordt niets gedaan! Want het nu en dan veroordeelen van dit soort van kwakzalvers mag niet den naam hebben van staatsbemoeienis, laat staan van afdoende beteugeling van het euvel.

Ik geloof dat ik de meening van zeer velen verkondig, indien ik er op aandrang dat er wettelijke maatregelen getroffen worden, om aan dezen ernstigen vorm van kwakzalverij een einde te maken. Mijns inziens is dit te doen zonder een zestigtal wetsartikelen, en zonder veel misbaar van leeken en wetenschapsmensen.

H. KOPERBERG,

Den Haag, 2 April 1925.

Arts.

(N. Rott. Ct.)

RECHTSZAKEN.

Onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde.

Voor het kantongerecht te Middelburg heeft terecht gestaan de natuurgeneeskundige J. B. (arnhard) uit Rotterdam, beklagd dat hij op 21 Januari te Vlissingen een 77-jarige vrouw, na haar in de oogen te hebben gekeken een levenswijze heeft toegezegd en deze haar ook enkele dagen later schriftelijk heeft doen toekomen. O.a. moest de vrouw dagelijks het bovenlijf wassen en slapen met natte sokken aan. Verder werd het gebruik voorgeschreven van kruiden enz. Voor dit alles berekende B. f 40, te betalen in termijnen.

Als getuige werden gehoord een dochter, een zoon en een nichtje van de vrouw. De dochter zeide, dat de moeder zenuw- en zielsziek was, doch geen pijn leed. B. heeft gezegd, dat de vrouw nog te genezen was, als zij alles deed wat hij zeide. Hij heeft de vrouw alleen in de oogen gekeken, niet aangeraakt. Van de f 40 zijn er 10 betaald. De vrouw heeft de behandeling maar enkele dagen gevolgd en is er toen mede uitgescheiden. Thans is zij weer onder behandeling van een erkend medicus.

De zoon zeide, dat B. in zijn winkel kwam en door hem bij zijn moeder is gebracht. Bij het gesprek is hij niet tegenwoordig geweest. De moeder heeft zelf geen geld, getuige moest voor de betaling zorgen.

Het nichtje zeide zelve onder behandeling van B. te zijn geweest. Het heeft wel geholpen, maar zij is niet geheel genezen.

De ambtenaar van het O. M., mr. Wilbrenneek, wijst erop, dat de interpretatie van art. 436 van

het Wetb. van Strafrecht bij jurisprudentie is vastgesteld. Bekl. hield eerst bij den winkelier W. zitting, maar toen de politie ingreep, werd het wat spr. wil noemen een bestelhuus. Bekl. stelde ook in dit geval weer een diagnose zonder eenige voorbereiding. Aan een onbemiddelde vrouw bracht bekl. f 40 in rekening voor een visite, waarvoor een medicus misschien f 2.50 zou declareeren. Bekl. zal moeten worden veroordeeld wegens overtreding van art. 436 Wetboek van Strafrecht, aangezien hij niet bevoegd is de geneeskunst uit te oefenen en van eenige noodzaak tot optreden niet is gebleken. Spr. wijst er verder op dat dit geval niet op zich zelf staat, wat blijkt, uit de verklaring van het nichtje, en het is spr. gebleken, dat bekl. er nog een vrij talrijke cliënte in Zeeland op na houdt.

Spreker eischte twee maanden hechtenis. Bij de uitspraak heeft de kantonrechter den eisch toegewezen. Hij overwoog o.a. dat toen bekl. te Vlissingen op 21 Januari het feit pleegde, daar voldoende geneesheeren aanwezig waren en er dus geen noodzaak was voor bekl. om handelend op te treden. Verder overwoog hij, dat bekl. niettegenstaande herhaalde tegen hem gewezen vonnissen voortgaat met de uitoefening van zijn praktijken en dus de hoogste straf op hem moet worden toegepast.

CORRESPONDENTIE.

C. J. v. O. te R. Wij danken u voor de toezending van de drie hoofdartikelen van de N. Rott. Ct. Zij zijn onze aandacht niet ontgaan maar waren te uitgebreid om ze — met onze repliek — in ons Maandblad op te nemen.

Op uitmunde wijze zijn die artikelen intuschen weerlegd door PROF. P. VAN DER WIELEN in het *Pharmaceutisch Weekblad* van 4 April 1925, Uitgave van D. B. Centen's uitgevers Maatschappij, O. Z. Voorburgwal 115, Amsterdam.

De samenstelling van de pillen is ons onbekend. Nu ze hier te lande niet geadverteerd worden, is het maar beter geen slapende honden wakker te maken.

J. G. V. te O. Ofschoon wij, in principe, ook niet ingenomen zijn met die Togal-advertentie, kunnen wij het begrijpen dat de wijze, waarop deze is ingekleed, geen bezwaar opleverde om haar op te nemen.

Trouwens de geneeskundigen zijn zelf het best in staat om te beoordeelen of zij van de aanbidding gebruik willen maken.

L. A. te H. De samenstelling van de *Cachets du Dr. Faivre* wordt aldus opgegeven : Phenacetine 300 mgr., Coffeine 100 mgr., Pyramidon 150 mgr., Kininesulfaat 135 mgr. en Magnesiumoxyde 40 mgr.

In het Maandblad van Maart 1918 is door ons tegen dit middel, dat tegenwoordig weer geadverteerd wordt, gewaarschuwd.

B. te O. De *Elchina-tabletten*, waarvan in de brochure zooveel buitengewoons verteld wordt, komen vrijwel overeen met de tegenwoordig op ruime schaal aanbevolen z.g. versterkingsmiddelen, zooals *Sanatogen* b.v. Voorzover bij de gezonden geringe hoeveelheid kon worden nagegaan, kon de heer KEULEMANS in de tabletten aantoonen : *Kina-extract* en *Glycerophosphorzure kalk*.

— De verslagen over 1924 van de Gezondheidscommissies zetelende te Aalsmeer, Boxmeer en Achtkarspelen in dank ontvangen.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, Voorzitter; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam
C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te Rotterdam
MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O.M.
bij het Kantongerecht te Leiden; DS. F. C. FLEISCHER, Voorzitter van de A. N. V. „Het Groene Kruis" te Utrecht; C. NANNES
GORTER, Journalist te Alkmaar; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Meij. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Oud-Chef
v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's Gravenhage; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur:
GROENBURGWAL 26, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237
Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur. Jaarverslag en Rekening en Verantwoording over 1924.

Hoofdartikel: Het nieuwe Wetsontwerp tegen Kwakzalverij.

Berichten: Rad-jo en Radjosan. Het spécialité-vraagstuk in de Ned. Mij. t. bev. d. Pharmacie. — Geheime middelen.

Mededeelingen van verschillenden aard: Rijks-Instituut voor Pharmaco. — Therapeutisch onderzoek. — Oldosan.

Uit de Pers: Uit No. 2500 van „De Groene".

Rechtszaken: Hooge Raad: Natuurgenëeskundige J. B. Eilers. — Kantongerechten te Almelo en te Dokkum.

— Dodoneus. — Een natuurgenëesheer.

Correspondentie.

zitter mee dat een wettelijke regeling in staat van voorbereiding is.

Van verschillende zijden werden lezingen tegen de kwakzalverij gehouden, zoodat gezegd kan worden, dat onze Vereeniging in dien strijd niet meer alleen staat.

In 1924 werden door de onderzoekers onzer

Vereeniging 23 kwakzalversmiddelen onderzocht en werd met genoeg gebruik gemaakt van de toestemming om in ons orgaan te publiceeren de resultaten van het onderzoek door het Pharmaco Therapeutisch Instituut ingesteld.

De Secretaris-Penningmeester,
N. KEULEMANS.

Rekening en Verantwoording over het jaar 1924.

ONTVANGSTEN.

Contributie leden	/ 2289.15
Maatschij. v. Geneeskunde	50.—
Pharmacie	25.—
afdeelingen- en departementen van Mij. v. Geneesk. en Pharmacie	155.50
Abonnementen	463.70
Verkoop „de Kwakzalversmiddelen"	7.50
Contributie 1923	30.50
Abonnement 1923	2.—
Giro-rente	14.66
Gift N. N.	500.—
	<hr/>
	/ 3538.01

Het nadeelig saldo bedroeg op 31 Dec. '23 . . . / 1171.78
Het voordeelig 31 . '24 595.41

Blijft een nadeelig saldo van / 576.37

Nagezien en accoord bevonden.

(w. g.) C. HUGENHOLTZ.

(w. g.) P. VAN DER WIELEN.

Amsterdam, 20 Mei 1925.

UITGAVEN.

Redactie	/ 600.—
Waarneming secretariaat in 1923	100.—
Verschotten Redactie	70.03
Secretaris-penningmeester	400.—
Verschotten secretariaat	32.73½
Contributie Groene Kruis	15.25
Congres Openb. Gezondheidsregeling	7.10
Persbureau	30.—
Aankoop kwakzalversmiddelen	21.47
Onderzoek	119.50
Bijdragen Maandblad	3.75
Inningskosten v. Contributies en Abonnementen	135.67½
Drukken en verzenden van het Maandblad	1379.09
Kosten Bestuursvergadering	28.—
	<hr/>
	/ 2942.60

Voordeelig saldo 1924 595.41

/ 3538.01

De Secretaris-Penningmeester,
N. KEULEMANS.

Gezien het Dagelijksch Bestuur.

(w. g.) Mr. P. W. DE KONING, Voorzitter.

(w. g.) Mr. A. LIND, Vice-Voorzitter.

Het nieuwe Wetsontwerp tegen Kwakzalverij.

Haast niets is moeilijker dan iemand iets te doen opmerken, waar hij niet naar kijken wil of iemand te overtuigen, die niet wenscht overtuigd te wezen. Ook het Maandblad tegen de Kwakzalverij weet, uit lange ervaring, daarvan mede te spreken. Maar ten slotte bestaat het ervoor om altijd weer hetzelfde opnieuw over te doen. Mundus vult decipi, decipiatur ergo, is de spreuk van den kwakzalver. Of, vrij vertaald:

De wereld wil toch zijn bedrogen.

Zij mij dan 't voordeel van de logen.

Maar zoo eenvoudig is de zaak toch niet. Omdat wij soms enkele illusies meer liefhebben dan de waarheid, is het nog niet juist dat het mensdom elk bedrogen zijn wenscht en allermintst dat hij tegen betaling van goed geld zijn gezondheid zou willen laten verknoeien of dat iedere oplichting, als het maar geneesmiddelen betreft, vrij zou staan.

De Minister Aalberse heeft het verdienstelijke werk verricht, een wet ten opzichte der aanprijzing van geneesmiddelen te ontwerpen. Dit wetje is, zooals daaruit overduidelijk blijkt, gericht tegen uit geldelijk eigenbelang gepleegd bedrog en zulks met geneesmiddelen of wat men daarvoor uitgeeft. Dus tegen iets dat niemand dan de dader zelf wenscht of wil. En onmiddellijk zijn daartegen in het geweer gekomen de heer Swier als woordvoerder der drogisten, L. K. W. in het „Handelsblad", het „Handelsblad" zelf, de „Nieuwe Rotterdammer" en Prof. Veraart in „de Tijd" en misschien vele anderen nog meer. Het sympathiekste doet wel aan de eerstgenoemde. Die zegt openlijk en ruitelijk: ik preek voor eigen parochie. Op zijne meer technische argumentatie alsmede op die van den heer L. K. W. zal ik hier niet ingaan. Prof. van der Wielen deed dat reeds in no. 14 van het Pharmaceutisch Weekblad en wel,

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Verslag over het jaar 1924.

Zooals uit de rekening en verantwoording blijkt, was er in den finantieelen toestand onzer Vereeniging een belangrijke verbetering te bespeuren, welke verbetering te danken is aan vermeerdering van de inkomsten en aan vermindering van de uitgaven.

Het ledental toch steeg niet onbelangrijk hoewel nog niet zóó, dat de actie tot werving van nieuwe leden nu maar moet ophouden en ook het aantal abonnementen nam iets toe.

De uitgaven verminderden o. a. door het verlagen van de drukkosten, door het inkrimpen van de gratis-verspreiding en het niet uitgeven van een Maandblad in de vacantie-maand Augustus. Hier kwam nog bij een gift van f 500.—

Door al deze omstandigheden werd het nadeelig saldo van vorige jaren ongeveer tot de helft verminderd.

In het afgelopen jaar werden weer door redacteur en secretaris een groot aantal adviezen verstrekt over geneeswijzen en geneesmiddelen; derhalve heeft het bestuur de overtuiging, dat ook door dit werk onzer Vereeniging velen van kwakzalverij worden afgehouden.

Ook aan officieele lichamen werden nu en dan, op aanvraag, adviezen verstrekt en dikwijls met gunstig gevolg.

Het in den handel brengen van en reclame maken voor kwakzalversmiddelen was een onderwerp van bespreking op het in November gehouden Nederlandsche Congres voor Openbare Gezondheidsregeling, waarop onze Vereeniging vertegenwoordigd was door ons medelid Smagghe. Aan het einde dier vergadering deelde de Voor-

volgens mijn leekenverstand, op goede gronden. Algemeene beginselen raken die beide bestrijders niet aan.

Wat ik hier dus bespreken wil zijn de redactionele artikelen en dat van Prof. Veraart. Zeer in het kort, want eigenlijk betoogen alle drie hetzelfde: n.l. dat wij hier te doen hebben met een ongepaste inmenging van den staat, waardoor de natuurlijke vrijheid van den Nederlandschen burger op bedenkelijke wijze zou worden ingekort.

If it be so, it is a grievous fault. om met Shakespeare te spreken. Maar het is zoo niet.

De strijd tegen bedrog uit winzucht is, zoo strafrechterlijk als preventief, ten allen tijde en bij alle volken voorwerp van staatszorg geweest en als zoodanig met de beginselen en de handelingen van ook geen enkele partij in strijd. Iedere staat deed dat, doet dat en zal dat doen. De vraag is slechts of men het met succes kan doen of niet. Ook preventief. Ik noem voor ons land slechts de wet op den Waarborg en de Boterwet. Dat men geen trichineus voor gezond varkensvleesch kan verkoopen, ook daarvoor zorgt zooveel mogelijk, de staat en trichinen zijn nog wel met het gewapend oog gemakkelijk te bespeuren. Doch ik heb nooit gehoord dat de liberale of eenige andere partij om hare beginselen daartegen was.

Is er dan van beperking der vrijheid, niet alleen van de zijde van den bedrieger, maar ook van den burger sprake? Geenszins. De vrijheid van den burger blijft als zoodanig onbeperkt gehandhaafd. Niets belet hem, niets bedreigt eenige straf tegen hem, om iedere dom- of dwaasheid te doen, die in zijn brein verrijzen mocht. Als hij haarzelf voor zijn eksteroogen en eksteroogenzalf voor zijn haar wil gebruiken, staat hem dat vrij. Als hij veel geld wil betalen voor waardelooze middelen, staat hem dat vrij. Als hij suikerziekte met suiker, beenbreuk met gebed en tering of atshma met Abdijstroop wil genezen, staat hem dat vrij. Als hij huismiddeltjes wil probeeren tot zijn ziekte ongeneeslijk is, staat hem dat vrij. Maar wat niet vrij zou blijven staan, is het plaatsen en opnemen, uit winstbejag, van leugenachtige advertenties, waarbij geld uit den zak der eenvoudigen van geest wordt geklopt opdat een mijnheer zonder geweten in een auto zou rijden.

Dat ook de handelsvrijheid bedreigd zou worden, daarvan geloof ik niets. Men blijft vrij te handelen, mits binnen de perken der wet. En die heele beperking is voor den niet-bedrieger een formaliteit. Waar nu de handel reeds zoo talloze formaliteiten vervult die geen enkel hooger nut hebben, vermoed ik dat hij deze ook wel gewillig zal dragen.

Is nu die vrijheidsbeperking der bedriegers, die ik niet ontken, wel een noodzakelijk ding? Ik geloof werkelijk dat hieraan niet getwijfeld kan worden. Als men ziet tot welke rijkdommen die heeren soms geraken en welk een fantastisch bedrag de reclame in dezen kost, dan kan het wat het geldelijke betreft niet worden geloofchend. Maar ook niet wat de gezondheid betreft. Het is dan ook geen bemoeizucht van den staat, het is een groot euvel dat hij wil bestrijden. Verderfelijk voor onze welvaart, verderfelijk voor onze gezondheid, verderfelijk voor onze

zedes. Want het is allermint stichtelijk voor de jeugd als op de eerste bladzijde van een eerbiedwaardig blad de waarheid met het idealisme en op de vierde bladzijde de leugen met het meest roekelooze eigenbelang in feite gepredikt wordt. Zulks vaak versierd met de pretteten en attesten van personen, op wier advies men waarschijnlijk geen schoenveter of geen kat zou kopen.

Ik meen dus dat noch de vrijheid, noch het recht deze wet in eenig opzicht wederstreven. Onze vrijheid, opgevat als een ding van recht, ligt elders. Ik ben werkelijk niet voor overdreven staatsbemoeiing. Maar dat wat hier wordt voorgesteld is in alle opzichten met een juiste opvatting van die beiden conform, want een vrijheid om opzettelijk en uit winstbejag te bedriegen is eene die de vrijheid van anderen breekt en een bespotting van ieder rechtsbegrip. Als wij dat kunnen verhoeden, zonder er onmiddellijk den strafrechter bij te halen, dan is zulks een goed en verstandig en den staatsman waardig ding

Nu zijn er echter ook nog enkele bijzondere argumenten te berde gebracht, die wij, ook om hun merkwaardige logica, niet voorbij mogen gaan.

Zoo meent de Nieuwe Rotterdamsche Courant, dat de fout niet in de leugenachtige aanprijzing, maar in een nationaal gebrek, den drang tot zelfdokteren ligt. Dit is werkelijk zeer fraai. Dus omdat die drang naar zelfdokteren verkeerd is, moeten wij talloze aanprijzingen opnemen, van alle dewelke de vaste leer en strekking is: Menschen, doktert zelf. Dit betoog heb ik dan ook niet begrepen. Is iemand gelukkiger geweest dan ik, dan hoop ik dat hij zich melden zal.

Professor Veraart, overigens een groot vriend van staatsbemoeiing, meent dat de mensch in zijn consumptieve vrijheid getroffen wordt. Men kan zijn oogen haast niet gelooven. Meent de heer Veraart nu werkelijk, dat specialité's b.v. met kinine, loodwit of rabarber of wel spijkerbalsem en ruitertjeszalf in den Nederlandschen zin des woords voorwerpen van consumptie zijn? Zooals b.v. om zijn eigen woorden aan te halen: thee, koffie, tabak en alcoholische dranken. Dat die voor dit geval ook maar in de verste verte gelijk zouden staan? Maar hij kan gerust wezen. Iedereen die zulke dingen consumeeren wil, blijft, zooals ik reeds zeide, absoluut en volkomen vrij. Slechts een hartelijk prosit onzerzijds vergezelle hem. Het eenige wat verhinderd zal worden is ze door leugens en bedrog aan den man te brengen. Meerder niet.

Als dan ook de Professor een afgrijzenwekkend vergezicht opent, welke bemoeiingen van den wetgever ons nu nog te wachten staan, dan kan ik slechts vaststellen, dat hij fantaiseert. Dat de wet ons een bepaalden medicus aan zou wijzen of een bepaald oogenblik waarop wij ons bij dezen zouden moeten melden, is iets wat in geen enkel opzicht uit den gedachtengang van den wetgever volgt. Wil de schrijver echter deze spookbeelden blijven bestrijden, dan vindt hij ons onvoorwaardelijk naast zich. Dat de wet ons reeds verbiedt 's morgens verschgebakken brood te eten, is voor ons al meer dan onvrijheid en consumptiedwang genoeg.

Het is werkelijk eenigszins verbijsterend, dat

in dezen schrijver zelfs geen flauw vermoeden van den eigentlichen rechtsgrond en het doel van deze wet schijnt te zijn opgerezen.

Ingrijpen in onzen vrijen wil, is onvrijheid. Maar geen ingrijpen dat beletten zal, dat niet diezelfde wil, door een misdadig opzet, op een dwaalspoor wordt gebracht. Dat is een bescherming der vrijheid en niet een aanslag op deze. Dat het soms zoo moeilijk is om de juiste grens te vinden, bewijst niet dat het ook niet mag waar het wel degelijk kan.

Ik zal het nu maar hierbij laten. Is er iets in dit ontwerp dat niet doelmatig of beter te regelen mocht zijn, dan valt daarover nog te praten. De Tweede Kamer zal dat ongetwijfeld wel doen. Wat ik echter hier betoogen wilde is slechts dit, dat het met geen enkel hooger beginsel strijdt en dat die bestrijding die het gevonden heeft, niet op de hoogte staat der bladen of personen, die haar beproefden.

P. W. DE KONING.

20 Mei '25.

BERICHTEN.

Radio. Herhaalde waarschuwing. Na een rust van een paar jaren wordt door den Hamburger kwakzalver of liever zijn helper Th. J. van Oosterhout te 's Gravenhage, opnieuw een uitgebreide reclame gemaakt voor dit niets beteekenend middel, waarbij nu nog iets anders wordt genoemd, n.l. een versterkingsmiddel Radjosan.

Wij brengen in herinnering, dat wij tegen Radio al met kracht gewaarschuwd hebben in de Maandbladen van Dec. 1912, Jan. 1913, Febr. en Dec. 1920 en Mei 1922. Zoodra de plaatsruimte het toelaat, komen wij op deze zaak terug.

Het spécialité-vraagstuk in de Ned. Maatschappij ter bevordering der Pharmacie.

In de Alg. vergadering dier Maatschappij van het jaar 1923 werd een Commissie benoemd tot taak hebbend het spécialité-vraagstuk meer in het algemeen te bestudeeren. Die commissie, bestaande uit de heeren apothekers Van den Dries, Dr. Meulenhoff en Dr. Zwicker heeft thans verslag van haar studie uitgebracht, dat is opgenomen in het Pharm. Weekblad van 16 Mei j.l.

Waar het hier in hoofdzaak geldt de plaats, die de apotheker, zijn roeping bewust, tegenover de specialité's heeft in te nemen, vinden wij geen vrijheid dit verslag hier ter plaatse te bespreken, temeer daar men ons — omdat het verslag in de eerstvolgende algemeene vergadering nog moet worden behandeld — van voorbarigheid zou kunnen beschuldigen.

Wij volstaan dus met de mededeeling, dat wij, ook uit een oogpunt van kwakzalverij-bestrijding in het algemeen, het rapport met groot genoegen en instemming hebben gelezen en met onze betuiging van oprechte hulde aan de leden der Commissie voor den door hen verrichten arbeid.

Geheime middelen. De minister van financiën heeft, gezien de bijzondere bepalingen nos. 1 en 3 op post no. 43 van het bij de Tariefwet 1924 (Stbl. no. 568) behorende tarief de hierna te noemen artikelen aangewezen als geheimmiddel: (Zie Maandbl. Juli 1924).

Antifellin thee (fabrikaat E. Meurin); Balsempillen (van Aken, Selzaete); Barcola compound;

Beecham pills; Biodoron (Internationaal Laboratorium, Arlesheim, Zwitserland); Bishop's Varalettes; Bilivalpillen (Ingelheim); Blairs gout and reumatic pills (Prout & Harsan, Londen); Bronchial lozenges (P. D. & Co.); dr. Caro's frangustin-ontvettingstabletten; Cockle's antilious pills; Codoform Bottu; Cuticura pills; Diabetylline (Diabett, Gesellschaft, Berlijn); Duo-Formula Duo Formula-tabletten (dr. Richards) Dupuispillen; Eo'h antibilions pills; Felsol (fab. Roland, Essen); Foster's nier- en rugpijn pillen; Foster's maagpillen; Gebismureerd magnesium; Gloria tonic laxeerpillen Gouttes; Gloria tonic tabletten; Gouttes du dr. Richard; Gripe water (Woodward Ltd. Londen); Holloways pillen; Influido (Internationaal Laboratorium Arlesheim, Zwitserland); Irving's Gist-Tamine; Izalpastilles (Newton Chambers); Keatings Cough Lozenges; Kill Canker; Läkerolpastilles; Lithane (aether cryomethylogene); Livola de composée; Lydia Pinkhams tabletten; Lydia Pinkhams leverpillen; Mimosa menstruatiedruppels; Miradiumpastilles; Mother Seigels hoestbalsam; Morisons pillen; Nier- en blaas-pillen de Wit; Nivochimosine tabletten (Chemische Industrie, Lugano); Oxyvors (Chemische Werke, Rudolstadt); Pink-pillen; Pilules orientales; Potter's asthma-middel; Powell's Balsam of aniseed; Purgeerpillen (H. van Aken, Selzeate); Scleron (Internationales Laboratorium, Arlesheim); Smalarina-Cremonese; Spetontabletten; dr. Wrahl's Hauspillen no. IV; Sloan's Liniment; Vrouwenpoe- ders H. van Aken, Selzeate; Zwitsersche pillen (Brandt). (Stct.)

Voor de getrouwe lezers van ons blad zijn de meeste van bovengenoemde middelen geen ge- heime middelen meer; wel kwakzalvers- middelen.

Mededeelingen van verschillenden aard

Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek.

(Cosmetica.)

II.

ZOMERSPROETEN-CRÈME.

In den handel gebracht door: A. van Tuyl, Amsterdam.

Deze crème is een zalf bereid uit basisch bismuthnitraat, zinkoxyde (van elk ongeveer 10%) met een vetmassa.

ZOMERSPROETEN-CREAM.

Fabrikant: Max Jasper, Nachf., Bernau-Berlin. Deze zomersproeten-cream is een zalf, bereid uit basisch bismuthnitraat en zinkoxyde (onderscheidenlijk ongeveer 3 en 7%) met een vetmassa.

ZOMERSPROETEN-KUUR.

In den handel gebracht door: Mij. „de Noorderpost”, Amsterdam.

Uitkomsten van het onderzoek:

Het middel bestaat uit 1° een grooter tubetje met etiket „Sommersprossen-Kur n°. 1” en 2° een kleiner tubetje met etiket „Sommersprossen-Kur n°. 2”.

1°. De zalf bevat vermoedelijk kwikammoniumchloride, basisch bismuthnitraat en zinkoxyde.

Bij quantitative bepalingen serden gevonden hoeveelheden

Bi overeenkomende met $\pm 3\%$ basisch bismuthnitraat,

Zn overeenkomende met $\pm 5\%$ zinkoxyde en Hg overeenkomende met $\pm 1,6\%$ kwikammoniumchloride.

2°. Is een gearomatiseerde, waterhoudende lanolinezalf, waarin geen werkzame bestanddeelen aanwezig zijn.

PARASITENCREAM.

Radicaal middel tegen alle ongedierte op het lichaam.

Fabrikant: Chem. Pharm. Laboratorium „Sanitas”. C. G. Schneider, den Haag.

Sanitas parasitencream is een gearfumeerde zalf van licht rose oranje kleur, bestaande uit een mengsel van mercuri-ammonium chloride met vaseline en paraffine, waaraan een kleurstof en een parfum toegevoegd zijn.

CRÈME ELCAYA.

Fabrikant: Jünger en Gebhardt, Berlijn.

Crème elcaya is een mengsel van glycerine met zetmeel, ammonium stearaat, vrij stearinezuur en een aromaticum.

SIMI.

Fabrikant: Berliner Cosmetisches Laboratorium, Benzinski en Richter.

Literatuur: Géhe's Codex 4% boorzuooplos- sing in gearfu- meerden spiritus.

Maandbl. t. d. Kwakz. 2% boorzuur, 43% al- kohol, parfum, water.

Simi is een 2% oplossing van boorzuur in spiritus van 47 gew. %.

UNGUENTINE.

Fabrikant: Norwich Pharmacal Coy, New York.

Blijkt te bevatten: gele vaseline, kalium- aluin, phenol, zinkoxyde, hoogst vermoedelijk een weinig ichthyol en een geringe hoeveelheid aroma- tische oliën.

CUTICURA-OINTMENT.

Fabrikant: Potter Drug en Chemical Corpo- ration, Malden (Mass.).

Cuticura-ointment bestaat uit een mengsel van koolwaterstoffen, zwak groen gekleurd en ge- aromatiseerd.

BARACHOL.

Gabrikant: „Pharma” te Munster i/W.

Is een mengsel van veel zwavel met vaseline, kalizeep en een weinig ultramarijn.

KUKIROL FUSSBAD.

Fabrikant: Kukirol-Fabrik Kurt Krisp. Gross- Salze bei Magdeburg.

De inhoud van een pakje Kukirol-voetbad be- staat enkel uit kristal-waterarme ruwe soda (met ± 3 mol. kristalwater).

Beoordeeling der cosmetica.

De verrichte onderzoekingen geven aanleiding tot de volgende opmerkingen.

In het algemeen moet de toepassing van cos- metica, welke mercuriammoniumchloride (wit pre- cipitaat) bevatten zonder medische aanwijzing en contrôle worden ontraden. De geneeskundige zal in elk bepaald geval hebben uit te maken of deze preparaten zonder schadelijke gevolgen voor den gebruiker kunnen worden toegepast.

Loodhoudende praeparaten moeten in alle ge- vallen worden afgekeurd. Pyrogallolbevattende middelen kunnen door de sterk reduceerende werking tot ongewenschte en schadelijke uit- komst leiden.

Wat bepaaldelijk de ontharingsmiddelen be- treft, moet worden gewezen op de schadelijke ge- volgen, die bij onoordeelkundige en vaak her-

haalde toepassing kunnen intreden. Individuele gevoeligheid speelt hierbij een groote rol. Ook zal de deugdelijkheid der gebruikte chemicalien van grooten invloed zijn op eventueel te verwachten bijwerkingen. Zoo zal b.v. een sterke alkalische reactie en ook de aanwezigheid van polysulfiden vooral bij personen met een gevoelige huid tot schadelijke gevolgen aanleiding geven.

De reclame die vele fabrikanten dezer cos- metische middelen verspreiden gaat dikwijls min of meer de waarheid te buiten, waarop hier echter niet verder behoeft te worden ingegaan. Deze vergrijpen tegen de eerlijke concurrentie vallen gemakkelijk genoeg op. Daarentegen is het een ernstiger feit, wanneer zij als geneesmiddelen tegen ziekten worden aanbevolen. Daar op is alles van toepassing wat op blz. 44 tot 47 van Mededeelingen N° 4 over het gevaar van kwak- zalversmiddelen is gezegd. 1) Unguentine, Cuti- cura ointment en Barachol leveren in dit opzicht gevaren op.

1) Zie daaromtrent Maandblad van Februari 1923.

Red.

(Wordt vervolgd.)

Oldosan.

„De overwinning van pijn” is de titel van het boekje, dat dient om het gebruik van Oldo- san aan te bevelen en in dit boekje lezen wij:

„Oldosan is een snelwerkend, volkomen onschad- elijk middel tegen pijn in het hoofd van welken aard ook, kiespijn en pijnen tengevolge van rheu- matische aandoeningen, jicht, influenza en heup- jicht. Ook zal men Oldosan steeds met succes aanwenden in gevallen van afmatting en luste- loosheid.” En verder:

„Oldosan is een nieuw geneesmiddel.

Het voornaamste bestanddeel van Oldosan is een preparaat verkregen uit verschillende soorten Algen (zeewier), hetwelk nog nooit te voren werd aangewend, zoodat het terecht een nieuw genees- middel kan worden genoemd.”

Tevens worden als bijzondere voordeelen van Oldosan opgegeven:

„dat zelfs na het gebruik van een groote dosis, het onaangename zweeten, gewoonlijk volgende na het gebruik van aspirine, achterwege blijft (een bewijs dat het Acetylsalicylzuur in Oldosan niet actief is).”

„Een ander belangrijk voordeel boven Mi- grainine en Pyramidon (Amidopyrin), dat men na het gebruik geen dof of drukkend gevoel in het hoofd heeft, zoodat zoo dikwijls het geval is na het gebruik van bovengenoemde middelen. Integendeel, Oldosan zal steeds — terwijl de pijn verdwijnt — een heerlijk opwekkend en verster- kend gevoel achterlaten.”

Voegt men daar nog bij, dat de schrijver van het boekje er den nadruk op legt „dat Oldosan zelfs door zwakke personen en kinderen zonder eenig nadeel kan worden gebruikt, daar de on- dervinding heeft geleerd, dat Oldosan zelfs bij veelvuldig gebruik, geen schadelijken invloed op de gezondheid heeft”, dan meenen wij, ook zon- der vermelding van de bijgevoegde attesten, de wonderen van het nieuwe middel voldoende in het licht te hebben gesteld.

Ook soms te veel? Verdient Oldosan het ver- trouwen, dat, volgens de brochure, daarvan ge- eischt wordt?

De samenstelling is niet geheim: op de flacon waarin de tabletjes worden afgeleverd, staat de inhoud van elke tablet aldus vermeld:

Algen	0.040 gram
Acid. acetylosalicyl.	0.280 „
Carbin. calcic.	0.008 „
Menthol	0.0005 „
Coffeïn	0,020 „
Phenolphtaleïn	0,002 „

Inderdaad mocht het den heer N. Keulemans gelukken de aanwezigheid van de opgenoemde stoffen aan te toonen... behalve Algen. Nu kan het mogelijk zijn, dat het nieuwe praeparaat, uit zeewier bereid, geen eigenschappen bezit, waardoor het, in die geringe hoeveelheid door den scheikundige duidelijk is te constateren, zoodat we de opgaaf als juist willen aannemen.

Maar dan wenschen wij toch de vraag te stellen: Gezien de samenstelling, doet men dan verstandig, afgaande op de beweringen van den leverancier, op eigen hand maar Oldosan te gaan gebruiken, wanneer men meent te lijden aan de kwalen in het boekje opgesomd?

De werking van het ons onbekende Algen tegenover aspirine en het achterlaten van het „opwekkend en versterkend gevoel” hier onbesproken latend (wij waren, gelukkig, niet in de gelegenheid dit nader na te gaan), wenschen wij toch onze waarschuwend stem te doen hooren met betrekking tot de hierboven aangehaalde zinsnede, dat Oldosan „zelfs door zwakke personen en kinderen zonder eenig nadeel kan worden gebruikt.”

Waar elk tablet 20 mgr. Coffeïne en 2 mgr. phenolphtaleïne heet te bevatten, staan wij lijnrecht tegenover de verklaring van den fabrikant, vooral ten opzichte van kinderen, „dat Oldosan, zelfs bij veelvuldig gebruik (wij spatieeren, Red.) geen schadelijken invloed op de gezondheid heeft.”

UIT DE PERS.

Uit No. 2500 van „De Groene”.

Ons bestuurslid, de altijd op de bres staande Dr. A. Brahmans, schrijft in het jubilé-no. o. m. het volgende:

„De Kwakzalversadvertentie.

Wanneer men 's avonds zijn couranten en tijdschriften openslaat en inziet, zal men wel geen nummer vinden, waarin niet wordt medegedeeld dat kwalen, vooral ongeneeslijke, onfeilbaar worden genezen door het een of ander middel, publicaties, waaraan zich menigeen wel moet ergeren.

„Indien men, op suggestieve wijze soms, in het redactioneel gedeelte vindt aangekondigd, dat b.v. abdijsiroop zoo uitstekend helpt tegen hoest, bronchitis, asthma, dyphteritis en toring, is men bijna geneigd te vragen wie nu meer misdadig is, de fabrikant of degeen die zijn humbug plaatst. Want niet minder dan misdadig is het te noemen wanneer men wat dik suikerwater, waaraan een beetje kaneel (en een weinig salicylzuur) is toegevoegd, als onfeilbaar middel tegen tuberculose en dyphteritis durft aanbevelen. Nu zegge men niet, dit is toch een baat niet schaadt niet, want deze redeneering gaat niet op. De schadelijkheid en de gevaarlijkheid van het kwakzalversmiddel is niet in de eerste plaats afhankelijk van de samenstellende bestanddeelen doch wel van de wijze waarop en de kwalen waartegen het wordt aanbevolen. Het is duidelijk dat de toringlijder, die het middel dat wij hier bespreken gebruikt, bedrogen uitkomt. Hij verwaarloost niet alleen zich zelve doch doet zich, door aankoop van het altijd veel te dure middel, bovendien nog geweldige schade.”

„Er zijn voorbeelden te over om de groote ge-

varen van den handel in kwakzalversmiddelen aan te toonen. Middelen tegen het morphinisme die morphine bevatten, pijnstillende middelen, die ook dienen moeten om kinderen zoet te houden, met groote hoeveelheden opium. En al dit fraais kan men 's avonds in de couranten aangeprezen vinden, soms met dankbetuigingen van genezenen. Wanneer men naar deze laatste op zoek gaat, blijkt het doorgaans, dat in de advertentie een adresfout schuilt, terwijl ook heel dikwijls op andere wijze gepleegd bedrog aan het licht komt. Het is treurig maar waar, dat het grootste deel van onze pers dit bedrog in de hand werkt door den fabrikanten van het kwakzalversmiddel de gelegenheid te geven avond aan avond zijn onwaarheden, in suggestieven vorm, onder de oogen van de lezers te brengen.”

Na gewezen te hebben op de groote financieele voordeelen, die aan het opnemen van kwakzalvers advertenties verbonden zijn, eindigt de schrijver:

„Practisch de kolommen zuiver gehouden van dit bedrog en het geweten vrij, het belang van de lezers alleen voor oogen, dat is, bij alle anderen, de groote verdienste van de uitgevers van dit blad.”

RECHTSZAKEN.

Hooge Raad.

De Hooge Raad heeft 4 Mei uitspraak gedaan inzake het cassatieberoep van J. B., tegen een vonnis van de rechtbank te Middelburg, waarbij hij is veroordeeld tot 1 maand hechtenis wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde (het in behandeling nemen van een aan borstkanker lijdende patiënte, wie hij ter genezing een opengesneden pas geboren hondje, dat nog niet gezoogd had, op de borst heeft gelegd).

De Hooge Raad vernietigde het vonnis op grond, dat de rechtbank het bewijs mede heeft gegrond op verklaringen, waarvan niet blijkt, uit het proces-verbaal van het geding voor den kantonrechter, dat zij inderdaad zijn afgelegd. De zaak werd ter verdere afdoening verwezen naar het gerechtshof te 's-Gravenhage.

De Hooge Raad heeft het cassatie-beroep verworpen van H. J. Eilers, door het Arnhemse Hof tot 2 maanden hechtenis veroordeeld.

Kantongerecht te Almelo.

Alhier stond in twee zaken terecht C. R., arbeider te Denekamp, die in de maanden December 1924 en Februari 1925, terwijl hij niet toegelaten was tot uitoefening van het beroep van geneeskundige hier te lande, waartoe de wet een toelating vordert buiten noodzaak dat beroep heeft uitgeoefend door twee personen onder geneeskundige behandeling te nemen, welke personen hij geneesmiddelen en mondelinge raadgevingen tegen betaling verstrekke.

In elk der beide zaken werd f 50 boete, subsidiair 50 dagen hechtenis tegen hem geëischt.

De Kantonrechter heeft hem veroordeeld tot tweemaal f 30 boete, subsidiair tweemaal 10 dagen. (Telegraaf).

Kantongerecht te Dokkum.

Alhier stond terecht Johannes Machiel S., pensionhouder Den Haag. Er werden een drietal advertentie's voorgelezen, die dit voorjaar geplaatst waren in een hier en in de omgeving verschijnend blad, waarin beklagde op nog al reclameachtige wijze de lui mededeelt welke datum hij zitting hield in een daarbij tevens vermeld café.

Bekl. erkent die advertentie's te hebben doen plaatsen, erkent ook niet bevoegd te zijn de geneeskunde uit te oefenen en geeft toe dat hij het deed „buiten noodzaak”, aangezien er wel doctoren aanwezig waren op niet te grooten afstand.

De opperwachtmeester Thörbrugge heeft met den inspecteur van politie een onderzoek ingesteld. Hun aandacht was op het feit gevestigd door de advertentie's. Door hen zijn bekl. en eenige andere personen gehoord, en leidde een en ander tot het maken van proces-verbaal.

(N. Dokk. Ct.)

Dodoneus.

De commissaris van politie te Gorinchem heeft proces-verbaal laten opmaken tegen twee personen, W. uit Den Haag en V. G. uit Rotterdam, die onder den naam van Dodoneus sedert drie maanden aldaar onbevoegd de geneeskunde uitoefenden. Ze verheugden zich in een vrij groot bezoek en sletten menig drankje, hoofdzakelijk kinine bevattende, tegen niet te lage prijzen. Een van hen is vroeger al eens wegens onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde veroordeeld. (N. R. Ct.)

Een natuurgeneesheer gearresteerd.

Als verdacht van het plegen van abortus bij een 17-jarig meisje werd door de recherche te Roermond gearresteerd zekere W., zich noemende natuurgeneesheer. Den laatste tijd werd W. herhaaldelijk geverbaliseerd als verdacht van het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. W. heeft voor laatstgenoemd feit reeds ruim 50 veroordeelingen achter den rug. Hij zal thans ter beschikking van de justitie worden gesteld.

CORRESPONDENTIE.

F. W. te S. — Gij kunt zeker inlichtingen vragen en het is ons, in de meeste gevallen, aangenam deze te verstrekken, indien ons dat mogelijk is.

Wij moeten vooraf zeggen, dat wij geen geneeskundigen raad geven; wij zouden dan juist doen, wat wij in de kwakzalvers zoo zeer veroordeelen. Vraag uwen geneesheer omtrent dien asthmalijder; hij zal u tevens kunnen inlichten, dat die middelen van den arts Spruit zeer bekende en door iedereen geneeskundige gebruikte medicijnen zijn. (Zie daaromtrent ook de Correspondentie in ons Maandblad van November 1923).

Het raadplegen van Mevrouw Ooms raden wij u ten sterkste af; tegen die maatschappij Spiraea hebben wij herhaaldelijk gewaarschuwd.

Humagolan beschouwen wij niet als een kwakzalversmiddel. Of het helpt weten wij niet. Evenmin weten wij iets van de Serums Capillaires, waarvan de aanbeveling er wel kwakzalverachtig uitziet. Bij het vele, dat wij te doen hebben, kunnen wij ons met dergelijke middelen, die alleen dienen om de ijdelheid te streelen, slechts zelden bezig houden. Een kleurmiddel, waarnaar gij vraagt, kennen wij niet.

Z. en K. te D. — Wij danken u zeer voor de gezonden Courant en houden ons voor dergelijke mededeelingen gaarne aanbevolen.

Redactie Kamper Courant. — Daar uit uw no. van 12 Mei blijkt, dat wij in beginsel niet ver van elkaar af staan, meenen wij te kunnen volstaan door u onzen dank te betuigen voor de goede meening, die gij omtrent onze Vereeniging koestert.

Mevr. C. M. v. d. P. te 's H. — Dank voor het gezondene.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, Voorzitter; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*; C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's *Gravenhage*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te *Arnhem*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Voorzitter van de A. N. V. „Het Groene Kruis” te *Utrecht*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Mej. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Oud-Chirurg d. Mil. Pharm. Dienst te 's *Gravenhage*; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDLAD / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: GROENBURGWAL 26, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 3223 7

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Nervosin.

Berichten: Opbrengst van het zegel op patentmid- delen in Engeland.

Mededeelingen van verschillenden aard: Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek. III. — Eka-tabletten. — Rad-jo.

Uit de Pers: Rapport in zake het specialité-vraagstuk. Rechtszaken: Het hondje op de wonde. — Poot- ten. — Natuurgeneeskundige.

Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

De secretaris-penningmeester verzoekt brieven, stukken enz. voor de Vereeniging bestemd en van midden Juli tot midden Augustus verzonden, te willen adresseeren aan den redacteur van het Maandblad, Groenburgwal 26, Amsterdam.

Als nieuw lid is toetreden de heer:

H. Schouten, arts te *Amsterdam*.

NERVOSIN.

In een onzer academiesteden, Groningen, waar men waarlijk niet tevergeefs naar doelmatige geneeskundige hulp behoeft te zoeken, is een zekere vennootschap: Dr. med. ROBERT HAHN & Co. uit *Magdenburg* een campagne begonnen om ons Nederlanders van allerlei kwalen af te helpen. Alles is er blijkbaar op ingericht om hier te lande vasten voet te krijgen; brieven, boekjes, advertentis, in 't Nederlandsch gesteld, zijn de bewijzen daarvoor.

Om te weten, wat de firma beoogt, nemen wij hier een der advertentis over, welke in de laatste tijden in de meeste onzer bekende bladen voorkomen:

„De mensch met 365 ziekten”.

Hoeveel menschen zijn er niet, die jaar in, jaar uit, ziekelijk zijn en iederen dag een andere ziekte hebben. Vandaag hebben zij hoofdpijn, morgen geen eetlust, overmorgen klagen zij over slapeloosheid enz., kortom een dergelijk mensch weet niet precies, wat hem scheelt. Deze toestand is niets anders als een gevolg van zenuwachtigheid, die tegenwoordig nog veel te veel verwaarloosd wordt en die ernstige en ongeneeslijke zenuwziekten kan veroorzaken.

Hoofdpijn, pijn in de ledematen, stuiptrekkingen, pijn in den rug, aangezichtspijn, pijnen in den hals, armen en gewrichten, schemeren voor de oogen, congestie, hartkloppen, slapeloosheid, zeer drukke of zware droomen, benauwdheid, duizeligheid, angstgevoel, overmatige gevoeligheid voor geruisch, prikkelbaarheid, onrustigheid, nukigheid, zwakheid van geheugen, storing in de bloedsomloop, kramp (ook lach-, ween- en geeuwkramp), een doof gevoel in de ledematen, beven der handen en knieën bij opwinding, blauwe randen om de oogen, oorsuizen, impotentie, vreesachtigheid, neiging tot drankzucht, en andere buitensporigheden, komen alleen of tezamen voor en zijn zekere voortekenen, dat de zenuwen aangetast zijn.

Zenuwziekten zijn hersens- en ruggemergkwalen. En zeer ernstige zenuwziekten veroorzaken, wanneer zij de hersenen aantasten, krankzinnigheid ongeneeselijke waanzinnigheid of wanneer zij in 't ruggemerg voorkomen, ernstige verlamingsverschijnselen en binnen niet al te langen tijd den dood.

Het is nu gelukt, de edelste en zeer kostbare zenuwvoedingsstoffen absoluut zuiver samen te stellen en Dr. med. ROBERT HAHN & Co., Groningen Hn. 17, brengt zoo'n zenuwvoedend-preparaat onder de naam „Nervosin” in den handel. Dit preparaat is niet gelijk andere, door grootsche reclame aangeprezen, die een of ander product van twijfelachtige samenstelling bevatten en buitendien meestal veel duurder zijn.

Men verzoekt slechts om toezending van een kosteloze proef, deze ontvangt men direct en geheel gratis, tevens een zeer interessant boek over het zenuwstelsel en zijn ziekten, dat ook anders nog talrijke, voor elke zenuwziekte belangrijke verklaringen bevat.

Dit menschlievende systeem heeft reeds veel nut gedaan en er kwamen reeds ontelbare attesten ongevraagd bij Dr. med. ROBERT HAHN en Co., Groningen, binnen.

Schrijft beslist nog vandaag, voordat U het vergeet en de monsters niet meer in voorraad zijn.”

Wij schreven om een kosteloze proef, niet uit vrees, dat de monsters niet meer in voorraad zouden zijn (dat kunstje kennen wij al lang) maar omdat wij ons nader op de hoogte wenschten te stellen, daar de advertentie — en ook die uit andere bladen — ons den indruk gaven, dat hier brutale kwakzalverij in 't spel was.

Inderdaad ontvingen wij èn het middel èn het interessante boek, benevens een gedrukt brief, waaraan wij, korthedshalve het volgende ontleenen:

„Het doet ons genoegen, dat U hebt besloten een proefneming met ons zenuwtonicum „Nervosin” te doen, en we zenden U hierbij de verlangde vakwetenschappelijke behandeling: „Op ten strijde” tegen nerveusheid, neurasthenie, zenuwzwakte, alsmede een proefdoos van bovenvermeld „Nervosin” gratis.

Nerveusheid, zenuwzwakte enz. zijn geen verschijnselen, die men onderschatten of over het hoofd mag zien, maar zeer ernstige kwalen, bij welks gevolgen het dikwijls om leven of dood gaat.

Verlammingen, zielelijden van verschillenden aard, delirium, krampen, vallende ziekte, ja geheele lichamelijke en geestelijke ineenstorting zijn zeer dikwijls uit een aanvankelijk slechts in geringe mate optredende nerveusheid ontstaan.

Het moderne, opwindende leven, de tegenwoordige ongezonde omstandigheden nemen thans man en vrouw gelijkerwijze zoo buitengemeen in beslag, dat vermindering van zenuwsterkte, nerveuse prikkelbaarheid enz. er de natuurlijke gevolgen van zijn. We hebben ons uitvoerig op de hoogte gesteld op het gebied der zenuwverzorging en verzoeken U in Uw eigen belang: Wijdt eenige minuten aan het boekje, leest het opmerkzaam door. U zult er rijke leering uit trekken.

De bijgaande proefdosis kan U natuurlijk de voortreffelijke uitwerking van ons middel nog niet bewijzen, het moet U ook alleen maar toonen, dat het aangenaam en gemakkelijker in te nemen is, dan andere tegen nerveusheid aanbevolen middelen en dat het geen nadeelige uitwerking heeft.

Een nerveusheid, die in den loop der jaren is ontstaan, is een hardnekkig kwaad, en daarom moet men reeds, al naar persoonlijken aanleg, eenige doozen „Nervosin” gebruiken.”

Ronduit gezegd hadden wij zoowel in de advertentie als in den brief, voldoende gegevens om het optreden van Dr. HAHN te veroordeelen. Wie genezing belooft van de hoogst ernstige ongesteldheden, in de vermelde geschriften vermeld, *alleen* op mededeeling van den patiënt *zonder eenige persoonlijk onderzoek*, wie alle z.g. lijders geheel op dezelfde wijze behandelt, zonder zich in eenig opzicht omtrent den persoon van den zieke, en den aard van zijn lijden te hebben overtuigd, handelt als een kwakzalver.

Intusschen willen wij, ter leering van onze lezers, nog iets nader op de zaak ingaan.

Het middel bestaat uit tabletjes van ongeveer $\frac{1}{2}$ gram, die volgens het opschrift op het doosje, waarin zij bevat zijn, bestaan uit Calc. glyc. phosph. — Natr. glyc. phosph. — Ferr. glyc. phosph. — Kal. hypophosph. — Mang. hypophosph. — Nuclein en Extr. colae en inderdaad heeft de heer N. KEULEMANS daarin aangetoond:

Natrium, ijzer, mangaan, kalk, glyvero-phosphorzuur, onderphosphorigzuur en suiker. Cola werd niet gevonden.

Aangenomen intusschen, dat de door den fabrikant verstrekte opgaaf juist is, dat de opgenoemde grootendeels zeer gewone en aan ieder geneeskundige bekende geneesmiddelen werkelijk voorhanden zijn, dan nog twijfelen wij ten eerste aan de wonderen, door het gebruik van Nervosin beloofd. Verbindingen van glycerophosphaten en onderphosphorzuren zouten zijn onzen geneesheeren niet vreemd, men weet ze, zoo noodig en na naauwkeurig onderzoek van den patiënt, toe te passen maar geen enkel medicus zou de wonderbare genezingen, door Dr. med. ROBERT HAHN op den voorgrond gesteld, met gerust geweten onderschrijven.

Het interessante boek: „*Op ten strijde tegen Zenuwachtigheid, Neurasthenie, Zenuwzwakte* (15e druk) bestaat uit een brochure'tje van ruim 30 kleine bladzijden, dat wel geschikt is om de menschen, vooral zenuwachtige, den schrik op het lijf te jagen, zoodat, wanneer men slechts een beetje lichtgeloovig is, men spoedig zijn toevlucht tot de zoo verleidelijk beloofde hulp neemt. Onnoodig te zeggen dat andere aanbevolen middelen worden afgekamd.

Begrijpelijkerwijze ontbreken de benodigde attesten niet. Jammer genoeg konden wij geen ontdekken, hier te lande afgegeven, zoodat een nader onderzoek te veel tijd zou kosten.

Nog een enkel woord over het gratis-proefpakket. De ondernemers van Nervosin zijn menschenkenners; zij weten, dat er velen zijn, die *meeuwen*, door het gebruik van de middelen beterschap te bespeuren (dat doet de suggestie) en daarom niet gaarne met dat gebruik zouden ophouden, temeer waar zij in het „boek” schrijven: „U kunt natuurlijk van de proefdoos nog geen sterke uitwerking verwachten enz.”

Wanneer echter op de proef geen bestelling volgt (wij ondervonden het) dan wordt toch de geheele kuur tegen rembourss ad f 5.— verzonden. Op onze weigering volgde een *aangeteekende* mededeeling dat het pakket, tegen betaling, ter onzer beschikking stond.

Wie heeft er lust in? Wij niet.

BERICHTEN.

De opbrengst van het zegel op patentmiddelen in Engeland. In het Lagerhuis is door de regering medegedeeld, dat het zegel op de patent-

middelen groote bedragen in 's Rijks kas brengt. In 1915 is de prijs van het zegel verdubbeld, doch in plaats van het gebruik dier middelen te beperken, heeft de verhooging, naar het schijnt, de menschen tot nog grooter gebruik aangespoord. In de negen jaar voor 1915 heeft het zegel 329000 P. St. opgebracht en de jaren daarna 1.089.000 P. St. (Brit. Med. Journ. 16 Mei 1925, d. T. v. Gen. 1925, I, 2597). Nu in Nederland een zeer hoog tarief voor een aantal geïmporteerde specialités is ingevoerd, zijn we nieuwsgierig, of dit gedeelte van de nieuwe tariefwet voor de Nederlandsche schatkist even goede resultaten zal opleveren. (Ph. Weekbl.)

Mededeelingen van verschillenden aard

Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek.

III.

DIABETYLINE.

Tegen suikerziekte. Fabrikant: Diabetylin-Gesellschaft, Berlijn.

Diabetyline-tabletten blijken als hoofdbestanddeel biergist te bevatten. In Gehe's Codex 1920 wordt vermeld, dat volgens opgave van den fabrikant de tabletten ook trypsine zouden bevatten. Bij onderzoek konden echter geen proteolytische enzymen aangetoond worden.

Oordeel:

Bierygist is wel als specifiek geneesmiddel tegen diabetes aanbevolen. Op dit middel is o.a. van toepassing wat LÜTHJE in het handboek van Penzoldt en Stinzing schrijft: „Von der unendlich grossen Reihe chemischer Präparate und pflanzlicher Drogen, die im Laufe der Jahrzehnte als antidiabetische Heilmittel empfohlen sind, ist nichts oder erbärmlich wenig bei richtiger Kritik übrig geblieben.”

EKSIP.

Tegen suikerziekte.

Samenstelling volgens den onbekenden fabrikant: Bolus alba Praeparata, Extr. Exsippii, Extr. gossypii.

Grauwe eenigszins donker gestippelde tabletjes, die ongeveer 250 mg. per stuk wegen en die, in water gebracht, spoedig uiteenvallen. De tabletten zijn reukeloos en bijna smaakloos. Zij laten bij verbranding 3% asch achter; deze asch reageert neutraal en bestaat uit *talk*. De tabletten staan aan alcohol niets af en ook in water zijn zij bijna geheel onoplosbaar. Zij bestaan nagenoeg geheel uit maiszetmeel. De donkere stipjes zijn vermoedelijk afkomstig van een (in *kleine* hoeveelheid) bijgemengd extract; de aard daarvan kon echter niet vastgesteld worden. Looizuurreactie werd niet verkregen; alkaloiden bleken afwezig. In een ander monster werd ook nog eenig carbonas calcieus en bolus alba aangetroffen.

Oordeel: Waardeloos.

DIABETESKRUIDEN.

Deze kruiden bestaan enkel uit grof gesneden Polygonum aviculare.

Oordeel:

Polygonum aviculare (varkensgras) is een oud volksgeneesmiddel tegen allerlei kwalen, ook tegen diabetes. Het eenige ons bekende gepubliceerde onderzoek is verricht door Van Leersum (Ned. Tijdschr. v. geneesk. 1913. II. 172) en leverde niet veel resultaat op. Kortom tijd geleden heeft de arts Wesly op de kringvergadering

te Utrecht een kind gedemonstreerd waarbij naar zijn meening een dreigend coma door varkensgras was afgewend. L. VAN ITALLIE (mondelijke mededeeling) vond een betrekkelijk aanzienlijk gehalte aan salpeter en acht daardoor bevordering der diurese mogelijk.

TRIVALIN.

Fabrikant: Theodor Teichgraeber, A. G. Berlin.

Samenstelling volgens den fabrikant:

morphine isovalerianaat 0,01935

coffeïne „ 0,0037 per cm³.

cocaïne „ 0,00506

Aangetoond werden per cm³. vloeistof 1,86 mg. coffeïne, 3,5 mg. cocaïne en 12,66 mg. morphine, benevens valerianaanzuur.

Deze cijfers geven een bevredigende overeenstemming met de samenstelling door den fabrikant opgegeven.

Oordeel:

Trivalin bevat dus onder een onschuldig kliniken op de valeriaan-component gebaseerden naam *twee verslavingsvergiften, morphine en cocaïne*.

NOVOCHIMOSIN-TABLETTEN.

Fabrikant: Chemische Industrie, Lugano.

Aanwending bij maagbezwaren en slechte spijsvertering. Wordt met vele groote woorden aan-geprezen.

De tabletten blijken pepsine, melksuiker en een weinig natrium-chloride te bevatten. Ze zijn sterk gecompriëerd, waardoor ze lastig oplossen en uit elkaar vallen; zij rieken sterk als andere pepsine-praeparaten.

Oordeel:

De bewering van den fabrikant, dat hier een nieuw praeparaat in den handel wordt gebracht is dus onjuist.

GRYPE-WATER.

Fabrikant: W. Woodward, Ltd. te Londen.

Gripe-water is een strooperige vloeistof, die per 100 gram bevat ongeveer 1 g. natriumbicarbonaat, (zuiveringszout) 18,5 g. suiker, 25 g. aethylalkohol en een weinig vluchtige olie, in hoofdzaak karwijzaadolie.

Oordeel:

De mededeeling, in de reclame, dat het middel geen vergift bevat is, gezien het alcoholgehalte van ruim 3%, onjuist. Weliswaar schrijft de gebruiksaanwijzing bij zuigelingen slechts $\frac{1}{2}$ theelepeltje voor, doch misleid door het opschrift „geen vergift” zou de argelooze moeder gemakkelijk tot hogere dosering kunnen overgaan, en dan terecht versted kunnen staan over de slaapverwekkende eigenschappen van de oplossing. (Wordt vervolgd.)

Eka-tabletten.

Ziekteverschijnselen, die zich vrij regelmatig in een menschenleven voordoen, zijn goudmijnen voor kwakzalvers; daaronder behoort o. a. de aderverkalking waaraan, met het vorderen der jaren, weinige menschen ontsnappen.

Beloften van genezing, zelfs zonder onderzoek van de lijders, zonder controle van bevoegde zijde omtrent de werking van het aanbevolen middel, hebben derhalve in vele gevallen succes... n.l. voor den kwakzalver, die, op de gebruikelijke wijze, propaganda voor zijn „zaak” weet te maken.

Dr. H. Fischer's Eka-tabletten worden in onze bladen op de volgende wijze aangekondigd:

„Aderverkalking”

welke in den leeftijd van 40 tot 50 jaar dreigt,

kan men voorkomen door een kuur met **Dr. H. FISCHER's Eka-Tabletten**, met welk middel schitterende resultaten bereikt zijn. De Eka-Tabletten bevatten geen stoffen, welke schadelijk zijn voor het organisme. Verder zijn zij in het bijzonder geschikt om bij beginnende of gevorderde verkalking, de ziekte tot stilstand te brengen, resp. tegen te gaan."

Men zou zoo zeggen, dat is nu je ware middel, het voorkomt en is bijzonder geschikt bij beginnende en gevorderde verkalking; helpt dus in alle gevallen.

Als het maar waar was! Het onderzoek van de tabletten, verricht door de heeren N. Keulemans en H. T. Liem heeft echter, te dien opzichte, aanleiding tot rechten twijfel doen ontstaan. De wonderbaarlijke tabletten bleken voor ongeveer 62 percent te bestaan uit keukenzout, verder uit ongeveer 15 pct. van een phosphorzure verbinding van calcium en natrium en 2½ pct. suiker, terwijl een geringe hoeveelheid zwavelzure en koolzure zouten wel als verontreiniging is aan te zien.

Het lijkt ons nu wel voor tegenspraak vatbaar — en informatie bij verscheidene deskundigen heeft ons in dit gevoelen versterkt. — dat door een middel van bovengenoemde samenstelling, „de schitterendste resultaten bereikt werden” maar zelfs, indien de tabletten inderdaad heilzaam konden werken, dan nog zouden wij zeggen: gebruik ze niet op eigen initiatief. Het aanwezig zijn en voortschrijden der aderverkalking kan slechts door den medicus beoordeeld worden en, onder zijn controle, kan door een doeltreffend middel, hem zeker bekend, de kwaal in de goede richting worden geleid.

Het is hoogst onvoorzichtig hier op de verklaring af te gaan van iemand, die een middel aanprijst, aan onverschillig welken lijd, die door hem niet persoonlijk is onderzocht.

Rad-jo.

Zooals wij in ons vorig no. nog konden vermelden blijkt de Radjo-man of liever zijn Nederlandsche helper weer een aanslag te doen op de lichtgeloovigen hier te lande. Ofschoon wij reeds herhaalde malen tegen deze kwakzalverij gewaarschuwd hebben, zien wij ons, wegens de gevoerde uitgebreide reclame, nogmaals genoodzaakt eenige feiten in herinnering te brengen.

De fabrikant is de, ook wegens anderen zaken, welbekende VOLLRATH WASMUTH (firma dr. med. Hey) en het fabrikaat is door den gezondheidsraad te KARLSRUHE beschreven als „gistend, schimmelend en stinkend vruchtenmoes” bestaande o.a. uit tamarinde, oliezaad, lijnzaad en suiker.

Vijftien jaar geleden heeft PROF. KOUWER te Utrecht den fabrikant aangeklaagd wegens belediging, omdat deze in een prospectus beweerd had, dat de Prof. het middel met succes aan onze Koningin had voorgeschreven. De waarheid was, dat KOUWER de hem toegezonden proefmonsters en litteratuur ongeopend en ongelezen naar de prullemand verwezen had. De fabrikant werd veroordeeld eerst tot een boete, en later toen hij in den booze volhardde tot hechtenis en gevangenisstraf.

De man wist echter ook van procederen en schermde rechts en links met aanklachten tegen personen (artsen voornamelijk) die in woord of in geschrift zijn middel bedrog genoemd hadden. Steeds kreeg hij ongelijk. Tegenover deze beledigingzaakjes staan een aantal aanklachten door

professoren, chemici e. d. tegen den fabrikant ingediend, omdat deze van hun naam had misbruik gemaakt, evenals hij dat met Prof. Kouwer's naam gedaan had. Al deze processen zijn zonder uitzondering ten nadeele van den fabrikant uitgevallen. Verschillende autoriteiten hebben in woord en schrift het publiek tegen dezen zwendel gewaarschuwd.

In ons blad van Mei 1923 namen wij het volgende bericht uit de *Telegraaf* over:

Men zal zich herinneren met welke reclame-middelen de kwakzalversfabrikant van Rad-jo destijds in ons land vasten voet heeft trachten te verkrijgen. Dat toen in rechten de onjuistheden zijn vastgelegd, schijnt dezen fabrikant niet te deren; volgens de Deutsche Med. Wochenschr. neemt de reclame thans opnieuw een aanvang. De vroedvrouwen worden uitgenoodigd regelmatig de adressen van zwangere vrouwen op te geven, terwijl zij tot lijdelijk verzet tegenover het geneeskundig Staatstoezicht worden aangespoord.

De Pruisische minister van Volkswelvaart heeft thans den Oberpresidenten bevolen om tegen deze maatschappij op te treden, en in de cursussen van leerling-vroedvrouwen en herhalingscursussen voor vroedvrouwen tegen haar te waarschuwen.

En thans komen de Nederlandsche geneesheeren (misschien ook andere verloskundigen) weer eens aan de beurt.

Door een aan dezen verzonden curieuze circulaire (die wij slechts verkort overnemen), wordt opnieuw voor *Rad-jo* aldus gewerkt:

„Voor eenige jaren geleden kwam ons door een landbouwblad ter kennis, dat in de R. K. pers berichten circuleerden over groote zuigelingensterfte onder de R. K. Aan ons plan om daarop dieper in te gaan konden wij door omstandigheden helaas tot heden geen gevolg geven.

Uit de medegedeelde feiten vermelden wij slechts eenige punten en wel de belangrijkste:

„de zuigelingensterfte onder de R. K. is niet dalende”.

„vanzelf dringt zich hier de kwestie op van het hogere geboortecijfer onder de R. K. tegenover anderen.”

„feit blijft, dat van alle levend aangegevene R. K. kinderen er in het eerste levensjaar ruim 2 x zooveel sterven als van de niet-R. K.”

„waarom s dit zoo?”

„allicht moet voor een gedeelte de oorzaak worden gezocht hierin, dat in de kinderrijke Roomsche gezinnen niet die zorg aan de zuigelingen worden besteed (kan besteed worden) als bij de over het algemeen veel kleinere gezinnen der niet-R. K.”

„de voeding blijft wel een van de hoofdoorzaken, de borstvoeding wordt bij de R. K. bij de helft der zuigelingen niet toegepast, bij de niet-R. K. ongeveer twee derde”.

„slotsom was, dat er (overal?) een verontwaardigende zuigelingensterfte bestaat, speciaal onder de katholieken.”

Nu rijst de vraag kan hieraan iets gedaan, resp. verholpen worden, naar onze overtuiging en ervaring, ja, en wel langs den weg der juiste voeding, verstandige lichaamsverzorging en gebruik van Rad-jo en Radjosan. „De voeding blijft wel een van de hoofdoorzaken”, doch dit betreft niet alleen het te verwachten kind, doch

in de allereerste plaats de aanstaande moeder en wel door eene meer richtige voeding der moeder. Bij gebrek aan het juiste inzicht werd en wordt inplaats van eene *richtige* voeding, eene *rijkelijke* aanbevolen (in den volksmond z.g. krachtige voeding, waaronder men dan verstaat eene overwegend eiwitrijke voeding als vleesch, eieren worst, bouillon, meelspijzen, etc.). Echter eiwit (eiwitrijke voeding is voor het organisme niet het belangrijkste, doch hebben wij ook *bouwstoffen* d.i. minerale-zouten (voedingszouten) nodig. En dit is eminent en overwegend belang voor moeder en kind. Hoevele moeders worden zwak, ziek en ellendig door geboorten! Waarom? Volgens de eeuwige wetten geeft de moeder haar kind haar *lichaamsmateriaal*, haar *mineraal*, neemt zij dit niet weder met de voeding op, wat bij de heden gebruikelijke voeding regel is, zoo verbruikt zij hare kracht en moeder en kind lijden beiden. De gevolgen voor de moeder zijn o.a. moeilijke, zware, langdurige en smartvolle verlossingen (om maar van de zwangerschapsbezwaren niet te spreken) beenverweking, verlies van tanden en haren, algemeene zwakte, ziekelijkheid, etc. Kinderen kunnen dikwijls niet volgedragen worden, komen levenszwak ter wereld, sterven dikwijls spoedig na de geboorte. Wanneer echter niettegenstaande de nieuwgeborene levenskrachtig ter wereld komt, zoo geschiedt dit dikwijls genoeg tot nadeel der jonge moeder, die het krachtvolste deel van haar bloed voor het kind aangewend heeft en als natuurlijk gevolg daarvan helaas te dikwijls na de geboorte weggerukt wordt.

Een zoo verzwakte en of niet juist gevoede moeder zal dikwijls na een smartvolle verlossing niet of ten deele kunnen voeden of geen volwaardige melk hebben en bij herhaalde geboorten, daar elk kind doch meer of minder van een toch reeds verzwakte en al reeds niet meer over het noodige lichaamsmateriaal beschikkende moeder afneemt, ligt het toch voor de hand, dat en moeder en opvolgende kinderen steeds zwakker worden en mochten deze moeders al vroeger hebben kunnen voeden, zullen zij dit geleidelijk niet meer kunnen doen.

Wat is de oorzaak? De voeding der moeder was arm aan voedingszouten, reikte voor de behoefte van het zich ontwikkelende kind niet uit en dit ontnam nu het moederlijk lichaam, wat het noodig had, waar het zich dit ook vond, wanneer niet in het bloed, dan van de lichaams-substantie. De ellende voor de moeder en de kinderen alleen uit voedingszoutgebrek der voeding in den tijd der zwangerschap is niet in te denken en helaas slechts voor een gering deel later weder goed te maken.

Moet dit zoo zijn, neen, duizendmaal neen, wij bezitten middelen en wegen ten eerste om eene moeder een gemakkelijke, lichte en gelukkige geboorte te verschaffen, zoodat zij hare lichaamskrachten behouden kan, een gezond en krachtig kind ter wereld te brengen en na hare verlossing, wanneer geen bepaalde ziekten voorliggen, een overvloed van melk voor haar kind te hebben en zij hier gewezen op het voedingsmiddel Rad-jo en Radjosan, hetwelk bij de kern, bij de kiemcel begint en waarover in bijgaande literatuur alle inlichtingen, etc. zult kunnen vinden.

Voor onze beweringen kunnen wij voldoende

bewijzen bijbrengen, o.a. slechts eenige uit de vele duizenden."

En dan volgen eenige verklaringen omtrent het nut van Rad-jo. De circulaire eindigt aldus: „Bij Rad-jo gaat het niet om een onbelangrijk handelsartikel of om Rad-jo als zoodanig, doch om het zijn of niet zijn van jaarlijks 14000 moeders en ca. 400000 kinderen, die voor het grootste gedeelte gered kunnen worden door het gebruik van Rad-jo, want ca. 14000 vrouwen sterven jaarlijks alleen in Duitschland (in verhouding is dit hier in Nederland (ca. 1000 jaarlijks) en andere landen hetzelfde) aan de gevolgen van zware verlossingen en ca. 400000 kinderen sterven jaarlijks (hier 14000 jaarlijks) daar zij niet aan de moederborst gevoed kunnen worden. Sedert 16 jaar wordt het Rad-jo in den handel gebracht, millioenen en millioenen vrouwen over de geheele wereld hebben het gebruikt en is ons nog niet een geval gemeld, dat eene vrouw bij gebruik van Rad-jo bij de verlossing gestorven is. Bijna uitsluitend verlieden de geboorten boven verwachting licht, snel en bijna pijnloos. Moeders, die 12 verlossingen zonder Rad-jo doormaakten, konden nooit zelf voeden, eerst bij de 13e geboorte met Rad-jo was de geboorte licht en de moeder in staat, haar kind zelf te voeden. Dit zijn toch doorslaande bewijzen. (Zie onze prospecti 3 en 9).

Daar Rad-jo en Radjosan ten doel heeft en dit ook metterdaad doet het belang der volkswelvaart te dienen en het welzijn der wordende moeders en kinderen te bevorderen, zouden wij ons zeer verheugen, indien U ons streven en onze prepaaten Uwe belangstelling zoudt willen geven en in Uwe kringen op het bestaan van Rad-jo en Radjosan zoudt willen opmerkzaam maken, waardoor zeker op de eerste plaats moeder en kind gebaat zullen zijn en teekenen wij onder aanbeveling

Hoogachtend,

p. proc. TH. J. VAN OOSTERHOUT.

„Bij het schrijven dezer regelen hebben wij ons alleen laten leiden om werkelijk in het algemeen belang nuttig te kunnen zijn en zou het ons zeer aangenaam zijn, indien U na kennisname der literatuur en practische proeven, waarvoor wij U gaarne doozen Radjosan en Rad-jo op Uwe aanvraag gratis en franco ter beschikking stellen, het in Uwe praktijk zoudt willen voorschrijven.

Verder hebben wij er nog eenige Deutsche prospecti bijgevoegd en bezitten nog een aanmerkelijk aantal verklaringen van Prof. en Dr. en Holl. Gebruikers, welke spoedig in druk zullen komen en U dan eveneens zullen toezenden.

Wij hopen iets van U te mogen hooren en teekenen aanbevelend".

Wij mogen veronderstellen, dat onze mediciden schrijver in zijn hoop zullen teleurstellen; 't lijkt ons, volgens de opgedane ervaring, verstandiger zich van alle correspondentie met dien man te onthouden. Zij kunnen intusschen nuttig werk doen door hun bekende vroedvrouwen ernstig te waarschuwen aan de schoonschijnende voorspiegelingen in zake *Rad-jo* geen geloof te slaan.

Ten slotte nog dit: Wij vonden het niet noodig ons het nieuw genoemde middel *Radjosan* aan te schaffen en te laten onderzoeken. Wat er met *Rad-jo* gebeurd is en nog steeds gebeurt zegt ons genoeg.

UIT DE PERS.

Rapport in zake het specialité-vraagstuk.

In ons vorig no. maakten wij onder de „Berichten" melding van het indienen van bovengenoemd rapport doch meenden een bespreking te moeten achterwege laten o.a. omdat de behandeling daarvan nog niet in de daarvoor bestemde vergadering had plaats gehad.

Nu echter een resumé van dat rapport in *De Telegraaf* is opgenomen, zal men ons niet van onbescheidenheid beschuldigen wanneer wij dit resumé hier laten volgen:

De Nederlandsche Maatschappij ter bevordering der pharmacie zal haar 75ste algemeene vergadering te Leeuwarden houden op Maandag 6. Dinsdag 7 en zoo noodig Woensdag 8 Juli. Tot de daar te behandelen punten behoort het rapport in zake het specialité-vraagstuk.

In dat rapport wordt er op gewezen, dat er waarborgen moeten bestaan, dat ook verpakte geneesmiddelen voldoen aan de te stellen eischen van identiteit en zuiverheid en dat hierop controle wordt uitgeoefend.

Ongerijmd is een toestand, waarbij een deel der medicijnen, waarbij de zieken baat zoeken, onder toezicht der overheid staat, aan hooge eischen voldoet en door deskundigen bereid wordt, terwijl een ander deel, en zeker geen gering, bereid wordt door fabrieksarbeiders. Hier dient ingegrepen te worden, niet alleen door waarborgen te scheppen voor behoorlijke productie, maar tevens door de mogelijkheid te openen van een, zij het eenigszins beperkte controle, b.v. door het nemen van steekproeven op hetgeen door de industrie gebruiksklaar afgeleverd wordt.

De oplossing van deze kwestie is: of het verwerven door de apothekers van een uitsluitend recht voor den handel in specialité's, of ingrijpen door den Staat.

Voor de juistheid van de eerste oplossing zijn krachtige argumenten aan te voeren.

Indien, of voor zoover, de wetgever de aflevering van specialité's, niet tot de apotheek beperken zou, is, om een eenigszins effectieve en doelmatige controle op deze middelen door de apothekers te kunnen bewerkstelligen en aan bedrog en uitbuiting paal en perk te stellen en de belangen der zieken te dienen, de aangewezen oplossing, dat de Staat in het specialitévraagstuk ingrijpt. De regeling, zooals die is omschreven in het onlangs ingediende ontwerp van wet op de aanprijzing van middelen tegen ziekten, zou in dit opzicht reeds voldoende zijn, indien de mededeelingen, verkregen door het bepaalde in art. 3 lid 1c van dit ontwerp, werden openbaar gemaakt, wat niet alleen voor het mogelijk maken van een onderzoek dezer middelen door de apothekers, maar ook van uit een meer algemeen standpunt van belang is. Geneesmiddelen, waarvan de samenstelling geheim gehouden wordt, behooren in deze eeuw niet meer thuis. Het doen prijsgeven van dit geheim schendt de aanvragers ook niet in hunne rechten, daar zij zich, door de wetgeving betreffende den Industrieelen Eigendom, voldoende beschermen kunnen.

RECHTSZAKEN.

Het hondje op de wonde.

Voor het Haagsche gerechtshof heeft terechtstaan de 30-jarige natuur-geneeskundige J. B.

uit Rotterdam, beschuldigd van het onbevoegd buiten noodzaak uitoefenen van de geneeskunde. (Zie ons vorig no.)

Bekl. had n.l., gelijk men zich herinnert, te Vlissingen een vrouw behandeld, die aan borstkanker leed en welke reeds door de doktoren was opgegeven. Hij adviseerde toen een pasgeboren hondje, in de lengte opengesneden, op de borst te leggen. Dit advies werd opgevolgd. Het „middel" mocht echter niet baten, want de vrouw overleed.

Beklaagde was in eerste instantie door het kantongerecht te Middelburg tot twee maanden hechtenis en vervolgens in hooger beroep door de rechtbank aldaar tot een maand hechtenis veroordeeld. Dit laatste vonnis is in cassatie door den Hoogen Raad vernietigd en de zaak werd verwezen naar het Haagsche Gerechtshof, om te worden afgedaan op het bestaande hooger beroep.

De procureur-generaal, mr. del Campo, meende, dat de feiten volkomen vaststaan en eischte ook een maand hechtenis.

Beklaagde's raadsman, mr. Kamphuisen uit Middelburg, concludeerde tot vrijspraak. Hij meende, dat er alle aanleiding was, om, ingeval van veroordeeling, een voorwaardelijke straf op te leggen.

Het hof heeft hem wederom veroordeeld tot een maand hechtenis.

Poorten.

Voor de rechtbank te 's-Gravenhage is, in hooger beroep behandeld de zaak tegen den kruidendokter J. F. Poorten, beklagd van onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. De kantonrechter had beklagde tot vijf maal een maand hechtenis veroordeeld.

Beklaagde zelf was wegens ziekte niet verschenen. Zijn verdediging werd waargenomen door mr. Van der Heyden uit Den Haag.

Na een zeer mild requisitoir van het O. M., waargenomen door mr. Hermans, eischte deze vijf geldboeten van ieder f 300.

Een natuurgeneeskundige.

De rechtbank te Middelburg heeft in hooger beroep den 38-jarigen J. B., houder van een bureau voor natuurgeneeswijze te Rotterdam, wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde veroordeeld tot 2 maanden hechtenis, voorwaardelijk, met 2 jaar proeftijd. De kantonrechter had hem 2 maanden onvoorwaardelijk opgelegd en de Officier van Justitie had dezelfde straf geëischt.

CORRESPONDENTIE.

M. H. te E. Uw zending ad f 10.— in hartelijken dank ontvangen. Behalve dat dergelijke bijdragen aan de kas der Vereeniging zeer welkom zijn, verheugt ons de beweegreden die tot de schenking heeft geleid, n.l. een van onzentwege verstrekt advies.

B. J. te G. Die Haarlemmerolie-procedure is ons niet ontgaan maar de quaestie waar het om gaat, het gebruik van een naam, is geen onderwerp voor ons blad.

Wat de Haarlemmerolie zelf, als kwakzalversmiddel, betreft, dit blijft hier buiten spel; als je door de kat of door den kater gebeten wordt zal toch wel geen verschil opleveren.

D. D. G. te Z. In tal van onze Maandbladen vindt gij stof voor uw onderwerp. Tevens verwijzen wij u naar het Groene kruis-Geschriftje: „Wacht U voor den Kwakzalver" en naar de zeer lezenswaardige artikelen van Mevr. CATO M. v. D. PIJL, opgenomen in „Het Groene en het Witte Kruis" van Jan., Febr. en Maart 1925.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam; C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; DS. F. C. FLEISCHER, Voorzitter van de A. N. V. „Het Groene Kruis” te Utrecht; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Meij. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Oud-Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's Gravenhage; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING f 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD f 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: GROENBURGWAL 26, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237

Geplaatste bijdragen en onderzoeken van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Rechtszaken: v. d. Poorten. — Schipper-geneeskundige. — Onbevoegde uitoefening artsnijbereidkunst. — Het Deutsche vrouwtje.

Herhaalde Waarschuwingen: Akker's Abdijsiroop. — Kloosterbalsem. — Mijnhardt's middelen. — Retau's zelfbewaring.

Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij Mededeelingen van het Bestuur.

Nu, zooals gewoonlijk in de vacantielijden, de resultaten van onderzoeken niet zoo spoedig binnenkomen en er geen spoedvereischende zaken te behandelen zijn, had het bestuur, met het oog op hoogst noodzakelijke bezuiniging, gaarne het Maandblad van Augustus niet doen verschijnen. Daar dit plan echter niet verwezenlijkt kon worden, wegens een bepaling in de postwet betreffende de frankering per abonnement, wordt, om althans iets te bezuinigen, ditmaal slechts een half blad uitgegeven, dat intusschen grootendeels gewijd is aan *Herhaalde Waarschuwingen* tegen middelen, die al geruimen tijd op een dusdanige waarschuwing moesten wachten.

RECHTSZAKEN.

v. d. Poorten.

De rechtbank te 's-Gravenhage heeft uitspraak gedaan in de reeks appel-zaken van het Kantongerecht tegen den wonderdokter J. F. v. d. P. in Den Haag, beschuldigd van verschillende feiten van onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst. De Kantonrechter had bekl. veroordeeld tot: 2 maal 1 maand hechtenis en 3 maal 1 maand hechtenis. (Zie ons vorig no.). De rechtbank bevestigde deze vonnissen, behoudens ten aanzien van de straf, welke bepaald werd op 2- en 3-maal f 300 boete, subs. 30 dagen hechtenis.

Wegens het ten onrechte plaatsen van Dr. voor zijn naam, had de kantonrechter bekl. veroordeeld tot 2 maal 8 dagen hechtenis. Ook dit vonnis werd bevestigd behalve ten aanzien van de straf. De rechtbank veroordeelde bekl. tot 2-maal f 3 boete, subs. 3 dagen hechtenis.

Schipper-geneeskundige.

Voor het kantongerecht te Rotterdam heeft terecht gestaan N. T. B., schipper te Haarlem-

mermeer, ter zake dat hij in Februari 1925 te Rotterdam, zonder daartoe bevoegd te zijn, het beroep van geneeskundige heeft uitgeoefend. Hij zou een vrouw, die zich tot hem had gewend om genezing te vinden van een ziekte, in de oogen hebben gezien en haar vervolgens hebben meegedeeld aan welke ziekte zij z.i. leed. Ter genezing daarvan zou hij haar als medizijn een fleschje met vloeistof ter innening hebben verstrekt. Voor deze behandeling zou hij eenig geld in betaling hebben aangenomen.

De kantonrechter, dadelijk uitspraak doende, veroordeelde B., overeenkomstig den eisch van het O.M., tot een geldboete van f 150, subs. 50 dagen hechtenis.

Onbevoegde uitoefening der artsnijbereidkunst.

De kantonrechter te Rotterdam heeft M. H. R. drogist aldaar, die in zijn winkel als geneesmiddel zou hebben verkocht een fleschje Dr. Jonkers zenuwdrank en een doosje Rosa's gebismureerd magnesium tegen maagzuur enz., veroordeeld tot een geldboete van f 10, subs. 4 dagen hechtenis.

Het „Deutsche vrouwtje”.

De politie te Velsroord heeft proces-verbaal opgemaakt tegen het bekende z.g. „Deutsche vrouwtje” aldaar, wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst. Tegen dit vrouwtje dat den laatsten tijd weer veel meer bezoek kreeg, is al eerder een vervolging ingesteld.

(Telegraaf).

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Akker's Abdijsiroop.

Van de talloze advertenties ter aanbeveling van dit kwakzalversproduct laten wij hier één volgen:

„Ais de asthma U den adem beneemt, U tot stikkens toe benauwd maakt, U 's nachts het slapen belet, U het leven vergalt; als U reeds van alles geprobeerd heeft zonder resultaat, dan is het te begrijpen, dat U ongeloovig geworden is. Waarom zou echter een goed en beproefd middel, dat reeds zoovele anderen van hun kwaal heeft geholpen, ook U niet kunnen baten. De **Abdijsiroop** welke nu al bijna dertig jaar lang haar

roem heeft hoog gehouden en nog dageijks bewijst een uitstekend middel te zijn in gevallen van catarrhale aandoeningen der ademhalingsorganen, verkoudheid, hoest, slijmhoest, asthma, influenza, bronchitis, griep, kinkhoest, hooikoorts, etc., kan U genezen. De Abdijsiroop bevat geen verdoovende bestanddeelen, doch heeft slijmoplossende eigenschappen en werkt daarom verzachtend en genezend.”

Zoo wordt het publiek, dat meestal zelf niet over zijn kwalen kan oordeelen, week op week beangst gemaakt en er, als ware het, toe gedreven om naar het niets beteekenend fabrikaat van Akker, dat nooit een Abdij of Klooster gezien heeft, te grijpen.

Leugen op leugen worden onophoudelijk den volke verkondigd, somwijlen met een enkele waarheid vermengd, zooals: „De Abdijsiroop bevat geen verdoovende bestanddeelen”. Dit geven wij gaarne toe, want de Abdijsiroop bevat in 't geheel geen geneeskrachtige bestanddeelen, geschikt voor het doel waartegen de siroop wordt aanbevolen. Herhaalde onderzoeken hebben daarin niets anders kunnen aantoonen dan *aardappelsiroop, kaneelzuur en een spoor Salicyl*. Gevaarlijk is het mengsel op zich zelf dus niet maar het wordt gevaarlijk waar het wordt aanbevolen als een „*uitstekend middel*” bij alle kwalen, in de bovenstaande advertentie opgenoemd. Geen lijder aan asthma, influenza, griep en hooikoorts zal bij dit dikke *suikerwater* de genezing vinden, die Akker ervan belooft maar hij heeft groote kans dat zijn kwaal verergert doordat hij, op de belofte van den kwakzalver vertrouwend, niet op tijd deskundige hulp inroept.

„Als de Asthma U den adem beneemt”, wendt u dan tot den bevoegde, die u naar zijn beste weten zal helpen en wendt u af van AKKER, die het alleen te doen is om zich zelven te helpen.

Akker's Kloosterbalsem.

Bijna dagelijks verschijnt tegenwoordig een aanbeveling van dit middel in de dagbladen. Waar die advertenties meestal betrekking hebben op kwalen, ontstaan tengevolge van de warmte, geeft ons de volgende een denkbeeld van de werking die de balsem in het algemeen heet uit te oefenen:

het verschijnsel, dat wij helaas! toch waarnemen.

Wij willen intusschen hopen dat het hier medegedeelte niet zonder invloed zal zijn op de gebruikers van specialité's; wij geven hun den raad: wilt ge per se specialité's als geneesmiddel nemen, ziet dan dat gij dezulke aanschaff, die door uw apotheker bereid zijn, voorzoover hem de samenstelling en bereidingswijze reeds bekend zijn. Gij zult er wel bij varen!

BERICHTEN.

Tariefwet. De minister van financiën heeft de aanwijzing als geheimmiddel van Bronchial lozenges (P. D. & Co.) en Läkerolpastilles ingetrokken. (Zie Maandblad van Juni j.l.).

Verslagen en Mededeelingen betreffende de Volksgezondheid. In No. 7, Juli 1925, is o.a. opgenomen het Verslag van de verrichtingen van het Centraal Laboratorium voor de Volksgezondheid over 1924. Hieruit blijkt dat een 16-tal kwakzalversmiddelen werden onderzocht, waarvan van enkele de samenstelling is opgenomen. Wij laten, van deze, die samenstelling volgen:

Een fleschje met *maagpoeder van Dr. Heilman*. Het fleschje bevatte:

1,9 gr. calciumcarbonaat, 7,5 gr. magnesiumcarbonaat 0,5 crocus martis en sporen pepermuntolie. (De samenstelling van dit poeder is reeds vermeld in ons Mbl. van Maart 1916).

Pastilles van Beisterveld. Deze bestonden uit broomnatrium en strychnine.

Asthmapoeder van Dr. Clermont. Bestond uit joodkalium, melksuiker en sporen anijsolie.

Wrattenmiddel „Venus”: phenol. liquefact.

Maag- en hoofdpijnpoeder bestaande uit rijstmeel en natriumbicarbonaat.

Ampullen tegen t.b.c. bestaande uit hoogkokende petroleum vermengd met vette olie.

Tabletten „*Smalarine Cremonese*” aanbevolen tegen Malaria. In deze konden kwik, jodium en antimoon worden aangetoond. (Zie ook ons Mbl. van October 1924).

Mededeelingen van het Rijks-instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek. Verschenen is No. 9 van deze Mededeelingen, waarin opnieuw talrijke onderzoekingen van kwakzalversmiddelen zijn opgenomen, die wij onzen lezers spoedig in beknopte vorm, hopen aan te bieden. Voor wij echter daartoe overgaan zijn wij verplicht in dit no. op te nemen het slot van de Mededeelingen, voorkomende in No. 8, dat reeds geruimen tijd gezet stond maar, wegens plaatsgebrek, niet kon worden afgedrukt.

Mededeelingen van verschillenden aard

Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek.

IV.

GASTON'S SPIERPIJNMIDDEL.

Hoofdvertegenwoordiger: Kroemer en Co., Amsterdam.

Het middel is, volgens de reclame, van Indischen oorsprong en uit Indische geneeskrachtige medicijnen bereid.

Gaston's spierpijnmiddel is waarschijnlijk een mengsel van cajeputolie, methylsalicylaaat, aethylacetaat, water en rijstzetmeel. De kleine hoeveelheden alcohol, azijnzuur en salicylzuur zijn waarschijnlijk door splitsing van de esters gevormd.

OXYMORS.

(Kuurpakket ter bestrijding van maden.)

Fabrikant: Chemische Werke Rudolstadt, G.m.b.H., Rudolstadt (Thur.).

„Oxymors kuurpakket” bestaat uit een kartonnen doosje, waarin aanwezig:

A. 6 rolletjes elk inhoudende 8 witte tabletten (bestemd om in te nemen).

B. 6 stuks rose, vierkante tabletten, ten deele tot poeder uiteen gevallen (bestemd voor clysmata).

C. 1 tubetje zalf (gemerkt anaalzalf).

Ad. A. De tabletten bestaan vermoedelijk uit een mengsel van aluminiumacetaat en aluminiumbenzoaat met talk en zetmeel, gearomatiseerd met vanilline.

Ad. B. De tabletten bestaan vermoedelijk uit een mengsel van kaliumsulfaat, aluminiumsulfaat, aluminiumacetaat en -benzoaat, een weinig talk en een weinig eosine.

Ad. C. Een tubetje met een hoeveelheid van ± 10 g. zalf.

De zalf bestaat waarschijnlijk uit met p. dichloorbenzol gearomatiseerd waterhoudend wolvet

Oordeel:

Aluminiumzouten zijn een gebruikelijk middel tegen oxyuris. P. dichloorbenzol is als antiparasitair middel met succes tegen kleeerluizen en motten gebruikt, en wordt tegenwoordig veelal als vervangingsmiddel van naphthaline aangewend. Of het naphthaline ook kan vervangen in zooverre dit tegen oxyuris werkt, is ons uit de literatuur niet gebleken, maar is a priori niet onmogelijk.

EGBERT'S WORMOLINE.

Fabrikant: Egberts en Co., Groningen.

Eenigst afdoend middel tegen spoel-, made- en andere ingewandswormen.

Egbert's wormolie is een mengsel van chenopodiumolie ($\pm 1,5\%$) en een vette olie.

Oordeel:

Chenopodiumolie is een te gevaarlijk middel om in handen van leeken te worden toegelaten. Tegen dit middel moet daarom ten zeerste gewaarschuwd worden.

BLAIR'S GOUT & RHEUMATIC PILLS.

Fabrikant: Prout and Harsant, Londen.

Met talk bestoven, tamelijk harde pillen, die op de breuk bruingeel van kleur zijn.

Aangetoond werden: Poeder van colchicumknollen (microscopisch en colchicinreacties) en aluin, benevens kristallen van aluin uit het waterig uittreksel der pillen.

Blair's Gout and Rheumatic Pills bevatten dus poeder van colchicumknollen en aluin (kaliumaluminiumsulfaat). De pillen uit verschillende doosjes wijken onderling belangrijk in grootte af.

Oordeel:

Colchicum-praeparaten zijn dikwijls aanbevolen als antirheumatische middelen, en voornamelijk ook als specificum tegen jicht. Ook is de waarde als geneesmiddel tegen deze ziekten bestreden. In elk geval is de toediening niet zonder gevaar. Zij behooren dus niet in handen van leeken thuis, en vooral niet, wanneer de pillen onderling meer dan 30% in gewicht verschillen.

OXYLECINE.

Fabrikant: Dr. Gebhard en Co., den Haag.

Reclame: „Een ideaal middel ter versterking der zenuwen is Oxylecine van dr. med. Weise, dat rijk is aan zuurstof en bovendien de voor den opbouw van het zenuwstelsel noodige voedingsstoffen bevat” enz. Wordt door den fabrikant aanbevolen vooral tegen neurasthenie.

Oxylecine is een mengsel, dat in hoofdzaak bestaat uit tarvemeel met calciumglycerophosfaat, magnesiumperoxyde, magnesiumoxyde, caseïne en een gele kleurstof.

Oordeel:

Als geneesmiddel tegen neurasthenie is dit mengsel natuurlijk waardeloos.

OXYSAN.

Fabrikant: Dr. Gebhard en Co., Arnhem.

Enkel in de reclame wordt vermeld, dat het een hoog percentage zuurstofzout MgO_2 bevat en verder:

„Met ons Oxysan voeren wij het lichaam in den vorm van zuiver en van hoog gehalte zijnd zuurstof toe, dat het lichaam ongetwijfeld ontbeert en noodig heeft.”

Oxysan is een mengsel van magnesiumcarbonaat en magnesiumperoxyde ($\pm 12,8\%$).

Oordeel:

De reclame bevat louter onzin.

URBANUSPILLEN.

De pillen blijken te bevatten: fol. sennae pulver., carbonas calcicus, tarwezetmeel en zoethoutwortelpoeder.

Een vroeger door den heer VAN RIEL ingesteld onderzoek (De kwakzalversmiddelen pg. 63) gaf als samenstelling voor Urbanuspillen aan: rhabarber, aloë, venkelolie en krijt.

Oordeel:

Zooals reeds zoo dikwijls bij kwakzalversmiddelen is opgemerkt, wisselt ook hier weer van tijd tot tijd de samenstelling.

Dr. CARO'S FRANGUCIN-ONTVETTINGS-TABLETTEN.

Fabrikant: N.V. Dr. Hugo Caro, Chem. Laboratorium, Berlijn, den Haag, Praag, Zurich.

De tabletten worden aanbevolen tegen corpulentie, zwaarlijvigheid en de gevolgen daarvan.

De tabletten zijn bruin gecandeerd. Het omhulsel bestaat uit: suiker, zetmeel, talk en ijzeroxyde. De inhoud bevat: aloë, poeder van frangulabast en bicarbonas natricus.

Oordeel:

Dit „ontvettingsmiddel” bevat dus weer, zooals gebruikelijk is, laxantia.

Hädensa.

Vershillende advertenties in onze bladen vestigden onze aandacht op dit nieuwe product uit Berlijn afkomstig. Wij wisten niet terstond of wij hier te doen hadden met een middel, dat een plaats in ons Maandblad verdiende of dat het hier betrof een van de vele specialité's, waarvan de waarde ook door geneeskundigen niet altijd wordt ontkend.

De wijze echter, waarop *Hädensa* in de bladen werd aangekondigd, gaf ons aanleiding nader op de zaak in te gaan; vooral de volgende advertentie schokte ons vertrouwen.

„Ieder artikel, hoe uitstekend ook, **vereischt bekendmaking.**”

Voorkoming en Genezing van Aambeien.

Het is een voldongen feit, dat zeer vele menschen voortdurend aan de vaak zoo hevig kwelende **Aambeien** lijden, die, na vele middelen vruchteloos te hebben aangewend, ten laatste wanhopen ooit daarvan te worden bevrijd.

De gestadig naar volmaakter geneesmiddelen zoekende wetenschap heeft in de **wereldberoemde „Hädensa”** (Wettig gedeponerd) het ware ideale en **succesvolste Aambeien-geneesmiddel** gevonden. —

De samenstelling dezer zalf, uit de zuiverste

substantiën, is **bijzonder** gelukkig en **doeimati**g. Ze heeft een buitengewoon **hooge geneeskracht**, doch dient tevens als **desinfecteerende** en **prikkel-verzachtende glijdzalf**. In bijzonder is bij **Hädensa** op het bij aambeienmiddelen zoo noodige „non nocere (**niet schaden**) zorgvuldig gelet. De meest doelmatige en hygiënische toepassing, waardoor tevens een **geregeld te herhalen** en **intensieve aanwending** mogelijk is, brengt de zalf onmiddellijk in innig contact met de zelfs diep liggende knoopen; de meest succesvolle geneeswijze.

Hädensa is klinisch beproefd en wordt in talrijke klinieken en Ziekenhuizen gebruikt.

Hädensa neemt oogenblikkelijk de jeukende pijnen weg, stilt dadelijk de bloedingen, slorpt en droogt de brandende knoopen op en geeft in alle gevallen zekere en volkomen genezing.

Hädensa is het EERSTE, werkelijk bruikbare preparaat tegen aambeien, dat in den handel is."

Het slot van de advertentie, die in allerlei opzichten op een kwakzalvers-annonce gelijk, bevatte attesten van enkele professoren en doktoren, die wij wel in een geneeskundig, doch niet in een algemeen dagblad (in casu De Telegraaf) verwacht hadden, waaruit blijkt dat men bij het groote publiek ingang tracht te vinden.

Wij besloten derhalve ons het middel tot nader onderzoek aan te schaffen en bestelden het bij de generaal-Agenten *N.V. Nederl. Industrie-Maatij*, te Rotterdam à raison van f 2.—, terwijl wij ons lid Dr. M. J. SCHULTE, Apotheker te Arnhem, bereid vonden het onderzoek op zich te nemen.

Tegelijk met het middel, gewerd ons een ruime hoeveelheid papieren, die de roem van Hädensa verkondigden, waaronder talrijke attesten van Hoog- en Zeergeleerden, benevens de opgave van de samenstelling van het praeparaat. Deze luidde: *Anthrasol, Argentum nitricum, Hydrargyrum, Menthol*.

Het onderzoek van Dr. SCHULTE stemde daarmee niet volkomen overeen; wij laten, om tegenwerking te voorkomen, zijn rapport hier in zijn geheel volgen:

„Hädensa,

Tube, met bijgevoegde losse canule, inhoudende ± 17 gram, licht bruine, duidelijk naar menthol riekende, weke zalfmassa.

Bestanddeelen volgens de fabrikant: menthol, Hydrargyrum, Anthrasol en Argent, nitric.

Gang van het onderzoek.

1. extraheeren met absoluten alcohol; menthol, anthrasol en water worden verwijderd; het extract wegen na het drogen op waterbad en in den exsiccator.
2. extraheeren met petroleumaether. Vetsubstantie lost op; petroleumaether extract na drogen wegen; rest onderzoeken.
3. Aschbepaling, en microchemische analyse van de asch.

Resultaat.

1. Door den alcohol wordt 52,8% aan de zalfsubstantie onttrokken, terwijl 7,8% alcoholisch extract overblijft. Dit extract is dik vloeibaar en riekt sterk naar menthol; na verdamping v. d. menthol door verwarming op het waterbad, riekt het zeer zwak empyreumatisch.
2. 42,3% petroleum aether extract, bestaande uit wolvet. De rest bestaat o.a. uit een niet te identificeren bruine substantie, die in nafronloog oplost en vermoedelijk v.d. anthrasol afkomstig is; voorts uit zeer weinig, zwaar, grauw poeder, dat onder den microscoop

bezien blijkt te bestaan uit metallisch kwik.

3. 0,32% asch
Aangetoond worden: kalium, aluminium, zink en sulfaat.

Vermoedelijke samenstelling:

wolvet	± 45%
water	„ 45%
menthol	„ 7,5% samen
anthrasol	„ 7,5% samen
aluin	„ 0,5% samen
zink-oxyde	„ 0,5% samen
kwik	„ 0,02%

Opmerking:

Zilvernitraat is afwezig.

de aanwezigheid van anthrasol kon niet met zekerheid worden vastgesteld."

Waar het deshalve blijkt, dat de samenstelling niet overeenkomt met de opgave (de aanwezigheid van *zilvernitraat* is gemakkelijk aan te toonen) is ons wantrouwen in de verklaringen van den fabrikant wel gerechtvaardigd.

Het bovenstaande was geschreven toen wij No. 9 van de Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek onder de oogen kregen. Daarin lezen wij omtrent Hädensa o.m. „In plaats van het aangegeven *nitras argenticus* is aluïn aanwezig. Dit moet op zichzelf worden afgekeurd, ook al zal het *therapeutisch* effect wellicht hetzelfde zijn. Er werd reeds meermalen in deze Mededeelingen gewezen op dit nadeel der specialité's van wisselend in hun samenstelling te zijn."

Wij meenen daarom gerechtigd te zijn Hädensa een plaats in onze kolommen te geven met de waarschuwing aan lijders aan aambeien vóór het gebruik den raad van een geneesheer in te winnen. Zij zullen zich dan misschien voor groote onaangenaamheden vrijwaren.

De „helderziende" K. Beekink Sr.

Van een geneesheer buiten Amsterdam ontvingen wij een fleschje en een schrijven afgezonden door den in de hoofdstad woonachtigen K. BEEKINK Sr. aan een lijderes, die hij persoonlijk niet gezien, derhalve ook niet onderzocht had. Hierbij was het verzoek gevoegd om inlichting aangaande den inhoud van het fleschje.

Het schrijven luidde aldus:

„A'dam, 7-7-'25.

Deze patiënt kan niet geheel beter worden, doch wel wat opknappen.

Doet zij er *niets* aan, dan zal de toestand steeds achteruitgaan.

Nu weet ik niet of zij in dit geval dan toch medicijnen wil hebben.

Ik zal echter, in het vertrouwen dat men toch wil doen wat mogelijk is, de bode medicijnen medegeven.

Natuurlijk is het noodige geduld hoofdzak.

Ik heb deze keer uitzondering gemaakt, want Schriftelijk Consulteren doe ik niet meer, maar in het vervolg moet, of de patiënt, of iemand namens deze, komen.

Hoogachtend,

K. BEEKINK Sr."

Het fleschje werd ter onderzoek in handen gesteld van den heer Apotheker PH. A. COPPENS te Rotterdam, die ons mededeelde, dat de inhoud van het 60 grams druppelfleschje bestond uit zeer slecht bereid *Thymextract* met fijn bezinksel, hoofdzakelijk bestaande uit *plantenresten*. De gebruiksaanwijzing vermeldde: „5 × daags 10 drupp. op enkelwater, omschudden."

Hiervoor werd f 3.— gerekend terwijl voor het schrijven, alias „consult" f 5.— moest worden betaald.

Het gaat nogal zouden wij zeggen maar dat is het ergste niet. Veel erger is de inhoud van het schrijven, waarin de patiënte wordt beloofd, dat zij *wel wat zal opknappen*, zonder eenig onderzoek van deze en dit wel met een middel, dat slechts in enkele gevallen van hoesten wordt voorgeschreven, vooropstellende, dat het naar eisch is bereid. Dat de helderziende de diagnose stelt: „Deze patiënt kan niet geheel beter worden" en dus oorzaak kan zijn, dat zij nalaat de noodzakelijke doelmatige hulp in te roepen (wat in dit geval gelukkig niet gebeurd is) noemen wij in één woord *schandelijk*.

BOEKBESCHOUWING.

Geneesmiddelenkennis voor verplegenden.

door

W. SCHUURMANS STEKHOVEN, Arts

2e druk. — Bibliotheek Nosokomos.

Uitgever J. B. WOLTERS, Groningen, Den Haag.

De eerste druk van bovengenoemd boek verscheen in Dec. '21 in eerste oplage en in Januari '23 in tweede oplage. Dat reeds nu een tweede druk noodig is, bewijst dat het boek „er is ingegaan."

Hierover kan de Vereeniging tegen de kwakzalver zich verheugen, want de schrijver wil de verplegenden niet opwekken tot zelf „dokteren" wat spoedig leidt tot kwakzalverij maar waar-schuwt juist tegen dat kwaad.

Op bl. 11 toch schrijft hij: „wanneer de verplegende uit dit boekje niets anders leert, dan hoe en waarom hij zich van kwakzalverij in den meest uitgebreiden zin des woords dient te onthouden en hoe en waarom hij die naar vermogen kan, mag en moet bestrijden, dan zal de schrijver zich meer dan beloofd weten en — wat belangrijker is: zal de volksgezondheid daar zeker bij gebaat zijn."

We vinden dan ook in het boek herhaaldelijk de bestanddeelen van kwakzalversmiddelen genoemd met tevens waarschuwingen tegen het gebruik dier middelen. Juist om die reden zou ik het vlot geschreven en prettig leesbare boek niet alleen gaarne zien in handen van verplegenden maar ook van leeken op 't geneeskundig terrein, die zeker door kennismaking met den inhoud zich een groot voordeel kunnen verschaffen.

N. KEULEMANS.

UIT DE PERS.

De geneesmiddelen-fabricatie.

In *De Telegraaf* van 3 Mei j.l. (wij waren verhinderd er eerder op te wijzen) bespreekt PROF. W. STORM VAN LEEUWEN dit onderwerp, in hoofdzaak in verband met de groote overmaat van overbodige — en daardoor nadeelige-patent-middelen.

Hij stelt dan de vraag:

„Wie de schuld is? Laten we er niet te veel tijd aan verdoen. Niet een enkelen fabrikant moeten we beschuldigen, maar het geheele thans bestaande systeem. Het systeem, dat inhoudt, dat elke fabrikant — of bijna elke fabrikant — hetzelfde doet. Systematisch honderden verbindingen laat onderzoeken of er niet een bij is die werkt tegen griep (f tegen hoofdpijn, of pijn in den rug. Vindt hij er geen, dan neemt hij een bekend middel en verandert den naam na er al dan niet eerst iets aangehangen te hebben. Of hij combineert er twee of drie of vier. Of hij maakt een nieuw praeparaat uit koeienhersen, laat daar zenuwzwakke, bloedmooie, desnoods zielsziekten mee behandelen, krijgt attesten van zeer bekende artsen over de

voortreffelijke werking en bij onderzoek blijkt, dat de fabrikant nog niet eens de moeite genomen heeft in dit zeer dure praeparaat inderdaad hersensubstantie in zoodanige hoeveelheid te doen, dat een bevoegd chemicus de lecitine er in zou kunnen aantoonen (niet maar een gekozen voorbeeld, maar een authentiek geval).

We zijn aan de chemisch-pharmaceutische industrie eenigen dank verschuldigd voor den vooruitgang in de therapie, die zij heeft helpen bevorderen en waaraan ze, dat zij terloops vermeld, het noodige verdiend heeft.

Ik wil niet betwisten dat sommige fabrikanten zich bij de uitoefening van hun bedrijf laten leiden door ethische motieven.

Maar ten opzichte van het gros der fabrieken kan de arts moeilijk een gevoel van dankbaarheid handhaven als hij ziet hoezeer ze ons in een chaos hebben gebracht, hoezeer zij ons overstelpen met praeparaten die grootendeels of op zichzelf reeds waardeloos zijn, of waardeloos worden omdat ze niet duidelijk beter zijn dan de bestaande.

De blaam treft niet de fabrieken alleen. Zij treft ook al die artsen, die hetzij in laboratorium of kliniek, hetzij te goeder trouw, hetzij te kwader trouw aan het ontstaan van dezen toestand hebben meegewerkt. Te goeder trouw, volkomen te goeder trouw waren de meesten daarbij zeker.

Zij kregen een middel ten onderzoek, probeerden het, zagen, of meenden te zien dat het wel werkte en publiceerden dat, vergetende, dat ze niet het juiste criterium hadden aangelegd, dat ze niet bewezen hadden, dat het middel duidelijk beter was dan het beste van de bestaande.

Niet hard mag men beoordeelen een fabrikant, een arts. Het werd zoo algemeen gedaan, het was bijna usance en, vergeten we dat niet, langs dezen foutieven weg zijn ook soms goede dingen binnengekomen, en thans, nu Gehe's codex prijkt met meer dan 20.000 namen is de critiek gemakkelijker dan in de periode toen de usance ontstond.

Dit is het ziektebeeld.

Wat is er aan te doen?

Het kwaad uitroeien, aan den wortel aangrijpen, kunnen we hier in Holland niet, want wij hebben deze fabrieken haast niet, het komt haast alles van buiten.

Hooge invoerrechten heffen? Dat wil ik niet voorstellen, ten eerste omdat men dan komt in een ingewikkeld complex van politiek-economische kwesties en ten tweede, omdat men dan met het slechte, dat men wren wil, ook het goede zou treffen.

Ik meen: de eenige oplossing is: hoog belasten.

Natuurlijk niet een belasting op de goede, gebruikelijke geneesmiddelen, maar een belasting op de groote overmaat van overtollige — en, daardoor nadeelige — patentmiddelen."

CORRESPONDENTIE.

W. H. B. te V. De door u bedoelde arts bestaat en is bevoegd. Hij verleent veel steun aan de Vereeniging voor psychisch onderzoek en toegepast magnetisme en, al moge zijn optreden ook vreemd voorkomen, voor twijfel aan zijn goede trouw bestaat voor ons geen reden.

Zie omtrent SPOELSTRA ons Maandblad van December 1923. Zoodra andere onderzoekingen afgeloopen zijn, zullen wij het water onder handen nemen.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Boom's Maagpoeder.

De Apotheker J. A. Boom, vroeger te Meppel, later te Arnhem, sedert kort overleden, is sinds jaren opgetreden als fabrikant van een middeltje,

dat hij in de nieuwsbladen aan de maaglijders aanbeveelt. De samenstelling werd doer hem geheim gehouden, maar het lid onzer Vereeniging, de heer VAN LEDDEN HULSEBOSCH, heeft het reeds meermalen onderzocht.

Het onderzoek leerde, dat het poeder waardoor, naar het heet, „reeds een zeer groot aantal maaglijders zijn genezen van maagpijn en slechte spijsvertering", niets bijzonders was. 't Was een mengsel van *carbonas calcis* (krijt), *magnesia*, *magisterium bismuthi* en poeder van *oranjeschillen*, alles sterk geromatiseerd met *pepermuntolie*.

Wij willen heelwel de verzekering gelooven van den heer BOOM, dat het recept afkomstig is van een geneesheer en ook dat het in sommige, hem bekende, gevallen van nut geweest is; toch zal het nimmer geoorloofd zijn het aan maaglijders zonder onderscheid als heilzaam aan te bevelen.

Integendeel, vooral bij *acute* maagontsteking zal de bismuth, zoowel als het gedurig gebruik der prikkelende *pepermuntolie* niet nalaten schadelijke werking uit te oefenen.

En een lijder aan een slepende ongesteldheid van de maag behoeft ook waarlijk niet te grijpen naar het middel van BOOM. Ongetijfd zal de geneesheer, dien hij zeker wel eens heeft geraadpleegd, den lijder de bestanddeelen van dit middel in den een of anderen vorm hebben voorgeschreven, indien hij oordeelde, dat zij voor zijne ongesteldheid dienstig waren, want 't zijn allen oude en aan ieder geneesheer bekende stoffen.

Van Zalm's kruiden.

Vanuit het lieflijke dorpje *Haamstede* (Zeeland) worden de VAN ZALM'S KRUIDEN in den handel gebracht, aanbevolen als een „*onfeilbaar genees- en voorbehoed middel tegen reumatiek of verkoudheid*". Deze aanbeveling komt in een prospectus voor, welke met de kruiden wordt toegezonden en waarin o.a. te lezen staat, *dat de genezing door van Zalm's kruiden steeds met het beste succes is bekroond*.

Nu dat is in geen geval waar. Een ons bekende oude dame, die veel geplaagd wordt door reumatiek, heeft ten einde raad het eens met deze kruiden geprobeerd. Na ze eenigen tijd gebruikt te hebben kon niet de minste verbetering worden geconstateerd.

Het is trouwens niet de eenige onwaarheid, welke in dezen prospectus staat. Daarin komt n.l. ook voor:

„*Deze kruiden, die bereid worden uit enkele door „mij samengevoegde bladeren, dus geheel onschadelijk, bezitten de eigenschap om het nierstelsel, „hoe ook aangetast, weer op dreef te brengen en tot „zijn gewone werkzaamheden in staat te stellen*".

Waaruit bestaan nu deze bladeren? Een onderzoek hiernaar ingesteld leerde, dat het uitsluitend gedroogde **brandnetels** zijn!!

Door het gebruik van een aftreksel dezer planten is stellig geen verbetering te verwachten noch tegen reumatiek, noch tegen verkoudheid.

Sanguinose. Door de firma VAN DAM & Co. te 's-Gravenhage wordt dit middel met veel ophef aanbevolen „in al die gevallen, waarin groote zwakte het herstel belemmert of het leven tot een last maakt". Verder wordt ervan gezegd: „Heel bijzonder gunstig is de werking van de Sanguinose bij kinderen die herstellende zijn van engelsche ziekte (rachitis); de voorbeelden daarvan zijn talrijk."

Volgens de bewering van de fabrikanten is

Sanguinose „getrokken uit een groot aantal kruiden, die door hunne onderlinge samenstelling een zeker gevolg waarborgen. Na herhaalde proefnemingen is het eindelijk mogen gelukken de Sanguinose aldus in het luchtledige te bereiden dat de *voedingszouten* uit de planten hier in den meest onveranderden vorm aanwezig zijn."

Daarentegen is, door het onderzoek van den heer J. VAN RIEL, te 's-Gravenhage gebleken, dat er van dat *groot aantal kruiden* niet veel te merken is en nog minder van de zoo belangrijke *voedingszouten*.

Sanguinose is geen ontdekking van bijzondere waarde; neem: wat bittere kruiden, waarin o.a. gentiaan voorkomt (b.v. de bekende, zoogenaamde koortskruiden) trek die met wijn, water en spiritus, filtreer het mengsel na eenige dagen... en *klar is Sanguinose*. Wij zien, na deze verklaring, al een storm onder de bewonderaars opsteken en ons afvragen: of dan al die menschen gelogen hebben die zulke mooie attesten hebben afgegeven? Och neen, goede menschen! Een *geregeld* gebruik van wat wijn (en vermengd met enkele bitterstoffen om den eetlust op te wekken) zal, in gevallen van zwakte, goede diensten kunnen bewijzen, maar daarvoor is 't niet noodig *f 1.50* voor de 300 gram of *f 3.75* voor de flesch te betalen. Een vertrouwd wijnkooper helpt u beter en veel goedkooper dan de firma VAN DAM & Co. Een beetje gentiaan-tinctuur b.v. door een flesch wijn.... en zeker hebt ge *f 2.75* verdiend en zult er even gezond bij worden als bij het gebruik van *Sanguinose*.

Nog een raad: Geeft het uwe kinderen *niet* bij herstel van *engelsche ziekte*: voor kinderen bevat het wondermiddel *veel te veel alcohol*.

Sloan's liniment. Die arme lijders aan reumatiek hebben wat te verduren. Niet alleen dat zij pijn lijden, die soms hevig en langdurig kan zijn, maar ook — dat zij het mikpunt zijn van allerlei gemeene kwakzalvers, die hun met hunne middeljes paaien en plagen. Ontelbaar is het getal kwakzalversmiddelen, die werden en nog dagelijks als onfeilbaar worden aanbevolen tegen reumatiek, zoodat het verwonderlijk schijnt, dat er nog menschen zijn, die aan deze ziekte lijden. Het feit echter dat wij nog zoovelen ontmoeten die door de kwaal zijn aange-tast, bewijst alleen reeds voldoende, dat er aan die onfeilbaarheid nog al wat ontbreekt.

Voort ured wordt in vele couranten weer reclame gemaakt voor Sloan's liniment, een Amerikaansch product.

Dit smeersel wordt aanbevolen als een „vertrouwd middel tegen Rhumatisme, Ruggepijn, Vliegende Jicht, Heupjicht, Stijve Gewrichten, Verkoudheden op Borst of Longen, Keelpijn, Schorheid, Kneuzingen, Steken van insecten, Verstuikingen enz."

Zoo staat er op de bijgevoegde gebruiksaanwijzing terwijl, volgens het opschrift op het fleschje, het ook nog goede diensten bewijst bij aamborstigheid, gezwellen, brandwonden en tandpijn.

De hoofdbestanddeelen van het wondermiddel zijn *cajuputiolie* en *terpentijnolie*, dus zeer bekende stoffen, die al sedert onheuglijke tijden als smeermiddel bij reumatiek worden aangewend, die somwijlen verlichting geven, maar door niemand als een *afdoend* middel worden beschouwd.

Wij waarschuwen nog tegen het volgende: Op het doosje, waarin het monsterfleschje gepakt is, lezen wij:

„Eenige druppels op een beetje suiker gegoten zal een pijnlijke hoest stillen." „Tegen kramp pijnen of koliek, neem 6 of 10 druppels, met suiker vermengd, in."

Deze raadgevingen zijn *schandelijk*. Gevaar voor den verbruiker is hier niet buitengesloten en, volgens een mededeeling in het Maandblad van December 1911, reeds voorgekomen.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*; C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's *Gravenhage*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te *Arnhem*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; DS. F. C. FLEISCHER, Voorzitter van de A. N. V. „Het Groene Kruis” te *Utrecht*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Mei. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Oud-Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's *Gravenhage*; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

MAATSCHAP DER VEREENIGING f 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD f 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: GROENBURGWAL 26, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237
Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: Het namaken van specialité's door apothekers.

Berichten: Tariefwet. — Verslagen en Mededeelingen betreffende de Volksgezondheid. — No. 9 Mededeelingen Rijks-instituut voor Ph. therap. onderzoek.

Mededeelingen van verschillenden aard: Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek. IV. — Hädensa. — De „helderziende” Beekink.

Boekbeschuwing: Geneesmiddelenkennis voor verplegenden.

Uit de Pers: De geneesmiddelen-fabricatie.

Correspondentie.
Herhaalde Waarschuwingen: Boom's maagpoeder. — Van Zahn's kruiden. — Sanguinose. — Sloan's liniment.

Het namaken van Specialité's door apothekers.

In pharmaceutische kringen, het bleek duidelijk in de laatst gehouden vergaderingen van de Nederl. maatschappij ter bevordering der Pharmacie en in die van de Fédération Internationale Pharmaceutique, treedt meer en meer het streven op den voorgrond, om een regelmatige contrôle op de verpakte specialité's mogelijk te maken en zodoende den apothekers in de gelegenheid te stellen te voldoen aan hun *verplichting* van geen geneesmiddelen af te leveren, waarvan zij de samenstelling en zuiverheid niet kunnen waarborgen.

Dat ons dit streven verheugt, behoeven wij niet te zeggen, daar de zieken, in het algemeen, daarvan het voordeel zullen genieten. Toch kunnen wij *voorloopig* op deze zaak niet verder ingaan omdat, in het stadium, waarin zij verkeert, een bespreking in *ons* blad o.i. voorbarig zou zijn.

Intusschen heeft het optreden van de Apothekers in hunne vergaderingen en vooral in die van de Maatschappij van Pharmacie, ons op het denkbeeld gebracht hier nog eens een onderwerp ter sprake te brengen, dat wij jaren geleden al eens in ons blad behandeld hebben. Wij bedoelen het namaken van z.g. specialité's door apothekers.

Het publiek, ten minste een zeker deel en niet het minst beschaafde, heeft nu eenmaal een voorliefde zool niet voor kwakzalversmiddelen dan toch voor z.g. specialité's, die uit den vreemde ons land worden binnengevoerd. De nette vorm waarin die middelen worden afgeleverd, de reclame waarmee ze worden aanbevolen en — hier komen zij geheel op het gebied der kwakzalverij — de belofte van spoedige, soms onfeilbare genezing van tal van kwalen die de aanbeveling meestal verge-

zelt, dit alles verlost mensen, van wie men het niet zou denken, tot het aankopen van die specialité's tegen een prijs, dien men bij den apotheker schreeuwend duur zou vinden. Voor een deel, gelukkig voor een klein deel, hebben daaraan sommige geneesheeren schuld; vooral in de groote steden, in de z.g. „chique” praktijk, wordt door hen somwijlen het gebruik van dergelijke specialité's aangeraden en, zelfs op recept, voorgeschreven, ofschoon zij, omdat de geneesmiddelen bijna altijd verzegeld uit den vreemde worden aangevoerd, onmogelijk de zekerheid kunnen hebben dat de patiënt juist datgene en in de verlangde hoeveelheid krijgt, wat voor zijn genezing wordt noodig geacht. Meestal echter worden die middelen op eigen initiatief van den lijder of op advies van vrienden en kennissen genomen en dan gekocht . . . in de bekende depôts.

Als een middel om in dien toestand verandering te brengen is reeds meermalen aangeraden, dat de apothekers die specialité's waarvan de samenstelling, geen geheim meer is, zouden namaken en in fraaien vorm, tegen behoorlijken prijs verkrijgbaar stellen; daarmee zou ten minste het groote voordeel zijn bereikt, dat den patiënt de *zekerheid* werd aangeboden, dat de door hem gekochte middelen uit deugdelijke grondstoffen waren bereid en juist datgene bevatten, wat tot hunne samenstelling behoort. Ongetwijfeld zou die maatregel ook de beurs der lijders ten goede komen, want men moet maar eenigszins bekend zijn met de enorme sommen, die de depôthouders als provisie opsteken, om te begrijpen, dat die middelen betaald worden met prijzen, die zelfs in geen enkele apotheek, al draagt ze nog zoo den naam van duur, worden gevraagd.

Het aangegeven middel is al eenige malen beproefd. Reeds sedert jaren bestond er in het Departement Rotterdam van de Ned. Maatschappij ter bevordering der Pharmacie een commissie, die in deze richting werkzaam was. Zij heeft meerdere specialité's onderzocht, o a de bekende *Quina Laroche*, de wijze van bereiding aangegeven en den prijs vastgesteld waarvoor deze in billijkheid konden worden geleverd. Onnoodig te zeggen, dat men zich daarbij heeft onthouden van het opsommen van kwalen, waartegen die middelen zouden moeten helpen.

In de Algemeene Vergadering van de Ned. Maatschappij ter bev. der Pharmacie, in 1895 te 's-Gravenhage gehouden, besloot de vergadering een commissie te benoemen, die deze zaak, als uitgaande van de geheele Maatschappij, ter hand zou nemen en deze commissie is, evenals de Rotterdamsche, met vrucht werkzaam geweest, heeft tal van voorschriften gepubliceerd en bestaat, naar wij meenen, nog. Ook de Nederlandsche Pharmacopee is niet achtergebleven de bereidingswijze van enkele, als specialité bekende middelen op te nemen, zoodat aan het verlangen naar verschillende van die middelen door den apotheker kan worden voldaan op een wijze die, beter dan bij het afleveren van de *verpakte* speciale stoffen, het publiek *moet* bevredigen.

Met recht kunnen wij verwachten, dat de geneeskundigen, die nu specialité's voorschrijven, verlangen dat alléén die zullen worden afgeleverd, welke door den *verantwoordelijken* apotheker zijn bereid. Want zij zullen toch zeker meer vertrouwen in de hoedanigheid van het middel hebben, wanneer dit door een bevoegd en verantwoordelijk persoon wordt gereed gemaakt, dan wanneer dit, van buiten zonder eenige contrôle ingevoerd, door handelaars in galanterieën enz. wordt verkocht.

En het publiek? Ons dunkt het moest met beide handen de gelegenheid aangrijpen die het, zeker niet het minst in zijn *eigen belang*, op deze wijze wordt aangeboden; of dit echter het geval zal zijn, durven wij niet met overtuiging beweren.

Integendeel, de ervaring heeft ons dikwijls anders geleerd. Het z.g. echte, het vreemde preparaat heeft bij velen nog de voorkeur boven het wel-is-waar nagemaakte, maar zeker niet minder goede inheemsche product, al is dit laatste ook vrij wat goedkooper. Wij zien het b.v. nog bijna dagelijks bij de *Quina Laroche* en teerpillen.

Wij zien het maar begrijpen het niet, want er is geen enkele reden, die ten gunste van die voorkeur pleit. Is het de zucht naar het vreemde, die de voorkeur bepaalt, naar het min of meer geheimzinnige, dat de buitenlandsche specialité's nog altijd omgeeft? Is het de lust om mee te doen om het „mode-artikel” van den dag te gebruiken? Of is het de raadgeving van bekenden, dat men toch vooral het „echte” moet nemen?

Wij zoeken tevergeefs naar een oorzaak van

het verschijnsel, dat wij helaas! toch waarnemen.

Wij willen intusschen hopen dat het hier medegedeelte niet zonder invloed zal zijn op de gebruikers van specialité's; wij geven hun den raad: wilt ge per se specialité's als geneesmiddel nemen, ziet dan dat gij dezulke aanschaft, die door uw apotheker bereid zijn, voorzoover hem de samenstelling en bereidingswijze reeds bekend zijn. Gij zult er wel bij varen!

BERICHTEN.

Tariefwet. De minister van financiën heeft de aanwijzing als geheimmiddel van Bronchial lozenges (P. D. & Co.) en Läkeroelpastilles ingetrokken. (Zie Maandblad van Juni j.l.).

Verslagen en Mededeelingen betreffende de Volksgezondheid. In No. 7, Juli 1925, is o.a. opgenomen het Verslag van de verrichtingen van het Centraal Laboratorium voor de Volksgezondheid over 1924. Hieruit blijkt dat een 16-tal kwakzalversmiddelen werden onderzocht, waarvan van enkele de samenstelling is opgenomen. Wij laten, van deze, die samenstelling volgen:

Een fleschje met *maagpoeder van Dr. Heilman*. Het fleschje bevatte:

1,9 gr. calciumcarbonaat, 7,5 gr. magnesiumcarbonaat 0,5 crocus martis en sporen pepermuntolie. (De samenstelling van dit poeder is reeds vermeld in ons Mbl. van Maart 1916).

Pastilles van Beisterveld. Deze bestonden uit broomnatrium en strychnine.

Asthmapoeder van Dr. Clermont. Bestond uit joodkalium, melksuiker en sporen anijsolie.

Wrattenmiddel „Venus”: phenol. liquefact.

Maag- en hoofdpijnpoeder bestaande uit rijstmeel en natriumbicarbonaat.

Ampullen tegen t.b.c. bestaande uit hoogkokende petroleum vermengd met vette olie.

Tabletten „*Smalarine Cremonese*” aanbevolen tegen Malaria. In deze konden kwik, jodium en antimoon worden aangetoond. (Zie ook ons Mbl. van October 1924).

Mededeelingen van het Rijks-instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek. Verschenen is No. 9 van deze Mededeelingen, waarin opnieuw talrijke onderzoekingen van kwakzalversmiddelen zijn opgenomen, die wij onzen lezers spoedig in beknopte vorm, hopen aan te bieden. Voor wij echter daartoe overgaan zijn wij verplicht in dit no. op te nemen het slot van de Mededeelingen, voorkomende in No. 8, dat reeds geruimen tijd gezet stond maar, wegens plaatsgebrek, niet kon worden afgedrukt.

Mededeelingen van verschillenden aard

Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek.

IV.

GASTON'S SPIERPIJNMIDDEL.

Hoofdvertegenwoordiger: Kroemer en Co., Amsterdam.

Het middel is, volgens de reclame, van Indische oorsprong en uit Indische geneeskrachtige medicijnen bereid.

Gaston's spierpijnmiddel is waarschijnlijk een mengsel van cajeputolie, methylsalicylaat, aethylacetaat, water en rijstzetmeel. De kleine hoeveelheden alcohol, azijnzuur en salicylzuur zijn waarschijnlijk door splitsing van de esters gevormd.

OXYMORS.

(Kuurpakket ter bestrijding van maden.)

Fabrikant: Chemische Werke Rudolstadt, G.m.b.H., Rudolstadt (Thur.).

„Oxymors kuurpakket” bestaat uit een kartonnen doosje, waarin aanwezig:

A. 6 rolletjes elk inhoudende 8 witte tabletten (bestemd om in te nemen).

B. 6 stuks rose, vierkante tabletten, ten deele tot poeder uiteen gevallen (bestemd voor clysmata).

C. 1 tubetje zalf (gemerkt anaalzalf).

Ad. A. De tabletten bestaan vermoedelijk uit een mengsel van aluminiumacetaat en aluminiumbenzoaat met talk en zetmeel, gearomatiseerd met vanilline.

Ad. B. De tabletten bestaan vermoedelijk uit een mengsel van kaliumsulfaat, aluminiumsulfaat, aluminiumacetaat en -benzoaat, een weinig talk en een weinig eosine.

Ad. C. Een tubetje met een hoeveelheid van ± 10 g. zalf.

De zalf bestaat waarschijnlijk uit met p. dichloorbenzol gearomatiseerd waterhoudend wolvet

Oordeel:

Aluminiumzouten zijn een gebruikelijk middel tegen oxyuris. P. dichloorbenzol is als antiparasitair middel met succes tegen kleeerluizen en motten gebruikt, en wordt tegenwoordig veelal als vervangingsmiddel van naphthaline aangewend. Of het naphthaline ook kan vervangen in zooverre dit tegen oxyuris werkt, is ons uit de literatuur niet gebleken, maar is a priori niet onmogelijk.

EGBERT'S WORMOLINE.

Fabrikant: Egberts en Co., Groningen.

Eenigst afdoend middel tegen spoel-, made- en andere ingewandswormen.

Egbert's wormolie is een mengsel van chenopodiumolie ($\pm 1,5\%$) en een vette olie.

Oordeel:

Chenopodiumolie is een te gevaarlijk middel om in handen van leeken te worden toegelaten. Tegen dit middel moet daarom ten eerste gewaarschuwd worden.

BLAIR'S GOUT & RHEUMATIC PILLS.

Fabrikant: Prout and Harsant, Londen.

Met talk bestoven, tamelijk harde pillen, die op de breuk bruingeel van kleur zijn.

Aangetoond werden: Poeder van colchicumknollen (microscopisch en colchicinereacties) en aluin, benevens kristallen van aluin uit het waterig uittreksel der pillen.

Blair's Gout and Rheumatic Pills bevatten dus poeder van colchicumknollen en aluin (kaliumaluminiumsulfaat). De pillen uit verschillende doosjes wijken onderling belangrijk in grootte af.

Oordeel:

Colchicum-praeparaten zijn dikwijls aanbevolen als antirheumatische middelen, en voornamelijk ook als specificum tegen jicht. Ook is de waarde als geneesmiddel tegen deze ziekten bestreden. In elk geval is de toediening niet zonder gevaar. Zij behooren dus niet in handen van leeken thuis, en vooral niet, wanneer de pillen onderling meer dan 30% in gewicht verschillen.

OXYLECINE.

Fabrikant: Dr. Gebhard en Co., den Haag.

Reclame: „Een ideaal middel ter versterking der zenuwen is Oxylecine van dr. med. Weise, dat rijk is aan zuurstof en bovendien de voor den opbouw van het zenuwstelsel noodige voedingsstoffen bevat” enz. Wordt door den fabrikant aanbevolen vooral tegen neurasthenie.

Oxylecine is een mengsel, dat in hoofdzaak bestaat uit tarwemeel met calciumglycerophosphaat, magnesiumperoxyde, magnesiumoxyde, caseïne en een gele kleurstof.

Oordeel:

Als geneesmiddel tegen neurasthenie is dit mengsel natuurlijk waardeloos.

OXYSAN.

Fabrikant: Dr. Gebhard en Co., Arnhem.

Enkel in de reclame wordt vermeld, dat het een hoog percentage zuurstofzout MgO₂ bevat en verder:

„Met ons Oxysan voeren wij het lichaam in den vorm van zuiver en van hoog gehalte zijnd zuurstof toe, dat het lichaam ongetwijfeld ontbeert en noodig heeft.”

Oxysan is een mengsel van magnesiumcarbonaat en magnesiumperoxyde ($\pm 12,8\%$).

Oordeel:

De reclame bevat louter onzin.

URBANUSPILLEN.

De pillen blijken te bevatten: fol. sennae pulver., carbonas calcicus, tarwezetmeel en zoethoutwortelpoeder.

Een vroeger door den heer VAN RIEL ingesteld onderzoek (De kwakzalversmiddelen pg. 63) gaf als samenstelling voor Urbanuspillen aan: rhabarber, aloë, venkelolie en krijt.

Oordeel:

Zooals reeds zoo dikwijls bij kwakzalversmiddelen is opgemerkt, wisselt ook hier weer van tijd tot tijd de samenstelling.

Dr. CARO'S FRANGUCIN-ONTVETTINGS-TABLETTEN.

Fabrikant: N.V. Dr. Hugo Caro, Chem. Laboratorium, Berlijn, den Haag, Praag, Zurich.

De tabletten worden aanbevolen tegen corpulentie, zwaarlijvigheid en de gevolgen daarvan.

De tabletten zijn bruin gecandeerd. Het omhulsel bestaat uit: suiker, zetmeel, talk en ijzeroxyde. De inhoud bevat: aloë, poeder van frangulabast en bicarbonas natricus.

Oordeel:

Dit „ontvettingsmiddel” bevat dus weer, zooals gebruikelijk is, laxantia.

Hädensa.

Verschillende advertenties in onze bladen vestigden onze aandacht op dit nieuwe product uit Berlijn afkomstig. Wij wisten niet terstond of wij hier te doen hadden met een middel, dat een plaats in ons Maandblad verdiende of dat het hier betrof een van de vele specialité's, waarvan de waarde ook door geneeskundigen niet altijd wordt ontkend.

De wijze echter, waarop *Hädensa* in de bladen werd aangekondigd, gaf ons aanleiding nader op de zaak in te gaan; vooral de volgende advertentie schokte ons vertrouwen.

„Ieder artikel, hoe uitstekend ook, **vereischt bekendmaking.**”

Voorkoming en Genezing van Aambeien.

Het is een voldongen feit, dat zeer vele menschen voortdurend aan de vaak zoo hevig kwelende **Aambeien** lijden, die, na vele middelen vruchteloos te hebben aangewend, ten laatste wanhopen ooit daarvan te worden bevrijd.

De gestadig naar volmaakter geneesmiddelen zoekende wetenschap heeft in de **wereldberoemde „Hädensa”** (Wettig gedeponerd) het ware ideale **succesvolste Aambeigeneesmiddel** gevonden. —

De samenstelling dezer zalf, uit de zuiverste

substantiën, is **bijzonder** gelukkig en **doeïmatig**. Ze heeft een buitengewoon **hooge geneeskracht**, doch dient tevens als **desinfecteerende** en **prikkel-verzachende glijdzalf**. In bijzonder is bij **Hädensa** op het bij aambeienmiddelen zoo noodige „non nocere (**niet schaden**) zorgvuldig gelet. De meest doelmatige en hygiënische toepassing, waardoor tevens een **geregeld te herhalen** en **intensieve aanwending** mogelijk is, brengt de zalf onmiddellijk in innig contact met de zelfs diep liggende knoopen; de meest succesvolle geneeswijze.

Hädensa is klinisch beproefd en wordt in talrijke klinieken en Ziekenhuizen gebruikt.

Hädensa neemt oogenblikkelijk de jeukende pijnen weg, stilt dadelijk de bloedingen, slorpt en droogt de brandende knoopen op en geeft in alle gevallen zekere en volkomen genezing.

Hädensa is het EERSTE, werkelijk bruikbare preparaat tegen aambeien, dat in den handel is."

Het slot van de advertentie, die in allerlei opzichten op een kwakzalvers-annonce gelijkt, bevatte attesten van enkele professoren en doktoren, die wij wel in een geneeskundig, doch niet in een algemeen dagblad (in casu De Telegraaf) verwacht hadden, waaruit blijkt dat men bij het groote publiek ingang tracht te vinden.

Wij besloten derhalve ons het middel tot nader onderzoek aan te schaffen en bestelden het bij de generaal-Agenten *N. V. Nederl. Industrie-Maatsj. te Rotterdam* à raison van f 2.—, terwijl wij ons lid *Dr. M. J. SCHULTE*, Apotheker te *Arnhem*, bereid vonden het onderzoek op zich te nemen.

Tegelijk met het middel, gewerd ons een ruime hoeveelheid papieren, die de roem van *Hädensa* verkondigden, waaronder talrijke attesten van Hoog- en Zeergeleerden, benevens de opgave van de samenstelling van het praeparaat. Deze luidde: *Anthrasol, Argentum nitricum, Hydragrym, Menthol*.

Het onderzoek van *Dr. SCHULTE* stemde daarmee niet volkomen overeen; wij laten, om tegenwering te voorkomen, zijn rapport hier in zijn geheel volgen:

„*Hädensa*,

Tube, met bijgevoegde losse canule, inhoudende ± 17 gram, licht bruine, duidelijk naar menthol riekende, weeke zalfmassa.

Bestanddeelen volgens de fabrikant: menthol, Hydragrym, Anthrasol en Argent, nitric.

Gang van het onderzoek.

1. extraheeren met absoluten alcohol; menthol, anthrasol en water worden verwijderd; het extract wegen na het drogen op waterbad en in den exsiccator.
2. extraheeren met petroleumaether. Vetsubstantie lost op; petroleumaether extract na het drogen wegen; rest onderzoeken.
3. Aschbepaling, en microchemische analyse van de asch.

Resultaat.

1. Door den alcohol wordt 52,8% aan de zalfsubstantie onttrokken, terwijl 7,8% alcoholisch extract overblijft. Dit extract is dik vloeibaar en reikt sterk naar menthol; na verdamping v. d. menthol door verwarming op het waterbad, reikt het zeer zwak empyreumatisch.
2. 42,3% petroleum aether extract, bestaande uit wolvet.
De rest bestaat o.a. uit een niet te identificeren bruine substantie, die in nafronlog oplost en vermoedelijk v.d. anthrasol afkomstig is; voorts uit zeer weinig, zwaar, grauw poeder, dat onder den microscoop

bezien blijkt te bestaan uit metallisch kwik, 0,32% asch.

Aangeetoond worden: kalium, aluminium, zink en sulfaat.

Vermoedelijke samenstelling:

wolvet	± 45%
water	„ 45%
menthol	„ 7,5% samen
anthrasol	„ 0,5% samen
aluin	„ 0,5% samen
zink-oxyde	„ 0,5% samen
kwik	„ 0,02%

Opmerking:

Zilvernitraat is afwezig.

de aanwezigheid van anthrasol kon niet met zekerheid worden vastgesteld."

Waar het deshalve blijkt, dat de samenstelling niet overeenkomt met de opgave (de aanwezigheid van *zilvernitraat* is gemakkelijk aan te toonen) is ons wantrouwen in de verklaringen van den fabrikant wel gerechtvaardigd.

Het bovenstaande was geschreven toen wij No. 9 van de Mededeelingen van het Rijk-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek onder de oogen kregen. Daarin lezen wij omtrent *Hädensa* o.m. „In plaats van het aangegeven *nitras argenticus* is aluin aanwezig. Dit moet op zichzelf worden afgekeurd, ook al zal het *therapeutisch* effect wellicht hetzelfde zijn. Er werd reeds meermalen in deze Mededeelingen gewezen op dit nadeel der specialité's van wisselend in hun samenstelling te zijn."

Wij meenen daarom gerechtigd te zijn *Hädensa* een plaats in onze kolommen te geven met de waarschuwing aan lijdens aan aambeien vóór het gebruik den raad van een geneesheer in te winnen. Zij zullen zich dan misschien voor groote onaangenaamheden vrijwaren.

De „helderziende" K. Beekink Sr.

Van een geneesheer buiten Amsterdam ontvingen wij een fleschje en een schrijven afgezonden door den in de hoofdstad woonachtigen *K. BEEKINK SR.* aan een lijdere, die hij persoonlijk niet gezien, derhalve ook niet onderzocht had. Hierbij was het verzoek gevoegd om inlichting aangaande den inhoud van het fleschje.

Het schrijven luidde aldus:

„A'dam, 7-7-'25.

Deze patiënt kan niet geheel beter worden, doch wel wat opknappen.

Doet zij er *niets* aan, dan zal de toestand steeds achteruitgaan.

Nu weet ik niet of zij in dit geval dan toch medicijnen wil hebben.

Ik zal echter, in het vertrouwen dat men toch wil doen wat mogelijk is, de bode medicijnen medegeven.

Natuurlijk is het noodige geduld hoofdzak.

Ik heb deze keer uitzondering gemaakt, want Schriftelijk Consulteren doe ik niet meer, maar in het vervolg moet, of de patiënt, of iemand namens deze, komen.

Hoogachtend,

K. BEEKINK Sr."

Het fleschje werd ter onderzoek in handen gesteld van den heer Apotheker *PH. A. COPPENS* te *Rotterdam*, die ons mededeelde, dat de inhoud van het 60 grams druppelfleschje bestond uit zeer slecht bereid *Thymextract* met fijn bezinksel, hoofdzakelijk bestaande uit *plantenresten*. De gebruiksaanwijzing vermeldde: „5 x daags 10 drupp. op venkelwater, omschudden."

Hiervoor werd f 3.— gerekend terwijl voor het schrijven, alias „consult" f 5.— moest worden betaald.

Het gaat nogal zouden wij zeggen maar dat is het ergste niet. Veel erger is de inhoud van het schrijven, waarin de patiënte wordt beloofd, dat zij *wel wat zal opknappen*, zonder eenig onderzoek van deze en dit wel met een middel, dat slechts in enkele gevallen van hoesten wordt voorgeschreven, vooropstellende, dat het naar eisch is bereid. Dat de helderziende de diagnose stelt: „Deze patiënt kan niet geheel beter worden" en dus oorzaak kan zijn, dat zij nalaat de noodzakelijke doelmatige hulp in te roepen (wat in dit geval gelukkig niet gebeurd is) noemen wij in één woord *schandelijk*.

BOEKBESCHOUWING.

Geneesmiddelenkennis voor verplegenden.

door

W. SCHUURMANS STEKHOVEN, Arts
2e druk. — Bibliotheek Nosokomos.

Uitgever J. B. WOLTERS, Groningen, Den Haag.

De eerste druk van bovengenoemd boek verscheen in Dec. '21 in eerste oplage en in Januari '23 in tweede oplage. Dat reeds nu een tweede druk noodig is, bewijst dat het boek „er is ingegaan."

Hierover kan de Vereeniging tegen de kwakzalver zich verheugen, want de schrijver wil de verplegenden niet opwekken tot zelf „dokteren" wat spoedig leidt tot kwakzalverij maar waar schuwt juist tegen dat kwaad.

Op bl. 11 toch schrijft hij: „wanneer de verplegende uit dit boekje niets anders leert, dan hoe en waarom hij zich van kwakzalverij in den meest uitgebreiden zin des woords dient te onthouden en hoe en waarom hij die naar vermogen kan, mag en moet bestrijden, dan zal de schrijver zich meer dan beloofd weten en — wat belangrijker is: zal de volksgezondheid daar zeker bij gebaat zijn."

We vinden dan ook in het boek herhaaldelijk de bestanddeelen van kwakzalversmiddelen genoemd met tevens waarschuwingen tegen het gebruik dier middelen. Juist om die reden zou ik het vlot geschreven en prettig leesbare boek niet alleen gaarne zien in handen van verplegenden maar ook van leeken op 't geneeskundig terrein, die zeker door kennismaking met den inhoud zich een groot voordeel kunnen verschaffen.

N. KEULEMANS.

UIT DE PERS.

De geneesmiddelen-fabricatie.

In *De Telegraaf* van 3 Mei j.l. (wij waren verhinderd er eerder op te wijzen) bespreekt *PROF. W. STORM VAN LEEUWEN* dit onderwerp, in hoofdzaak in verband met de groote overmaat van overbodige — en daardoor nadeelige-patentmiddelen.

Hij stelt dan de vraag:

„Wie de schuld is? Laten we er niet te veel tijd aan verdoen. Niet een enkelen fabrikant moeten we beschuldigen, maar het geheele thans bestaande systeem. Het systeem, dat inhoudt, dat elke fabrikant — of bijna elke fabrikant — hetzelfde doet. Systematisch honderden verbindingen laat onderzoeken of er niet een bij is die werkt tegen griep (f tegen hoofdpijn, of pijn in den rug. Vindt hij er geen, dan neemt hij een bekend middel en verandert den naam na er al dan niet eerst iets aangehangen te hebben. Of hij combineert er twee of drie of vier. Of hij maakt een nieuw praeparaat uit koeienhersenoden, laat daar zenuwzakte, bloedarmoede, desnoods zielsziekten mee behandelen, krijgt attesten van zeer bekende artsen over de

voortreffelijke werking en bij onderzoek blijkt, dat de fabrikant nog niet eens de moeite genomen heeft in dit zeer dure praeparaat inderdaad hersensubstantie in zoodanige hoeveelheid te doen, dat een bevoegd chemicus de lecithine er in zou kunnen aantoonen (niet maar een gekozen voorbeeld, maar een authentiek geval).

We zijn aan de chemisch-pharmaceutische industrie eenigen dank verschuldigd voor den vooruitgang in de therapie, die zij heeft helpen bevorderen en waaraan ze, dat zij terloops vermeld, het noodige verdiend heeft.

Ik wil niet betwisten dat sommige fabrikanten zich bij de uitoefening van hun bedrijf laten leiden door ethische motieven.

Maar ten opzichte van het gros der fabrieken kan de arts moeilijk een gevoel van dankbaarheid handhaven als hij ziet hoezeer ze ons in een chaos hebben gebracht, hoezeer zij ons overstelpen met praeparaten die grootendeels of op zichzelf reeds waardeloos zijn, of waardeloos worden omdat ze niet duidelijk beter zijn dan de bestaande.

De blaam treft niet de fabrieken alleen. Zij treft ook al die artsen, die hetzij in laboratorium of kliniek, hetzij te goeder trouw, hetzij te kwader trouw aan het ontstaan van dezen toestand hebben meegewerkt. Te goeder trouw, volkomen te goeder trouw waren de meesten daarbij zeker.

Zij kregen een middel ten onderzoek, probeerden het, zagen, of meenden te zien dat het wel werkte en publiceerden dat, vergetende, dat ze niet het juiste criterium hadden aangelegd, dat ze niet bewezen hadden, dat het middel duidelijk beter was dan het beste van de bestaande.

Niet hard mag men beoordeelen een fabrikant, een arts. Het werd zoo algemeen gedaan, het was bijna usance en, vergeten we dat niet, langs dezen foutieven weg zijn ook soms goede dingen binnengekomen, en thans, nu Gehe's codex prijkt met meer dan 20.000 namen is de critiek gemakkelijker dan in de periode toen de usance ontstond.

Dit is het ziektebeeld.

Wat is er aan te doen?

Het kwaad uitroeien, aan den wortel aangrijpen, kunnen we hier in Holland niet, want wij hebben deze fabrieken haast niet, het komt haast alles van buiten.

Hooge invoerrechten heffen? Dat wil ik niet voorstellen, ten eerste omdat men dan komt in een ingewikkeld complex van politiek-economische kwesties en ten tweede, omdat men dan met het slechte, dat men weren wil, ook het goede zou treffen.

Ik meen: de eenige oplossing is: hoog belasten.

Natuurlijk niet een belasting op de goede, gebruikelijke geneesmiddelen, maar een belasting op de groote overmaat van overtollige — en, daardoor nadeelige — patentmiddelen."

CORRESPONDENTIE.

W. H. B. te V. De door u bedoelde arts bestaat en is bevoegd. Hij verleent veel steun aan de Vereeniging voor psychisch onderzoek en toegepast magnetisme en, al moge zijn optreden ook vreemd voorkomen, voor twijfel aan zijn goede trouw bestaat voor ons geen reden.

Zie omtrent SPOELSTRA ons Maandblad van December 1923. Zoodra andere onderzoekingen afgelopen zijn, zullen wij het water onder handen nemen.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Boom's Maagpoeder.

De Apotheeker J. A. Boom, vroeger te Meppel, later te Arnhem, sedert kort overleden, is sinds jaren opgetreden als fabrikant van een middeltje,

dat hij in de nieuwsbladen aan de maaglijders aanbeveelt. De samenstelling werd door hem geheim gehouden, maar het lid onzer Vereeniging, de heer VAN LEDDEN HULSEBOSCH,* heeft het reeds meermalen onderzocht.

Het onderzoek leerde, dat het poeder waardoor, naar het heet, „reeds een zeer groot aantal maaglijders zijn genezen van maagpijn en slechte spijsvertering", niets bijzonders was. 't Was een mengsel van *carbonas calcis* (krijt), *magnesia*, *magisterium bismuthi* en poeder van *orangeschillen*, alles sterk geromatiseerd met *pepermuntolie*.

Wij willen heelwel de verzekering gelooven van den heer BOOM, dat het recept afkomstig is van een geneesheer en ook dat het in sommige, hem bekende, gevallen van nut geweest is; toch zal het nimmer geoorloofd zijn het aan maaglijders zonder onderscheid als heilzaam aan te bevelen.

Integendeel, vooral bij *acute* maagontsteking zal de bismuth, zoowel als het gedurig gebruik der prikkelende *pepermuntolie* niet nalaten schadelijke werking uit te oefenen.

En een lijder aan een slepende ongesteldheid van de maag behoeft ook waarlijk niet te grijpen naar het middel van Boom. Ongetijfeld zal de geneesheer, dien hij zeker wel eens heeft geraadpleegd, den lijder de bestanddeelen van dit middel in den een of anderen vorm hebben voorgeschreven, indien hij oordeelde, dat zij voor zijne ongesteldheid dienstig waren, want 't zijn allen oude en aan ieder geneesheer bekende stoffen.

Van Zalm's kruiden.

Vanuit het lieflijke dorpje *Haamstede* (Zeeland) worden de VAN ZALM'S KRUIDEN in den handel gebracht, aanbevolen als een „onfeilbaar genees- en voorbehoed middel tegen reumatiek of verkoudheid". Deze aanbeveling komt in een prospectus voor, welke met de kruiden wordt toegezonden en waarin o.a. te lezen staat, *dat de genezing door van Zalm's kruiden steeds met het beste succes is bekroond*.

Nu dat is in geen geval waar. Een ons bekende oude dame, die veel geplaagd wordt door reumatiek, heeft ten einde raad het eens met deze kruiden geprobeerd. Na ze eenigen tijd gebruikt te hebben kon niet de minste verbetering worden geconstateerd.

Het is trouwens niet de eenige onwaarheid, welke in dezen prospectus staat. Daarin komt n.l. ook voor:

„Deze kruiden, die bereid worden uit enkele door mij samengevoegde bladeren, dus geheel onschadelijk, bezitten de eigenschap om het nierstelsel, hoe ook aangetast, weer op dreef te brengen en tot „zijn gewone werkzaamheden in staat te stellen".

Waaruit bestaan nu deze bladeren? Een onderzoek hiernaar ingesteld leerde, dat het uitsluitend gedroogde **brandnetels** zijn!

Door het gebruik van een aftreksel dezer planten is stellig geen verbetering te verwachten noch tegen reumatiek, noch tegen verkoudheid.

Sanguinose. Door de firma VAN DAM & Co. te 's-Gravenhage wordt dit middel met veel ophef aanbevolen „in al die gevallen, waarin groote zwakte het herstel belemmert of het leven tot een last maakt". Verder wordt ervan gezegd: „Heel bijzonder gunstig is de werking van de Sanguinose bij kinderen die herstellende zijn van engelsche ziekte (rhachitis); de voorbeelden daarvan zijn talrijk."

Volgens de bewering van de fabrikanten is

Sanguinose „getrokken uit een groot aantal kruiden, die door hunne onderlinge samenstelling een zeker gevolg waarborgen. Na herhaalde proefnemingen is het eindelijk mogen gelukken de Sanguinose aldus in het luchtledige te bereiden dat de *voedingszouten* uit de planten hier in den meest onveranderden vorm aanwezig zijn."

Daarentegen is, door het onderzoek van den heer J. VAN RIEL, te 's-Gravenhage gebleken, dat er van dat *groot aantal kruiden* niet veel te merken is en nog minder van de zoo belangrijke *voedingszouten*.

Sanguinose is geen ontdekking van bijzondere waarde; neem: wat bittere kruiden, waarin o.a. gentiaan voorkomt (b.v. de bekende, zoogenaamde koortskruiden) trek die met wijn, water en spiritus, filtreer het mengsel na eenige dagen... en *klaar is Sanguinose*. Wij zien, na deze verklaring, al een storm onder de bewonderaars opsteken en ons afvragen: of dan al die menschen gelogen hebben die zulke mooie attesten hebben afgegeven? Och neen, goede menschen! Een *geregeld* gebruik van wat wijn (en vermengd met enkele bitterstoffen om den eetlust op te wekken) zal, in gevallen van zwakte, goede diensten kunnen bewijzen, maar daarvoor is 't niet noodig f 1.50 voor de 300 gram of f 3.75 voor de flesch te betalen. Een vertrouwd wijnkooper helpt u beter en veel goedkooper dan de firma VAN DAM & Co. Een beetje gentiaan-tinctuur b.v. door een flesch wijn... en zeker hebt ge f 2.75 verdiend en zult er even gezond bij worden als bij het gebruik van *Sanguinose*.

Nog een raad: Geeft het uwe kinderen *niet* bij herstel van *engelsche ziekte*; voor kinderen bevat het wondermiddel *veel te veel alcohol*.

Sloan's liniment. Die arme lijders aan reumatiek hebben wat te verduren. Niet alleen dat zij pijn lijden, die soms hevig en langdurig kan zijn, maar ook — dat zij het mikpunt zijn van allerlei gemeene kwakzalvers, die hun met hunne middeltjes paaen en plagen. Ontelbaar is het getal kwakzalversmiddelen, die werden en nog dagelijks als onfeilbaar worden aanbevolen tegen reumatiek, zoodat het verwonderlijk schijnt, dat er nog menschen zijn, die aan deze ziekte lijden. Het feit echter dat wij nog zoovelen ontmoeten die door de kwaal zijn aangestast, bewijst alleen reeds voldoende, dat er aan die onfeilbaarheid nog al wat ontbreekt.

Voort urend wordt in vele couranten weer reclame gemaakt voor Sloan's liniment, een Amerikaansch product.

Dit smeersel wordt aanbevolen als een „vertrouwd middel tegen Rhumatisme, Ruggepijn, Vliegende Jicht, Heupjicht, Stijve Gewrichten, Verkoudheden op Borst of Longen, Keelpijn, Schorheid, Kneuzingen, Steken van insecten, Verstuikingen enz."

Zoo staat er op de bijgevoegde gebruiksaanwijzing terwijl, volgens het opschrift op het fleschje, het ook nog goede diensten bewijst bij aamborstigheid, gezwellen, brandwonden en tandpijn.

De hoofdbestanddeelen van het wondermiddel zijn *cajuputiolie* en *terpentijnolie*, dus zeer bekende stoffen, die al sedert onheuglijke tijden als smeermiddel bij reumatiek worden aangewend, die somwijlen verlichting geven, maar door niemand als een *afdoend* middel worden beschouwd.

Wij waarschuwen nog tegen het volgende: Op het doosje, waarin het monsterfleschje gepakt is, lezen wij:

„Eenige droppels op een beetje suiker gegoten zal een pijnlijke hoest stillen." „Tegen kramp pijn en koliek, neem 6 of 10 droppels, met suiker vermengd, in."

Deze raadgevingen zijn *schandelijk*. Gevaar voor den verbruiker is hier niet buitengesloten en, volgens een mededeeling in het Maandblad van December 1911, reeds voorgekomen.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*; C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's *Gravenhage*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te *Arnhem*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Voorzitter van de A. N. V. „Het Groene Kruis” te *Utrecht*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Mei. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Oud-Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's *Gravenhage*; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING f 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD f 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: GROENBURGWAL 26, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237
Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur: Voorstellen voor de Alg. Vergadering.

Hoofdartikel: Gevaarlijke reclame voor Togonal.

Mededeelingen van verschillende aard: Posterine (Voorloopige waarschuwing). — Salvito van Robert Hahn. — Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek — Een opmerking van de Kamper Courant.

Ingezonden: Salvito en „Het Leven”.

Rechtszaken: Een masseur. — Nogmaals onbevoegde uitoefening.

Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

De jaarlijksche Algemeene Vergadering der Vereeniging zal vermoedelijk in de maand November plaats vinden.

Leden, die voorstellen op die vergadering ter tafel wenschen te brengen, worden verzocht deze vóór 15 October a.s. bij den Secretaris-Penningmeester in te dienen.

Als nieuwe leden zijn toetreden:

Zuster **Kramer**, Directrice der Zuigelingenklinik te Rotterdam.

en de heeren:

J. J. W. van Beek, Tandarts, Nijmegen.

G. Kasteleyn, Hilversum.

GEVAARLIJKE RECLAME VOOR TOGAL.

In het Maandblad van Maart 1923 bespraken wij, onder het hoofd „Gevaarlijke aanbevelingen”, de reclame, die voor talrijke spécialités in de couranten wordt gemaakt, zelfs zonder dat wij die middelen, als zoodanig, gevaarlijk konden noemen. Wij deden aan die beschouwing de volgende opmerking vooraf gaan. In 't algemeen schuilt in de aanbeveling in advertenties van een of ander middel tegen een of meer kwalen een groot gevaar.

Het publiek is in het merendeel der gevallen niet in staat een oordeel over den aard van zijn kwaal te vellen (dit is alleen den deskundige toevertrouwd). Afgaande op de beloften in de advertentie, verbeeldt het zich aan een der daarin genoemde kwalen te lijden, slikt het middel — dat misschien juist zeer ondoelmatig is — en laat den juisten tijd voor doelmatige behandeling verloren gaan.

Wij maakten onze bewering duidelijk aan de hand van eenige „Ingezonden Mededeelingen” en advertenties, die destijds in de bladen werden opgemerkt, o.a. aan die ter aanbeveling van de Togonal-tabletten. Wij verwijzen, om niet te uitvoerig te worden, naar het aangehaalde Maart-no.

Onze bespreking bleek den vervaardiger van de Togonal-tabletten niet aangenaam te zijn, evenmin als wat wij later over de Togonal-reclame schreven; tenminste hij bedreigde ons met gerechtelijke vervolging wegens aanvallen op zijn praeparaat (zie ons Maandblad van December 1923).

Wij hebben daarop geantwoord: „dat aanvallen tegen het praeparaat Togonal door ons niet zijn gedaan, alleen tegen de gevoerde reclame en wel op gronden, uiteengezet o.a. in ons no. van November waarbij wij nog steun vonden in de Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek. Wij moeten, om niet te uitvoerig te worden, naar dat nummer verwijzen maar geven de verzekering, dat, wanneer, ook in het vervolg, de Togonal-reclame zich blijft bewegen op een gebied, dat wij schadelijk achten voor het algemeen welzijn, wij niet zullen aarzelen er de aandacht op te vestigen. Dat is onze plicht.”

Welnu de Togonal-reclame blijft zich op denzelfden weg voortbewegen; men leze de volgende mededeeling, opgenomen in De Telegraaf van de vorige maand:

„Ingezonden Mededeelingen.

Togonal tegen Pijnen 1500 Dokters-attesten in 6 maanden.

Togonal-tabletten lossen het urinezuur op, het gif dat gewrichten of spieren stijf en gezwollen maakt, en de verschrikkelijke pijnen veroorzaakt. Togonal-tabletten verdrijven de hevigste pijnen, maken gewrichten en spieren weder los, lenig en normaal, en genezen U gegarandeerd. Dokters en publiek zijn eenparig in hun lof, alle attesten beschrijven Togonal als een snel en zeker werkend geneesmiddel tegen Rheumatiek, Gewrichtspijn, Ischias, Jicht, Griep, Verkoudheid, Influenza, Slapeloosheid, Hoofd- en Zenuwpijn.

In klinieken is door dokters de samenstelling

der Togonal-tabletten onderzocht en beproefd; de groote geneeskracht en pijnstillende werking van het preparaat is daar gebleken. Verrassende resultaten werden door vele dokters verkregen, zelfs in gevallen waar andere middelen volkomen faalden. Togonal wordt voor het lichaam nimmer behoefte, is geheel onschadelijk en gemakkelijk in te nemen.

Groote geneeskracht. Dr. F. G. te K. schrijft: „Voor mij en voor mijne patiënten is het een buitengewoon aangename gewaarwording de pijnstillende werking van dit prachtige geneesmiddel mede te maken. In vele gevallen is de snelle genezing verbijsterend.”

Absoluut pijnverdrivend. Dr. E. te S. schrijft: „Tot nu toe heb ik Togonal bij gevallen van rheumatiek en ischias dikwerf voorgeschreven en daarbij merkwaardig snelle genezingen waargenomen.” Soortgelijke attesten bereiken ons dagelijks, ook van particulieren.

Stop nu eens eindelijk met het slikken van minderwaardige preparaten die Uw gestel sloopen en U toch niet genezen. Togonal is het eenigste geneesmiddel dat ziekten, door koude vatten ontstaan, direct bestrijdt en geneest, Togonal lost het urinezuur op, weert koorts en kalmeert de zenuwen. Bij alle apoth. en drog. a f 0.80 en (3 x gr.) f 2.—

Importeur Pharm. en Chem. Groothandel A. J. AMEYE, Amsterdam”.

De mededeeling werd aan het slot nog versierd met twee prentjes, een voorstellende een flacon Togonal-tabletten met het onderschrift „Dit helpt” en een ander, bevattende de afbeelding van een paar medicijnfleschjes en enkele tabletten-doosjes met het onderschrift „Dat niet”, dus de gewone methode van afkeuring van andere medicamenten.

Terwijl het ons bevreedend voorkomt dat van die 1500 Dokters-attesten er slechts 2 zijn opgenomen, waarvan nog de naam niet duidelijk wordt vermeld, waaraan dus al zeer weinig vertrouwen kan worden geschonken, vinden wij, na het vroeger geschrevene, het bijna onnoodig opnieuw aan te toonen hoe gevaarlijk, annonces als bovenstaande, op het groote publiek moeten inwerken.

Slechts nogmaals een enkel woord. Wij hebben bij Togonal te doen met een mengsel van aan elken

geneeskundige bekende en dikwijls door hen gewaardeerde geneesmiddelen en wij zouden geen bezwaren hebben, wanneer de vervaardiger van Togal de geneesheeren met zijn praeparaat in kennis had gesteld, het aan dezen overlatende te beoordeelen, in welke gevallen zij het dienstig zouden achten daarvan gebruik te maken.

Nu het middel echter in de couranten aan het groote, ondeskundige publiek op opzienbarende wijze tegen verschillende kwalen wordt aanbevolen, met afkeuring van andere in gebruik zijnde middelen, wordt het anders.

Gewrichtspijn, slapeloosheid, hoofd- en zenuwpijn kunnen allerlei oorzaken hebben, oorzaken waarbij de aanwending van Togal alles behalve aangewezen is en die slechts bij nauwkeurig onderzoek kunnen worden vastgesteld en, zoo mogelijk, verholpen.

Tegen die aanbeveling aan het publiek, dat in zijn onkunde maar aan het slikken gaat, vertrouwend op de verklaringen in de advertentie, komen wij met kracht op; wij beschouwen haar als zeer gevaarlijk.

Ter bevestiging van onze bezwaren laten wij hier nog eens volgen de meening van het Rijks-Instituut voor Pharmacotherapieutisch onderzoek:

„TOGAL.

Fabrikant ' G. F. Schmid, Uster (Zwitserland).

Telkens bereiken het Instituut verzoeken om mengsels te onderzoeken van gewone, in elke apotheek verkrijgbaar, ja zelfs in de pharmacopee opgenomen, geneesmiddelen die in een fabriek vermengd en van een verleidelijken naam voorzien met groote reclame aan het publiek tegen bepaalde ziekten worden aanbevolen. Dergelijk mengsels zijn vaak precies dezelfde als die, welke door medici worden voorgeschreven. Het verschil is echter, dat in het laatste geval de ziekte door eens deskundige is vastgesteld en zodoende op doelmatige wijze kan worden behandeld, terwijl in het eerste geval de patiënt zelfs de diagnose maakt en daardoor het gevaar rijst, dat in het begin van zware ziekten kostbare tijd verloren gaat en besmettelijke ziekten niet tijdig genoeg worden herkend.

Een typisch verschijnsel is verder, dat in de reclame van dergelijke mengsels altijd weer gebruik wordt gemaakt van de uitkomsten van de onderzoekingen van BURGI, volgens welke in sommige gevallen geneesmiddelen in mengsels elkanders werking onderling versterken, zonder dat echter door den fabrikant kan worden aangevoerd:

1. dat juist in zijn mengsel een dergelijke versterking van de werking bestaat.

2. dat, wat de hoofdzaak is, een dergelijke versterking van de werking enig therapeutisch nut kan hebben. Dit laatste is namelijk slechts dan het geval, wanneer een bepaalde gewenschte therapeutische werking wel en schadelijke bijwerkingen niet versterkt worden.

Een dergelijk mengsel is het Togal, dat en aan medici en direct aan het publiek met groote reclame wordt aanbevolen. Het gevaarlijke van deze voor leken bestemde reclame is, dat hierbij de ziekten waartegen het middel moet dienen, worden genoemd, waardoor het zelf-dokteren in gevaarlijke mate in de hand wordt gewerkt. Als indicaties worden nl. opgegeven: verkoudheden, hoofd- en zenuwpijnen, reumatiek, jicht,

ischias, spit, influenza, griep, slapeloosheid en allerlei pijnen. Het is zonder meer duidelijk, dat het gevaar van een dergelijke reclame juist in deze lijst van indicaties schuilt.

Volgens de reclame is de samenstelling' 64,3% acidum acetosalicylicum, 4,06% tannas chinini, 12,6% lithium-salicylaat, 6,6% zetmeel, 10,6% asch, hoofdzakelijk bestaande uit magnesia usta of magnesiumperoxyde en uit bolus.

Dat acetylo-salicylzuur (aspirine), salicylzuur en chinine pijnstillend en antipyretisch werken, behoeft niet te verwonderen. Er bestaat echter geen behoefte aan dergelijke met een fantasie-naam bestempelde mengsels te meer, omdat de manier van reclamemaken ten sterkste afgekeurd moet worden."

Mededeelingen van verschillenden aard

POSTERINE TEGEN AAMBEIEN.

(Voorloopig bericht).

In „De Telegraaf” van 27 September (en het bleek ons ook in andere couranten) komt, onder de rubriek „Ingezonden Mededeelingen” een zeer uitvoerige advertentie voor, waarin de aandacht op bovenstaand middel wordt gevestigd.

De wijze waarop die Mededeeling is ingekleed, doet ons vermoeden, dat hier een terrein betreden wordt, waarop onze bestrijding zich beweegt.

Daar echter ons in te stellen onderzoek tijd vordert en niet vóór het verschijnen van dit No. van het Maandblad kan zijn afgelopen, raden wij de lijdens aan aambeien (die het reeds zoo lang zonder Poster ne gedaan hebben) aan, nog een maand geduld te hebben en ons nader bericht af te wachten.

SALVITO

van

Dr. Med. ROBERT HAHN & Co.

In het Maandblad van Juli j.l. schreven wij uitvoerig over een middel Nervosin dat, van Deutsche afkomst, ook te Groningen verkrijgbaar was gesteld, vanwaar, blijkens de drukwerken, Nederland bewerkt moest worden. Kort daarop ontvingen wij van welwillende zijde, een circulaire in het Duitsch gesteld ter aanbeveling van een nieuw wondermiddel Salvito, vervaardiger ook Dr. med. ROBERT HAHN EN Co. G. m. b. H. te Magdeburg. Wij schreven daarop naar Duitschland en ontvingen verschillende gedrukte stukken, die wij intusschen in onze taal in uittreksel kunnen mededeelen. Want iets later zagen wij, door bijgaande „Ingezonden Mededeelingen”, o.a. in De Courant, dat ook hier te lande pogingen werden aangewend om het publiek het geluk van Salvito deelachtig te doen worden.

„Ingezonden Mededeelingen.

Met een voet in het graf.

Duizenden menschen staan met één voet in het graf zonder het te weten, zonder er in het minst een vermoeden van te hebben. Gruwelijk is het, dat juist degenen die geen vermoeden hebben onder deze vreeselijke ziekten moeten bezwijken. De verschillende ziekten waardoor ze bezocht worden, hebben alle een treurig einde.

Met lichte voorboden begint het. Zij moeten waarschuwingsteekenen zijn, welker veronachtzaming ernstige gevolgen heeft.

Heeft U nog nooit over slechte spijsvertering, gebrek aan eetlust, voortdurende hoofdpijn, vermoeidheid, opstijging van het

bloed, des nachts transpireeren, koude voeten, hart-, nier-, gal- of leverkwalen, aambeien, dauw-worm, uitslag, jicht, suikerziekte, corpulentie, voortdurende aandoening van keel, neus, ooren, de gevreesde aderverkalking, langdurige gebreken aan de beenen geklaagd, zijn U nog nooit door den dokter de gevolgen voor oogen gesteld, en is U zelf niet overtuigd, dat te vroege veroudering, het te vroeg verdwijnen der jeugdige kracht U kan dreigen.

Dit alles zijn waarschuwingen der natuur, die U zeggen willen, dat U met één voet in het graf staat. Juist de lichtste kwalen zijn de eerste waarschuwingsteekenen, dat Uw bloed, de behouder van alle leven, niet op die wijze zijn taak kan vervullen, waarvoor het door de natuur is bestemd. Onzuiver bloed is de bron van alle lijden.

Het bloed heeft in het menscheijk organisme de gewichtigste taak te vervullen. Slechts zuiver, in de juiste chemische samenstelling is het hiertoe in de gelegenheid. Al deze teekenen zijn waarschuwingsteekenen dat uw bloed op een of andere wijze schadelijke bestanddeelen bevat, die volstrekt moeten worden verwijderd. Dr. med. Robert Hahn's „Salvito” is op grond van zijn samenstelling, zooals duizenden waardeerende brieven bewijzen, in staat het bloed deze onberispelijke samenstelling terug te geven, die terugkeer van alle genoemde voorboden en verschijnselen uitsluit. U kunt het kosteloos proeven. Ieder, die een proef wil nemen, ontvangt haar gratis, wanneer hij een briefkaart met zijn nauwkeurig adres aan dr. med. ROBERT HAHN & Co., Groningen Hs 2 schrijft, Hoedt U echter voor de vele aangeboden zwendelmiddelen, waarvoor de autoriteiten reeds lang hebben gewaarschuwd. U geeft uw geld nutteloos uit. — Schrijf U heden nog, zonder uitstel, om een proefverpakking. U ontvangt bovendien nog een waardevol boek over „de kunst, het leven te verlengen”, gratis bijgevoegd. Iedere minuut is kostbaar, schrijf daarom dadelijk."

Wij hebben deze „mededeeling” in haar geheel overgenomen, niettegenstaande de hoofdinhoud in een „Ingezonden stuk” voorkomt, opdat het wel aan iederen leek duidelijk zal worden dat deze annonce te mooi is en daarom geen vertrouwen verdient. Die waarschuwing: Met één voet in het graf, die echte bankmakerij in 't begin en daarna de belofte, dat Salvito in staat is het bloed de onberispelijke samenstelling terug te geven, zal wel niemand, die zijn gezond verstand gebruikt, in twijfel laten omtrent den aard van de advertentie hierboven vermeld.

Wij zouden, dunkt ons, hiermede kunnen volstaan en met de waarschuwing: hecht geen geloof aan hetgeen u wordt voorgespiegeld.

Om onze lezers intusschen nog eenigszins nader in te lichten, zullen wij wat uitvoeriger zijn, al moeten dan ook andere besprekingen worden uitgesteld.

Een onzer ijverige medewerkers schreef op de aanbeveling en, door zijn bemiddeling, ontvingen wij een pakket drukwerk en een monster van het wondermiddel.

Hoofdzaak van het drukwerk was een brief en een brochure, waarin wat den brief betreft, de lof van Salvito in allerlei opzichten

wordt gezongen. Slechts een gedeelte willen wij hier overnemen:

„We verzoeken U, de brochure grondig door te lezen.

Vele verschijnselen zullen U dan duidelijk worden waarvan de oorzaak thans nog een geheim voor U is en boven alles zult U vinden, op welke wijze Dr. med. Robert Hahn's „Salvito” op de samenstelling van het bloed en tengevolge hiervan ook op het geheele organismewerkt. Het gaat hier om den uitslag van veeljarige, grondige studieën, die ons resultaten bracht, die wellicht thans nog voor vele artsen een geheim zijn. §)

Na grondige studie van dit kleine boekje zult U zich van veel fouten bewust worden, die U tot nu toe met betrekking tot Uw levenswijze hebt gemaakt en op grond van deze mededeelingen zult U in de toekomst waarschijnlijk geheel anders kunnen leven, als U tot dusver deedt, zonder dat U zich eenigen dwang behoeft aan te doen. U zult geheel andere resultaten verkrijgen, daaraan twifelen we niet. U zult hoogstwaarschijnlijk tevredener en gelukkiger wezen resp. worden, en meer lust aan de arbeid hebben als U tot dusver hadt. Het is een groot voordeel van onze methode, dat het van dengene, die er zich onderwerpt, geen bijzondere instructies, geen speciale leefregels en geen storing van het beroep verlangt. Alleen het innemen der tabletten volgens voorschrift, (§) alsmede, zoover mogelijk, zeer veel oponthoud in de frissche lucht en vermijding van sterk gekruide spijzen dragen er toe bij spoediger resultaat te verkrijgen.

De kleine proefzending kan U natuurlijk niet overtuigen van de werkzaamheid van het middel en van de resultaten, die de toepassing zeker met zich brengt.

In elk geval raden we U aan, Uw toestand na het innemen der proef nauwkeurig na te gaan. Zonder twijfel zult U door het gebruik van deze kleine proef tot de overtuiging komen, dat een langer durende toepassing van ons „Salvito” voor U van groot voordeel moet zijn, en volgens deze veronderstelling veroorloven we ons, U thans een kuur voor 14 dagen, bestaande uit 1 doos met 15 gemakkelijk in te nemen capsules en 2 dozen elk van 30 tabletten „Salvito” onder rembours van f 5.— te zenden.

Mochten er onder Uw bekenden zijn, die aan zulke of soortgelijke kwalen lijden, dan zou U ons ten zeerste verplichten, wanneer U deze op ons „Salvito” opmerkzaam maakte en hen bewoog een proef te nemen met dit middel. Mocht voor dit doel brochures of proefzendingen noodig zijn, dan stellen we deze gaarne ter Uwer beschikking. We zouden het echter ook reeds ten zeerste waardeeren, als U ons op bijgaande kaart slechts het adres van een bekende wilde opgeven, opdat we hem van hier uit een proefzending en brochures van onze middelen kunnen zenden.

Het zou ons genoegen doen, over ongeveer 14 dagen van U te vernemen, of U over Dr. med. Robert Hahn's „Salvito” tevreden zijt en of voortzetting der kuur gewenscht is. Ofschoon we van onze vele vrienden niets dan goeds over Dr. med. Robert Hahn's „Salvito” hooren, zult U toch kunnen begrijpen, dat men zich dagelijks weer op nieuw verheugd, als ook

andere vrienden over goede, met „Salvito” bereikte resultaten schrijven.”

De opzet van dit schrijven, in beteekenis veel overeenkomende met dat van andere ons bekende kwakzalvers-aanbiedingen, is duidelijk genoeg. Reeds zoo dikwijls hebben wij dit uiteengezet. Het is een gewoon verschijnsel, dat na gebruik van zoo'n proefpakje, menigeen zich suggereert, dat hij beterschap heeft ondervonden, dus niet gaarne met het gebruik van het middel zou uitscheiden en daarom de rembours-zending accepteert. Men gaat er nu niet spoedig toe over de methode als mislukt te beschouwen, probeert en probeert nog eens en roemt zelf in 't begin bij vrienden en kennissen op de prachtige resultaten. Men geeft uit dankbaarheid het adres van dezen of genen op en een nieuw zieltje — misschien ook een attest is gewonnen.

Van latere teleurstellingen — en die kunnen bij zoo'n alles belovend middel niet uitblijven — verneemt men niets meer.

Wat het „waardevol boek” betreft; De kunst om het leven te verlengen, een boekje van 32 kleine bladzijden, de titel zegt, dunkt ons, genoeg, zoo niet, dan moge hier de slotzin volgen: „Uit het levensboek: In allen nood is Salvito het eerste gebod.”

Versierd met enkele prentjes, komt de inhoud, wat de hoofdzaak betreft, vrijwel doch op nog meer overdreven wijze, overeen met dien van de aanbeveling in de couranten en den gedrukten brief; het zou ons te ver voeren hier nader op in te gaan. De noodige attesten zijn, zooals te denken is, voorhanden.

Rest ons nog de inhoud van het proefpakje; bestaande uit eenige tabletten en een capsule.

Volgens de brochure bevatten de tabletten „een buitengewoon goed gelukte samenstelling „van verschillende zouten calium (het staat er) „en natriumphosphaat en biophosphaat, zoowel „als hypophosphite” terwijl in de capsules „zeker plantaardige extractstoffen” aanwezig zijn, die het „functioneeren van de darmen zeer bevorderen, zonder daarbij zooals sommige prikkelende middelen schadelijk te werken”.

De heer N. KEULEMANS heeft in de tabletten aangetoond; Atophan, phosphorzure kalk, phosphorzure soda, magnesiumoxyde, een ijzerverbinding en melksuiker, zeer bekende geneesmiddelen, waaraan echter geen bijzondere eigenschappen kunnen worden toegeschreven, Atophan, dat somwijlen bij jicht met succes wordt aangewend, is intusschen lang niet altijd onschadelijk en het is af te raden dit middel anders dan op advies van een geneeskundige te gebruiken.

In de capsule werden aangetroffen; Wonderolie en phenolphaleïne, het laatste een sterk werkend laxemiddel (in verschillende kwakzalversmiddelen aangetoond) waarvan reeds meermalen de schadelijke werking is vastgesteld.

En hiermede nemen wij (onder verwijzing naar een „Ingezonden Stuk” in dit no.) voorloopig afscheid van Dr. ROBERT HAHN en zijn Groninger medehelper.

Wij vertrouwen dat onze lezers overtuigd zullen zijn, dat zij verstandig doen bij hen geen hulp te zoeken.

Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek.

ZES MIDDELEN VAN Dr. GEBHARD EN CO.

Als vestigingsplaats van de firma Gebhard en Co. wordt op de 4 hieronder te bespreken geheimmiddelen onderscheidenlijk opgegeven: Arnhem, den Haag, Berlin, Tetschen, Zürich, Berlin.

Reeds vroeger werd een der geheimmiddelen dezer firma, n.l. oxylecine, onderzocht; de firma resideerde toen in den Haag.

Dr. BRAUN's HOOFDPIJNTABLETTEN.

Witte tabletten, die naar azijnzuur rieken en zuur en bitter smaken.

Aangetoond werden: acetylsalicylzuur, (aspirine), kinine, zetmeel en talk.

Quantitatieve bepalingen wijzen op een samenstelling, die ongeveer zou luiden: acetylsalicylzuur 80 %, kinine 1 %, talk en zetmeel tot 100 %.

MELLUSIN.

Middel tegen suikerziekte zonder dieetvoorschriften.

Bruine, gestippelde tabletten, ovaal van vorm, met zwak bitter-aromatischen smaak.

De tabletten bestaan vermoedelijk uit gedroogde gistcellen, magnesiumperoxyde, suiker en wellicht een weinig van een niet nader gedefinieerd plantenbestanddeel.

Oordeel:

Wij wijzen op de misdadige voorstelling dat de lijders aan diabetes bij gebruik van dit middel hun dieetvoorschriften niet meer zouden behoeven te volgen.

DOLOSAN.

Het klinisch beproefde middel tegen jicht, ischias, rheumatiek en allerlei soort van zenuwpijnen.

Lichtbruine, gestippelde tabletten, met eenigszins eiwitachtigen reuk en zoeten, zwak zouten smaak.

Werkzame bestanddeelen konden niet aangetoond worden.

De tabletten bestaan hoofdzakelijk uit zetmeel, suiker en talk, vermoedelijk met een weinig eener peptonhoudende stof (vleeschextract?).

Oordeel:

Waardeloos.

EULEPSIA.

Middel tegen epilepsie.

Grüisbruine, gestippelde tabletten, die een flauw zoeten smaak bezitten.

In de tabletten werden alleen aangetoond een weinig lecithine, verder zetmeel, suiker en talk.

Oordeel:

Waardeloos.

Dr. GEBHARD'S MAAGPOEDER.

Dr. Gebhard's maagpoeder is een sinds dertig jaar beproefd huismiddeltje tegen maagkramp, maagdruk, allerlei soort van maagaandoeningen, zooals branden in de maag ('t zuur), misselijkheid, oprispen, verstopping en hardlijvigheid. Dagelijksche dosis 1—3 keeren een theelepel na de maaltijden.

Gebhard's maagpoeder blijkt te bevatten; natriumbicarbonaat (gedeeltelijk ontleed), magnesiumcarbonaat (samen ± 8%), magnesiumperoxyde (minder dan 0.2), suiker (± 5%) en natriumchloride (± 5,5%).

Oordeel:

Dit poeder is dus uitsluitend een antacidum.

Dr. med. WEISE's BRONCHOLIN PILLEN.

Fabrikant; Dr. Gebhard en Cie.

Samenstelling volgens den fabrikant

De pillen bevatten lecithin, benzoëzuur, pix liquida en plantenpoeder.

Ze worden aangewend bij ziekten van de ademhalingsorganen, keel- en longlijden, tuberculose, hoesten en slijmopgeven. Men neemt 3 maal daags 3—4 pillen na de maaltijden, tenzij de geneesheer anders voorschrijft.

De pillen, die in potlood gerold zijn, zijn keihard en vallen daardoor in water moeilijk uit elkaar. Toch bleken de pillen door een hond te worden verteerd. Ze bevatten; pix liquida, benzoëzuur (in hoofdzaak gebonden), ijzer (ferri), calcium en phosphorzuur. Verder sporen kalium en plantenpoeder. De aanwezigheid van lecithine is niet uitgesloten.

Oordeel:

Waardeloos.

(Wordt vervolgd).

Verkeerd begrepen.

De *Kamper Courant*, Algemeen Nederlandsch Volksblad, neemt nu en dan iets uit ons Maandblad over en voegt er dan een opmerking van de Redactie aan toe, iets waarvoor wij zeer dankbaar zijn; temeer daar wij, door toezending van de *Courant*, steeds met de opmerkingen in kennis worden gesteld.

Zoo bevatte het no. van 11 September j.l. het volgende;

„In een artikeltje over zeker soort kruiden, waarvan in een begeleidend prospectus wordt geschreven dat „de genezing (door die kruiden) steeds met het beste succes is bekroond”, wordt in het Maandblad tegen de Kwakzalverij de opmerking gemaakt:

„Nu dat is in geen geval waar. Een ons bekende oude dame, die veel geplaagd wordt door rheumatiek, heeft ten einde raad het eens met deze kruiden geprobeerd. Na ze eenigen tijd gebruikt te hebben kon niet de minste verbetering worden geconstateerd.”

Nu zou men op dergelijk betoog het zeggen kunnen toepassen dat de uitzondering den regel bevestigt, al zou dit ook „in geen geval waar” zijn. Maar belang hebben wij bij de omstandigheid dat bedoelde dame „ten einde raad” haar toevlucht heeft genomen tot bedoelde kruiden. Zal het zoo niet bijna altijd gaan? Is dit eigenlijk niet heel menscheijk? Vindt de kwakzalverij niet mee in dit menscheijke haar verklaring? Te meer omdat na haar gebruik werkelijk soms genezing volgt — laat het dan zijn dat hierbij steeds de nadruk moet vallen op „na”, omdat het „daardoor” niet is aan te toonen.”

Zeker, zoo zal het, zoo niet altijd, dan toch meestal gaan; dat betreuren wij, omdat de zieken, op een enkele uitzondering na, steeds de dupe worden.

Maar dat mag ons niet weerhouden om op te treden tegen hen, die, geheel uit eigen belang, op de radeloosheid van dikwijls onherstelbare zieken speculeeren.

Zij doen het niet uit menscheivendheid maar, goed op de hoogte van het „menscheijke”, uit zucht naar gewin; zij ontzien zich niet, om bij het aangehaalde geval te blijven, niets beteekende kruiden als iets zeer bijzonders aan te bevelen, teneinde de arme lijders het geld uit de zak te slaan, onverschillig of zij de armen alle kans op mogelijke beterschap ontnemen.

Dit was het betoog van ons schrijven; het aangehaalde zinnetje was waarlijk de hoofdzaak niet.

INGEZONDEN.

DE AANBEVELING VAN „SALVITO” IN „HET LEVEN”.

In „Het Leven” wordt door korte mededeelingen van de Redactie aan de lezers herhaaldelijk den indruk gevestigd, dat dit blad steeds het beste geeft, wat er op het gebied van een geïllustreerd weekblad te geven is.

Helaas blijkt herhaaldelijk, dat het niet zoo is, anders zouden stellig niet zoo vele kwakzalversadvertenties er in opgenomen worden; advertenties waarvan de onbetrouwbaarheid van het aanbevolen middel, er toch werkelijk dik op ligt.

Deze advertenties staan soms tusschen artikelen van de Redactie in en zijn dan niet als „advertentie” te herkennen. De oppervlakkige lezer zal dus het aangeboden middel beschouwen als zijnde aanbevolen door de Redactie en er niet dadelijk de vooropgezette bedoeling uit halen, welke is: den lezer geld uit zijn zak te kloppen, onder bedreiging van anders ziek te zullen worden, of ontijdig te sterven.

In dit opzicht laat het welzijn van de lezers de Redactie en den uitgever van „Het Leven” blijkbaar geheel koud.

Zoo komt in het nummer van 19 Sept. j.l. een opwekkend (?) artikeltje voor met het hoofd;

Met één voet in het graf.

„Duizenden menschen staan met één voet in „het graf zonder het te weten, zonder er in het „minst een vermoeden van te hebben. Gruwelijk „is het, dat juist degenen die geen vermoeden hebben onder deze vreeselijke ziekten „moeten bezwijken. De verschillende ziekten „waardoor ze bezocht worden, hebben alle „een treurig einde.”

Lezer, is het niet om er kippenvel van te krijgen? Laten wij het artikel in „Het Leven” verder lezen:

„Met lichte voorboden begint het. Zij moeten „waarschuwingsteekenen zijn, welker veronachtzaming ernstige gevolgen heeft.”

Nu wordt het volgende opgesomd als waarschuwingen der natuur, dat men onzuiver bloed heeft en met één voet in het graf staat;

- 1e. Slechte spijsvertering.
- 2e. Gebrek aan eetlust.
- 3e. Voortdurende hoofdpijn.
- 4e. Vermoeidheid.
- 5e. Opstijging van het bloed.
- 6e. Des nachts transpireeren.
- 7e. Koude voeten.
- 8—11e. Hart-, nier-, gal- of leverkwalen.
- 12e. Aambeien.
- 13e. Dauwworm.
- 14e. Uitslag.
- 15e. Jicht.
- 16e. Suikerziekte.
- 17e. Corpulentie.
- 18—20. Voortdurende aandoening van keel, neus, ooren.
- 21e. Aderverkalking.
- 22e. Langdurige gebreken aan de beenen.
- 23e. Te vroege veroudering.
- 24e. Te vroeg verdwijnen der jeugdige kracht

Om nu het bloed weer de juiste chemische samenstelling terug te geven, die alle genoemde voorboden en verschijnselen uitsluit, volgt dan de aanbeveling van Dr. med. Robert Hahn's „Salvito”.

Dan volgt nog een waarschuwing;

„Hoedt u echter voor de vele aangeboden „zwendelmiddelen, waarvoor de autoriteiten

„reeds lang hebben gewaarschuwd; U geeft uw „geld nutteloos uit.

Helaas is het bij ons geen regel, dat de autoriteiten waarschuwen tegen zwendelmiddelen, anders zou door hen zeker dit middel „Salvito”, aanbevolen tegen zooveel verschillende ongemakken en kwalen, wel bovenaan op het lijstje komen te staan.

v. d. M.

RECHTSZAKEN.

Een masseur.

De kantonrechter te Wageningen heeft G. M., masseur te Ede, wegens onbevoegd uitoefenen der geneeskunde veroordeeld tot f 30 boete of 10 dagen hechtenis. De eisch was f 100 of 25 dagen.

Van dit vonnis is M. in verzet gegaan, terwijl ook het O.M. hooger beroep heeft aangeteekend.

Weer een onbevoegde.

Voor de Haarlemsche rechtbank heeft terecht gestaan H. J. L., koopman te Amsterdam, beschuldigd, op 15 Mei te Zandvoort een meisje van 12 jaar te hebben behandeld, hoewel hij niet bevoegd was de geneeskunde uit te oefenen.

Bekl. ontkende.

Het O.M. eischte bevestiging van het vonnis van den kantonrechter, n.l. 1 maand hechtenis. Uitspraak 1 October

CORRESPONDENTIE.

Dr. v. D. te 's-G. Op uw vraag is 't antwoord moeilijk te geven. Het is lastig, die twee oliën nauwkeurig te scheiden.

Intusschen blijkt het ons, dat sedert ons vroeger onderzoek, de samenstelling van Sloan's limiment verandering heeft ondergaan.

Volgens No. 4 van de Mededeelingen van het Rijks-instituut voor pharmaco-therapeutisch onderzoek is deze aldus:

Een aftreksel van capsicumvruchten in een mengsel van koolwaterstoffen (petroleum) en vluchtige oliën (terpentijnolie, kamferolie), waarin salicylzuur is opgelost.

In *Nostrums and Quackery*, uitgegeven door *The Journal of the American Medical Association* vinden wij; „A reddish liquid, containing essentially turpentine, a light oil having the characteristics of kerosene or coal oil, oil of sassafras, oleoresin of capsicum with indications of pine oil. Falsely and fraudulently advertised.”

J. G. K. te O. In het door U gezonden fleschje als abortivum verkochte middel (15 C.c. ad f 60) vond de heer KEULEMANS een donkergroene vloeistof, reuk en smaak als van een aetherisch uittreksel van Peterseliezaad, met een vrij groote goeveelheid phenolphthaleïne. Zoudt gij de justitie niet met deze zaak in kennis stellen?

W. H. B. te V. Dank voor uwe zending. Wij hadden de zaak reeds onder handen, daarom konden wij ditmaal van uwe medewerking geen gebruik maken. Later gaarne.

Dr. J. P. v. d. M. te A. Het deed ons veel genoegen weer eens iets van u te hooren; wij houden ons aanbevolen.

Joh. K. te A. Het u gezonden Maandblad zal u geleerd hebben, dat men erg voorzichtig moet zijn wat betreft in het geloof aan den toestel van Wijnberg.

Mr. E. L. van E. te 's-G. Dank voor de gezonden advertentie. Tegen de geneesmiddelen van *Mattei*, die in den Haag veel opgang maken, waarschuwen wij reeds herhaalde malen; 't laatst nog in ons blad van April 1124.

H. J. P. te 's-G. Dank; in 't volgend no.

— Over Kalorisan, Gencydo en de Oostersche Krachtpillen in het volgend No.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*; C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's *Gravenhage*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te *Arnhem*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; DS. F. C. FLEISCHER, Voorzitter van de A. N. V. „Het Groene Kruis” te *Utrecht*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; MEJ. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Oud-Chef v. d. Mil. Pharm. Dienst te 's *Gravenhage*; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: GROENBURGWAL 26, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237
Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzoekt.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur: Agenda voor de Alg. Vergadering.

Berichten: Commissie uit de Tweede Kamer. — Ook in Italië. — Uit de Handelingen van de Staten-Generaal in 1914. — Kwakzalver door arts verdedigd.

Mededeelingen van verschillende aard: Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek II. — Kalorisan I. — Cencydo. — Oostersche krachtpillen. — Rad-jo. — Moderne kwakzalver. — Van T. b. c., boekhouden en nog wat.

Uit de Pers: Specialités in Porto Rico.

Ingezonden: Staphorster boertje II.

Rechtszaken: V. d. Poorten. — Het hondje op de wonde.

Correspondentie.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieven zich reeds thans aan te melden. Hun zullen dit en het volgend Nummer van den loopenden jaargang gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en van het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad opgegeven.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Jaarvergadering op Zaterdag 21 November a.s. 's namiddags 3½ uur in Americain Hotel te Amsterdam.

Agenda:

1. Opening door den Voorzitter.
2. Jaarverslag over 1924. Zie Juni-nummer.
3. Rekening en verantwoording over 1924. Zie Juni-nummer.
4. Verslag der Commissie tot nazien der rekening over 1924.
5. Benoeming Commissie tot nazien der rekening over 1925.
6. Bestuursverkiezing wegens periodieke aftreding der H.H. C. Nannes Gorter, J. v. Riel en Mej. J. C. Rassing.
 - a. 1. C. Nannes Gorter, Journalist te Alkmaar.
 2. Mr. A. A. Moll, Advocaat te Dordrecht.
- b. 1. J. v. Riel, Oud Chef v. d. Milit. Pharm. Dienst te 's-Gravenhage.
2. Ph. C. Coppens, Apotheker te Rotterdam.
- c. 1. Mej. J. C. Rassing, te Delden.
2. Mej. C. v. d. Pijl, Arts te 's-Gravenhage.

7. Voorstel om ingevolge art. 8 der Statuten in 1926 een extra-bijdrage te heffen van f 1.—

8. Rondvraag.

De Secretaris-Penningmeester,
N. KEULEMANS.

Als nieuwe leden traden toe de heeren:

H. J. Peppink, Arts, Den Haag.

T. Idema, Nijmegen.

BERICHTEN.

Commissie uit de Tweede Kamer. In een der zittingen deed de Voorzitter mededeeling van het besluit der Centrale Afdeeling, om de wetsontwerpen, houdende nadere voorschriften ten aanzien van de uitoefening der geneeskunst en houdende bepalingen omtrent het met openlijke aanprijzing in het verkeer brengen van middelen tegen ziekten, te verzenden naar een bijzondere commissie. Tot leden van deze commissie werden benoemd door den voorzitter de heeren Van Wijnbergen, Scheurer, Van Rappard, Rutgers van Rozenburg en mevr. De Vries—Bruins.

Tot voorzitter is Dr. Scheurer gekozen.

Ook in andere landen. Dat niet alleen in ons land bezwaren rijzen tegen de onbepaalde geneesmiddelenreclame blijkt wel uit het volgend berichtje, door het Pharm. Weekbl. aan het Ned. Tijdschr. v. Geneesk. ontleend:

Het Italiaansche Kamerlid Insabato heeft tot den minister van binnenlandsche zaken de vraag gericht, of het niet gewenscht was, maatregelen te nemen tegen de toenemende reclame, in allerlei vorm, van geneesmiddelen, waaronder ook vele kwakzalversmiddelen. Bij zulke maatregelen moet rekening worden gehouden met gerechtvaardigde wenschen van de geneesmiddelen-nijverheid, doch ongepaste en oneerlijke reclame moet worden tegengegaan, in het openbaar belang.

Uit de Handeling van de Staten-Generaal van 26 en 27 Januari 1914 brengt het Pharm. Weekbl. in herinnering wat door den Afgevaardigde Mr. Koolen, in zake geneesmiddelverkoop werd te berde gebracht.

„Het gevaar (verbonden aan een onbelemmerden geneesmiddelverkoop) zal grootendeels worden weggenomen, indien de verkoop van genees-

middelen uitsluitend (spatieering van ons) aan apothekers wordt overgelaten. Van hen toch is groote voorzichtigheid bij den verkoop te verwachten. En die verkoop hoort ten slotte toch bij hen alleen thuis. Zij alleen bieden voldoende zekerheid voor de deugdelijkheid der geneesmiddelen en deze is van het grootste belang voor de volksgezondheid. Bovendien is het onlogisch te achten, waar de Overheid allerlei maatregelen neemt, om deugdelijke geneesmiddelen door tusschenkomst van geëxamineerde apothekers verkrijgbaar te stellen, dat zij daarnaast den verkoop van geneesmiddelen, waarop niet wordt toegezien, door iederen willekeurigen persoon toelaat”.

De Redactie van het Weekblad voegt eraan toe:

„We hebben goede hoop, dat, wat de afgevaardigde Koolen als wensch uitsprak, door Minister Koolen in vervulling zal worden gebracht.”

Kwakzalver door een arts verdedigd. Een schrijnwerker te Berlijn, die een maand lang een „Cursus” had gevolgd bij den homoeopathischen arts LEMKE, noemde zich nu zelf homoeopaath en kreeg een overstelpenden toeloop van zieken. Voor een consult liet hij zich tot 50 Mark betalen en nog afzonderlijk voor de geneesmiddelen. Hij werkte met „oogendiagnose en homoeopathie”, ook per brief. De rechtbank bemoeide zich met het bedrijf en kreeg van den verdediger een stapel brieven te lezen van vrouwen uit heel Duitschland, die mededeelen, dat de middelen van den man, een theepoeder en een bruine vloeistof haar zoo goed geholpen hadden tegen *stoornissen* (!!). De deskundige getuige meende, dat de kwakzalver ook niet in de verte in staat was iets te doen, wat op geneeskundige hulp gelijkt. Maar de leermeester vond zijn opleiding geheel voldoende. Het kwam bij de gevallen, die de gewezen schrijnwerker behandelde, voornamelijk op den suggestieven invloed aan. LEMKE zelf zou liever naar den beklagde gaan dan naar een allopathischen arts.

De verdediger stelde voor, Prof. BIER als getuige op te roepen maar de rechtbank vond dit niet noodig en veroordeelde den kwakzalver wegens voortgezet bedrog, onbehoorlijke concurrentie en vervalsching van acten tot 40 weken gevangenisstraf. (T. v. G.)

Mededeelingen van verschillenden aard

Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek.

II. NOSTROLINE.

Fabrikant; Matthews Laboratories Ltd., Bristol.
Een uitstekend middel tegen neus-catarrah, influenza, verkoudheid, keelpain, verstopping en ontsteking in den neus.

Uitkomsten van het onderzoek;

Witte zalfmassa, met aromatischen geur, waarin phenol en geraniumolie te herkennen zijn.

Nostroline is ongeveer als volgt samengesteld; Boorvaseline (4% boorzuur) met phenol (1 $\frac{1}{4}$ %), gearomatiseerd met geraniumolie.

(Men zie ook ons blad van Maart j.l.)

Oordeel;

Het gevaar van dergelijke middelen schuilt in de aanbeveling tegen „keelpijn” en „influenza”.

SPIRAEA KRUIDENDRANK.

Fabrikant; N.V. Chem. Prod. en Handel Mij. Spiraea, Amsterdam.

Bij buiktuberculose, dagelijks en regelmatig een eetlepel innemen 3 of 6 keer.

Uitkomsten van het onderzoek;

Naar den smaak en reuk te oordeelen bestaat de drank uit een waterig aftreksel van kamillen, waarin geen alkohol kon aangetoond worden. Als werkzaam bestanddeel werd natriumsalicylaat (\pm 150 mg. per 100 cm³.) aangetroffen. De drank is rijk voorzien van schimmels.

Oordeel;

Een typisch voorbeeld van een kwakzalversmisleiding. Van werking op buiktuberculose is geen sprake, de salicyldosis is te klein voor antipyrese. Het gevaar schuilt hoofdzakelijk daarin, dat patiënten van de juiste behandeling zouden kunnen worden weerhouden.

ASTHMASAN.

Asthmasan wordt door duizenden geneesheeren aanbevolen als geneesmiddel tegen; asthma, beklemmingen, aamborstigheid en kortademigheid. Het verzacht en geneest. Alleen voor uitwendig gebruik.

Asthmasan is een uiterst fijn poeder, dat daardoor bij het rooken eenige bezwaren oplevert. Het bevat; folia stramonii, herba hyoscyami, folia malvae en nitras kalicus. Het is niet onmogelijk, dat nog andere bladeren (zij het ook in kleine hoeveelheden) bijgemengd zijn.

Oordeel;

Asthmasan bevat dus gebruikelijke asthmasmiddelen.

DRIE MIDDELEN MET „MERK E. Z.” VOLGENS PARTICULIERE MEDEDEELING BEREID DOOR MEJ. DE LOOS TE... EN VERKRIJGBAAR BIJ F. P. v. D. BERGH EN ZN. TE UTRECHT.

A. „Hersteller voor Zuur, Maag en Ingewanden.”

Geelwit, reukeloos en nagenoeg smaakloos zeer licht poeder.

Het poeder is een mengsel van magnesiumcarbonaat en zoethoutpoeder ongeveer in de verhouding 3 tot 1.

B. „Hersteller voor Zwakte... Engelsche Ziekte”.

Grauwwit, reukeloos en nagenoeg smaakloos licht poeder.

Het poeder is een mengsel van veel magnesium-

carbonaat en weinig zoethoutpoeder met ongeveer 7% ijzerpoeder.

C. „Hersteller voor Zwakte op de Urinedeelen”.

Grijs poeder met zwak aromatischen geur en smaak.

Het poeder bestaat uit een mengsel van zoethoutpoeder, en verlegen saliebladera poeder met een weinig (0,4%) ijzerpoeder.

Oordeel;

Het eerste middel is een antacidum. De beide andere middelen zijn volmaakt waardeloos. Rachitis noch zwakte op de urinedeelen (beiwateren?) zullen van deze behandeling eenigen gunstigen invloed ondervinden. Bij het laatste middel bestaat bovendien het gevaar, dat gonorrhoe als „zwakte op de urinedeelen” zal worden bestempeld.

NERVOSIN-TABLETTEN.

Fabrikant ' Dr. med. Robert Hahn & Co., G.m.b.H. Magdeburg (filialia te Groningen).

Is een onovertroffen middel tegen zenuwachtigheid en andere ongemakken. Is een zenuwvoedend preparaat, bestaande uit de eielste en zeer kostbare zenuwvoedingsstoffen.

In de bruin gecandeerde Nervosin-tabletten, konden aangetoond worden; kalium, natrium calcium en mangaan als glycerophosphaten en hypophosphieten. Behalve deze zouten bleek ook een carbonaat aanwezig te zijn. Het aantal tabletten (drie stuks) was ontoereikend om andere stoffen met zekerheid te identificeren.

Oordeel;

Al is het middel nog zoo onschadelijk, het blijft onjuist hiermee „zenuwachtigheid” te behandelen, gezwegen nog van de „andere ongemakken”.

CALMITOL.

Fabrikant ' A. G. vorm. B. Siegfried, Zofingen
Samenstelling volgens een mededeeling van den fabrikant;

„Camphoraldehyd jodochlorat	7,0
Menthol	4,0
l. Hyoscin oleinic	0,1 mg.
in Solut. oleos. aeth. spirit. ad	60,0

wobei der Gehalt an Jod und Hyoscinoleat nur in sehr geringen Mengen vorhanden ist.”

Middel tegen jeuk bij huidaandoeningen. Dat daarnaast nog andere therapeutische maatregelen noodig kunnen zijn spreekt van zelf.

Uitkomsten van het onderzoek;

Heldere, lichtgroene, naar kamfer en menthol riekende vloeistof.

De uitkomsten van het onderzoek wijzen er op, dat de bestanddelen van Calmitol in overeenstemming zijn met het aangegeven voorschrift.

NOTYOL.

Fabrikant; F. Debat te Parijs.

Samenstelling volgens den fabrikant '.

Lithol 0,50, Sulfoschisthol (Huile de schiste sulfurée) 0,25, Hamamelisextract 0,50, Zinkoxyde 10, Borax 0,05, Vehiculum 39,

Notyol is het ideale verbandmateriaal voor alle ziekten en prikkelingsverschijnselen van de huid. Het is speciaal aangewezen in de navolgende gevallen; 1°. Alle vormen van eczemen, 2°. Jeuk, 3°. Uleera varicosa en atonische wonden, 4°. Brandwonden, 5°. Alle prikkelingsverschijnselen van de huid.

Grauwwitte, weeke zalfmassa, met zwakken, weinig kenmerkenden geur.

In Notyol konden ongeveer 20% z inkoxyde, een weinig van een boorzuurverbinding en verder wolvet en water aangetoond worden. Bovendien is organisch gebonden zwavel aanwezig. Hamamelisextract kon, met ons bekende reagentia, niet aangetoond worden.

Oordeel;

In vroegeren Mededeelingen is uitvoerig uiteengezet, dat een zelf die verschillende in de dermatologie gebruikelijke geneesmiddelen bevat onmogelijk klakkeloos als panacee tegen zeer uiteenlopende aandoeningen van de huid kan worden gebruikt.

(Wordt vervolgd.)

Kalorisan I.

Alweer wat nieuws voor reumatieklijders. Het hoeveelste middel? Wij zijn de tel kwijt.

In „Het Leven” vonden wij onlangs een „aanbeveling van twee middelen, een tegen reumatiek enz. *Kalorisan I* en een tegen verstuingen *Kalorisan III*. Wat er van Kalorisan II geworden is, weten wij niet.

Daar het bijna ondoenlijk is, alle tegenwoordig geannonceerde middelen aan een onderzoek te onderwerpen hebben wij ons bepaald tot No. I, dat aldus werd aanbevolen:

„*Kalorisan I*, uitstekend en reukeloos geneesmiddel tegen reumatiek, ischias en jicht. Eenige druppels in den palm van de hand, waarmee men het pijnlijke gedeelte masseert, en de pijn verdwijnt na eenige minuten... kost slechts f 1.75 per flacon.”

Het middel werd aangekocht en de heer Dr. M. J. SCHULTE, Apotheker te Arnhem, bereid gevonden het te onderzoeken.

Aan zijn uitgebreid rapport (voor de meeste onzer lezers moeilijk te volgen) ontleenen wij de hoofdzaken:

De flacon, slechts (?) f 1.75 kostende, was een fleschje, inhoudende ongeveer 30 gram, dat bevatte een kleurloze, sterk naar terpentijn riekende vloeistof met op den bodem enkele druppels water.

Volgens den fabrikant was de samenstelling C₁₀ H₁₆ 60% C₁₆ H₂₀ O₂ 20% H₂O 20%.

Voor niet-deskundigen geeft deze opgave niets maar, ook de chemicus staat hier voor een raadsel. Deze formules, vooral de middenste, kunnen op een aantal samengestelde organische verbindingen betrekking hebben, zoodat de vermelding van de samenstelling slechts een schijnvertooning is.

Door het onderzoek is intusschen komen vast te staan, dat Kalorisan I is: waterhoudende terpentijnolie, waaraan een kleine 20% van een niet nader geïdentificeerd, waarschijnlijk harsachtig natuurproduct is toegevoegd. Van dit laatste bestaan eenige aanwijzingen op *Tuja-olie*, dat wel bij reumatische aandoeningen wordt aangewend.

Dat nu deze terpentijnhoudende vloeistof (die n.b. reukeloos genoemd wordt), bij inwrijving, eenige tijdelijke verzuchting van pijn teweegbrengt, zooals ook het geval is bij de talloze smeermiddeltjes, die gewoonlijk bij reumatiek worden toegepast, komt ons aannemelijk voor, dat wij hier echter te doen hebben met een specifieke geneesmiddel tegen de genoemde kwalen, betwijfelen wij in hooge mate.

In de *duitsche* gebruiksaanwijzing, bij het

middel verstrekt, wordt o.a. opgegeven 3 maal daags 5 a 6 druppels *kalorisan* op de vlakke hand te brengen en daarmee 2 minuten lang de zieke lichaamsdeelen te masseeren. Zou dit bij zoo'n sterk terpentijnhoudende vloeistof, wel aan iedereen zijn aan te raden?

Gencydo.

Met dit middel, in onze couranten gepubliceerd en tegen *hooikoorts*, door het Klinisch-therapeutisch Instituut te Arlesheim (Zwitserland), aanbevolen, zitten wij, wij erkennen het volmondig, eenigszins verlegen.

Gevraagd naar ons oordeel omtrent *Gencydo*, herinnerden wij ons de belangrijke artikelen in *De Telegraaf* van PROF. DR. W. STORM VAN LEEUWEN, waarin deze geleerde aan *geneesmiddelen* tegen hooikoorts en dergelijke ziekten slechts geringe waarde toekent terwijl in een biljet, door den fabrikant bij zijne middelen gevoegd, de verklaring is opgenomen van twee, met name genoemde, Nederlandsche geneeskundigen, die met succes injecties met *Gencydo* hebben toegepast.

Wij bepalen ons dus tot het mededeelen van een en ander over de *samenstelling* van enkele der middelen en ons oordeel *daarover*.

Als voordeel van de aanwending van de *Gencydo*-praeparaten wordt vooral gewezen op de werkbare bestanddeelen van planten en vruchten, die rijk aan organische zuren zijn en dat deze „op bijzonder geschikte wijze uitgezocht en en verwerkt” zijn door het genoemde Instituut. De samenstelling wordt aldus opgegeven:

Ampullen: Succus citri, Mucilago cydoniae Natrii chlorat. (solut. physiolog.).

Zalf: Lanolin, Vaseline, Acid citric., Acid. boric., Gentiopikrin, Glycerin, Aq. destill.

Vloeistof: Acid. citric., Acid. boric., Gentiopikrin, Glycerin. Aq. destil., Spirit. vini 20%.

Van deze drie werden de twee laatste (zij moesten te zamen a f 2.50 worden genomen) aangekocht en door den heer PH. C. COPPENS, Apotheker te Rotterdam, aan een onderzoek onderworpen.

De vloeistof, 10 grm., bleek te bevatten:

Citroenzuur, boorzuur, glycerine en water; in de zalf, ook 10 gram, werd gevonden: *citroenzuur, boorzuur, glycerine, lanoline en vaseline*.

In beide middelen kon geen *Gentiopikrine* worden aangetoond terwijl door de aanwezigheid van een weinig *amylacetaat* de indruk van plantensappen moest worden gewekt.

Conclusies: Alleen *citroenzuur* bleek dus te behooren tot „de werkbare bestanddeelen van planten en vruchten, die op bijzonder geschikte wijze”, door het Instituut zijn „uitgezocht en verwerkt.”

Oostersche krachtpillen.

„Magerheid. Gebruikt gedurende 2 maanden de beroemde Oostersche Krachtpillen en U zult over Uw gewichtstoename verwonderd staan. Deze pillen zijn zeer versterkend, geven U gezonden eetlust en doen Uw organisme groote verbetering ondergaan. Uitsluitend verkrijgbaar bij de firma ARTH. HUFKENS, Hoofdsteeg 7, R'dam (Maison Sanitas).”

Alweer wat nieuws, voorzoover wij weten.

De tegenwoordige kwakzalvers maken het zich erg druk over het gewicht van het menschdom. Onophoudelijk verschijnen er advertenties, die magere of vette personen van hun kwaal beloven af te helpen en, bij nader onderzoek, blijkt het dat het doel van de weldoeners alléén is, het gewicht van hun beurs te verzwaren. De bovenstaande advertentie richt zich tot de mageren.

Wat zit er in de pillen?

Volgens het onderzoek van den heer PH. A. COPPENS, te Rotterdam, zijn het 100 verzilverde pillen (wegende elk ongeveer 190 mgr.) die, behalve dat zij als omhulsel suiker en gom bevatten, bestaan uit poeder van drop, zoethout en zetmeel.

Tevens is aanwezig een weinig plantenpoeder, dat niet nader te herkennen was.

Misschien moet dit het werkbare bestanddeel zijn maar dan is de hoeveelheid toch te gering om eenige gunstige werking te verwachten. Bekende stoffen, die soms wel tegen vermagering worden aanbevolen konden niet worden aangetoond.

Maar, zal men vragen, wie weet, wat er in zoo'n Oostersche middel zit, dat ons onbekend is?

Daarop antwoorden wij: Zou dat Oostersche ook een fantasie van den uitvinder zijn? Tenminste de gebruiksaanwijzing „3 maal daags 3 pillen” doet wel een andere afkomst vermoeden.

In elk geval: bij twijfel, onthoud u.

RAD-JO.

Dat ook in het buitenland de strijd tegen de kwakzalverij ernstig gevoerd wordt is algemeen bekend. Toch willen wij het volgende artikeltje, dat wij in de Deutsche Medizinische Wochenschrift vonden, hieronder in het kort laten volgen. De schrijver, Prof. Dr. JULIUS SCYWALBE, zegt daarin: Reeds in 1922 heb ik op de uitgebreide en schandelijke reclame voor dit „hoogstaande” product uit Hamburg gewezen. In het begin van dit jaar werd eindelijk bereikt, dat het Rad-jo op de „geheimtelligste” geplaatst werd. Wie echter denken zou, dat daarmee aan de reclame en den handel in dit „praeparaat” den kop ingedrukt was, heeft de capaciteiten van WASMUTH (de fabrikant) en zijn bedrijfsleider PLATEN onderschat. In het einde van April 1925 werden beiden door het Hamburgsche gerechtshof wederom tot 1000 Mark boete veroordeeld. Bij die gelegenheid zeide de president het te betreuren, dat hem geen hogere straf ten dienste stond, omdat het bedrijf van beklagde zeer strafbaar was, mede, omdat hij het geld van arme menschen in zijn eigen buidel deed overgaan, door hen voor goed geld waardelooze rommel te verkoopen. De Pruisische Politiecommissarissen vervolgen streng iedere reclame voor het kwakzalversmiddel tot in hoogste instantie, de fabrikant schijnt echter nog genoeg geld te verdienen, om de campagne voort te zetten. Intusschen tracht hij ook de „Geheimtelligste” te ontduiken door zijn middel „Radwehjo” te noemen. En daarmee schijnt voorloopig den kring zijner weldaden gesloten te zijn. „Radjo” moet immers de zwangerschapsziekten en -lasten verminderen en een gemakkelijke geboorte verzekeren; „Radjosan” zou de krachten tijdens en na de geboorte (en ook anderszins) versterken terwijl „Radwehjo” het geboorteprocés zelf gunstig beïnvloeden moet. Dat WASMUTH een Hamburgsch dokter, de heer (!) Dr. med. HEINRICH

WILL gevonden heeft, die hem ook voor „Radwehjo” een „attest” verstrekt heeft, zal verder geen verwondering baren.

H. J. P.

Den Haag, den 7 September 1925.

Kwakzalver.

Door een ooggetuige wordt ons het onderstaande medegedeeld:

De imponeerende man, hij is weer verschenen, met een eigen auto, want hij moest het publiek in dezen tijd overtroeven, niet door geheimzinnigheid alleen, maar ook en vooral door welgesteldheid, opdat men vooral niet zou denken, dat hij nog armoe leed, want immers hij is de vertegenwoordiger der groote firma, hij, wiens werkzaamheid zich uitstrekt over gansch Europa. Toch staat hij nog op de markt, bij het lichtje, niet van een petroleumlamp, want dat zou weer niet bij het Fordje passen, maar met een gaslantaarn, geheel als de stadslamp gemonteerd op zijn wagen, die geheel voor zijn doel is ingericht. Tot op het stuurwiel heeft hij een toonbank aangebracht, een toonbank aan beide zijden van zijn wagentje, met een kleine aanrecht aan de voorzijde, want hij moet het publiek overtuigen van de „zuiverheid” zijner geneesmiddelen, dus bereidt hij ze zelf, want dit waarborgt toch immers die zuiverheid. Daar tusschen aanrecht en toonbank staat hij, vervaarlijk te schreeuwen, bij zijn koperen blikjes en pannetjes en, wat meer opvalt, zijn fleschjes. Zijn gelaat draagt de sporen van zijn werk, zijn mondhoeken staan ver van elkaar, diepe groeven loopen van de neus naar omlaag naar de kin van het mager, hoekig gelaat, dat poogt den „gentleman” te verraden. Och ja, hij ziet 'r ook niet uit als een marktman, zijn gezicht heeft hij mede. En onderwijl, dat hij uitbazuint de zuiverheid zijner waren, bereidt hij de van zuiverheid overvloeiende stoffen.

— „Helpt voor hoest, verkoudheid, pijnlijke keel, bevordert de zuiverheid der ademhalingswegen, de uitzetting der longen. Ouders, waakt voor Uw kinderen, zorgt voor een nuttig, schoon nageslacht, verwaarloost hen niet. Ontwikkel de longen, dragers van het leven, indien zij niet gezond zijn, is het met den bezitter ook gedaan. Vooral in onze dagen met t.b.c., waarvoor de sanatoria, de inrichtingen als paddestoelen uit den grond rijzen, zorgt voor Uw lichaam, spaar U zelf.” De man liet zich geen enkele onwaarheid ontvallen terwijl hij de zuiverheid bevorderde met de adem zijns sprekenden monds. „Ziet welk een zuivere stoffen ik hier aanwend, de zuiverste Indische suikers worden U gegarandeerd, de meest mogelijke zorg wordt hier aangewend, U moogt de contrôle laten uitoefenen, die U wilt, doch wij worden ten allen tijde gecontroleerd door het Rijk, ziet deze Rijkskeur en gerust, het Rijk zal dat niet doen, als ons product niet aan de hoogste eischen van zuiverheid en hygiëne voldoet!”

Neemt gratis proef, het kost U niets; deze dame, wijzende op de juffrouw, die evenals hij in witte jas, vanwege de zuiverheid, rondloopt op sloffen en die ieder, die wil, gratis den weg der genezing openbaart, „zal U laten merken welk een zegenrijken invloed ge reeds ondervindt bij de eerste aanraking van dit zuivere, gecontroleerde product. Vooral voor heeren rookers zeer aan te bevelen, om de vuile stoffen, die

telkens wederom door keel en longen trekken te verwijderen. Dit zal U helpen bij Uw strijd tegen het gevreesde asthma, ziet slechts wat de doktoren verklaren!" en hij wijst op de groote plakaten met *vreemde* doktersnamen geteekend, waarop in *vreemde* talen de wonderen zijn geschreven. En stil gaat hij aandachtig door de stof te bereiden, scheppen suiker vermengend met vloeistoffen, die hij uit reageerbuisjes laat druppelen, waarna hij de stamper neemt en... bereidt. En het publiek is verbaasd, staart met open mond naar dit vreemde schouwspel, naar dezen wit-gejasten man, naar deze dame, proeft, herkent de pepermuntsmaak en het is echt en... koopt, alhoewel door de enorme zuiverheid de prijs *niet zoo laag* gesteld kon worden als de verkooper zoo graag had gewild. Men is verheugd, want nu heeft men de kans beter te worden, zijn hoest kwijt te raken. En men moet vlug zijn, want de koopman verklaart: „koopt het nu, want ge weet, binnen de drie maanden verschijn ik niet weder, aangezien onze werkzaamheid zich uitstrekt over geheel Europa". En allen zijn zoo zeer voldaan!...

Jap.

Van T.B.C., Boekhouden, en nog wat.

Het hieronder vermelde geval, voor welks juistheid wij in alle deelen in kunnen staan, kwam ons dezer dagen ter oore. Het werpt een eigenaardig licht op het ontstaan van kwakzalverspractijken. In Den Haag gebeurde het, een twintig jaar geleden, dat een zakenman een advertentie plaatste voor een boekhouder, die in de avonden wat licht administratiewerk te verrichten zou hebben. Een der eerste sollicitanten, die zich kwam aanmelden was een zekere v. O. Het loon, dat hij vroeg was niet hoog, slechts tien Cents per uur. In verband met deze uiterst geringe eischen werd genoemd persoon aangenomen, echter niet tegen een dergelijk loon, maar voor 25 cents per uur. In zijn nieuwe betrekking aangekomen bleek echter alras, dat reeds een cent per uur voor 's mans kundigheden te veel betaald zou zijn. Gevolg: Exit Boekhouder.

Eenige maanden nadien klaagde een werkmans in dienst van denzelfden patroon over pijn in de borst. Deze adviseerde hem naar een bekend Haagsch medicus te gaan. Het verrassende antwoord van den werkmans was, dat hij al bij een zeer kundig „geneesheer" in behandeling was. Op de wedervraag, wie dat dan wel was, bleek dat de vroegere boekhouder de pen met den stetoscoop verwisseld had en op een der mooiste pleinen van de Residentie het lucratieve vak van „tuberculose-genezer" uitoefende. In deze branche bleek v. O. meer geluk te hebben dan met het kantoorwerk, althans zoowel hijzelf, als ZED. 's zoon rijden momenteel in een mooie, dure automobiel. 't Kan verkeeren, zeide reeds Brederode. Inderdaad!!

Den Haag, 11-10-1915.

H. J. P.

UIT DE PERS.

Verkoop van spécialités in Porto Rico.

Aan de steeds toenemende lijst van lauden, die een wettelijke regeling van den verkoop van spécialiteits-geneesmiddelen hebben vastgesteld, kan weder worden toegevoegd Porto Rico. Een aantal van deze wettelijke bepalingen op den verkoop van spécialités in een groot aantal lan-

den is te vinden in het 5de Bulletin de la Fédération Internationale Pharmaceutique, dat in 1924 verscheen. Na dien kan men nog meerdere gegevens omtrent dit wettelijk toezicht in andere landen daaraan toevoegen en behoort ons land nog tot de weinige beschaafde staten, waar men nog steeds op een redelijk toezicht op dit verkeer met spécialités en geheimmiddelen wacht.

In Costa Rica is bepaald, dat, alvorens een verpakt middel in het verkeer mag worden gebracht, dit artikel moet worden geregistreerd bij het departement van volksgezondheid en dat deze registratie alleen wordt verleend onder de volgende voorwaarden: Opgave van den naam van den fabrikant, den importeur of den agent, alsmede den naam van het artikel; opgave, waar het bereid wordt en van den vorm of de vormen, waarin het wordt afgeleverd. Volledige opgave der samenstelling, therapeutische eigenschappen. Tekst van alle advertenties en aankondigingen, die voor het middel zullen worden gemaakt. Bij de aanvraag moeten twee monsters van alle verpakkingen worden ingeleverd.

De inschrijving wordt geweigerd, indien het praeparaat cocaïne, eucaïne of verbindingen daarvan bevat, indien het meer spiritus bevat dan strikt noodig is, om de bestanddeelen, daarin voorkomende, in oplossing te houden, of bederf tegen te gaan, indien het methylalkohol bevat, indien het middel direct of indirect als abortivum kan dienen, of voor andere onwettige doeleinden gebruikt kan worden, indien het heroïne bevat of meer dan 130 mg. opium per 32 gram, indien het stoffen bevat, die gevaarlijk worden geacht te zijn, indien het wordt aanbevolen voor kinderen beneden den leeftijd van één jaar en koolteerpreparaten bevat, welke schadelijk worden geoordeeld.

Deze bepalingen gelden ook voor artikelen, welke als monsters door de fabrikanten worden verzonden. (Pharm. Weekbl.)

INGEZONDEN.

Het Staphorsterboertje II.

Met groote verbazing namen wij enkele dagen geleden kennis van de navolgende mededeeling in Het Vaderland: „Te Staphorst is, naar de Ned. meldt, na een ongesteldheid van eenige maanden, overleden JAN STEGEMAN, zoon van wijlen PETER STEGEMAN, beter bekend als het Staphorster Boertje". Wanneer wij de advertenties immers lazen van het Staphorster Boertje, dan kregen wij steeds den indruk dat er geene ziekte zoo ernstig of gevaarlijk kon zijn, of in Staphorst was er genezing te vinden. Wij voor ons waren dan ook overtuigd, dat slechts een ongeval in staat zou zijn, om den beroemden „geneeskunstige" van dit ondermaansche te doen verdwijnen. Ziehier dus wel het beste bewijs, dat zelfs de beroemde „geneesmiddelen" uit Staphorst ook niet al-vermogend zijn. Jammer!!

Den Haag, den 11 October 1925. H. J. P.

Het geslacht is niet uitgestorven. Telkens wordt nog consult (in tegenwoordigheid van een arts) aangekondigd. RED.

RECHTSZAKEN.

V. d. Poorten.

Door den Hoogen Raad is behandeld het cassatieberoep van den wonderdokter J. F. van der Poorten, die door de Haagsche rechtbank tot drie maal f 300 boete subsidiair 30 dagen hechtenis is veroordeeld wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

Mr. van der Heyden lichtte de volgende cassatiemiddelen toe:

1. schending, althans verkeerde toepassing van art. 436 van het Wetboek van Strafrecht en art. 1 der wet van 1 Juni 1865 door als Lewezen aan te nemen: 1e. dat de requirant „buiten noodzaak" het beroep van geneeskundige en koopman in kruiden, kruiden heeft verkocht aan personen die jarenlang tevergeefs bij den wettigen medicus onder geneeskundige behandeling waren geweest; 2e. dat de requirant geneeskundigen raad en bijstand als beroep heeft verleend, terwijl genoemde wet onder de uitvoering der geneeskunde verstaat het verlenen van geneeskundigen raad of bijstand als bedrijf;

2. schending, althans verkeerde toepassing van art. 177 van het Wetboek van Strafvordering, in verband met de artikelen 253, 256, 257 daarvan, omdat niet blijkt, dat het extract-vonnis en de daarop bestelde ambtseedige verklaring, welke in het bevestigde vonnis, tot het bewijs hebben medegewerkt, in eerste inlasch zijn voorgelezen.

De procureur-generaal heeft geconcludeerd tot verwerping van het beroep.

Het hondje op de wonde.

De Hooge Raad heeft verworpen het cassatieberoep van J. B. tegen een arrest van het Haagsche Hof, waarbij hij wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde (het leggen van een pas geboren, nog niet gezoogd hebbend hondje op de borst van een vrouw, die aan kanker leed) veroordeeld is tot een maand hechtenis.

Reeds vroeger had de Hooge Raad in deze zaak een veroordeelend vonnis van de Middelburgsche rechtbank gecasseerd.

CORRESPONDENTIE.

Aan onze lezers. Aan onze in het vorig no. gedane belofte om thans nadere mededeelingen te verstrekken omtrent Posterine, het aanbevolen middel tegen aambeien, kunnen wij, tot ons leedwezen, nog niet voldoen. Het ingesteld onderzoek, dat nog voortgezet wordt, heeft ons niet de zekerheid gegeven, dat hier van een kwakzalversmiddel sprake is. Het is aan de o. i. zeer overdreven reclame in de dagbladen te wijten, dat wij ons genoodzaakt zagen, voorloopig waarschuwend op te treden. Op het gevaar van een dergelijke reclame in de groote pers (niet in de vakbladen), al is het middel op zichzelf niet als kwakzalverij te beschouwen, hebben wij reeds herhaalde malen gewezen.

Zoodra wij meer zekere gegevens betreffende Posterine hebben, komen wij daarop terug.

N. N. te R. Ook ons heeft die advertentie betreffende Hädensa, opgenomen in het Pharm. Weekblad, getroffen. Waar vast staat, zoowel door de Berichten No. 9 van het Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek, als door het onderzoek vanwege onze Vereniging, (zie Maandblad van September j.l.), dat door den fabrikant de samenstelling onjuist is opgegeven, zoodat hier van een specialité, die de apotheker met goed vertrouwen kan afleveren, geen sprake kan zijn, hadden wij niet verwacht, dat het Hoofdbestuur der Ned. Maatschappij t. bev. d. Pharmacie, dat blijkbaar met het toezicht op de te plaatsen advertenties is belast, tot de opname van die annonce zijn toestemming zou hebben verleend.

J. B. Jr. te A. Ongetwijfeld lijkt de geheele geschiedenis op kwakzalverij. Daar echter, volgens uw schrijven, aan de polikliniek twee artsen verbonden zijn, valt er niets tegen te doen,

J. de B. te A. Geplaatste stukken worden, evenals verrichtte onderzoekingen, desverlangd gehonoreerd. Het bedrag wordt, na afloop van het jaar, door den Secretaris-Penningmeester toegezonden.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam; C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te s Gravenhage; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Voorzitter van de A. N. V. „Het Groene Kruis" te Utrecht; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Meij. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Oud-Chef v. d. Mil. Pharm. Dienst te s Gravenhage; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING / 3 —

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur:
GROENBURGWAL 26, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237

Geplaatste bijdragen en onderzoeken van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur: Jaarvergadering 1925.

Hoofdartikel: Middelen in 1925 onderzocht. Berichten: De middenstand en het openbaar aanprijzen van geneesmiddelen. — Geheimmiddelen.

Mededeelingen van verschillenden aard: Hulp van Prof. Zaaijer. — Moderne kwakzalvers. — v. d. Poorten.

Uit de Pers: Het indirecte gevaar. — Moderne oplichters methode.

Rechtszaken: Uitspraken van den Hoogen Raad. — Tegen bedwateren. — Een kruidkundige.

Correspondentie. Register op den 45en jaargang van het Maandblad.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Jaarvergadering op 21 November 1925.

De vergadering werd als gewoonlijk door zeer weinig leden bezocht.

De agenda, zooals die in het November-nummer van het Maandblad is vermeld, werd behandeld.

Als bestuursleden werden herkozen Meij. J. C. RESSING, en de H.H. C. NANNES GORTER en J. VAN RIEL.

De penningmeester deelde mede dat het tekort wel kleiner wordt doch dat dit gaat ten koste van de actie der Vereeniging en dringt daarom aan op aanneming van het voorstel van het bestuur, om in 1926 een *extra bijdrage voor een jaar* van f 1.— per lid te heffen. Zulks volgens art. 8 onzer Statuten. Dit voorstel wordt aangenomen.

Tegelijk met de contributie van f 3.— zal in 1926 dus worden beschikt over f 1.— extra. Hierdoor zal dan het tekort zijn gedekt en komt er gelegenheid weer wat meer propaganda te maken voor de ideën onzer Vereeniging.

De Secretaris-Penningmeester,
N. KEULEMANS.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de heeren:

C. Engel, med. stud. te Zeist.

Ong. Sian Gwan, te Leiden.

A. Querido, Semi arts te Amsterdam.

J. M. Kijzer, arts te Amsterdam.

Opgaaf van de samenstelling der middelen, vanwege de Vereeniging tegen de Kwakzalverij in 1925 onderzocht en in het Maandblad behandeld.

ABORTIVUM. Een flesch, inhoudende 15 C.c.

vloeistof, (verkocht voor f 60.—) bevatte een donkergroen vocht, reuk en smaak als van een atherisch uittreksel van *peterseliezaad* met een vrij groote hoeveelheid *phenolphtaleïne*. (No. 10).

ALDA-STIFT bestaat uit *salicylzuur* 54%, *paraffine* 14 % en *vet* 32%. (No. 12).

ANTIPON is een gekleurde, waterige oplossing van ongeveer 8,3% *citroenzuur* met een geringe hoeveelheid *frambozen-essence*. (No. 4).

BEEKINKS-MIDDEL bestaat uit zeer slecht bereid *Thymextract* met fijn bezinksel, hoofdzakelijk bestaande uit *plantenresten*. (No. 9).

ELICHA-TABLETTEN bevatten *Kina-extract* en *glycero-phosphorzure kalk*. (No. 5).

ELKA-TABLETTEN bleken voor ongeveer 62 percent te bestaan uit *keukenzout*, verder uit ongeveer 15% van een *phosphorzure* verbinding van *calcium* en *natrium* en 2½% *suiker*. (No. 7).

GENCYDO. a. ZALF bevat *citroenzuur*, *boorzuur*, *glycerine*, *lanoline* en *vaseline*.

b. VLOEISTOF bestaat uit *citroenzuur*, *boorzuur*, *glycerine* en *water*.

Een spoortje *amylacetaat* is aanwezig doch *gentiopikrine*, volgens den fabrikant in beide middelen voorhanden, kon niet worden aangetoond. (No. 11).

HAARLEM-BALSEM is een mengsel van *kamfer*, *terpentijnolie*, *kalk* (als krijt), *zwavel*, *perubalsem* en een *vette olie*. (No. 3).

HÄDENSEA.

Vermoedelijke samenstelling:

wolvet	± 45%
water	„ 45%
menthol	
anthrasol	„ 7,5% samen
aluin	
zink-oxyde	„ 0,5% samen
kwik	„ 0,02%

Opmerking:

Zilvernitraat is afwezig, ofschoon dit middel onder de samenstelling van het praeparaat door den fabrikant wordt vermeld. (No. 9).

HELON-TABLETTEN bevatten *phenacetine*, *acetylosalicylzuur*, (aspirine), een weinig *coffeïne* en *citroenzuur*, benevens *zetmeel*. *Pyramidon*, door den fabrikant opgegeven, werd niet aangetroffen daarentegen wel *antipyrine*. (No. 4).

KALORISAN I is waterhoudende *terpentijnolie*

waaraan een kleine 20% van een niet nader geïdentificeerd, waarschijnlijk harsachtig natuurproduct (misschien Tuja-olie) is toegevoegd. (No. 11).

KOLINE bestaat uit een *kinahoudenden wijn*, *broomkalium* 3% en een weinig *valeriaan*. (No. 2).

KOTALKO is *gele vaseline* vermengd met *teerachtige producten*. (No. 2).

KUKIROL-EKSTEROOGENPLEISTER is een *gummi-pleister* met veel *salicylzuur*, ongeveer 25 gram op 1/5 vierk. meter.

KURIKOL-VOETBAD bestaat uit 75% *water-vrije soda*, eenige procenten *dextrine* en de rest *water*. (No. 2).

NERVOSIN; hierin werd aangetoond: *natrium*, *ijzer*, *mangaan*, *kalk*, *glycero-phosphorzure*, *onderphosphorigzuur* en *suiker*. (No. 7).

(Volgens verklaring van den fabrikant, Dr. med. ROBERT HAHN & Co. te Magdenburg en Groningen, is de samenstelling van het praeparaat in den laatsten tijd veranderd; de opgaaf van de nieuwe samenstelling bevindt zich op het doosje. Wij telden 17 verschillende stoffen).

NOSTROLINE bestaat uit *witte vaseline*, *phenol* (carbolzuur), *boorzuur*, *menthol* of *pepermuntolie* en een weinig *geraniumolie*. (No. 3).

OLDOSAN bevat *acetylosalicylzuur*, (aspirine), *calciumcarbonaat* (krijt) *menthol*, *coffeïne* en *phenolphtaleïne*. (No. 6).

ONTVETTINGSBOONEN VAN REMMLER bevatten de bestanddeelen van *Fucus vesiculosus* en *extract van frangulabast* of misschien van *cascarabast*. (No. 5).

OOSTERSCHE KRACHTPILLEN bestaan uit *poeder van drop*, *zoethout* en *zetmeel* met een weinig *plantenpoeder*, dat niet nader te herkennen was. (No. 11).

RACHITIS-DRANKJE, verkocht door een vroedvrouw, is *ijzerhoudend welwater*, waaruit, bij staan, het ijzer zich onoplosbaar heeft afgezet. (No. 12).

SALVITO. In de tabletten is aangetoond: *atophan*, *phosphorzure kalk*, *phosphorzure soda*, *magnesium-oxyde*, een *ijzerverbinding* en *melksuiker*; in de Capsule: *wonderolie* en *phenolphtaleïne*. (No. 10).

SAMSON'S OLIEBALSEM bevat *aether*, *chloroform*, *aceton*, *terpentijn*, *vette olie*, *methyl-salicylaat* een *alkaloïde*, een *vluchtige olie* en een *kleurstof*. (No. 2).

BERICHTEN.

Het openbaar aanprijzen van middelen tegen ziekten. In de laatste vergadering van den Middenstandsraad is o. m. het volgende punt behandeld: „De raad heeft een aanvang gemaakt met de bespreking van het wetsoontwerp betreffende het met openbare aanprijzing in het verkeer brengen van middelen tegen ziekten. De desbetreffende vergadering, voor zoover aan dit punt gewijd, werd ook bijgewoond door Prof. Dr. Veraart en Mr. Van Walsum, als voorzitter en secretaris van de zgn. contrôle commissie op het advertentiewezen van patentgeneesmiddelen, teneinde den raad van voorlichting te dienen, betreffende de gevolgen, welke de wet voor fabrikanten en handelaren in verpakte geneesmiddelen zou kunnen hebben, alsmede omtrent de vraag in hoever particulier initiatief een regeling zou kunnen treffen, tengevolge waarvan ingrijpen van den wetgever achterwege zou kunnen blijven.

Wij ontleenen dit bericht aan *De Standaard* van 21 Nov. j.l. en voegen daaraan de opmerking toe, dat wij, in deze zaak, van het ingrijpen van het particulier initiatief *geen heil* verwachten. De sedert vijf en veertig jaren opgedane ervaring voert ons tot deze uitspraak.

Het *Pharm. Weekblad*, bovenstaand bericht ook overnemende, laat daarop volgen: „De zoogenaamde contrôle-commissie, die hierboven genoemd wordt, is geen officieel lichaam maar een commissie aangewezen door hen, die belang hebben bij een onbeperkte reclame voor specialité's enz.”

Geheimmiddelen. Bij Min. beschikking is ingetrokken de aanwijzing als geheimmiddel van Sloan's Liniment.

(Het moge dan geen *geheimmiddel* meer zijn, wij blijven het, om meermalen aangegeven redenen, als *kwakzalversmiddel* beschouwen. Zoo denkt ook The Journal of the American Medical Association er over; zie ook onze correspondentie in het Maandblad van October j.l.).

Mededeelingen van verschillenden aard

Een zeer gewaardeerde hulp.

Men schrijft ons:

Het streven van de Vereeniging tot bestrijding der Kwakzalverij vindt tegenwoordig meer en meer waardeering, ook en vooral van de zijde van hoogstaande personen op medisch en maatschappelijk gebied. Zoo vertelt Prof. Dr. J. H. ZAAYER, Hoogleraar in de Heelkunde aan de Rijksuniversiteit te Leiden, in zijn toespraak tot de studenten, die voor het eerst op het Ziekenhuis komen, het een en ander over deze Vereeniging en beveelt hij het lidmaatschap daarvan warm aan. „Om kwakzalversmiddelen later in Uwe practijk met succes te kunnen bestrijden”, aldus Z. H. G. „is het allereerst noodig, deze preparaten te kennen. Men kan alleen dan sterk staan in de bestrijding daarvan, indien men kan aantoonen, waarom deze middelen gevaarlijk zijn”. Op dat eerste college circuleeren, dan ook steeds enkele ex. van het Maandblad ter kennismaking.

Moderne kwakzalvers.

Van geachte zijde schrijft men ons:

In Uw laatste Maandblad, kwam eene mededeeling voor, betreffende den marktkwakzalver, die met een auto verschijnt, zich en zijn helpster

hult in de witte gewaden welke aan ziekenhuis-personeel doen denken, om dan ter plaatse een geneesmiddel? te bereiden en te verkoopen.

Als ooggetuige vergunt U mij wellicht nog een en ander aan Uwe mededeeling toe te voegen.

De fabrikant, achter een geïmproviseerde werktafel op den auto, op welke tafel tal van fleschjes en maatglaasjes prijken, houdt eene oratie tot de omstanders, om duidelijk te maken de groote zuiverende werking die voor de luchtpijpen gelegen is in zijn middel.

Ter illustratie neemt hij een halfgevolgd glas water, doet daar volgens zijn zeggen wat in van de vele in gebruik zijnde schadelijke kleurstoffen. Het water is daardoor prachtig paarsrood geworden. Nu voegt hij daarbij uit een der fleschjes een ongekleurde vloeistof, waardoor de roode kleur plotseling is verdwenen en kristalhelder water is geboren.

Tusschen deze werking en die van het geneesmiddel in zijn preparaat wordt een vergelijking gemaakt, waarna met de bereiding van de pepermuntpastilles wordt begonnen. Maar wie nu goed oplet, merkt dat de koopman vergeet aan de pastilles iets toe te voegen uit het fleschje welks inhoud de wondere werking uitoefende op de kleurstof. Dat kan ook niet, want de roode kleurstof is kaliumpermanganaat, dat door de werking van watersofoxyd uit het fleschje wordt ontleed. Een bekend chemisme dat met de bereiding der pepermuntjes niets te maken heeft.

v. d. Poorten.

Het volgende typeerende staaltje van de „geneeswijzen” van den bekenden Haagschen kwakzalver v. d. Poorten, wien door de Rechtbank een welverdiende straf is toegewezen, vernam ik een dezer dagen uit betrouwbare bron. Een patiënte, lid van een der Ziekenfondsen in Den Haag, werd daar eenigen tijd behandeld tegen een aandoening van het been, waarschijnlijk een juetisch ulcus. De juiste aandoening kon ik niet te weten komen, omdat de mededeeling stamt van een andere patiënte. De zweer beterde niet snel genoeg naar het oordeel van pat. en daarom ging zij op advies van een harer kennissen naar een „reusachtig knappe dokter, die veel in kruiden deed”, genaamd v. d. Poorten. Deze behandelde de zweer met het gevolg, dat deze ongeveer 3 maal zoo groot werd, terwijl de genezing, die eerst, weliswaar niet snel maar toch merkbaar aanwezig was, nu veel langer op zich liet wachten. Thans is pat. natuurlijk bij den wonderdokter vandaan gelopen, en wordt weer deskundig behandeld. Een langdurige rustkuur is het eenige, wat v. d. P. aan pat. heeft kunnen bezorgen. Zooals reeds dikwijls werd opgemerkt, komen dergelijke „Fehlresultaten” nooit ter kennis van het publiek, omdat de getroffene zich er voor schaamt naar een kwakzalver te zijn gelopen. Deze omstandigheid vooral is oorzaak van den „roem” dien sommige kwakzalvers hebben behaald: een toevallig gunstige afloop, wordt zoowel door den zwendelaar als door den patiënt wijd uitgebazuind, mislukkingen worden verzwegen!

H. J. P.

UIT DE PERS.

Het „indirecte” gevaar.

Onder den titel „*De gevaren der chiropraxis*” brengt de *N. Rot. Ct.* van 15 Nov. j.l. een hoogst

belangrijk artikel, dat wij, wegens de uitgebreidheid, tot ons leedwezen niet kunnen overnemen.

Wij maken echter een uitzondering wat het begin betreft, omdat daarin duidelijk wordt uiteengezet het *indirecte* gevaar, door kwakzalvers veroorzaakt, iets waarop wij bijna in elk no. van ons blad de aandacht vestigen.

Dat begin luidt aldus:

„Onze geneeskundige medewerker schrijft ons:

Het is niet altijd gemakkelijk het exacte bewijs te leveren, dat aan een bepaalden vorm van kwakzalverij gevaren verbonden zijn. Dat door de geneesmiddelen en geneeswijzen van den kwakzalver *directe* schade wordt aangericht is trouwens te zeldzamer, omdat deze wel zoo verstandig is zich van operatief ingrijpen te onthouden, terwijl de wet de meeste sterk werkende geneesmiddelen gelukkig nog reserveert voor de vergiftkast van den apotheker. (§) Vergiftiging door ondoelmatige toediening van sterk erkende geneeskruiden (denk aan stramonium en belladonna en ook aan digitalis) kan voorkomen en komt voor, maar dit *directe* gevaar valt in het niet tegenover het *indirecte* kwaad der kwakzalverij: de tijdige behandeling door een deskundige te beletten of te belemmeren, waardoor menige goede kans op herstel hopeloos verloren gaat. Gezwegen over het gevaar, dat besmettelijke ziekten niet onderkend worden en epidemische, uitbreiding dus een direct gevolg van het vertrouwen stellen in den kwakzalver is.”

(§) De kennis van de samenstelling van sommige kwakzalversmiddelen leert wel anders.

(Red. Mbl.)

MODERNE OPLICHTERSMETHODE.

Colporteurs, die hetzelfde boek meermalen verkoopen.

Sedert eenigen tijd zijn eenige welbespraakte colporteurs, waarbij ook een tijdlang een colportrice in verpleegsterscostuum zich had aangesloten, te Amersfoort en elders bezig de ingezetenen op een geraffineerde manier op te lichten.

Zij trachten een dik boekwerk over natuurgeneeswijze in twee deelen te verkoopen. (§) Wie contant betaalt geeft f 28.—; maar termijnbetaling was ook toegestaan. Men begint dan met f 3.— te betalen aan den colporteur de rest wordt geïnd door een zaak te Amsterdam. Intusschen trachten de colporteurs zelf zooveel mogelijk van het geld te innen.

Bovendien zouden intekenaren op het boek het recht hebben, gratis bij een drogist aldaar kruiden te halen ter genezing van verschillende kwalen.

Tot zoover scheen alles vrij onschuldig. De recherche zou het edele viertal dan ook wel rustig hebben laten doorhandelen, ware het niet, dat zij reeds herhaalde malen bij de uitoefening van hun „bedrijf” strafbare feiten pleegden.

Als iemand had ingeteekend en zijn eersten termijn (of vaak ook het geheele bedrag) voldaan, ontving hij werkelijk het boek. Doch denzelfden dag komt vaak de colporteur even het bewuste boekwerk halen om het een ander te toonen. Over een paar uur zal hij het weer terugbrengen, zoo wordt dan gezegd. Maar dat laatste vergeet hij steeds. En hetzelfde boek verkoopt hij opnieuw!

(§) Vermoedelijk is dit het beruchte boek *Bilz' nieuwe natuurgeneeswijze*. Red. Mbl.)

Een der inteekenaren vervoegde zich met een door den colporteur geschreven recept in de bovenbedoelde drogisterij en meende de voorgeschreven kruiden gratis te zullen ontvangen. Maar daarvan wilde de drogist niets weten; hem was van een overeenkomst met de heeren niets bekend. Van een en ander is thans proces-verbaal opgemaakt. (De Telegraaf.)

RECHTSZAKEN.

HOOGHE RAAD DER NEDERLANDEN.

KAMER VAN STRAFZAKEN. (§)

Zitting van 6 April 1925.

Wet van 1 Juni 1865 (Stbl. 60), regerende de uitoefening der geneeskunst.

De beklaagde heeft, na van degenen die haar kwamen raadplegen te hebben vernomen van welke kwalen zij genezing zochten, de door hen medegebrachte urine bekeken en vervolgens aan die personen ter genezing van hun lijden het gebruik van bepaalde geneesmiddelen voorgeschreven.

Daarin ligt het verleen van geneeskundigen raad of bijstand als bedoeld in de wet van 1 Juni 1865, Stbl. 60, waarbij het onverschillig is, of de voorschriften gegeven worden op de eigen mededeelingen van de patiënten dan wel op grond van zelfstandig ingesteld onderzoek.

W. v. h. R., No. 11394.

Zitting van 27 April 1925.

Wet regerende de uitoefening der geneeskunst.

Art. 436 Wetboek van Strafrecht.

Het element „buiten noodzaak” is bij de toepassing van art. 436 Swb., waar het betreft de uitoefening der geneeskunst, aanwezig, als de gelegenheid bestaat de hulp in te roepen van een wettelijk bevoegden geneeskundige.

Het is daarbij onverschillig of de zieke, dit doende, al dan niet kans heeft op genezing.

(W. v. h. R., No. 11409).

Zitting van 20 April 1925.

Wet regerende de uitoefening der artsnijbereidkunst.

Art. 30 der wet regerende de uitoefening der artsnijbereidkunst bepaalt, dat de Minister de geneesmiddelen aanwijst die door de daar genoemde personen niet mogen worden verkocht beneden zekere hoeveelheid.

De Minister is met de door hem ter uitvoering van gemelde bepaling vastgestelde lijst C. en de daarin opgenomen onderscheiding tusschen stoffen, die altijd als geneesmiddel moeten worden beschouwd en mengsels, die ook eene andere bestemming kunnen hebben, zijne bevoegdheid niet te buiten gegaan.

Terecht is beslist dat verkoop als geneesmiddel van in die lijst opgenomen mengsels een element is van de overtreding in art. 30 der wet omschreven en in art. 31 strafbaar gesteld.

W. v. h. R., No. 11401.

(§) Uit de Verslagen en Mededeelingen betreffende de Volksgezondheid van October 1925.

Tegen bedwateren.

Voor den Hoogen Raad is behandeld het casusatieberoep van G. T. te Rotterdam, die van het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde was

vrijgesproken door den kantonrechter te Rotterdam, welk vonnis evenwel vernietigd is door de Rechtbank te Rotterdam met veroordeeling van T. tot f 100.— boete subs. 10 d. hechtenis.

Mr. B. Perridon te Rotterdam, optredende voor T., voerde twee middelen aan:

1e. schending van art. 2 der wet van 29 Juni 1925 St.bl. 311, en art. 23, lid 2 Swb., zooals gewijzigd, doordat de rechtbank ten oprechte heeft bepaald, dat de aan requirant opgelegde boete van f 100.— zal worden vervangen door een hechtenis voor den tijd van 10 dagen „bij gebreke van betaling” — in plaats van „bij gebreke van betaling en verhaal”.

2e. schending, althans verkeerde toepassing van artt. 216, 391, 211, 221, 257, 247 Strafv. en 436 Strafr. en art. 1 wet 1 Juni 1865, doordat de rechtbank ten aanzien van het punt, dat Willebrordus Hoogenboom beweerde aan bedwateren te lijden, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard met requirant's schuld daaraan (in de dagvaarding werd gesproken van Hoogenboom, terwijl de naam van den behandelde was Hoogendoorn), hetgeen dezen ten laste is gelegd en indien al bewezen, toch niet strafbaar is.

Pl. voerde aan, dat alleen maar het verkoopen van geneesmiddelen bewezen is, niet het geven van geneeskundigen raad.

De conclusie van het O. M. luidde tot vernietiging van het vonnis der Rotterdamsche rechtbank, met verwijzing der zaak naar het Haagsche Hof.

Een kruidkundige.

Voor het kantongerecht te Rotterdam heeft terecht gestaan J. G. O., zich noemende kruidkundige, wonende aldaar.

In December van het vorige jaar zou hij onbevoegd het beroep van geneeskundige hebben uitgeoefend door een kind, dat lijdende was aan pijn in den buik, in behandeling te nemen, welke behandeling bestond in het met zijn handen strijken over het lichaam van dat kind en in het verstreken van medicijnen voor dat kind tegen belooning van f 6.— en f 18.—.

Beklaagde zeide, tweemaal op vrzoek van de ouders bij het kind te zijn geweest, doch dat kind niet te hebben onderzocht; wel heeft hij het kind, toen het huilde, opgenomen; hij had het met zijn handen niet bestreken. De moeder van het kind had het geld in beklaagdes zak gestoken.

De ouders als getuige gehoord, verklaarden, dat beklaagde op een avond dat hun kind zeer lastig was, ten gevolge van pijn in den buik, bij hen is gekomen en toen den rug van dat kind met zijne handen heeft aangeraakt en den buik heeft bestreken. Op advies van beklaagde is toen een flesch met medicijn gehaald, waarvoor een gulden moest worden betaald. Beklaagde zeide het kind wel te kunnen genezen. De betaling van de behandeling werd aan hen overgelaten; een hunner heeft toen het geld in beklaagdes zak gestoken.

Het O.M. eischte een boete van f 100.—, subs. 20 dagen hechtenis. De kantonrechter veroordeelde beklaagde tot een boete van f 200.—, subs. 60 dagen hechtenis.

CORRESPONDENTIE.

B. O. te A. De samenstelling van de Alda-Stift komt vrijwel overeen met de opgaaf bij het middel verstrekt. De heer KEULEMANS vond

deze te bestaan uit 54% salicylzuur, 14% paraffine en 32% vet. De stift bevat derhalve als werkzaam bestanddeel een vrij groote hoeveelheid salicylzuur, een stof, die bijna in alle middeltjes, tegen eksterroogen aanbevolen, voorkomt en die ook door de geneeskundigen voor dit doel wordt aangewend. Zonder nu aan de stift een voorkeur te willen geven boven de andere middelen zien wij, ook lettende op den betrekkelijk billijken prijs, voorloopig geen noodzakelijkheid voor een speciale waarschuwing.

Dr. t. O. te H. Het Rachitis-drankje, kostende f 2.50, is door den heer N. KEULEMANS onderzocht. Gevonden werd geringe hoeveelheden chloride, calcium, natrium, een spoor sulfaat en verder een bezinksel van ijzeroxyde. De droogrest van het vocht, zonder het bezinksel, bedroeg 520 milligram per liter.

Hieruit kan derhalve de conclusie worden getrokken dat het Rachitis-drankje bestaat uit 100 c.M.³ ijzerhoudend welwater, waaruit, bij staan, het ijzer zich onoplosbaar heeft afgezet.

Mr. E. L. v. E. te 's-G. Dank voor het gezonden bericht.

Register op den vijf en veertigsten jaargang van het Maandblad.

(De cijfers geven het nummer van het Maandblad aan; Ber. beteekent Berichten, Boekbesch. Boekbeschuwing, Corr. Correspondentie, H. W. Herhaalde waarschuwingen, Ingez. Ingezonden en R. Rechtszaken).

Adres aan de Tweede Kamer	4, 5
„ en de Kamper Ct.	5
Advertentie. Een treurige — Ber.	5
Advertenties in dagbladen	5
„ in trams Ber.	5
„ in vakbladen	5
Akens van—koline	2
Akker's Abdijsiroop R.	1, 2, 3
„ „ H. W.	8
„ kloosterbalsem H. W.	8
„ schandelijke reclame Ber.	3
Alda-Stift. Corr.	12
Almelo, kantonger. R.	6
Antipon	4
Apothekers als alleenverkoopers van geneesmiddelen Ber.	11
Artsenijbereidk. Onbevoegde uitoefen. R.	8, 12
Asthmasan	11
Barachol	6
Barnhard, natuurgeneesk. R.	2, 4, 5
Bedwateren. Middelen tegen — R.	2, 12
Beekink. De helderziende	9
Beierdorfs depilatorium	3
Bergh en Zn. Drie middelen „Merk E. Z.”	11
Blair's Gout en Rheumaticpills	9
Boekhouder — kwakzalver	11
Boom's maagpoeder H. W.	9
Braun's hoofdpijntabl.	10
Calmitol	11
Charivarius. Wensch van — Ber.	2
Colporteurs-methodes	12
Cosmetische middelen	3, 6
Crème Elcava	6
Cuticura-Ointment	6
Dagbladen en kwakz. advertent.	5
D.D.D. Het gevaarlijke van —	1
Diabeteskruiden	7
Diabetyline	7
Dodoneus R.	6
Dokkum. Kantonger R.	6
Dolosan	10

<i>Drogistenbond. Waarschuwing van den</i>		<i>Lindenberg Dr.?</i>	R. 2, 3, 4	<i>v. d. Poorten</i>	3, 7, 8, 11
<i>Ber.</i>	2	<i>Liniment Samson</i>	2	<i>Schipper-geneeskundige</i>	8
<i>Duitsche vrouwetje</i>	R. 8	<i>Lithauen. Specialite's in</i>	<i>Ber.</i> 5	<i>Staphorster boertje</i>	3
<i>Dulmin</i>	3	<i>Loos, Mej. De — Drie middelen „Merk E. Z.”</i>	11	<i>Tegen bedwateren</i>	2
<i>Egbert's wormoline</i>	9	<i>Masseur te Ede</i>	R. 10	<i>Reclame voor Togal</i>	10
<i>Eilers.</i>	R. 1, 2, 3, 4, 6	<i>May's scheerpoeder</i>	3	<i>Remmler's ontvettingsboonen</i>	5
„ gekenschetst	R. 3	<i>Mellusin</i>	10	<i>Retau's zelfbewaring</i>	H. W. 8
„ Het middel van —	<i>Ber.</i> 1	<i>Merk E. Z. Drie middelen</i>	11	<i>Royal Windsor</i>	3
<i>Eka-tabletten</i>	7	<i>Middelen in 1925 onderzocht</i>	12	<i>Salvito</i>	10
<i>Elchina-tabletten</i>	<i>Corr.</i> 5	<i>Middenstandsraad. Wet tegen openbare</i>		<i>Samenstelling der middelen in 1925 onder-</i>	
<i>Engelsch Wetsontwerp specialite's.</i>	5	<i>aanprijzing erz.</i>	<i>Ber.</i> 12	<i>zocht</i>	12
<i>Eskip</i>	7	<i>Mijnhardt's hoofdpijntabl.</i>	H. W. 8	<i>Samson's Oliebalsem</i>	2
<i>Eulepsia</i>	10	„ influenzatabl.	„ 8	<i>Sanguinose</i>	H. W. 9
<i>Favre. Cachets du Dr.</i>	<i>Corr.</i> 5	„ laxeertabletten	„ 8	<i>Schipper-geneeskundige</i>	R. 8
<i>Folklore. West-Brabantsche</i>	5	„ purol	„ 8	<i>Seeger's Haarfarbe</i>	3
<i>Gaston's spierpijnmiddel</i>	9	„ transpireertabl	„ 8	<i>Simi</i>	6
<i>Gebhard en Co. Maagpoeder</i>	10	„ zenuwtabletten	„ 8	<i>Sloan's liniment</i>	<i>Ber.</i> 12, H. W. 9, <i>Corr.</i> 10
„ Zes middelen	10	<i>Naamlijst der leden</i>	2	<i>Spanje Specialite's</i>	<i>Ber.</i> 5
<i>Geheime middelen</i>	<i>Ber.</i> 6, 7, 9, 12	<i>Natuurgeneeskundige</i>	R. 2, 4, 6, 7	„ in Spanje	<i>Ber.</i> 5
<i>Gencydo</i>	11	<i>Nervosin</i>	7, 11	„ in Porto-Rico	11
<i>Geneeskunst. Onbevoegde uitoefening 4</i>		<i>Nostrolin</i>	3, 11	„ Namaken door apothekers	9
<i>R. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12</i>		<i>Notyol</i>	11	<i>Specialite-vraagstuk 7</i>	<i>Ber.</i> 6
<i>Geneesmiddelen-fabricatie</i>	9	<i>Novochimosin-tabletten</i>	7	<i>Spiraea Kruidendrank</i>	11
<i>Geneesmiddelkennis voor verplegenden.</i>		<i>Oldoson</i>	6	<i>Spirisept</i>	7
<i>Boekbesch.</i>	9	<i>Onbevoegde uitoefening der artsennijbereidk.</i>	8	<i>Statens-Generaal Uit vroegere handelingen</i>	
<i>Geneesmiddelen. Ontijdig en onbekwame</i>	1	<i>Onbevoegde uitoefening der geneeskunst.</i>		<i>Ber.</i>	11
<i>Gevaar. Het indirect.</i>	12	<i>R. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12</i>		<i>Staphorster boertje</i>	B Ingez. 11
<i>Gezondheidsraad. Verslag 1924.</i>	<i>Ber.</i> 5, 9, R. 12	<i>Onbevoegde uitoefening der Wet uit de oudheid</i>	2	<i>Tariefwet. Geheime middelen.</i>	<i>Ber.</i> 6, 9, 12
<i>Gripe-Water</i>	7	<i>Ontvettingsboonen Remmler</i>	5	<i>Togal-tabletten. Reclame</i>	Ingez. 10, 4, 5
<i>Groene Amsterdammer</i>	6	„ middelen	3	<i>Tramwagens. Reclame —</i>	<i>Ber.</i> 2, 5
<i>Haarfarbe Seegers</i>	3	„ tabletten van Dr. Caro	9	<i>Trivalin</i>	7
<i>Haarkleurel. Dr. Morieux</i>	3	<i>Oostersche krachtpillen</i>	11	<i>Unguentine</i>	6
<i>Haarlem Balsem</i>	3	<i>Openlijk aanprijzing. Wet — in het verkeer-</i>		<i>Urbanuspillen</i>	9
<i>Hädensa</i>	9	<i>brenge van middelen tegen ziekte</i>		<i>Vereeniging tegen de Kwakzalverij:</i>	
<i>Hahn-Robert Nervosin</i>	7, 11	<i>3, 4, 5, 6.</i>	<i>Ber.</i> 11, 12	<i>Adres aan de Tweede Kamer</i>	4, 5
„ Salvito	10	<i>Oreal L</i>	3	<i>Agenda Algemeene Vergadering</i>	11
<i>Haverhoek Mevr.</i>	R. 1, 12	<i>Oxylecine</i>	9	<i>Het 45e jaar, Beroep op de leden</i>	1
<i>Helmon-tabletten</i>	4	<i>Oxysan</i>	9	<i>Jaarverslag over 1924</i>	6
<i>Homoeopatisch geneesheer. Eigenaardig op-</i>		<i>Parasitencream</i>	6	<i>Mededeelingen van het Bestuur.</i>	
<i>treten</i>	2	<i>Pharmacie. Specialite-vraagstuk.</i>	<i>Ber.</i> 6	<i>1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12</i>	
<i>Hondje tegen kanker</i>	R. 2, 6, 7, 11	<i>Poorten v. d. — 12</i>	R. 3, 7, 8, 11	<i>Rekening en Verantwoording over</i>	
<i>Hooge Raad — Beslissingen.</i>	R. 12	<i>Porto-Rico. Specialite's</i>	11	<i>1924</i>	6
<i>Hulp van Prof. Zaayer</i>	12	<i>Posterine. Voorloopige waarsch.</i>	10 <i>Corr.</i> 11	<i>Verslag Algem. Vergadering Dec.</i>	1
<i>Indirect gevaar</i>	12	<i>Poudre depilatoire</i>	3	<i>1924</i>	
<i>Instituut v. Pharm. therap. onderzoek 2, 3, 6</i>		<i>Rachitis-drankje</i>	<i>Corr.</i> 12	<i>Verslag Algem. Vergadering Nov.</i>	
<i>Ber. 2, 7, 9, 10, 11</i>		<i>Rad-jo 7, 11</i>	<i>Ber.</i> 6	<i>1925</i>	12
<i>Italië. Wet op aanprijzing</i>	<i>Ber.</i> 11	<i>Rechtszaken:</i>		<i>Vieta-Creme</i>	3
<i>Kalorisan</i>	11	<i>Abdijsiroop</i>	1, 2, 3	<i>Volksbond. Commissie hygiëne</i>	<i>Ber.</i> 5
<i>Kamper Ct. en onze opvatting.</i>	5, 10	<i>Art. 30, wet artsennijbereidkunde</i>	12	<i>Volksgezondheid. Verslagen en Mede deelingen</i>	
<i>Kloosterbalsem</i>	H. W. 8	<i>Art. 436 W. v. S. uitoefening geneesk.</i>	12	<i>Ber.</i>	9, 12
<i>Koline</i>	2	<i>Barnhardt</i>	5	<i>Weise's broncholin pillen</i>	10
<i>Kotalko</i>	<i>Corr.</i> 2	<i>Bedwateren tegen</i>	2, 12	<i>Wet in Engeland</i>	5
<i>Krachtpillen. Oostersche —</i>	11	<i>Dodoneus</i>	6	<i>Wet in Italië</i>	<i>Ber.</i> 11
<i>Kukirol</i>	2	<i>Duitsche vrouwetje</i>	8	<i>Wet op de aanprijzing van middelen tegen</i>	
„ Fussbad	6	<i>Eilers</i>	1, 2, 3, 4, 6	<i>ziekte 3, 4, 5, 6</i>	<i>Ber.</i> 2, 11, 12
<i>Kwakzalver door arts verdedigd</i>	<i>Ber.</i> 11	<i>Mevrouw Haverhoek</i>	1, 12	<i>Wet uit de oudheid tegen onbevoegden</i>	2
„ Moderne —	11, 12	<i>Prof. Hendrikse</i>	1	<i>Wolmuth-apparaat en Het Leven</i>	5
<i>Kwakzalversadvertenties in dagbladen</i>	5	<i>Hondje tegen kanker</i>	2, 6, 7, 11	<i>Wormoline</i>	9
<i>Kwakzalversmiddel. Geschiedenis van een</i>	4	<i>Kruidkundige</i>	12	<i>Zaayer, Prof. Hulp van —</i>	12
<i>Kwakzalvers-reclame in tramwagens</i>	<i>Ber.</i> 2, 5	<i>J. B. Natuurgeneesk.</i>	2, 4, 6, 7	<i>Zalm's van kruiden</i>	H. W. 9
„ Artikelen over	<i>Ber.</i> 2	<i>Lindenberg</i>	2, 3, 4	<i>Zandvoort, Onbevoegde te</i>	R. 10
<i>Kwakzalverij in ergsten vorm</i>	5	<i>Masseur te Ede</i>	10	<i>Zegel op patentmiddelen</i>	<i>Ber.</i> 7
„ Lezing over —	<i>Ber.</i> 1	<i>Natuurgeneesheer</i>	6	<i>Zomersproeten cream</i>	6
<i>Leven Het — en Salvito</i>	Ingez. 10	<i>Onbevoegde uitoefening</i>	1, 12	„ crême	6
„ „ Wohlmutth-apparaat	5	<i>Onbev. uitoefening artsennijbereidk.</i>	8, 12	„ kuur	6
		<i>Onbevoegde te Zandvoort</i>	10		